

**ƏHLİ-BEYTİN
(ƏLEYHİMÜS-SALAM)**

**MATƏMİNDƏ MƏRSİYƏLƏR,
ŞEİRLƏR, XÜTBƏLƏR**

TOPLAYAN M. ƏLİZADƏ

BİSMİLLAHİR-RƏHMANİR-RƏHİM

Bu kitabdakı növhə, mərsiyə və mədhiyyələr, habelə, Əhli-beyt (əleyhimüs-salam)-ın fəzilətinə dəlalət edən hədislər müxtəlif kitablardan–təqribən iyirmiyə yaxın–və məşhur rövzəxanların lent yazularından seçilmişdir. Bunları yazmaqda məqsədimiz Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) Əhli-beytinə qarşı rəva görülən zülmərin, kinələrin tanıtılmasında xalqımıza azacıq da olsa, aqahlıq verməkdir.

İlahi insanların həyatları da, şəhadətləri də insanlara yol göstərir. Onların şəhadət tarixini yad etməklə, onlara ağıllamaqla getdikləri yolu davam etdirmək ruhu hər bir azadlıqsevər insana yeni ruh verir, zülmə, zülmkarlara və qəsbkarlara qarşı mübarizə ruhunu xatirələrdə canlandırır.

HƏZRƏTİ PEYĞƏMBƏRİ ƏKRƏM (SƏLLƏLLAHU ƏLEYHİ VƏ ALİHİ VƏ SƏLLƏM)

Peyğəmbəri Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) buyurmuşdur: **“Heç kəs mənim kimi əzab-əziyyəyə məruz qalmamışdır.”**

Peyğəmbərlər içində bizim peyğəmbərimiz hamısından artıq həm cismi, həm də ruhi əzab-əziyyətlərə məruz qalmışdır. Bəni-üməyyə qəbiləsinin, Qüreyş kafirlərinin o həzrətə verdiyi əzablar, özündən sonra bəzi üzdnirəq müsəlmanlar o həzrətin adı ilə o qədər cinayətlər törətmişlər ki, qələm onları yazmaqdan həya edir. Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in həyatının son anlarında həzrət buyurdu ki, mənə kağız-

qələm götürün, bir vəsiyyəət yazım ki, məndən sonra zəlalətə düşməyəsınız. Ömər hiss etdi ki, Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) özündən sonrakı xəlifəni (Həzrət Əli əleyhis-salamı) yazılı olaraq xalqa tanıtdırmaq istəyir, ona görə də həyasızcasına dedi. Bu kiişi sayaqlayır! Nəuzu billah! Hələ həzrətin cənazəsinə qüsl verilməmişdi ki, 4 nəfərin vasitəsi ilə Əbubəkri xəlifə seçdilər, Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in Qədir-Xumdakı vəsiyyəətini ayaq altına saldılar. Çox keçmədi ki, o Həzrətin Quran ayəsi əsasında qızı Fatimə salamullahi əleyhaya verdiyi “Fədək” kəndini ondan aldılar. Əbubəkri zorakılıq hakimiyyətinə etiraz edib Fatimə əleyha-salamın evində oturanları aparmaq məqsədi ilə Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in qapısını yandırdılar, qızını şəhadətə yetirdilər. O həzrətin vəfatından sonra Ömər qılınıcı siyirib dedi ki, hər kəs Peyğəmbərdən hədis nəql etsə, boynu vurulacaq. Bizə Allahın Kitabı kifayətdir! Amma əməl olunmayan yeganə şey elə Allahın Kitabı oldu. Çünki, mübarək “Bəqərə” surəsinin 247-ci ayəsində Bəni İsrail tayfasının Həzrət Musa (əleyhis-salam)-dan, cihad etmələri üçün padşah seçməsini istədilər. Həzrət Musa (əleyhis-salam) da dedi ki, Allah sizin üçün Talutu padşah seçdi. Dərhal etiraz edib dedilər ki, hardan onun üçün padşahlıq ola bilər, halbuki, ona mal-dövlət verilməyil və biz padşahlığa ondan da artıq layiqlik?! Həzrət Musa buyurdu ki, Allah onu sizin aranızdan padşah seçib və ona elm və cismdə vüs”ət əta etmişdir. Deməli, xalqa hakimiyyətdə əsas şey elm və qüvvətdir. Bunun da hər ikisi xəlifələr arasında yalnız Həzrət Əli (əleyhis-salam)-da hamıdan artıq idi. Beləliklə, uzun illər o həzrətdən hədis nəql etmək qadağan olundu, özlərindən hədislər uydurub Əbubəkr və Ömər in nalayiq əməllərinə bəraət qazandırmaq üçün Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və

alihi və səlləm)-in məqamını alçaldırdılar. Bu məqsədlə o həzrətin atası Əbdüllaha iftiralər deyir, əmisi və din yolunda bütün var-yoxunu verərək Peyğəmbəri (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) canla-başla müdafiə edən Əbutalib əleyhis-salamı nəuzu billah kafir hesab edirdilər! “Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) elminin qapısı” olan Həzrət Əli (əleyhis-salam)ı kənara vurur, öz ağıllarına gələn fətvaları verirlər. Peyğəmbərin “behişt cavanlarının ağası” adlandırdığı İmam Həsən və İmam Hüseyin əleyhiməssalamı zülm ilə qətlə yetirir, atası bəlli olmayan Müaviyəni, Yezidi Peyğəmbərin xəlifəssi hesab edirdilər. İtaətləri vacib olan Əhli-beyti sülaləsinin hər birini qətlə yetirir, Allah düşmənlərini isə öpüb gözləri üstünə qoyurlar və s. Bu və bunun kimi minlərlə əzab-əziyyətdə, Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in ruhunu sarsıdan işgəncələrə hansı bir şəxs dünyada tab gətirə bilər?

Sənəmə¹, sənin cəmalın, “kəşəfət düca”² deyilmi?

Həbibə, sənin kəmalın, “bələğəl-ula”³ deyilmi?

İki bərqozidə⁴ adın, sənin ey həbib-i-Rəhman

Biri Əhmədi Mühəmməd, biri Müstəfa deyilmi?

O Əhəddi, sən də Əhməd, götürülsə “mim” adından,⁵

¹Əzizləmə mənasında: əzizim, ağam

²“Qaranlıqı yardı”

³“ən yüksək nöqtəyə çatdı”

⁴Seçilmiş

⁵İslam filosoflarının nəzərinə, Allah Təalanın “əhəd” adı ilə Peyğəmbərin “əhməd” adı arasındakı yeganə fərq-“m” (mim) hərfi “Mümkünül-vücut”ə işarədir, yəni Allah təala Vacibül-vücutdur,

Aradan hicab açılsa, bir adın Xuda deyilmi?
 Sifəti-kəmalı-məhmud,¹ yığışılıb Mühəmməd üzrə
 Nə əcəb “həbib”ü-”məhbub” iki aşına deyilmi?
 Nə dil ilə bu cəmalı, bu kəmalı vəsf edim mən?
 Belə sərvə qəddi rə”na sən üçün səza² deyilmi?
 İki gözlərin qarası, fələki nücuma dair
 Səqəleyni insi-cinnə³ ələmül-hüda⁴ deyilmi?
 Üfiqi cəbini alun iki nuri həqqə mətə⁵
 Birisi ziyayi vəş-şəms,⁶ biri vəz-züha⁷ deyilmi
 İki qaşların arası, şəbi Qədrə qabə qovseyin,⁸
 Biri qafi Qul huvəllah, biri “qul kəfa”⁹ deyilmi?
 İki ləblərin dəmindən axar abi hövzi Kövsər,¹⁰
 Biri nəbati şəkkər, birisi səfa deilmi?
 İki şüddə dürrü dəndan sədəfi dəhəndə qəltan,¹¹
 Düzülüb çü dürrü rəxşan,¹² dürrü-pürbəha¹ deyilmi?

(varlığı özündən olan) amma Peyğəmbərin adında olan “m” hərfi onun mümkünül-vücut (varlığı başqasından olan) olduğunu göstərir.

¹Bəyənilən kamal sifəti

²Layiq

³Cin və insanlar üçün

⁴Hidayət ələmi, nişanəsi

⁵Haqq nurunun parlacağı yer

⁶Quran ayəsidir, tərcüməsi: “And olsun Günəşə!”

⁷Quran ayəsidir, tərcüməsi: “And olsun Günəşin nuruna!”

⁸Peyğəmbərin meraca getdiyi vaxt Allaha yaxınlaşdığı ən yaxın yer (Quran ayəsi)

⁹Quran ayəsidir, tərcüməsi: “De: Allah mənə kifayətdir”

¹⁰Kövsər hovuzunun suyu

¹¹Ağız sədəfində qəltan

¹²Parlaq dürr kimi düzülüb

O gül üzədə xali əsvəd,² həcəri səvadi Kəbə³
Bu qara üzümü sürtüm, gözümə ziya⁴ deyilmi?
Dolanıb təvafi qılsam başuva, dəxi nə lazım
Mənə Kəbənin təvafi məgər iftixar deyilmi?
Başımı qoyum ayağın tozuna, gəlim fədaya
Kəsiləm yolunda qurban, sənə can fəda deyilmi?
Məhi təl”əti cəmalun⁵, üfüqi ziyayi Həqdən,⁶
Verir aləmə “Şüai”, əcəb incila⁷ deyilmi?

HƏZRƏTİ FATİMƏ (SALAMULLAHİ ƏLEYHA)- NİN ŞƏHADƏTİ

Peyğəmbəri Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) buyurmuşdur: **“Fatimənin nuru, asimanlar və yer xəlq olunmamışdan qabaq yaradılmışdır.”**

HƏZRƏTİ FATİMƏ (SALAMULLAHİ ƏLEYHA) bir neçə mühüm məsələdə mehveriyət təşkil edir. O cümlədən:

1) İmkan aləminin xilqətində; Belə ki, Allah-Taala Həzrət Peyğəmbərə xitabən buyurur:

“Ya Peyğəmbər, əgər sən olmasayd°n, kainat° xəlq etməzdim; və əgər Əli olmasayd°, səni xəlq etməzdim və əgər Fatimə olmasayd°, siz ikinizi xəlq etməzdim.”

¹Qiyətli dürr

²Qara xal

³Kəbənin qara daşı

⁴İşıq

⁵Camalının parlaq ayı

⁶Haqq nuru üfüqündən

⁷Cilvələnmə, aşkar olma

2) Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) Fatiməni “Ümmü-əbiha” deyə səsləyərdi, yəni “atasının anası”. Bu cümlədən məlum olur ki, əgər Fatimə olmasaydı, Peyğəmbər də olmazdı.

2) İlahi mərifətdə Həzrəti Zəhra (əleyha salam) mehvəriyyət təşkil edir. Fatimənin adının Fatimə soyulmasının səbəbi budur ki, heç kəsin əqli onu dərk etməyə çatmaz. Fatimənin ən kamil nümunəsi “Qədr” gecəsidir. Zəhra Allahın Qədr gecəsidir. Qədr gecəsi sirli olduğundan, Zəhra da sirli bir varlıqdır və heç kəsin əqli onu dərk etməyə çatmaz. Əgər bir kəs Qədr gecəsini dərk edə bilsə, Həzrəti Zəhranın da məqam və mənzilətini dərk edərdi.

3). Həzrəti Fatimə Allah məhəbbətində də mehvəriyyət təşkil edir. Belə ki, Rəsuli Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) buyurur:

“Hər kəs Fatiməni sevsə, həqiqətən mənə sevmişdir və hər kəs də mənə sevsə, həqiqətən Allah° sevmişdir.”

4) Həzrəti Fatimə Allahın razılığında və qəzəbində də mehvəriyyət təşkil edir.

“Həqiqətən Allah-Taala Fatimənin razı olması ilə razı olar, qəzəblənməsi ilə qəzəblənər.”

5) Həzrəti Fatimə (əleyha-salam) təvəssül olunmaqda da mehvəriyyət təşkil edir. Duada oxuyuruq:

“İlahi, Səni and verirəm Fatimənin həqqinə, onun atasının, onun ərinin və onun oğlanlar°n°n həqqinə, salavat göndər Həzrəti Mühəmməd və onun Əhli-beytinə, mənim bərəmdə mənim bəyəndiyim şeyləri deyil, Özün məsləhət bildiyin şeyləri rəva gör!”

Həzrəti Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in vəfatından sonra, vilayət yolunda şəhid olan ilk şəxs Fatiməyi Zəhra əleyha-salamdır. Peyğəmbər (səlləllahu

əleyhi və alihi və səlləm) ömrünün son ilində, “Vida Həcci”ndən qayıdanda, “Qədir Xum” adlı çöldə, 120 min hacının gözü önündə Allahın əmri ilə Həzrəti Əli (əleyhis-salam)-ı özündən sonra canişin, islam ümmətinin dini və siyasi rəhbəri təyin etdi, buyurdu: “Mən hər kəsin mövlası və rəhbəriyəmsə, Əli də onun mövlası və rəhbəridir.” Bu mərasim sona yetdikdən sonra, birinci Ömər, sonra Əbubəkr... həzrət Əliyə, bu ilahi məqama təyin olunduğuna görə, təbriklər deyərək, həzrət Əlinin onlara rəhbər olması ilə iftixar etdilər. Amma... Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in cənazəsinə qüsl verilən anda, artıq 4 nəfərdən ibarət bir dəstə Əbubəkri o həzrətin yerinə xilafətə təyin etdilər. Bəs Peyğəmbərin vəsiyyəti? Ona baxan kim idi! Əsas məsələ hakimiyyəti ələ keçirmək idi! Əbubəkrin atası eşidəndə ki, oğlunu xilafətə seçiblər, təəccüblə soruşdu:—Bəs Peyğəmbərin vəsiyyətinə nə üçün əməl olunmadı və Əli ilə beyət edilmədi? Cavab verdilər ki, Əli çox cavandır, Əbubəkr isə yaşıldır, təcrübəlidir. Əbubəkrin atası dedi: —Əgər yaşlılıq əsas götürülürsə, onda mən bu vəzifəyə oğlumdan daha artıq layiqəm! (Və ömrünün sonuna kimi oğluna beyət etmədi)...Beləliklə, haqqın tapdalanmasının ilk əsər-ələmətləri aşkar olmağa başladı. Həzrət Əli (əleyhis-salam) dəfələrlə Peyğəmbərin Qədir Xumdakı vəsiyyətini xatırlatmaq, camaatı ayılmaq istəyirdi, amma onlar elə dərin qəflət yuxusuna getmişdilər ki, onun sözünü təsdiqləyən yalnız 2-3 nəfər oldu, üstəlik 25 il səbr edəndən sonra¹ camaatın israrı ilə xilafətə gələndə, Ayişənin əmri ilə yüz minlərlə adam onun qanını tökməyə can atırdı. (Cəməl vuruşunda) Sonra Əbubəkr xilafət kürsüsündə yerini bərkitmək üçün beyət etmək

¹Həzrətin özünün buyurduğu kimi, bu 25 ili gözlərində qum, boğazında sümük qalan adamlar kimi başa vurdum.

istəməyənlərdən zorla beyət almaq qərarına gəldi. Bu işə etiraz əlaməti olaraq başda Həzrət Əli olmaqla bir neçə nəfər Həzrət Fatimənin evinə yığışdılar. Lakin... Əbubəkrin göndərdiyi məmurlar onları zorla çıxarıb beyətə aparmaq istədilər. Ömər qapı arxasında dayanıb kobud səsle Fatimə əleyha-salamı hədələdi: Qapını açmasan yandıraram! Halbuki, Qurani Kərimin hökmünə görə, icazə verilmədən Peyğəmbərin evinə girmək olmaz, necə ki, “Əhzab” surəsinin 53-cü ayəsində buyurur: “Ey iman gətirənlər, sizlərə icazə verilməyincə, Peyğəmbərin evlərinə daxil olmayın!” Deməli icazə olmadan Peyğəmbərin evinə girənlər Allah kəlamına belə, əsla əhəmiyyət vermirlər, öz məqsədlərini həyata keçirmək yolunda hər bir alçaq hərəkətlərə əl atırlar. Dedilər ki, axı içəridə Fatimə var! “Hətta Fatimə də olsa!”-deyə cavab verdi, sonra Qonfize əmr etdi ki, qapını yandırсын.

Ravi deyir: Mən Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in evinin yanından keçirdim, gördüm evdən tüstü qalxır. Çox təəccübləndim, axı ərəblərdə bir qayda var ki, birinin əzizi öləndə, 40 gün orada xörək bişirməzlər. Öz-özümə fikirləşdim ki, axı Fatimə atasına qarşı bu qədər hörmətsizlik etməz, yəqin başqa bir iş var. Yaxına gedəndə gördüm ki... Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in qapısından alov qalxır. Rəvayətdə var ki, Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in qızı Fatimə (əleyha-salam)-in qapısını yandıran məlun Kərbəladada da xeymələri yandırmışdı. Sonra Ömər qapıya həmlə edib onu açmaq istədi. Həzrəti Fatimə (əleyha-salam) “bəlkə məndən həya edib içəri soxulmaz”-deyə qapının arxasına gəldi, amma kaş gəlməyeydi! Ömər yanan qapını elə şiddətlə Zəhrayi-Əthər (əleyha-salam)-ın qabırğasına çırpdı ki, qapıdakı mismar qabırğasını deşdi, 4 aylıq uşağı siqt oldu. Həzrəti Əli Peyğəmbərin Mədinəyə

hicrətindən sonra onun ailəsini Mədinəyə gətirəndə, Qüreyş kafirlərindən biri Peyğəmbərin qızı Zeynəbin mindiyi dəvəni hürkütdü, Zeynəb qorxdı və bətnindəki uşaq siqt oldu, Peyğəmbər də o uşağın qatilinin qanını halal etdi. Əgər Peyğəmbər sağ olsaydı, Fatimə əleyhasalamın 4 aylıq uşağının qatilinin də qanını halal edərdi. Şair deyir:

Mismar aman vermədi, Zəhra gec ölərdi

Dəldi sinəsin ox kimi mismar, öz evində

Peyğəmbəri Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) mütəvatir¹ hədislərə əsasən, Fatiməyi Zəhra barəsində buyurmuşdur “Fatimə hər iki dünyanın xanımıdır, seyyidəsidir.”

Dünya və axirətdə yeganə xanım olan bir qadının şəhadətinə səbəb olan şəxs də dünya və axirətdə ən alçaq, ən bədbəxt və cəhənnəm oduna ən layiqli adamdır.

Quran “Əhzab” surəsinin 57-ci ayəsində buyurur:

“Həqiqətən Allaha, Onun Rəsuluna əziyyət verənləri, Allah bu dünyada və axirətdə lənətləmiş, onlar üçün dərdli əzab hazırlamışdır.”

Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) də buyurur:

“Fatimə mənim canımın bir parəsidir, hər kəs onu incitsə, məni incitmişdir.”

Ömərlə Əbubəkr Fatimə əleyhasalamı incitdilər, deməli, Peyğəmbəri incitmişlər, (özü də bu məsələni sünnülərin ən böyük hədisyazanı mərhum Buxari özünün “Səhihi-Buxari” kitabında, Müslüm isə özünün “Səhihi Müslüm” kitabında yazırlar ki, Fatimə Əbubəkr və

¹Mütəvatir–istər şiə, istərsə də sünnü hədisçiləri tərəfindən dəfələrlə, həddindən artıq nəql olunan və azacıq da olsun, doğruluğunda şəkksübhə yeri qalmayan hədislərə deyilir.

Ömərdən qəzəbli halda dünyadan getdi.) Peyğəmbəri incidənlər isə...

Fatimə əleyha-salamı incitdilər, halbuki Allah-Taala bu ailəni, bu sülaləni hər hansı eybdən, nöqsandan, xətdən pak etmişdir ki, insanlar onları özləri üçün örnək, nümunə seçərək düz yoldan azmasınlar, inhirafa yuvarlanmasınlar. Belə ki, Quranın “Əhzab” surəsinin 33-cü ayəsində Allah-Taala buyurur:

“Allahın iradəsi, istəyi yalnız bu olmuşdur ki, siz Əhli Beytdən hər növ çirkinliyi, aludəliyi aradan aparıb sizi pak etsin.”¹

İmam Şafeyi necə də gözəl demişdir (bu “Əs-səvaiqul-muhriqə” və sair kitablarda qeyd olunmuşdur):

Ey Peyğəmbər xanədanı! Sizə məhəbbət göstərmək

Allahın nazil etdiyi Quranda vacib olmuşdur.

Sizin əzəmət və cəlalınız üçün bu kifayətdir:

Hər kəs (namazda) sizə salavat göndərməsə, namazı batildir.

Peyğəmbəri Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) bu ayə nazil olduqdan sonra, 6 ay müddətində hər gün sübh çağı Həzrət Əli və Fatimənin evinin qapısına gələr, salam verib buyurardı: “Əs-salamu əleykum ya Əhləl-beyt”, sonra isə yuxarıda qeyd olunan ayəni tilavət edərdi ki, bəziləri sonradan bu ayənin başqaları barəsində nazil olduğunu iddia etməsinlər.

¹ərəb dilində “istəmək” sözü həm “yürüdü”, həm də “yəşəü” kəlmələri ilə gəlmişdir. “Yürüdü” o əmr və göstərişlərə aid olunur ki, onlar Allah tərəfindən inşa edildikdə ondan qaçmaq heç cür mümkün olmaz, amma “yəşəü” ilə bəyan olunan əmrlərdə isə, Allah hər hansı bir işi istəyir, amma kimsə bu istəklə müxalifət edə bilər. Deməli, qeyd olunan ayədə əhli Beytin paklığı elə sadəcə istək deyil, əksinə, elə bir istəkdir ki, əsla ondan qaçmaq olmaz.

...Beləliklə, Həzrət Fatimə əleyha-salam 18 yaşında ikən, “xəlifənin” vasitəsi ilə, günahsız olaraq, zülm və haqqın tapdalanması əleyhinə qiyam etdiyinə görə, şəhadətə yetirildi və bununla da Peyğəmbər Əhli-Beytinə qarşı amansız düşmənçiliklərin əsası qoyuldu. Yenə də Quranın hökmlərinə qarşı çıxdılar, çünki, Allah-Taala Quranda Peyğəmbəri Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-ə buyurur:

“Ey Peyğəmbər xalqa de: mən sizdən, bu risalətin müqabilində (sizi hidayət etdiyim üçün) Əhli-beytimə ən yaxın adamlarıma aşkar məhəbbət bəsləməkdən başqa bir şey istəmirəm.”¹

Peyğəmbərin 23 il müddətində çəkdiyi əzab-əziyyətlərin haqqını onun Əhli Beytinin qanına susamaqla verdilər.

Allah-Taala Öz bəndələrinə verdiyi sonsuz nemətlərin müqabilində onlara heç bir minnət qoymamışdır, yalnız bir işdə–nübüvvət məsələsində minnət qoymuşdur. Belə ki, “Ali İmran” surəsinin 164-cü ayəsində buyurur: **“Allah möminlərə, onların özlərindən olan bir peyğəmbər göndərdiyi zaman onlara minnət qoydu.”** Deməli, risalət və nübüvvətin dəyəri o qədər böyük və mühümdür ki, Allah bu barədə minnət qoyur. İndi görək risalətin əvəzində Allah-Taala bizdən nə istəmişdir. Yenə də Qurani Kərimə müraciət etsək, görərik ki, Peyğəmbər bu əzəmətdə ilahi risaləti yerinə yetirməkdə (Allahın əmri ilə) onun

¹ İbni Abbasdan nəql olunub ki, bu ayə nazil olanda soruşdular ki, ya Rəsuləllah, məhəbbət bəsləməyin vacib olduğu yaxın adamların kimləridir? Həzrət buyurdu: “əli, Fatimə, Həsən və Hüseyn.” əlavə məlumat üçün bax: “əd-dürrül-mənsur”, 6-cı cild, səh.7; Təbərinin təfsiri, 25-ci cild, səh.14; “Müstədrəki-Hakim”, 2-ci cild, səh.444; “Müsnədi-əhməd”, səh.199; “Yənabiül-məvəddət”, səh.15; “əs-səvaiqül-muhriqə”, səh.11 və 102; “Zəxairül-üqba”, səh.25. (Hamısı mötəbər sünnü kitablarıdır.)

Əhli-beytinə qəlbən məhəbbət bəsləməkdən başqa bir şey istəməmişdir:

“(Ya Peyğəmbərimiz, müsəlmanlara) De ki, mən bu risalətim üçün sizdən, ən yaxın adamlarıma—Əhli-beytimə məhəbbət bəsləməkdən başqa bir şey istəmirəm.”

Amma nə fayda, məqampərəstlik, cəhalət, qəflət və nadanlıq insanları heyvandan da alçaq dərəcələrə aparıb çıxarır. ”Və ati zəl-qürba həqqəh” (Ya Peyğəmbər, öz yaxın adamlarının haqqını (beytül-maldan) ver” ayəsi nazil olanda Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) Həzrət Fatimə əleyha-salamı çağırıb “Fədək” adlı yeri ona verdi. Amma Əbubəkr xilafəti qəsb edəndən sonra, Ömər’in təhriki ilə oranı zorla zəbt etdi.

Ayişə deyir: “Atam Əbu Bəkr Peyğəmbərin mirasından Fatiməyə heç nə vermədi və ondan qalanların hamısını müsadirə edib beytül-mala qatdı. Fatimə də Əbu Bəkrdən incidi, Peyğəmbərdən altı ay sonra vəfat etdi və ömrünün axırına qədər onunla danışmadı. Əli onun vəsiyyətinə əsasən, Əbu Bəkrə xəbər vermədən gecə dəfn etdi və təklildə ona cənazə namazı qıldı.”

Həzrət Zəhra (əleyha salam)-ın öz vəsiyyətinə əsasən gecə ikən dəfn olunması hadisəsini “Səhihi-Buxari”nin şərhçiləri, habelə Qəstəlani “İrşad” kitabında, Ənsari “Təhfə” kitabında nəql etmişlər.¹

Sonra Fatimeyi Zəhra buyurdu: “Məgər Allah sizi bir ayə ilə məxsus etmişdir ki, mənim atamı həmin ayədən xaric etmiş olsun? Yoxsa güman edirsiniz ki, siz Quranın ümumi və xüsusi ayələrinə mənim atamdan və

¹Bax: “Səhihi-Buxari”nin şərhçi (İbni Həcər), 8-ci cild, səh.157; habelə, “Səhihi-Buxari”nin Kermani tərəfindən şərhçi.

əmioğlumdan daha artıq agahsınız?! Və ya deyirsiniz ki, biz iki başqa-başqa din ardıcılıarıyıq və ona görə də irs aparmırıq?!”

Əziz oxucular, diqqət edib görün ki, Fatimeyi Zəhra peyğəmbərlərin irs aparmasını isbat etmək üçün, hər şeydən əvvəl, Həzrət Davud və Zəkəriyyənin dediklərinə istinad edir. Belə ki, bu ayələrdə onların övladları üçün irs qoyub getməsi açıq-aşkar şəkildə bəyan olunmuşdur.

Qəti və inkarolunmaz bir məsələdir ki, Fatimeyi Zəhra Quranın hökmlərinə, İslamı onun nazil olmasından sonra qəbul edənlərdən daha artıq agah idi. Amma həmin şəxslər bu ayələrdəki irsi mal-dövlət mənasına deyil, kitab və nübüvvət mənasına yozdular, heç bir dəlil-sübut olmadan sözün məcazi mənasını həqiqi mənasından irəli keçirdilər. Halbuki, insanın hər hansı sözdən ilk növbədə düşündüyü mənə-məhz onun həqiqi mənasıdır.

Əgər onların yozduqları bu cür yozumlar düzgün olsaydı, onda Əbu Bəkr, onun ətrafında olan mühacir, ənsar və sairləri Peyğəmbərin qızı ilə mübahisəyə qalxmalı idilər. Amma onlar Peyğəmbərin qızının gətirdiyi dəlillər qarşısında etiraz edib, irad tuta bilmədilər.

Həzrəti Fatimeyi Zəhra ilə onun ətrafında olanlar tərəfindən irəli sürülən mübahisəli məsələlərdən biri də bu idi ki, Həzrəti Fatimə soruşdu: Ey Əbu Bəkr! Əgər bu gün sən ölsən, irsin kimə çatacaqdır?

Əbu Bəkr dedi: Övladlarıma və ailəmə.

Həzrət buyurdu: Onda nə üçün sən Peyğəmbərin varisi olmusan və o Həzrətin övladları və ailəsi ondan irs aparmamalıdırlar?!”

Əbu Bəkr dedi: Ey Peyğəmbərin qızı! Bu iş məndən baş verməmişdir.

Həzrət buyurdu: Yox, elə sənin işindir! Sən Peyğəmbərin şəxsi mülkü olan və Allah tərəfindən bizə əta olunan Fədəki bizdən zorla almısan.

Bu hədisi İbni Əbil Hədid mötəbər sənədlər əsasında (Əbu Bəkr Cəvhəridən nəqlən) Əmirəl-möminin Əli (əleyhissalam)ın bacısı Ümmü Haninin qulamından nəql etmişdir.¹

Bu yer bir neçə əsr şəcərəyi-xəbisə olan Bəni üməyyənin övladlarının əlində əldən-ələ ötürüldü. Yəhudi sifətlərə hörmət edir, əşrəfi-məxluqatı isə öz qanuni haqqından məhrum edir. Sünni və şiələrin mütəvatir hədislərinə görə, Əhli-beyt Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in qızı Fatimə əleyha-salam və 12 İmamdan ibarətdir. Tarixə baxsanız, görərsiniz ki, bu pak insanların hamısına qarşı Quranın buyurduğu məhəbbət yerinə, ədavət bəsləyiblər. Hətta ingilislərin 19-cu əsrdə icad etdikləri vəhhabilik fırqəsi Əhli-beytə məhəbbət bəsləməyi küfr və şirk hesab edirlər. Bunun müqabilində isə, Əhli-beyt düşmənlərini, o cümlədən, məlun Müaviyə və Yezidi haqq xəlifə kimi tanıtdırır. Tarix boyu Əhli-beytə (əleyhis-salam) rəva görülən zülmü yazmaqla qurtarmaz, lakin hər bir haqq axtaran müsəlman haqq onun üçün aydın olduqdan sonra haqqın tərəfini saxlamalı, qəflətdə olanları ayıltmalıdır, əks halda, “Bəqərə” surəsinin 159-cu ayəsi onun halına şamil olar: “Həqiqətən Bizim nazil etdiklərimizi—aydın dəlillər və hidayəti, biz onları camaat üçün bəyan etdikdən sonra gizlədənlərə Allah və bütün lənət edənlər lənət edir.”

¹“Nəhcül-bəlağə”nin şərh, 4-cü cild, səh.87

ÖZ EVİNDƏ...

Hər fərdi-bəşər edər imrar¹, öz evində
Əmniyyəti nisbət özünə var, öz evində
Qanuni-təbiətdir, nizami-mədənidir²
Asudə yaşar müslimü-küffar, öz evində
Kanuni-fərağət³ hərif əhlinə söz yox
Heç kəs edə bilməz birini xar, öz evində
Rahət yata hətta gərək hər quş yuvasında
Pərrəndələrə⁴ yetmiyə azar, öz evində
Ey piri-xerəd!⁵ Var bu suala nə cavabın:
Zəhra nə səbəb oldu giriftar, öz evində?
Bir Fatimə ki miyveyi-qəlbidi Rəsulə⁶
Dözməzdi ola zərrə diləfkar,⁷ öz evində
Baxdıqca Peyəmbər ona balidələnerdi⁸
İylərdi gülün Əhmədi Muxtar, öz evində⁹

¹Ömür sürmək, yaşamaq

²Mədəni bir qanun

³Asudəlik ocağı

⁴Quşlara

⁵Ey müdrik qoca

⁶Həzrəti Rəsulun qəlbinin meyvəsi

⁷Pərişan, qəmgin

⁸Qol-qanad açardı

⁹Peyğəmbəri əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) həmişə qızı Fatimeyi Zəhra əleyha səlamın üzündən öpərdi, bəzi vaxtlar Ayişə etiraz edib deyərdi ki, ya Rəsuləllah, artıq Fatimə ərli qızıdır, onun üzündən öpmək eybdir, Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) buyurardı ki, Fatimədən behişt iyi gəlir.

Fərmayış edərdi:¹ Məni Zəhra ata səsle!²
Şad olsun atan, məfxəri-əbrar,³ öz evində
Bir Fatimə ki, bəzli⁴ çox idi füqərayə
Etməzdi doyunca özü iftar, öz evində
Bir Fatimə ki, aşıq idi sövmü-sələtə⁵
Eylərdi münacati-səzavar⁶, öz evində
Bir Zəhra ki, nazil olub şəninə “Kövsər”
İncitdi onu firqeyi-əşrar⁷, öz evində
Şeyxeyni⁸ xilafət nə qədər kəc⁹ yola çəkdi
Zəhrayə günü eylədilər tar¹⁰, öz evində
Əndişə¹¹ qələt olsa, bəşər fərdidi mütləq!
Nahaq yerə əxyarı¹² edər zar, öz evində
Yandırdı Ömər babi-hümayuni-Əlini¹³
Şəhbanuyi-islam¹ görüb nar², öz evində

¹Buyurardı

²Fatimeyi Zəhra əleyha səlam atasına hörmət əlaməti olaraq “Ya Rəsuləllah” deyər çağırardı, həzrət buyuradı ki, qızım məni “ata” səsle, qoy ürəyim şad olsun

³Yaxşı insanların iftixarı

⁴Ehsanı, bəxşişi

⁵Namaz-oruc

⁶Layiqli ibadət

⁷Şər tayfası, düşmən dəstəsi

⁸Məqsəd əbubəkr və Ömərdir

⁹əyri, nadürüst

¹⁰Qara

¹¹Düşüncə, fikir tərzi

¹²Yaxşı insanları

¹³Əlinin mənəviyyət qapısını

Odlandı qapı Saniyə³ “əl çək!” dedi, məndən,
Zəhra ilə gəl eyləmə peykar⁴, öz evində
Qardaşsızam, incitmə atam tazə ölübdü
Qoy Fatiməni olsun əzadar⁵, öz evində
Hər bir üzə bu dərgəhi-valadı⁶ açılmaz
Fikr et kimə gör eylirsən ixtar⁷, öz evində
Fikr eylirsən olmaya köməksizdi əmoğlum?!
Zəhra tək ona vardı tərəfdar, öz evində
Biz istəmirik əmri-xilafət⁸ sizin olsun
Qoy rahat ola İtrəti-əthar, öz evində
Ta var nəfəsim bu qapını bir kəs açammaz
Getsin otusun qövmi-təbəhkar⁹, öz evində
Ahularımı evdə mələşdirmə, həya et!
Dörd xırda balam qorxudan ağlar, öz evində
Baxmadı sözə Sani nə bildi onu etdi,
Həqqin elədi həqqini inkar, öz evində
Bir zur vurub qəhrilə¹⁰ yanmış qapı sındı
Zəhra əcəlin gördü pədidar¹¹, öz evində

¹Müsəlman qadınlarının şahı

²Od

³İkinci xəlifə–məqsəd Ömərdir

⁴Dava-dalaş

⁵Matəmli

⁶Əzəmətli qapı

⁷Hədə-qorxu

⁸Xilafət işi

⁹Qarətçi, fitnə-fəsad törədənlər

¹⁰Qəzəblə, hiddətlə

¹¹Göz qabağında

Bimarə¹ ki təkyə eləmişdi² elə qaldı
Saldı onu candan dərü-divar³, öz evində
Mismar aman vermədi Zəhra gec ölərdi
Dəldi sinəsin ox kimi mismar, öz evində
Sındı sədəfi-Tahirə dürrü yerə düşdü
Oldu əcəl ol dürrə xəridar⁴, öz evində
Fizzə elə səsləndi Əli çıxdı otaqdan
Gördü yıxılıb dilbəri-dildar, öz evində
Nə cayı məzəmmət⁵ var Əlidə çətin işdi
Öz məhrəmini çün vurub əğyar⁶, öz evində
Ey vay dedi Allah anasız qaldı uşaqlar
Bu dörd balama kimdi pərəstar⁷, öz evində
Oğlanlarımın, qızlarımın göz yaşı axmaz:
Dildən düşənim eyləsə qoftar⁸, öz evində
Qəşş eyləyib hökmən, səsımə səs verə bilmir
Bihuş eliyib yarımı əğyar, öz evində
Gəlsə dilə, səslənsə “əmoğlu” qənim olmaz
Billəm ki, Əlinin köməyi var, öz evində
Hasil, işi təqdiri-qəza bir yerə çəkdi
Durdu ayağa Fatimə naçar, öz evində
Gördü ki, Əlini baş açıq qolları bağlı
Çox qüssəlidir Heydəri Kərrar, öz evində

¹Xəstə

²Söykənmişdi

³Qapı və divar

⁴Alıcı, müştəri

⁵Məzəmmət yeri

⁶Düşməni

⁷Başçı, sahib

⁸Danışsa

Miri hərəmin¹ Sani çəkir, məscidə sarı
Şəhbazə açır şəbpərə² minqar³, öz evində
Tutdu iki əlli şəhi dinin ətəyindən
Qəhr eylədi məhbubeyi-Qəhhar⁴, öz evində
Sani dilə gəlmiş dedi: Qonfuz nə durubsan?!
Zəhra necə gör eyliyir isar, öz evində
Fövrən o dəli qəmçisini açdı belindən
Vurdu gülü-Tahanı o qəddar, öz evində
Taqətsiz oldu Bətulin qolu əl çəkdi Əlidən
Zərbət yetişən vətətidə təkrar, öz evində
Siddiqeyi-Kübra yıxılıb səhni-səradə⁵
Qalmaq şəhi Kövsərə qəmşar, öz evində
Gəlmiş balalar Fatiməni aldı arayə
Zeynəb elədi Fizzəni ehzar⁶, öz evində
Qolu bağlı atanın fikrinə qalmış
Kim gəlmiş ona oldu tərəfdar, öz evində
Çarə yenə qalmış anama bizdə nə çarə
Bir çarə tapa olmasa bimar, öz evində

HƏZRƏTİ FATİMƏ (əleyha-salam)-IN ŞƏHADƏTİ

Can üstəyəm canım sənə qurban əmoğlu (2)
Tez, gəl gözüm bağla oxu Quran əmoğlu(2)

¹Ağasını

²Yarasa

³Dimdik

⁴Allahın sevimlisi, dostu

⁵Evin qapısında

⁶Ehzar etmək-çağırmaq

Hərçəndi bir gün olmadım dünyada dilşad¹
Gəldi əcəl oldum qəmü-möhnətdən azad
Qoy gözlərim üstə əlin ey qəlbi naşad²
Ey gənci ehsan³ xaneyi-ehsanın⁴ abad
Giryan dilimsən⁵ olma dil giryan əmoğlu

Ey sahibi-fəzlü-kərəm⁶ eylə kəramət
Zeynəb balam çox ağlasa etmə mələmət⁷
De hamiye din eyliylə Gülsumə himayət
Bu Müctəbanı mən sənə verdim əmanət
Yoxdu dodağında hənuz⁸ əlqan əmoğlu

Yannam Hüseynin halinə qəlbimdə heyrət
Neylim əlimdən çarəmi aldı bu ümmət
Əşgim olur cari⁹ üzə bi tabü-taqət
Səlb eyliyir¹⁰ aramimi əfkari-qürbət¹¹
Sinəmdə var bəs ki¹ qəmi pünhan əmoğlu

¹Ürəyi şad

²Qəlbi şad olmayan

³Ehsan xəzinəsi

⁴Ehsan evi

⁵Ağlar qəlbim

⁶Fəzilət və kəramət sahibi

⁷Məzəmmət

⁸Hələ ki

⁹Axar

¹⁰əldən alır, aparır

¹¹Qürbət fikirləri

Mən ağlaram əhvalüvə bir də Hüseyinə
Sən ağlama ey şahi-din mən dil həzinə²
Qəsb oldu həqqin baxdılar əhli-Mədinə
Od vurdular dərgahimə³ əşrarü-kinə⁴
Yandı qapın yandı dilim hər an əmoğlu

Verrəm Hüseyini mən sənə baş peykər⁵ üstə
Barmaqları salim-salamət əllər üstə
Mərca kimi xüşk⁶ olmayub qan ləblər üstə
Xarü-mügilandan⁷ nişan yox güllər üstə
Rüxsari olmub gül kimi əlvən əmoğlu

Şeyxeyni-qasib⁸ olmasın hərgiz⁹ xəbərdir
Təşyiü-dəfnimdə¹⁰ olardən etmə ehzar¹¹
Ruhum olardan çəkməsin qəbr içrə azar
Ta həşr¹² ola bizarəmü-bizarü-bizar

¹O qədər

²Hüznü, qəmli qəlb

³Qapıma

⁴Kin-küdurətli, şər adamlar

⁵Bədən

⁶Quru

⁷Tikanlardan

⁸Qəsbkar şeyxlər (əbubəkr və Ömər)

⁹Heç vaxt

¹⁰Cənazənin dəfn işlərində

¹¹Çağırma

¹²Qiyamət

Əsrari-gizlin¹ eylərəm elan əmoğlu

Beyni dərü-divaridə² düşdüm fişarə³
Cismim yarəsin salmadım çox aşikarə
Sinəm yara bazulərimdə⁴ ayrı yarə
Qüslüm gecə ver dəfn elə tapşır məzarə
Zəhrayla ta olsun fişar asan əmoğlu

Qəlbində var arami-taqət dizlərində
Badi-xəzandan⁵ bir əsər yox gülşənində
Qan ləxtə-ləxtə dolmuyub şəhla gözündə
At dırnağından bir əsər yox sinəsində
Gülşən şükufa⁶ gülləri xəndan əmoğlu

Pəjmürdə⁷ olsa gülləri yox məndə taqət
Görsəm Hüseynin cismidə var bir cərahət⁸
Barmaq kəsilsə eylərəm bərpa⁹ qiyamət
Tapmaz nəvadən qəbridə qəlbim fərağət¹⁰
Getsə diyari-Kufəyə mehman əmoğlu

¹Gizli sirlərini

²Qapı ilə divar arasında

³Təzyiqə, sıxılmaya

⁴Biləklərimdə

⁵Xəzan yelindən

⁶Gülləri açılmış

⁷Solmuş

⁸Yara

⁹Qiyamət qopararam

¹⁰Sakitlik, asudəlik

Xuli¹ evində qoymaram yatsın kül üstə
Allam yaralı başını məhzun dil² üstə
Öz bülbülüm naz eyliyə gülşən gül üstə
Sayə³ sala bülbül gülə gül bülbül üstə
Dərya kimi əşkim eylər tufan əmoğlu

Bu köynəyim qüslüm verən vaxda çıxarma
Bazulərimə baxma çox nalən ucaltma
Eylə kəfən tez qəbrə qoy fikrindən atma
Xuni-dilin göz əşkivə səbr eylə qatma
Etmə hisari-səbrivi⁴ viran əmoğlu

Gəlsən evə yığ dövrəvə tiflani-zari⁵
Olmaz gələn didarüzə⁶ bir kimsə bari
Matəm tutun yad eyliyin mən dil fikari
Mən olmuşam səyyadi bi rəhmin⁷ şikari
Qoyma yetimlər çox edə əfğan əmoğlu

“Qəmkeş” yazar bu qəmləri ba ahi cansuz⁸
Zikri olar ey vay Hüseyn hər şamü-hər ruz¹

¹ İmam Hüseyn əleyHissalamın mübarək başını gecə təndirdə saxlayan məlunun adıdır

² Qəmli qəlb

³ Kölgə

⁴ Səbir kasasını

⁵ Ağlar uşaqları

⁶ Görüşünüzə

⁷ Qansız, rəhmsiz ovçu

⁸ Ürək yandıran

Zülmət evin rövşən qıl² ey şəm”i-şəbəfruz³
Saildi⁴ ehsan eyliyin əltafü-fəzliz⁵
Olsun Hüseyinin yasinə dərban⁶ əmoğlu

YA ƏLİ

Qıl bir nəzər əhvalıma, gör ahü-zarım, ya Əli
Aləm yanar bu halimə, yoxdur qərarım, ya Əli

Ey tacidari Həl-əta,⁷ həddən aşıb cövrü-cəfa⁸
Zəhra qalıb düşmən ara⁹, ey şəhsəvarım, ya Əli

Bax bu cəlälü-cahimə¹⁰, qəlbimdə dudi ahimə¹¹,
Od vurdular dərgahimə¹², getdi qərarım, ya Əli

Qoyma bu qədri xar olum, olma riza¹³ gül tək solum
Vurdu Ömər, sındı qolum, yox ixtiyarım, ya Əli

¹Hər gecə-gündüz

²İşıqlandır

³Gecələr yanan şam

⁴Dilənçi (məcazi mənada)

⁵Lütf və fəzlinizdən

⁶Qapıçı

⁷“Həl-əta” surəsi həzrət əli (əleyhissalam) və əhli-beyt (əleyhimüssəlam) barəsində nazil olmuşdur

⁸Zülm, sitəm, haqsızlıq

⁹Arasında

¹⁰Cah-cəläləmə

¹¹Ahü-fəğanımın şö”ləsinə

¹²Qapıma

¹³Razı

Çoxdu əmoğlu möhnətim, oldu digərgün¹ halətim
Qalmadı tabü-taqətim, ümmidvarım, ya Əli

Sür'ətlə şiri kirdigar², qıldı qapuya çün nəzər
Gördü deyir Zəhrayı zar: gəl tacidarım ya Əli

Gördü olub od şö'ləvər, yanar qapısı sərbəsər³
Durmuş xitab eylər zibəs⁴ sənsən şikarım, ya Əli

**HƏZRƏT ƏLİ (əleyhis-salam)-ın HƏZRƏTİ
FATİMƏNİN (Ə) QƏBRİ ÜSTÜNDƏKİ ZƏBAN
HALI**

Fatimə qəbrin üstə mən, gəlmişəm ağlıyam gedəm(2)
Evdə yatıb Hüseyin, Həsən, gəlmişəm ağlıyam
gedəm(2)

Gün batırı, qara salır, başə Hicaz dağları
Ağlırı dərdimə mənəm, həsrətilə bulaqları
Yel əsiri, çalır əcəb, qəmli tərənə bağları
Qəmlidi gülşənü-çəmən, gəlmişəm ağlıyam gedəm

Evdə gedər gecə hamı, mərdü-zən⁵ istirahətə,
Gün batırı Əli batır bəhri qəmə-mələlət¹

¹Başqa cür

²Allah şiri-həzrəti əli

³Büsbütün

⁴O qədər

⁵Arvad-kışı

Boş görə bilmirəm yerin, nail olam ziyarətə
Qəbrivin üstə qüssədən gəlmişəm ağılıyam gedəm

Rişeyi-səbri-Heydəri², seyli-fəraqətin³ yolun
Yadə salanda möhnətin⁴, gözlərim əşgilən⁵ dolur
Körpə uşaqlar ağlaşır, dördü də gül kimi solur
Yox oların nazın çəkən, gəlmişəm ağılıyam gedəm

Rehlət edən zaman atan, başüvə qarə bağladın
Mən belə bildim hicrəti-Əhmədə⁶ sinə dağladın
Bilməz idim yaralısən, sən gecə-gündüz ağladın
İndi o sirr olub əyan, gəlmişəm ağılıyam gedəm

Xeymə vurubdu qüssəvü-qəm dili dağidarimə⁷
Yadə salanda yarəvi, əşkim axır üzarimə
Həsərət ilə düşür gözüm qəbzeyi-Zülfüqarimə⁸
Çəkmədim heç qilafidən⁹, gəlmişəm ağılıyam gedəm

Aldılar həqqimi mənim, məclisi şur¹ qurdular

¹Qəm-qüssə dəryası

²Heydərin səbir kasası

³Ayrılıq seli

⁴Qəm

⁵Göz yaşı

⁶Əhmədin (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) ayrılığına

⁷Dağ çəkmiş qəlbimə

⁸Zülfüqarın dəstəyi

⁹Qın

Boynuma şal saldılar, şiri-Xudanı yordular
Sən kömək eylədin vəli², vay sənə qəmçi vurdular
Torpağa düşdün onda sən, gəlmişəm ağlıyam gedəm

Təhti nəzərdədir³ mənim, mənzili-vəhy mənzilim
Sən sağ idin bir az yenə, evdə var idi get-gəlim
Getdin əlimdən indi sən, bağlı qalıb dilim, əlim
Yoxdu bizə gəlib-gedən, gəlmişəm ağlıyam gedəm

İndi qəmin nişəst edib⁴ bu dili dağıdarım⁵
Yalvarıram yuxu gələ dideyi-əşkibarım⁶
Möhsini al qucaqıvə, gəl yuxuda kənarım
Ruh tapa, müvəqqətən, gəlmişəm ağlıyam gedəm

Sən evimə gəlin gələn vəxdə yox idi çün anan
Qüssələndirdin hər zaman, göz yaşın eylədin rəvan
Zeynəb ərus olan zaman bəxt evinə gedən zaman
Fatimə neylərəm onda mən? Gəlmişəm ağlıyam gedəm

Ya həbib, əcibi, cəə ilə qəbrək həbib⁷
Ha! Əliyyün bəşərün keyfə bəşər¹ oldu qərib

¹Peyğəmbərin vəfatından sonra, o həzrətin vəsiyyətinin əksinə olaraq, həzrəti əlinin haqqını qəsb etdilər və xəlifə təyin etmək üçün şura qurdular.

²Lakin

³Nəzarət altında

⁴Oturub, çöküb

⁵Dağ görmüş qəlbimə

⁶Yaşlı gözlərimə

⁷Ey sevimlim, cavab ver, qəbrinə tərəf dostun gəlmişdir. (ərəbcə)

Dur Əli qəbrivin üstə əli qoynunda gəlir
Dolanır başıma dünya necə mən ağlamıyım

Qəm qəm üstən yaralı, qəlbimə Zəhra qalanı
Vay mənə, sən yıxılan kuçədə sani dolanır
Zülfüqarı çəkə bilməm, ürəyim parçalanır
Bir belə səhnədə aya necə mən ağlamıyım

HƏZRƏTİ ƏLİNİN FATİMEYİ ZƏHRANIN QƏBRİ ÜSTÜNDƏKİ ZƏBAN HALI

Bəqiyə xəstə gəlmişəm, Qəlbi şikəstə gəlmişəm
Məzarın üstə gəlmişəm, Məni qocaltdı ölməyin
Məhəllədə döyülməyin, Qapı dalında qalmağın
Qəmində sinə dağlaram, Dizlərimi qucaqlaram
Tək oturub tək ağlaram

Yaralı Zəhra, vəfalı Zəhra (4)

Qəmində sinə dağlaram, Tək oturub tək ağlaram
Dizlərimi qucaqlaram, Yaralı Zəhra, vəfalı Zəhra

Bəqiyə xəstə gəlmişəm, Qəlbi şikəstə gəlmişəm
Dözəmmirəm fəraqüvə, Möhsini al qucaqüvə
Vəfalı Zəhra, yaralı Zəhra

Ey gülü-bixari Əli, Yarü-mədəd kari Əli
Bəqiyə xəstə gəlmişəm, Qəlbi şikəstə gəlmişəm
Qəbrüvün üstə gəlmişəm

¹Tərcüməsi: Agah ol ki, əli (əleyhis-salam) bəşərdir, özü də necə bəşər!
(ərəbcə)

Dözəmmirəm fəraqüvə, Dur nəzər et qonaqüvə
Möhsini al qucaqüvə, Var yeri aləmi pozam
Fatimə cani yalqızam

Köməksizəm adamsızam, Bax qəmimə məlalimə
Gözdəki əşgi halimə, Ağla mənim bu halimə
Adamsızam, admsızam

Hər gecə sinə dağlaram, Dizlərimi qucaqlaram
Tək oturub tək ağlaram, Ey məni bi kömək qoyan
Qüssəli dəhridən doyan, Bikəs əmoğlunam oyan

ƏMİRƏL-MÖMİNİN ƏLİYYİBNİ ƏBİTALİB

“Bədr” döyüşündə Qureyş kafirlərindən 70 nəfəri müsəlmanlar tərəfindən öldürüldü ki, onların 36 nəfəri, həm də ən böyük pəhləvanları, o cümlədən, Müaviyənin qardaşı, dayısı və əmisi Həzrət Əli (əleyhissalam)ın əli ilə qətlə yetirilmişdi.

“Ühüd” müharibəsində Qureyş kafirləri 9 nəfər ən güclü cəngavərləri bayraqdar seçib müsəlmanların üstünə göndərmişdi. Onların hamısı Həzrət əli (əleyhissalam)ın mübarək əli ilə qətlə yetirildi. Bu işdən qəzəblənən Sovəb (o, qətlə yetirilənlərin qulu idi) and içdi ki, Peyğəmbəri mütləq qətlə yetirsin. Lakin o da həzrət Əli (əleyhissalam)ın əli ilə belindən yarı bölündü. Elə bu müharibədə Həzrət Əli 70 yara almışdı, yaraların hamısı da arxadan deyil, bədənin qabaq tərəfindən idi. (Həzrət Əli müharibələrin heç birində arxadan yaralanmamışdı.)

“Xəndəq” müharibəsində kafirlərin ən şxcaətli pəhləvanı Əmr ibni Əbdü Vudd Həzrət Əli (ə)ın qılınc zərbəsi ilə cəhənnəmə vasil oldu. Peyğəmbər (s) buyurdu: “Xəndəq

günündə Əlinin bir zərbəsi cinn və insin ibadətindən daha fəzilətlidir.”

“Siffeyn” müharibəsində Həzrət buyurmuşdu: Allaha and olsun əgər bütün ərəblər mənimlə müharibəyə çıxsalar, əsla onlara arxa çevirmərəm.”

Peyğəmbəri Əkrəm (s) buyurmuşdur: “Mən elmin şəhəri, Əli isə onun darvazasıdır. Hər kəs elmi istəsə, gərək bu qapıdan gəlsin.”

Böyük islam müfəssiri və Həzrət Əmirəl-möminin (əleyhis-salam)-ın xas tələbələrindən olan İbni Abbas belə nəql edir: “Gecələrin birində Həzrət Əli (əleyhis-salam) axşamdan sübhə kimi mənə Quranın “Fatihə” surəsinin bismillahının təfsirini dedi, axırda buyurdu ki, bütün Quran “Fatihə” surəsində cəm olmuşdur, “Fatihə” surəsi isə onun “bismil-lahir-rəhmanir-rəhim” kəlməsində, o da bismillahın “bey” hərfinin nöqtəsində cəm olmuşdur, o da mənəm.”

Bey hərfinin nöqtəsi olmadıqda mənə vermədiyi kimi, Həzrəti Əli (əleyhis-salam)-ın Allah tərəfindən haqq rəhbər (vəliyy) olmasına inanmayanların da imanını nöqtəsiz bey hərfi kimi naqisdir, Allah-Taala isə qiyamətdə naqis imanlıların əməllərini qəbul etməz.

Peyğəmbəri Əkrəm buyurmuşdur: “Mən elmin şəhəriyəm, Əli isə onun qapısıdır, hər kəs elm istəsə, gərək o qapıdan gəlsin.”

5-ci hicri əsrinin dahi rəvayətindən olan “Firdovsil-əxbar” kitabının müəllifi Peyğəmbəri Əkrəmdən 300 min hədis eşidib əzbərləmişdir, məhz buna görə də “Seyyidül-hüffaz” (Hafizlərin ağası, seyyidi) ləqəbini almışdır. Zeydi fırqəsindən olmasına baxmayaraq, etimadlı və düzdən adam olduğuna görə, onun nəql etdiyi hədis və rəvayətlər həm sünnü alimləri, həm də şiə alimləri tərəfindən səhih qəbul olunur. O, Peyğəmbərdən (səlləllahu əleyhi və alihi

və səlləm) belə nəql etmişdir ki, həzrət Əliyə (əleyhis-salam) xitabən belə buyurmuşdur: “Ya Əli, əgər bir kəsin Həzrət Nuhun ömrü qədər ömrü olsa və bu müddət ərzində yaşayıb bütün gündüzlərini oruc tutsa, gecələrini sübhə kimi ibadətlə keçirsə, hər il bir dəfə piyada həccə getsə və “Ühüd” dağı qədərində qızılı olsa və o qızılları Allah yolunda paylasa və axırda “Səfa” və “Mərva” arasında məzlumcasına ölsə, amma sənin vilayətinə etiqadı olmasa, heç vaxt behiştin iyini iyləməyəcək.”

“Ağah olun! Mən hər kəsin mövlası və rəhbəriyəmsə bu Əli də onun mövlası və rəhbəridir. İlahi, onu sevəni sən də sev, onunla düşmən olanla sən də düşmən ol, ona kömək edənə kömək et, onu xar etmək istəyənləri xar et. Hara getsə, haqqı hər yerdə onun mehvərində dövr etdir!”¹

Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) Əli (əleyhis-salam)-ın İmamətini² ilk dəfə, risalətin ilk

¹Bax: “əl-müsənnəf” (İbni əbi Şeybə), 12-ci cild, səh.67 və 68; “Sünəni-İbni Macə”, 1-ci cild, səh.43; “Sünəni-Termezi”, 5-ci cild, səh.633; “əs-sünnə”, (İbni əbi Asim), səh.591; “Müsnədi-əhməd”, 1-ci cild, səh. 118-119, 4-cü cild, səh.281, 368, 370 və 372; “Xəsisün-Nəsai”, səh.102; “ənsabül-əşraf” (Bilazəri), 2-ci cild, səh.156; “Kəşfül-əstar” (Bəzar), 3-cü cild, səh.190-191; “əl-möccəmül-kəbir” (Təbərani), 3-cü cild, səh.21, 4-cü cild, səh.173; “əl-möccəmüs-səğir”, 1-ci cild, səh.65; “Müstədrəki-Hakim”, 3-cü cild, səh.109; “Tarixi-Bəğdad”, 7-ci cild, səh.377 və 14-cü cild, səh.236; “əl-mənaqib” (İbni Məğazili), 16-cı cild, səh.27; “Şəvahidüt-tənzil”, (Həskani), 1-ci cild, səh.157; “Tarixi-Dəməşq” (İbni əsakir), 2-ci cild, səh.37-84; “Təzkirətül-xəvass”, səh.36; “Üsdül-ğabə, 1-ci cild, səh.367, 4-cü cild, səh.28; “Zəxairül-üqba”, səh.67; “əl-isabə, 1-ci cild, səh.304.

²“İmam” kəlməsi Qurani Kərimdə 12 yerdə zikr olunub. Yeddi yerdə tək halda (İmam: “Bəqərə” 124, “Hud” 17, “Hicr” 79, “İsra” 71, “Furqan” 74, “Yasin” 12, “əhqaf” 12), qalan 5 yerdə isə cəm halında

çağlarında, öz yaxın adamlarını İslama dəvət etdiyi məclisdə aşkar buyurmuşdu:

“Bu, mənim qardaşım, məndən sonra canişinim və xəlifəmdir. Ona qulaq asıb əmrlərinə itaət edin.”¹

Amma... çox təəssüflü məsələ budur ki, böyük sünnü alimi olan Buxari öz “Səhih” kitabında Əhli-beyt hədislərinə istinad etmir, onları dəlil və şahid kimi gətirmir; çünki o, özü ilə müasir olan İmam Sadiq, İmam Kazim, İmam Cavad, İmam Hadi və İmam Həsən Əskəridən heç bir hədis nəql etməmişdir!

Bundan əlavə o, sair Əhli-beyt rəvayətçilərindən: Həsən ibni Həsən, Zeyd ibni Əli ibni Hüseyin, Yəhya ibni Zeyd, Məhəmməd ibni Əbdüllah ibni Həsən Nəfsi-Zəkkiyyə və onun qardaşı İbrahim ibni Əbdüllah, Hüseyin ibni Əli, Şəhid Fəxx, Yəhya ibni Əbdüllah ibni Həsən və onun qardaşı İdris ibni Əbdüllah, Məhəmməd ibni Cəfər Sadiq, Məhəmməd ibni İbrahim Təbatəba və onun qardaşı Qasim Rəssi, Məhəmməd ibni Məhəmməd ibni Zeyd ibni Əli, Məhəmməd ibni Qasim ibni Əli ibni Ömər, Əşrəf ibni Zeynul Abidin (**əleyhissalam**) (o, Taliqanın hökmranı və Buxarinin müasiri idi, Buxarinin vəfatından altı il əvvəl (250-ci ildə) İraqda şəhid edilmişdi), Əhli-beyt xanədanının sair böyük şəxsiyyətlərindən: Əbdüllah ibni

(əimmətun: “Tovbə 12, “ənbiya” 73, “Qəsəs” 5, və 41, “Səcdə” 12) gəlmişdir.

¹Bax: “əməli” (Şeyx Səduq), səh.523; “Elamül-vəra” səh.167; “Ehqaqül-həqq”, 4-cü cild, səh. 297; “Müsnədi-əhməd”, 1-ci cild, səh.111, 159; “Xəsisün-Nəsaı”, səh. 66, 87; “Tarixi-Təbəri”, 2-ci cild, səh.319; “Təfsiri-Təbəri”, 19-cu cild, səh.74; “Şəvahiđüt-tənzil”, 1-ci cild, səh.420; “Nəhcül-bəlağənin şərhı” (İbni əbil-Hədid), 3-cü cild, səh.267; “Yənabiül-məvəddət”, 1-ci cild, səh.104; “əl-kamil”, 2-ci cild, səh.62; “Məcməüz-zəvaid”, 8-ci cild, səh.302.

Həsən, Əli ibni Cəfər Ərizi, həmçinin Rəsuli Əkrəmin ümmət arasında olan sair varislərindən, hətta Peyğəmbərin reyhan gülü, o Həzrətin böyük nəvəsi və behişt cavanlarının sərvəri olan İmam Həsən (**əleyhissalam**)-dan da heç bir hədis nəql etməmişdir. Halbuki Əhli-beytin qəddar düşməni, xəvaricin təbliğatçısı olan İmran ibni Həttandan hədis rəvayət edərək ona istinad etmişdir.

Belə ki, o məlun, Əli (**əleyhissalam**)-ın qatili və böyük cinayətkar olan ibni Mülcəmi tərifləyərək deyir:

(Onun Əliyə vurduğu zərbə) necə qəribə bir zərbə idi!

ki, pərhizkar və təqvalı şəxs tərəfindən vurulmuşdu.

Allahın razılığından başqa heç bir məqsədi yox idi!

Mən hər gün onu (ibni Mülcəmi) yad edəndə görürəm ki,

Onun yaxşı əməli bütün insanların əməllərindən çoxdur.

Kəbənin Rəbbinə və peyğəmbərləri göndərən Allaha and olsun ki, mən bu yerə çatanda (yəni Buxarinin İmran kimi pozğun, xarici və Əmirəl-mömininin qatilini—İbni Mülcəmi tərifləyən bir adamdan hədis nəql edib, Əhli-beyt imamlarından isə heç bir rəvayət nəql etməməsini gördükdə) mat-məəttəl qaldım. Mən heç vaxt işin bu yerə çatacağını güman etməzdim!

Ha! Əliyyün bəşərün keyfə bəşər!

Rəbbuhu fihi təcəlla və zəhər!

Agah ol! Əli bəşərdir, özü də necə bəşər!

Rəbbi onda təcəlli etmiş, zahir olmuşdur.

İllətul kovni və lo lahu ləma

Kanə lil aləmi eynun və əsər

kainatın yaranma səbəbidir və əgər o olmasaydı,

Aləm üçün bir əsər-əlamət olmazdı.

Və ləhu ubdiə ma təqiluhu

Min uqulin və nufusin və suvər

*Yalnız onun xatirinə sənin əqlin işlədiyi şeylər
yaradılıb*

Əql aləmi, nəflər aləmi və surətlər aləmi

Fələkun fi fələkin fihi nucum

Sədəfun fi sədəfin fihi durər

Fələkdə bir fələkdir ki, onda ulduzlar var

Sədəfdə bir sədəfdir ki, onda dürlər var

Ma rəma rəmyətən illa və kəfa

Ma ğəza ğəzvətən illa və zəfər

***Elə bir ox atmadı ki, hədəfə dəyməsin və kifayət
etməsin;***

Elə bir döyüş olmadı ki, zəfər çalmasın.

Əğmədəs-seyfə mətə qabələhu

Kullu mən cərrədə seyfən və şəhər

Qılıncını qınına qoydu onunla qarşılaşanda

Hər o kəs ki, qılıncını siyirib məşhur pəhləvan idi

Əsədullahi iza salə və sah,

Əbul-əytam, iza cadə və bərr

***Allah şiridir–şir kimi həmlə edib düşməni
parçalayanda***

Yetimlər atasıdır–ehsan edib nəvaziş edəndə

Hubbuhu məbdəu xuldin və niəm

Buğzuhu məbdəu narin və səqər

***Ona məhəbbət bəsləmək nemətlərin və əbədi cənnətin
başlanğıcıdır***

***Ona kinə və ədavət bəsləmək cəhənnəm odunun və
cəhənnəmin başlanğıcıdır.***

Huvə fil kulli imamun li kull

Mən Əbu bəkrin və mən manə Ömər?

O, küllü aləmdə aləmlərin imamıdır,

Əbubəkr kimdir və Ömər kimdir?!

Leysə mən əznəbə yəvmən bi imamin

Keyfə mən əsrəkə dəhrən və kəfər?!

*Hətta bir gün Allaha şərikin qoşan kəs imam ola bilməz;
Onda bir ömür Allaha şərikin qoşub kafir olanların halı
necə olar?!*

Kullu mən matə və ləm yərifhu

Movtuhu movtu himarin və bəqər

Hər kəs onun haqq imam olmasını dərk etmədən ölsə

İnak və ulaq ölümü kimi ölmüşdür.

Xəsmuhu əbgəzəhullahə və lov

Həmidəllahə və əsna və şəkər

Onun düşməni Allahu qəzəbləndirmişdir–hətta

Allaha həmd, səna və şükr etsə də belə.

Mən ləhu sahibətun kəz-Zəhra?

Əv səlilun, kəşəbirun və şəbər

kimin Zəhra kimi həyat yoldaşı ola bilər?!

*Yaxud kimin Həsən və Hüseyn kimi iki oğlu ola
bilər?!*

Ənhu divanu ulumin və hikəm

Fihi tumari izazin və ibər

Ondan çoxlu elmlər divanı və hikmətlər gəlir

ki onda çoxlu xütbələr və mövizələr vardır.

Bu Turabin və kunuzil-aləm

İndəhu nəhvü sufalin və mədər

Əbu Turabdır (torpaq atası) və aləmin xəzinələri

Onun yanında

Və huvən-nuru və əmməş-şurəka

Kə zulamin və duxanın və şərər

O nurdur, amma ona (xilafətdə) şərikin çıxanlar

Zülmətlər, tüstü və şər insanlardır.

Əyyuhəl xəsmü təzəkkər sənədən:

Mətnuhu səhhə bi nəssin və xəbər

Ey inadkar insan! Xatırla o sənədi ki,

Mətni aşkar xəbər və rəvayətlərlə təsdiqlənib

İz əta Əhmədu fi Xummi Qədirin

Bi Əliyyin və ələr-rəhli nəbər
*O zaman ki, Əhməd Qədir-Xumda gətirdi-
Əlini və yəhərlərdən minbər düzəltdi,*
Qalə mən kuntu ənə movlahu,
Fə Əliyyin ləhu movla və məfərr
*Dedi: Mən hər kəsin mövlasıyamsa,
Əli də onun mövlası və pənahgahıdır.*
Qəblə təyini vəzirin və vəsiyy
Həl təra fatə nəbiyyun və həcər?
*Vəzir və canişin təyin etməzdən əvvəl,
Elə bir peyğəmbəri görmüsənmi ki, vəfat edib və hicrət
etsin?!*

Mən əta fihi nususun bi xususin,
Həl bi icmai əvamin yunkər?
*Bir kəsin barəsində xüsusi aşkar dəlillər gələrsə,
Avam camaatın fikir birliyi ilə inkar oluna bilərmə?*
Ayətullahi və həl yuchədu mən
Xəssəhullahu bi ayin və suvər?
*O, Allahın ayəsi, nişanəsidir; və inkar oluna bilərmə
Allahın ayə və surələri ilə məxsus seçdiyi bir kəs?*
Vuddəhu ovcəbə ma fil-Quran
Ovcəbəllahu ələyna və əmər
*Ona məhəbbət bəsləməyi Quran ayələri vacib edib,
Ona məhəbbət bəsləməyi Allah bizə vacib və əmr edib.*

HƏZRƏT ƏLİ ƏLEYHİSSALAMIN MƏDHİNDƏ

Əlidi nuri-Kibriya¹, Əli çırağı-rahnüma²
Əli vəsiyyi-Müstəfa, Əli İmami-müqtəda¹

¹Allah nuru

²Hidayət çırağı, yolgöstərən

Əli müinü-yavəri yüz irmi dörd min ənbıya²
Əli ədüvv üçün bəla, Əli mühibb üçün şəfa
Əli rümuzi həl-əta³, Əli xəzineyi əta⁴
Əli vəsileyi dua⁵, Əli qülub üçün şəfa⁶
Əli fəna, Əli bəqa,⁷ Əli əmiri övliya⁸
Əli süruri sineye cəmalı xətmül-ənbiya⁹
Gedin çıxın fələklərə, gəlin gəzün məmaliki¹⁰
Görün ki hansı millətin bu no”i rəhnuması¹¹ var!
Cənabi Məryəm istədi doğa Məsihi beytidə
Nida yetişdi zadigəh¹² deyil yerin bəhası¹³ var
Bir ayrı yerdə vəz”i həmlı qıl¹⁴ o nuri pakuvi
Bu vadiye Müqəddəsin məqami-kibriyası¹⁵ var
Amma Əli anası istədi Əlini vəz”e həml edə

¹İqtida olunan imam, yəni haq rəhbər

²124 min peyğəmbərin köməyi, arxası

³“Həl-əta”nın rəmzləri

⁴əta və bəxşiş xəzinəsi

⁵Duanın qəbul olunma səbəbi, vasitəsi

⁶Qəlblərə şəfa

⁷əbədiyyət, əbədilik

⁸Allah övliyalarının əmiri, padşahı

⁹Həzrəti Xatəmül-ənbiyanın (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) qəlbinin və cəmalının nuru

¹⁰Ölkələri, diyarları

¹¹Belə bir yol göstərəni, rəhbəri

¹²Doğum yeri

¹³Dəyəri, qiyməti

¹⁴Dünyaya gətir

¹⁵Böyük, əzəmətli məqamı

Yarıldı Kəbənin evi, görüb Həqqün sədası var
 Məhəbbət eylə qoy qədəm, gətir vücudə nurimi
 O nuri pakilən bu Beyti ə"zəmin cəlası var
 Qədəm qoyanda gördü dörd xanımdı mahi parətək
 O banuye müqəddəsə salamü-mərhəbası var
 Mələklər oldu qabələ¹, vücudə gəldi nuri Həqq
 Işıqlı bir çırağı tək təcəlliye ziyası² var
 Ziyarət etdi hurilər dübarə ǵaib oldular
 Anası gördü oǵlunun behiştidən libası var
 Götürdü basdı baǵrına, görüb yumuqdu gözləri
 Dedi: İlahi olmuya gözündə ibtilası³ var?
 Dübarə Kəbənin evi yarıldı çıxdı Fatimə
 Nə gördülər: qucaqda bir işıqlı ay parası var!
 Atası aldı iylədi, yenə Əli göz açmadı
 Öpüb ziyarət eylədi, nə qədri əqrəbası var
 Peyambərin qucaǵınə gəlincə yumdu gözlərin
 Peyambər aldı gördü bir cəməli məhliqası var
 Be fəvri⁴ açdı gözlərin baxıb cəməli həzrətə
 O aşıqanə baxmaǵın nişan verir vəfası var
 Dolandı ruzigarilər gəlib 16 sinninə⁵
 Işıqlanırdı ay kimi, şücaətü-səxası var
 Kəbin kəsildi ərşidə, bəzəndi asimanilər
 Əlini gördilər hamı, geyibdi toy libası var
 Sənin o toy libasivə, təmami şiələr fəda
 Mədinənin xanımları Hicazi ləhni oxşadı
 Ərus olubdu Fatimə, əlində toy hənəsi var

¹Mama

²Nuru, işığı

³Eybi, nöqsanı

⁴Dərhal

⁵Yaşına

Oxurdu əndəlibilər ucaldı sövti nəğməcat
Həvadə quşların əcəb sədaye del güşası¹ var
Dağın dalında batdı gün, hava qızardı qan kimi
Şəfəqdə geydi qırmızı, neyçünki toy əsası var
Elə ki daldalandı gün Əli evində çıxdı ay
Bu aydı? Yox! Ərusidi, cəməli Həq nüması var
Nə ya, nə gün? Gərək düşə sitarələr əyaqinə
Bu bir ərusidir bunun, Hüseyin kimi balası var
Cənabi Xətmül-ənbiya gəlib zifaf² otağına
Solda oturdu Fatimə, sağında Mürtəzası var
Buyurdu ya Əli bir az ucalt görüm əmmaməni
Əmmamə qovzananda gördü gün kimi cəlası var
Ərus otağı nur alıb ucaldı 7 rəng nur
Baxan deyərdi aləmin zəbərəcdü-tələsi var
Dönüb buyurdu Fatimə götür görüm niqabını
Aşağı saldı başını geyindi çün həyası var
Niqab gönürdü Fatimə, qarışdı nurə nurilər
On iki rəngi nuridi on iki rəhnuması var
Ərusi verdi əl-ələ, buyurdu bax əmoğlucan
Bu bir ərusidir Xuda yanında çox bəhası var
Nəzarə qıl ərusivə, mənim əmanətimdi bu
Nə sınımayıbdı qolları, nə sinədə yarası var

Aman o vaxta ey Xuda, ucaldı Zeynəbin səsi:
Anam yıxıldı gəl baba, yanıqlı ahu-vası var
Yetişdi gördü Mürtəza, Peyambərin əmanəti
Üzün qoyubdu toprağa, həzin-həzin nəvası var
Götürdü çaldı toprağa, o zalimi sitəmgəri
Başın kəsəndə gördülər, dilində iltiması var

¹Ürək açan, qəlboxşayan səsi

²Bəy otağı

Buyurdu: olmasaydı gər Peyəmbərin vəsiyyəti
Görərdün onda tiğimin¹ qana nə iştəhası var!
Bu kəlməni eşitcəyin, çığırdı bağlıyın qolun
Be fövri bağlanıb qolu, vəsiyyətə rızası var
Kəşan-kəşan² apardılar, baxanda Zeynəb ağladı
Dedi: İlahi başimin nə qədri gör bəlası var!
Anam yıxıldı, verdi can, babam da getdi neyləyim
Hara gedim kimə deyim, bu Zeynəbin harası var
Əli gedir, Hüseyin gedir, baxıb dalınca ağlıyır
Dolandı gördü Zeynəbi, səfayə “ya əxa”sı var
Çağırdı gəl Hüseyin, Hüseyin amandı getmə bir dayan
Gəlin görək anamızı, ölübdü, ya bəqası var
Alıb əmaməsin ələ gəlib dolandı başınə
Göz açdı gördü Fatimə, əzizinin əzası var
Buyurdu: bəs Əli hanı? Hüseyin dedi: apardılar
Dedi: görüm əmoğlumun başında nə bəlası var
Dedilər beyət etməsən vücudüvün cəzası var
Əli dayandı dinmədi, ucaldı onda həl-hələ
Baxanda xəlqi gördü bir yəhudinin sədası var
Uca səsiylə səslənir: İlahi şahid olgunan!
Qəbule diynün eylirəm, zamanın iqtizası var
Dedi: özüm yəhudiyəm, Peyəmbərə baş əymədim
Bu səhnə ayrı səhnədir, bir ayrı macərəsi var
Özüm gözümlə görmüşəm o bağlanan biləkləri
Vuranda böldü Mərhəbi, bölündü hər əzası var
O gün ki, gəldi Xeybərə, bu şahsəvari Lafəta
Dalında 7 yüz nəfər qılinc vuran fədası var
Həvayə qalxdı quş kimi, atıldı keçdi kəndəgi
Gətərdi vurdu səhnəyə, əlindəki livası¹ var

¹Qılıncımın

²Çəkə-çəkə

12 min qılıc vuran befövri çıxdı qəl"ədən
Edəndə həmlə gördülər, nə xovfü-nə hərası var
Ölən ölüb qalanları dağıtdı tökdü xəndəgə
Bir iddə qaçdı qəl"əyə, dayanmağın xətası var
Gəlib yapışdı babidən, təkan verəndə titrədi
Uçuldu 7 saxtiman, o qəl"ənin binası var
Çıxartdı babi Xeybəri, gətirdi qoydu xəndəgə
O körpüdən gəlib keçib nə qədri aşınası var
Təəccübəm bunun qolun o hansı ipdi bağlayıb?!
Necə görün durub baxır, bu möhnətə rızası var
O qolları 12 min səvarə bağlayammadı
Bunun qolunu bağlayan o dinidir xudası var
Mən indi bildim ey Xuda, bu din, dini həqqidir
Bu dinə məzhəbim fəda, fənası yox, bəqası var
Qızışdı birdən ağladı, qaçıb yıxıldı toprağa
Üzün qoyub əyağınə, ürəkdə ahü-vası var
Dedi: atam-anam fəda o bağlanan biləklərə
Bu bəxti qarə nökerin, sənə bir iltiması var:
Sabah, qiyamətin günü gələndə səhni məşşərə
Şəfaət eyləsən mənim günahımın dəvası var
Üzün tutub cəmaətə dedi: budur vəliyyi həqq
Sizin bu dini-həqqizin, nə qədri xudnəması var!
Məgər vəsiyyəət etmədi cəhanə Xətmül-ənbiya
Kitabı, bir də itrəti görün kimin vəfası var!
Ucaldı onda həl-hələ, yol açdı qövmi bihəya
Gəlib yetişdi Fatimə, başında bir əbası var
Sağında Müctəba gəlir, alıb əmmaməsin ələ
Solunda 7 sinnidə Hüseyni Kərbəlası var
Həzin səsiylə səslədi: açın əmoğlumun qolun
Ömər cavabi vermədi, rəyasətin həvası var
Xanım əl atdı sinəyə, çıxartdı qəm nişanəsin

¹ələm, bayraq

Əlində gördülər tutub Peyəmbərin qəbası var
Əzəl öpüb o köynəgi yapışdı böldü nisfidən
Tutub həvadə saxladı, hər əldə bir parası var
O köynəgin parasını Hüseyin başına bağladı
Birin də bağladı Həsən başına, müddəası var
Həsən, Hüseyin qabağında ayaq götürdü Fatimə
Yetişdilər o qəbrə ki, yatıbdı, Müstəfası var
Həsən, Hüseyin qucaqladı Peyəmbərin məzarını
Xanım əl atdı başınə atsının qərası var

Elə ki, istədi açsa o qarənin girehlerin¹
O qəbri paki titrədi göründü qəm həvası var
Bəla əhatə eylədi, təzəlzül etdi titrədi
O məscidin nə qədri sütunu var, binası var
Gəlib be fəvri açdılar, o bağlanan biləkləri
Əlini gətirdi mənzilə, o banuyə mücəllələ
Dedi: İlahi qəlbimin cəlalüvə şünası var
Yapışdı 4 balasının əlin dolandı başınə
Dolandı baxdı ağladı, nə qədri gör vəfası var!
Deyən yox idi Fatimə, baxıb bu qədri ağlama!
Nə təşnədir, nə xəstədir, nə qürbətənin cəfası var

Hüseyin gələndə xeymiyə, Ruqəyyə döndü başınə
Baxanda gördü sinədə, sağalmayan yarası var
35 il dolanmışam, sənənin yasında ya Hüseyin!
Bu bəxti qarə “Mün”imin” ürəkdən iltiması var
Mənə axanda gözlərim, başımda bir dəqiqə gəl
Gözüm gözündə can verim, bu ölməyin səfası var
Rəfiqü-aşinalərə, salami verdim almadı
Rəfiqi neyləyir o kəs sənə ki ittikasi² var.

¹Düynlərin

²Arxalanacağı, ümid yeri

HƏZRƏTİ ƏLİ (əleyhis-salam)-ın MƏDHİNDƏ
Məhəbubi Xuda, xosrovi bəxşəndə¹ Əlidir
Dəryayi ətə, gövhəri rəxşəndə² Əlidir
Əli, ey səhi xuban, gözəl aduva qurban (2)

Göz tikmiş Əlinin əlinə dideyi aləm³
Cənnətdi onun verdiyi kim bəxşişi Hatəm
Heydərdir namaz üstə verən sailə xatəm⁴
Sultani səxi⁵, rəhbəri zibəndə⁶ Əlidir

İslamidə şəxsiyyəti mümtazidi⁷ mütləq

¹Bağışlayan şah

²Parlayan gövhər

³Aləmin gözü

⁴Üzük (Bir gün Həzrəti Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) minbərdə camaata nəsihət edərkən, bir sail gəlib camaatdan bir şey istədi, heç kim ona bir şey vermədi, bu zaman həzrəti əli əleyhissalam namazın rükusunda idi, əlini ona tərəf uzatdı, sail üzüyü çıxarıb getdi. Bu anda vəhy mələyi “Maidə” surəsinin 55-ci ayəsini nazil etdi: “Həqiqətən sizin vəliyy və rəhbəriniz Allah, Onun Rəsulu və iman gətirib namaz qılıb rüku halında (sailə) zəkat verənlərdir.” Bəziləri bu həqiqəti gizlətmək üçün şərif ayədəki “və hum rakiun” cümləsindəki “vav” hərfini bağlayıcı götürüb belə tərcümə ediblər: “...namaz qılıb zəkat verənlər və rüku edənlərdir”, yəni belə çıxır ki, namazla rüku başqa-başqa şeylərdir, halbuki ərəb dilində hal bildirən vavdan xəbərləri yoxdur, yaxud xəbərləri var, amma həqiqəti gizlətmək istəyirlər. Hər kəs də həqiqəti gizlətsə, “Bəqərə” surəsinin 159-cu ayəsindəki Allahın, mələklərin və bütün lənət edənlərin lənəti ona olacaq.

⁵Səxavətli padşah

⁶Gözəl rəhbər

⁷Seçilmiş rəhbər

Simayi dirəxşani¹ verib xilqətə rövneq
Hərçəndi başın etdilər mehrabidə münşəqq²
Mehrabi ibadətdə gözəl bəndə Əlidir

İsmin də onun ismi-cələlət qoyub Allah
Qəddində onun dəsti şücaət qoyub Allah
Başınə onun taci vilayət³ qoyub Allah
Allaha vəli,⁴ həqqə nümayəndə Əlidir

Dünyadə yetimlər atası adlanan adil
Rə'fətlə verən qüssəli xatirlərə şadi
Şəmşir ilə sərkuş eliyən⁵ zülmü-fəsadı
Peyğəmbəri islamə bərazəndə⁶ Əlidir

Zeynəbdə təcəlla elədi⁷ məntiqi Heydər
Şəni elədi vəqti Məsihiylə müsəxxər⁸
Hər yerdə süxən eylədi ağavü-süxənvər⁹
Mərdüm¹⁰ belə fikr eylədi quyəndə¹¹ Əlidir

¹Parlaq siması

²Parçalanmış

³Rəhbərlik taci

⁴Dost

⁵Məhv edən

⁶Kəsərli qılınc

⁷Cilvələndi

⁸Ram, müt'i

⁹Cilvələndi, əks olundu

¹⁰Xalq, camaat

¹¹Danışan, natiq

HƏZRƏTİ MƏSUMƏ ƏLEYHA SƏLAM DAN NƏQL OLUNAN HƏDİS

1. Həzrəti Məsumə əleyha-salam İmam Sadiq (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Baqir (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Səccad (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimə və Səkinədən, onlar da Fatimeyi Zəhranın (salamullahi əleyha) qızı Ümmü-Külsumdan, o da anası Fatimədən (salamullahi əleyha) belə nəql etmişdir: “Siz Qədir-Xumda Rəsulullahın buyurduğu “Mən hər kimin mövlasıyamsa (mövla–rəhbər, ixtiyar sahibi), Əli də onun mövlasıdır” hədisini, habelə, o həzrətin Əliyə xitabən buyurduğu “Sənin mənimlə münasibətin Harunun Musa ilə olan münasibəti kimidir” sözlərini yaddan çıxartdınız mı?”

2. Həzrəti Məsumə əleyha-salam İmam Sadiq (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Baqir (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Səccadın qızı Fatimədən, o da İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da həzrət Əli (əleyhis-salam)-ın qızı Zeynəbdən (salamullahi əleyha), o da Fatimeyi Zəhradan (əleyha-salam) belə nəql etmişdir: “Həqiqətən hər kəs Ali Mühəmmədin (Peyğəmbər övladlarının) məhəbbəti ilə dünyadan getsə, şəhid kimi dünyadan getmişdir.”

3. Həzrəti Məsumə əleyha-salam İmam Sadiq (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Baqir (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Səccad (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimədən, o da həzrət Əli (əleyhis-salam)-ın qızı Zeynəbdən (salamullahi əleyha), o da Fatimeyi Zəhra (salamullahi əleyha)dan, o da Peyğəmbərdən

(səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) belə nəql etmişdir: “Məni asimanlara doğru apardıqları vaxt behiştə daxil oldum və orada ağ və həlqə şəkilli dürlərdən qurulmuş bir qəsr gördüm, qapısı dür və yaqutla zinətləndirilmiş, qapısından bir pərdə asılmışdı. Başımı qaldıranda gördüm ki, belə yazılıb: “La ilahə illəllah, Muhəmmədun rəsulullah, Əliyyun vəliyyul-qövm”, yəni “Allahdan başqa heç bir məbud yoxdur, Mühəmməd Onun rəsuludur, Əli xalqın ixtiyar sahibi (və rəhbəri)dir.” Pərdədə isə belə yazılmışdı: “Bəh-bəh! Kim Əlinin şüaləri kimi ola bilər?!” Daxil oldum, içəridə qırmızı və həlqə şəkilli əziqlərdən düzəldilmiş bir başqa qəsr vardı, gümüş qapısı yaşıl zümrüdlərlə zinətləndirilmişdi. Onun da qapısından pərdə asılmışdı. Başımı qaldırdım, gördüm ki, qapıda belə yazılıb: “Mühəmməd Allahın rəsuludur, Əli Müstəfanın canişinidir”. Pərdədə isə belə yazılmışdı: “Əli şüalərinə, onların halalzadə olduqlarını müjdə ver.” İçəri daxil oldum, həlqə şəkilli zümrüdlə tikilmiş daha bir qəsr vardı, belə ki, ondan yaxşısını görməmişdim, qapısı qırmızı yaqutdan idi, lö”lö ilə zinətlənmişdi. O qapıdan da pərdə asılmışdı. Başımı qaldıranda gördüm ki, pərdədə belə yazılıb: “Əlinin şüaləri nicat tapanlardır.” Cəbrəildən soruşdum: –Bu qəsr kimə məxsusdur? Dedi ki, sənin əmioğlun və canişinin Əliyyibni Əbitalibindir. Əli şüalərindən başqa insanların hamısı qiyamət günü çılpaq və ayaqyalın məhşərə gələcəklər və hamını analarının adı ilə, Əli şüalərini isə atalarının adı ilə çağıracaqlar. Dedim: –Ya Cəbrəil, nə üçün belə olacaqdır? Dedi: –Çünki onlar Əlini sevirilər, buna görə də halalzadədirlər.”

Çoxlu rəvayət və Quran ayələri də Əli (əleyhis-salam)-ın rəhbər və vilayətinə dəlalət edir, o cümlədən:

“Şəksiz sizin rəhbər və mövlanız yalnız Allah, Onun Rəsulu və iman gətirib rüku halında zəkat verənlərdir.”¹
(Bu ayə Əli (əleyhis-salam) namaz qılıb rüku halında öz üzüyünü sailə verəndə nazil olmuşdur.)²

HƏZRƏTİ ƏMİRƏL-MÖMİNİN ƏLİ (əleyhis-salam)-İN ŞƏHADƏTİ

Verilər bu xəbəri nisbət Ümmü-Gülsumə
Mənə qonaq idi Şiri-Xuda, Şəhi-əbrar³
Dürüst etdim⁴ iki qursu co,⁵ bir az da nəmək⁶
Əlavə bir kasa süd gətirdim eyləsin iftar
Atan Əlini, dedi, görmüsən qızım ta hal⁷
İki xüruşt⁸ yeyə bir yerdə ey həmidə şüar⁹
Birin götür buların! İstədim duzu götürəm
Dedi bu kaseyi-şiri¹ götür qızım, zinhar²!

1

²Bax: “Təfsirü Fəratil-Kufi”, səh.40-41; “əməli” (Şeyx Səduq), səh.107; “Təfsiri-tibyan” (Şeyx Tusi), 3-cü cild, səh.559; “əl-ehiticac” (Təbərsi), 2-ci cild, səh.489; “Təfsiri-Təbəri”, 6-cı cild, səh.186; “əsbabün-nüzul” (Vahidi), səh.113; “əl-mənaqib” (İbni Məğzili), səh.312, 313; “əl-mənaqib” (Xarəzmi), səh. 264; “Təzkirətül-xəvass”, səh.24; “Təfsiri-Razi”, 12-ci cild, səh.26; “Kifayətüt-talib”, səh.250; “Zəxairül-üqba”, səh.88; və s.

³Yaxşı insanların şahı

⁴Hazırladım

⁵İki arpa çörəyi

⁶Duz

⁷Bu vaxta qədər

⁸İki növ xörək

⁹Ey bəyənİLən insan

Əli ləziz təamı³ nə növ⁴ meyl eləsin?
Hesabını çəkəcək Kirdigar⁵ yövmi-şümar!⁶
Qərəz, İmam iki lüqmə təam meyl elədi
Namaz başladı rüknü-səlati-Maliki-Barr⁷
Qılıb namaz gəhi səhni xaliyə⁸ çıxdı
Nücumə⁹ eylədi gəh çeşmi həsrətilə nəzar¹⁰
Baxıb göyə dedi: Səddəqtə¹¹ ya RəsulAllah!
Nişan verir ölüm asarı¹² sabitü-səyyar¹³
Dedim: baba, niyə vəhşətdəsən, nə var bu gecə?
Çox iztirabdasan, qıl qəmin mənə iş”ar¹⁴
Buyurdu: Bu gecəni Müstəfa veribdi xəbər,
Tülui-sübhidə¹⁵ var çox mühüm bir xəbər
Deyib bunu yenə ibadətə oldu məşğul
O qədər ibadət edib sübhə qaldı bir miqdar

¹Süd kasasını

²Amandı

³Ləzzətli yemək

⁴Necə

⁵Allah

⁶Qiyamət günü

⁷Maliki-Barrın (Allah) namaz rüknünü

⁸Boş həyətə

⁹Ulduzlara

¹⁰Baxış

¹¹“Doğru buyurmusan”

¹²Əsər-əlaməti

¹³Sabit və hərəkətdə olan ulduzlar

¹⁴Elan

¹⁵Sübhün açılışında

Durub ayağa eylədi atam vüzui-təccid¹
Xiyal edibdi² gedə məscidə şahı-əbrar
O dəm kəmər qapı qüllabəsində bənd oldu
Açıldı bəndi-kəmər, çəkdi ahi-atəşbar³
Kəməli-vəhşət⁴ ilə şahı-din kəmərbəndi
Götürdü, bağladı, la hövl⁵ eylədi təkrar
Buyurdu: bağla Əli, ölməyə belin möhkəm
Fəraq başa yetibdi, yaxındı vəsli-nigar⁶

Var idi bir neçə mürğabi⁷ səhni-xanədə
Onlar da daməni-mövlayə⁸ vəsl edib minqar⁹
Zəbani-hal ilə guya deyirdilər: getmə
Olubdu qətlivə amadə¹⁰ düşməni xunxar¹¹
Əlini Kufədə qoy, Kərbəladə oğluna bax
Vidayi-şahi-şəhidanın əcəb şadimani¹² var
Çıxıb vəliyyi-Xuda xanidani-izzətdən¹³

¹Dəstəməzi təzələmək

²İstəyibdi

³Yanıqlı ah

⁴Tam həyəcanla

⁵“La hövlə və la qüvvətə illa billah” dedi

⁶Allahla vüsal

⁷Qaz

⁸Mövlanın ətəyindən

⁹Dimdik

¹⁰Hazır

¹¹Qaniçən düşmən

¹²Şadlığı

¹³İzzət və şərəfət sülaləsi

Olubdu məscidə miri-ənar,¹ rəhsipar²
O gecə məscidi Kufənin qərribə aləmi var
O yerdə cəm idi yeksər mühacirü-ənsar
Biri dua, biri Quran tilavət eyləyirdi
Demə haman gecə yatmışdı bir nəfər dəyyar³
Namazi-şəb⁴ qılan, Allaha kəşfi-raz eləyən⁵
Nə haldaydı? Ona yoxdu taqəti-qoftar⁶
Çadır qurulmuşdu, etikaf⁷ edən vardı
İbadət etməyə məşğul idi təmami-əhrar⁸
Yazırlar qurmuş idi bir çadır da Quttamə
Özünü mötəkiyə⁹ eyləmişdi ol qəddar
Bunlar bu yanda, Əli qətlinə edib iqdəm
O yan tərəfdə Əli dilşikəstə hüzzar¹⁰
Kəməli-şövq ilə mehrabi-taətə¹¹ keçdi
Üzün qıbləyə döndərdi qıblətül-əxyar¹²
İmam nafiləyi-sübhə eyləyəndə şüru¹³

¹Həzrəti əmir (əleyhis-salam)

²Yola düşən

³Alçaq, məlun

⁴Gecə namazı

⁵Allahla raz-niyaz edən

⁶Deməyə taqət

⁷Məsciddə qalıb ibadətlə məşğul olmaq

⁸Bütün azad insanlar

⁹Məsciddə müəyyən ibadət növüdür

¹⁰Qəlbi sınıq, hazır

¹¹İbadət mehrabına

¹²Gözəl insanların qıbləsi

¹³Sübhün nafiləsinə başlayanda

Açıldı babi-səma,¹ götürdü pərdəni Səttar²
Göyün mələklərinə əmr edib: yer üstə baxın,
Görün vəliyyim edir can, nə rəğbət ilə nisar!³
Əlini cəzbeyi-eşqi-Xuda⁴ edibdi məczub⁵
Şikəstə qəlbi olub hübbi-Həqq⁶ ilə sərşar⁷
Veribdi xatəmə üç rüknə, rüknü-əslı-salat⁸
Qoyubdu səcdəyə baş, qütbü-nöqtəyi-pərgar⁹
Qılıc əlində Muradi¹⁰ kəmin edib nagh,¹¹
Xudadan etmədi şərmü-həya, ol kani-nigar
Əbu Turab başını səcdədən götürdü vəli,
Qalaydı səcdədə ey kaş, İmami-əşki-vüqar
O endirir qılıcı, Mürtəza başın götürür
Təsadüf eylədi¹² fərq ilə tiği-kin,¹³ naçar
Bölüb əmmaməni, baş parçalandı, qan axdı
Edib başından axan qan mühasinin¹⁴ gülnar¹

¹Asimanın qapıları

²Allahın adıdır

³Can nisar etmək–canını Allaha təslim etmək

⁴Allahın eşq cazibəsi

⁵Cəzb etmişdir

⁶Allah məhəbbəti ilə

⁷Dolu

⁸Namazın əsl rüknləri

⁹Pərgarın qütb nöqtəsi, yəni imkan aləminin, kainatın qütb nöqtəsi

¹⁰əbdürrəhman ibni Mülcəm

¹¹Pusquda durub

¹²Qarşılaşdı, toqquşdu

¹³O həzrətin mübarək başına kinə qılıncı dəydi

¹⁴Saqqalını

Həvadə başın açıb Cəbrəil səsləndi,
Dedi: hidayətin ərkanı münhədim oldu²
Boyandı qanə namaz üstə Heydəri Kərrar

Əflakidən³ gəlir səs: Şahi-vilayət öldü!
İslamə yetdi sədmə, elmü-ədalət öldü
Yer-göy gəlib nəvayə, ağlarlar Mürtəzayə
İslama yetdi sədmə,⁴ dinü-şəriət öldü

Bir kimsə ki, var idi şəxsiyyəti-cəhani⁵
Hər kəlmə həqq sözündə min hikmətü-məani⁶
Mehrabidə töküldü dəsti-sitəmlə⁷ qanı
Haqqü-həqiqət öldü, ruhi-səadət öldü

Nəhcül-bəlağəsindən məfhum olan həqayiq⁸
Dünya boyu cahanda nahəqqü-həqqi fariq⁹
Fövqi-kəlami-məxluq, duni-kəlami-Xaliq¹⁰

¹Qırmızı

²Dağıldı

³Fələklərdən (kainatdan)

⁴Zərbə dəydi

⁵Dünyəvi şəxsiyyəti

⁶Hikmətlər, mənalar

⁷Zülm əli ilə

⁸Həqiqətlər

⁹Nahaqla haqqı ayıran

¹⁰Məxluqun kəlamından yüksəkdə, Allah kəlamından aşağıda

Din öldü, daniş¹ öldü, nami-fəzilət² öldü

Gizlətdi əbri-xunun,³ simayi-aftabi⁴
Zülmət cahanı tutdu, bağlandı elm babı

Çəkdi turabi-tirə,⁵ ağuşə Bu Turabı
Babi-məcaz⁶ açıldı, ruhi-həqiqət öldü

An radmərdi-tarix, an rəhbəri-səadət⁷
Bəs ki⁸ qəzavətində göstərdi çox ədalət

Ta şiddəti-ədalət tövlid edib⁹ ədavət
Öldürdülər Əlini, billah, ədalət öldü

Şəxsiyyətin olsaydı gər¹⁰ xarici vücudi
Şəkli-Əlidə mütləq məri¹¹ olardı budi¹

¹Elm, bilik

²Fəzilətin adı

³Qanlı bulud

⁴Günəşin simasını

⁵Qara torpaq

⁶Haqqı-həqiqəti görməməzliyə vurub məcazi mənalara istinad etdilər

⁷Tarixin o alicənab şəxsiyyəti, o səadət rəhbəri

⁸O qədər

⁹Yaradıb, əmələ gətirib Corc Cordaq məsihi olmasına baxmayaraq, Həzrəti əli əleyhissalamın aşiqlərindəndir və həzrətin ədaləti barədə “Sövtül-ədalətil-insaniyyə (insani ədalət səsi) adlı dəyərli bir kitab yazmışdır. O, bu kitabda yazır ki, əlini öz ədaləti qətlə yetirdi, həddindən artıq ədalətli olduğuna görə, münafıqlar buna dözə bilmədilər.

¹⁰əgər

¹¹Görünən

Ərzi-qəriyyə olsun, Rəbbüs-səma dürüdi²
Orda yatan, ölən gün, cudü-səxavət³ öldü

Xak ilə zər⁴ Əlinin yeksan idi gözündə
Xəlq olmadı nəziri, manəndi⁵ yer üzündə
Hər xeyrə əmr edibdi mövcud idi özündə
Tapdı Əli şəhadət, cudü-səxavət öldü

Müstəcmiü-sifati-ziddeyn⁶ idi o mövla
Mehrabidə duranda mir”ati-zöhdü-isar⁷
Meydani-rəzmigəhdə⁸ şiri-süfufi-iycar
Şir öldü, sövlət⁹ öldü, nami-şücaət¹⁰ öldü

Başdan qılıclananda ol radmərđi-aləm
Oldu bu şeş cihatın¹ nəzmü-nizamı bərhəm²

¹Vücudu

²Salamı

³Səxavət və ehsan

⁴Qızıl ilə torpaq

⁵Misli, tayı-bərabəri

⁶Bir-birinə zidd olan gözəl sifətlərə malik; yəni ehsan, bəxşiş, mehribanlıq, ibadət, səxavət və s. kimi Allah bəyənən sifətlərdə hamıdan qabaqda idi, həmçinin, Allahın bəyənmediyi sifətlərdə, günahlarda özünü ən yaxşı qoruyan, beytül-malın məsrəfində ən çox diqqət yetirən, zalımlardan ən güclü surətdə intiqam alan, haqsızlıqla barışmaz vəs.

⁷Zöhd və fədakarlıq rəmzi

⁸Döyüş meydanında

⁹Heybət

¹⁰Şücaətin adı

Baş verdi sübhü-sadiq, kəşf oldu razi-mübhəm³

Azadəgi,⁴ fütüvvət,⁵ zöhdü-ibadət öldü

Yerdən ucaldı ərşə fəryadi-va-Əliyya!

Bu səsləri eşitdi, Zeynəbi-Sitri-Ülya

Qaldı nə halə bilməm tövziyə yoxdu yara⁶

Səsləndi od üzündə mehrü-ütufət⁷ öldü

Ağlar göz ilə gəldi, ərz etdi Müctəbayə

Övza⁸ da münqəlibdir,⁹ yer-göy gəlib nəvayə

Dur gör nədir bu səslər, nə gəldi Mürtəzayə?

Biz səs gəlir deyirlər: Şahi-vilayət öldü!

Behişt ki, eşidibsən, Əli vilayətidir¹⁰

¹Yəni kainatın

²Pozulmuş

³Gizli sirrlər

⁴Azadlıq

⁵Comərdlik

⁶İzahata taqət yoxdur

⁷Mehr-məhəbbət

⁸Vəziyyə

⁹Pərişan

¹⁰“Vilayət” möminlərin dini və siyasi rəhbərliyi deməkdir, bu da islam dininin əsas sütunlarından biridir. Hər kəs “Bəqərə” surəsinin 124-cü ayəsində azacıq təfəkkür etsə, başa düşər ki, imamət məsələsi adi bir iş olmayıb əksinə, nübüvvətdən də yüksək bir məqamdır, çünki, Həzrəti İbrahim bütün imtahanlardan başıuca çıxıb Allahın yanında üzüağ olduqdan sonra Allah buyurdu ki, Mən səni imam təyin edirəm. əgər ümmətə rəhbərlik camaat tərəfindən seçilməklə olsaydı, onda Allah buyurardı ki, qoy camaat səni imam və rəhbər seçsin, halbuki, Allah buyurur ki, “Mən səni camaata imam seçdim.” İbrahim (əleyhis-salam)

Əli ədavəti duzəxdı,¹ besə darül-qərar²
Xuda cəhənnəmi xəlq eyləməzdi əhli-zəmin³
Göy əhli tək eləsəydi vilayətə iqrar

Xəlaiqin⁴ əməlini vəzn edərlər⁵ məhşərdə
Əli əməllərə mizandı, faili-muxtar⁶
Biri əgər səqəleynin⁷ ibadətini gətirsə
Gedər cəhənnəmə–Əli həqqin eyləsə inkar!

Peyğəmbər ilə müvəhhid⁸ qəbul edər tövhidi
Əli məhəbbəti möminlərə olub meyar
Əli əlaməti-imandır, miri-əhli-yəqin⁹
Əlidir ayineyi-Həyyü-Qadirü-Gəffar

Əli adına zebəs¹ ruhumun əlaqəsi var

soruşanda ki, mənim övladlarımdan da imam olacaqmı, Allah buyurdu ki, Mənim əhdim (imamət) zalımlara əsla yetişməz. Zalım isə “Loğman” surəsində buyurulduğu kimi, Allaha şərik qoşan şəxslərdir. əbubəkr, Ömər və Osman besətdən əvvəl şirk bataqlığında üzürdülər və müşriklərin başçıları idilər, halbuki, həzrət əlinin (əleyhis-salam) özündən əlavə, əcdadlarından da heç biri, bir an da olsun belə, müşrik olmamışlar.

¹Cəhənnəm

²“Nə pis yerdir ora!”

³Yer əhli

⁴Məxluqatın

⁵Tərəzidə ölçərlər

⁶İxtiyar sahibi

⁷İnsanların və cinnlərin

⁸Alləhpərəst

⁹Yəqin əhlinin şahı

Başına dolannam, nə qədər ki ömrüm var
Fəna cahanda Əli 63 il ömr elədi
Bu 63 ili gördü çox əziyyətü-azar

Nə zəhmət ilə əziz ömrünü başa vurdu
Dilimdə yoxdu təvan, edəm təmami-izhar²
Keçəndə hicrəti-Tahadən ərbəinə sənə³
Əcəl piyaləsini etdi nuş Heydəri Kərrar

Allaha and olsun ki, hidayət sütunları dağıldı;
Təqva nişanələri məhv oldu,
Allahla insanlar arasında olan möhkəm ip–”ürvətül-
vüsqa” nazıqləşdi

HƏZRƏTİ İMAM HƏSƏN (əleyhis-salam)-IN ŞƏHADƏTİ

İmam Həsən (əleyhis-salam)-ın müqəddəs vücudu möhkəm, alınmaz bir qala idi ki, şübhələr canlarını onun pənahında hifz edirdilər. Müaviyənin o Həzrətin həyatda olduğu zaman faciə törətməyə, zülüm etməyə cürəti yox idi. Buna görə də onun şübhələri ilə yaxşı tərzdə rəftar edirdi. Belə ki, Əmirəl-mömin (əleyhis-salam)-ın dostları və şübhələri Şama səfər edir, Müaviyə ilə qarşı-qarşıya durub öz söhbətləri ilə həqiqətlərin üstünü açmağa başlayırdılar.

¹O qədər

²İzharı tamam edim

³Peyğəmbərin vəfatından 40 il keçəndə

Müaviyə İmam Həsən (əleyhis-salam) kimi böyük bir şəxsiyyətin müqabilində dizə çökdü, Həzrəti özü üçün böyük böyük bir sədd, maneə görüb bu fikrə düşdü ki, onu aradan götürsün. Əks halda heç vaxt özünün alçaq niyyətli əməllərini həyata keçirə bilməzdi. Məxsusən Müğeyrət ibni Şö”bəninin təlimi ilə Yəzidin vəli-əhdlik məsələsi onu daha çox maraqlandırır. O, nəyin bacasına olursa olsun Bəni-üməyyə sülaləsinin napak, murdar səltənətini möhkəmlətmək istəyirdi.

Müaviyə Həzrəti İmam Həsən (əleyhis-salam)-ın vücudundan çox qorxurdu. Çünki, sülhün şərtinə əsasən Müaviyə öldükdən sonra xilafət İmam Həsən (əleyhis-salam)-a çatmalı idi. O, bundan çox nigaran idi ki. O zaman İmam Həsən (əleyhis-salam)-ın 48, Müaviyənin isə 68 yaşı var idi. Buna görə də qərara gəldi ki, həzrəti zəhərləsin. Bu məqsədlə Həzrətin həyat yoldaşına (o, Əşşəsin qızı idi) çoxlu pul vermək, onu oğlu Yəzidə almaq kimi yağlı vədələr verərək aldadıb İmam Həsən (əleyhis-salam)-ı zəhərləməyə məcbur etdi. Cədə bu işi gördükdən sonra Müaviyə pul verdi, amma onu Yəzidə almaq vədəsindən imtina edərək kinayə ilə dedi: “Mən oğlumun həyatına çox əhəmiyyət verirəm!”

Göz aç bu hali zarə bax amandı Zeynəb

Dil oldu parə-parə bax amandı Zeynəb

Dur indi bülbül ayrılır çəməndə güldən

Anam bacı göz aç gedir əzizün əldən

Dur eylə çarə, bu biqərarə

Tez al bacı can, mənə kənarə

Bu qədri yatma aç gözün amandu bacı

Üzümə göz yaşım, nə gör rəvandu bacı

Sudan dolubdu ağzıma, nə qandu bacı?

Gedib qərarım, var intizarım

Dəxi əlimdə yox ixtiyarım

Sənə çətindü çox bacı, mənim fərağım

Kəsildi tabü-taqətim, dur ol dayağım

Alışdı səmmi zəhridən, dilim-dodağım

Bacı bu halə, dur eylə çarə

Bu sərv-i-qəddim, dönüb hilalə

Solub səmumi zülmidən, gülüm çəməndə

Bu zəhr tabi qoymadı, dəxi bədəndə

Dilü-dəhanə qan dolur, nəfəs çəkəndə

Dur bax bu halə, nə növ"i zillət

Verib bu zarə bu bəd cəmaət

Nə vardu səbrü-taqətim, nə ixtiyarım

Düşüb dəxi o aləmə mənim güzarım

Gedibdü səmmi zəhridən, bacı qərarım

Dur ey həzinə, bu qövmi-kinə

Qoyubdu həsrət, bu məh cəbinə

Nəfəs kəsildi, xuni-dil gedibdü əzbəs

Nə vardu yarü-yavərim, nə vardu bir kəs

Oyan bu xabi-nazidən, səsimə ver səs

Çəkim bəyanə, qəmi-zəmanə

Dur bax bacı bir, ləbimdə qanə

Tükəndi ömrüm ey bacı, bu binəvayə

Tərəhhüm et, bu bikəsi yetir dəvayə

Çağırılən Hüseynimi, gələ harayə

Gözüm qan ağlar, gələ o sərdar

Ola bu gündə, mənimlə qəm-xar

Başuva qəmli bacı sən, qaramı bağla
Şərari dudi ahilə, cahanı dağla
Qəm etmə barı Tutiya, əzamı saxla
Qəm eylə təhrir, be hali dilgir
Qəmü-mələli, sən eylə təqrir

Ey Müctəbanın qəm günü qəmxari Zeynəb (2)
Az qaldı solsun ömrümün gülzari Zeynəb (2)

Od tutdu yandı zəhr ilə bu cismü-canım
Az qaldı dünyadən gedəm, ey mehribanım
Nazilə rahət yuxlama getdi təvanım¹
Dur gör bu zülmilə solan rüxsari Zeynəb

Dur ver xəbər qardaşlarım imdadə gəlsin
Yalqız Hüseynim baş açıb fəryadə gəlsin
Nəhr üstə ətşan can verən səqqa də gəlsin
Eylə xəbərdar İtrəti Əthari Zeynəb

Bir cür”ə su içdim bacı düşdüm əyaqdan
Dur sil bacı qan qətrəsin bu gül dodaqdan
Dəsti cəfa gül tək məni dərdi budaqdan
Qaldı bu zarın məhşərə didari² Zeynəb

Zəvvar uzaqdan həlqeyi matəm qurarlar
Gözlərdə yaş qəbrim kənarında durarlar
Öpsə mazarimdən biri qəmçi vurarlar
Göz yaşın eylərlər üzərə cari Zeynəb

¹Qüdrətim

²Görüşü

Axər nəfəsdə eylərəm bacı vəsiyyət:
Nazın özüm tək Qasimin çək etmə qəflət
Kərbübələdə nuş edər cami şəhadət
Qanilə rüxsari olar gülnari Zeynəb

Məndən sonra gəlmə bacı şurü-nəvayə
Eylə zəxirə göz yaşın Kərbübələyə
Düşmən vuranda Qasimin başın cidayə
Əşgilə doldur didəyi xunbari¹ Zeynəb

Narahət olma göz yaşın döndərmə seylə
Yandı vücudim qəlbimi yardıma beylə
Doğrandı əkbadım² bacı təşt hazır eylə
Ey bu cəhanda dərdü-qəm bimari Zeynəb

Ağlar “Kərimi” göz yaşın eylər rəvanə
Bəzmi əzadə Qumri tək başlar tərənə
Bir etiqadiylə gəlib bu asitanə
Ünvan edib bu yazdığı əş”arı Zeynəb

MƏHƏRRƏM AYI

Məhərrəmdir, xanım Zeynəb əzası
Bizi səsli Hüseynin Kərbəlası
Daha zəvarinin yox səs-sədası

**Bu gün kərbübəla viran olubdur,
Hüseyn öz qanına qəltan olubdur.**

¹ Qanlı gözü

² Ciyərlərim

Çağır Şahi Nəcəf gəlsin hərayə
Cihad ilə açaq yol Kərbəlayə.
Əlinin Zülfüqari dadə çatsın
Hüseyn qurbanları gəlsin Minayə.
**Bu gün kərbübəla viran olubdur,
Hüseyn öz qanına qəltan olubdur.**

Cihad meydanıdır, millət dayansın
Müsəlman xabi-qəflətdən oyansın,
Ucalsın nə'reyi Allahu Əkbər,
Gərək kafər cəhənnəm içrə yansın.

**Bu gün kərbübəla viran olubdur,
Hüseyn öz qanına qəltan olubdur.**

Gəlib qeyrət günü, himət zəmani,
Ucaldaq başda Azərbaycanı.
Gedək Səddam kafər ilə cihadə,
Yıxaq bu bimürvət ev yıxanı.

**Bu gün kərbübəla viran olubdur,
Hüseyn öz qanına qəltan olubdur.**

Hüseyn zəvarinin qurtardı səbri,
Qıraq bu qurdları, kaftarı, bəbri.
Açaq yol Kərbəlaya, Kazimiyyə
Çəkək ağuşa o şeşguşə qəbri.

**Bu gün kərbübəla viran olubdur,
Hüseyn öz qanına qəltan olubdur.**

Gərək din olmasa, dünyayı atmaq

Şərəf, izzətli bir dünya yaratmaq.
Səadətdir Hüseyin qurbanları tək
Şəhadətlə liqailləhə çatmaq.

**Bu gün kərbübəla viran olubdur,
Hüseyin öz qanına qəltan olubdur.**

Müsəlman səf çəkib də"vayə gəlsin,
Çağır Əbbasi tasuayə gəlsin
Qızı Zeynəb özü sahib əzadır,
Çağır Zəhrani Aşurayə gəlsin.

**Bu gün kərbübəla viran olubdur,
Hüseyin öz qanına qəltan olubdur.**

Ana! Oğlun şəhid oldu, mübarək
Şəhadətlə səid oldu, mübarək
Ümid çətin tapdın da səndən
Cəhənnəm naümid oldu, mübarək.

:

İMAM HÜSEYN ƏLEYHİSSALAMIN ŞƏHADƏTİ

“Həqiqətən İslamın meydana gəlməsi Həzrət Mühəmməd (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) ilə, qalib davam etməsi isə Hüseyin (əleyhis-salam) ilədir.”

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) buyurur: “Əgər Mühəmməd (əleyhis-salam)-ın dini mənim qətlimdən başqa bir şeylə qalmazsa, onda ey qılınclar, tutun məni!”

Rəsuli-Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın şəhadəti barəsində belə buyurmuşdur: “Həqiqətən İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın şəhid olması ilə möminlərin qəlbinə bir iman odu–hərərət düşər ki, bu da heç vaxt sönməz.”

İmam Rza əleyhis-salam buyurmuşdur: “Ey Rəyyan, əgər bir faciə üçün ağlamalı olsan, Əlinin oğlu Hüseyn üçün də ağla, çünki əməvilərin əli ilə o həzrətin başını qoçun başını kəsən kimi kəsdilər və onunla birlikdə İmamın əhli-beytindən 18 nəfər şəhadətə yetirildi.”

İmam əleyhis-salam belə buyurdu: “Ey Aşuranın yasını saxlayanlar, əgər bilsəydiniz ki Allah-Taala sizin saxladığınız yasin əvəzində sizin üçün nə qədər nemətlər hazırlayıb, sevinciniz kədərinizdən çox olardı.”

İmam əleyhis-salam buyurub: “Hər kəs Hüseynə ağlasa, yaxud başqasını ağlatsa və yaxud başqaları ilə birlikdə Hüseynin yasını saxlasa, behişt ona vacib olar.”

İmam Riza əleyhis-salam buyurdu: “Hər kəs Hüseynə ağlasa və yaxud düşmənlərimizin biz Əhli-beytə qarşı etdikləri müsibətləri danışaraq başqalarını ağlatsa, Allah-Taala onu qiyamət günündə bizimlə birlikdə (bizim zümrəmizdə) məşhur edəcəkdir.”

İmam Hüseyn (əleyhis-salam) şəhid olduqdan sonra o həzrətin kəsik boğazından belə bir səs eşidildi: “Ey mənim şüalərim, hər vaxt sərin su içsəniz, məni yada salın; bir şəhiddən, yaxud qəribdən söz düşəndə məni yada salıb ağlayın.”

“Həqiqətən Hüseyn hidayət çırağı, nəcət gəmisidir.” İbni Həcər başqa bir yerdə belə bir hekayət nəql etmişdir. Cəbrail Peyğəmləri Əkrəmə xəbər evrdi ki, sənin ümmətin onun öldürəcəklər

Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) dedi: Mənim övladımı?

Cəbrail cavab verdi: Bəli sizin övladınızı və əgər istəyirsən onu şəhid olduğu ölkəni sizə göstərim. Sonra Tiff (Kərbəlanın başqa bir adıdır) diyarına işarə etdi, və oradan qırmızı rəngli türbət gətirdi və Rəsuli Əkrəmə

göstərib dedi: Bu torpaq sənin övladın olan Hüseyn (əleyhis-salam)-ın şəhadət olduğu yerin torpağıdır.

Bu qəbildən çoxlu rəvayətlərdən sünnü qardaşların Səhih və başqa sənədlərində gəlmişdir, və aşkar şəkildə elan edirki Kərbəla diyarı Rəsulullahın nəzərindən Əmirəlmöminin və islam hədisçiləri nəzərində məşhəd (şəhadət yeri sırasındadır və ehtirama layiqdir. buranın pak və mütəhhər türbəti imtiyazlara malikdir.) İslamın başqa rəvayətlərdə gəlmişdir ki, Peyğəmbər əkrəm Kərbəla torpağını iyləyən zaman sonra o, müqqəddəs torpağa göz yaşı axıtdı və buyurdu: Xoş olsun onun türbətin halına

MƏHƏMMƏD HƏNƏFİYYƏ İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)-IN HÜZURUNDA

İmam Sadiq (əleyhis-salam) buyurmuşdur: “İmam Hüseyn (əleyhis-salam) Kufəyə yola düşmək istədiyi gecə Məhəmməd Hənəfiyyə o həzrətin hüzuruna gəlib dedi: “Qardaş, sən əvvəllər Kufə əhalisinin atamıza və qardaşımıza qarşı etdikləri məkr və hiyləni görmüsən. Qorxuram sənə də qarşı belə etsinlər. Əgər Məkkədə, Allahın əmin-amanlıq hərəmində qalsan, hörmətli, əziz olacaqsan. Məkkədə heç kimin sənənin işi olmaz.

İmam (əleyhis-salam) buyurdu: –Qorxuram ki, Yezid məni elə Məkkədə şəhid etsin, buna görə də istəmirəm ki, mənə görə Kəbə hərəmində hörmətsizlik olsun. Məhəmməd dedi: –Belə isə Yəmənə, yaxud da səhralara get, bu halda heç kim sənəni tapa bilməz.

İmam (əleyhis-salam) buyurdu: –Gərək bu barədə fikirləşəm.

Səhər açılarda həzrət buyurdu: –Dəvələri yükləyin.

Bu xəbər Məhəmməd Hənəfiyyəyə çatanda taqətsiz halda gəlib, qardaşının dəvəsinin yüyənindən yapışaraq

dedi: –Qardaş, mənə söz vermişdin ki, bu iş barəsində fikirləşəsən, bəs nə üçün bu tezlikdə səfərə çıxırsan?

İmam (əleyhis-salam) buyurdu: –Sən gedəndən sonra Rəsulullah (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) mənim yanıma gəlib, buyurdu: “Ey Hüseyn, (Məkkədən) çölə çıx, Allah istəyir ki, səni Öz yolunda öldürülmüş halda görsün.”

Məhəmməd Hənəfiyyə dedi: –İndi ki, bu məqsədlə gedirsən, onda əhli-əyalı niyə özünlə aparırsan?

Həzrət (əleyhis-salam) buyurdu: –Allah istəyir ki, onları əsir olmuş halda görsün.

Məhəmməd Hənəfiyyə ağlar halda İmam (əleyhis-salam)-la vidalaşib qayıtdı.

Həmzət ibni Ə'yən İmam Sadiq (əleyhis-salam)-dan soruşdu: “İmam Hüseyn (əleyhis-salam) İraqa tərəf yola düşəndə, hansı səbəbə görə Məhəmməd Hənəfiyyə ondan ayrıldı?

İmam Sadiq (əleyhis-salam) buyurdu: “Mən sənə bir söz deyim, daha bu barədə heç nə soruşma: İmam Hüseyn (əleyhis-salam) İraqa yola düşərkən, bir kağızda belə yazdı: “Bismillahir rəhmanir rəhim. Bu məktub Hüseyn ibni Əlidən Haşim övladlarındadır, (bilin ki) həqiqətən hər kəs mənə qoşulsa, şəhid olacaq, hər kəs də məndən ayrılrsa, nicat tapmayacaq. vəssalam.¹“

ÜMMÜ SƏLƏMƏ İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)- İN HÜZURUNDA

İmam (əleyhis-salam) hərəkətə başlamazdan əvvəl, Ümmü-Sələmə (Peyğəmbərin arvadı) onunla görüşüb ona dedi: –Ey Peyğəmbərin nəvəsi, İraqa tərəf yola düşmək barədə qəm-qüssə yemə. Mən sənin cəddin Peyğəmbərdən

¹“Kamilüz-ziyarət”, (İbni buləveyh)

eşitmişəm ki, buyururdu: “Oğlum Hüseyin İraqda, Kərbəla adlı bir yerdə şəhadətə çatacaqdır.” Mən şüştədə sənin qətlgahının pak türbətindən bir ovuc saxlamışam. Onu Rəsulullah (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) mənə vermişdi.

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) buyurdu: –Mehriban ana! Mən bilirəm ki, öldürüləcəyəm və düşmənlər zülm ilə başımı bədənimdən ayıracaqlar. Allah istəmişdir ki, mənim ailəmi qovulan halda, uşaqlarımı öldürülmüş, ya əsirlik zəncirlərinə giriftar olan halda, zülm zəncirləri ilə dartılıb aparılaraq ondan-bundan pənah axtarıb heç bir sığınacaq tapmadıqları halda görsün.

Ümmü-Sələmə heyrətlə soruşdu: –Əcəb! Öz ölümün barədə yəqinin olan halda, necə İraqa yola düşürsən?

İmam (əleyhis-salam) buyurdu: –Anacan! Əgər bu gün getməsəm, sabah getməliyəm və əgər sabah getməsəm, gərək birisi gün gedəm. Ölümdən qaçıb qurtarmaq mümkündürmü?

Allaha and olsun, mən şəhadətə çatdığım günü, dəqiqəni, dəfn olunduğum yeri görürəm və bu məsələ barədə səni tanıdığım qədər aqahlığım vardır. Kərbəla diyarına sənə baxdığım kimi baxıram. Ana, əgər istəyirsənsə, özümün və dostlarımin yerini sənə göstərim.

Ümmü-Sələmə bunları görmək istədiyini bildirdi, İmam (əleyhis-salam) da özünün və dostlarının məzarını ona göstərdi.¹ Sonra öz pak türbətindən bir az götürüb, Ümmü-Sələməyə verib buyurdu: –Bunu şüştədə saxla, hər vaxt qana dönsə, bil ki, mən şəhadətə çatmışam.

¹Mədinətül-nəaciz, səh 244.

Aşura günü günortadan sonra Ümmü-Sələmə gördü ki, hər iki şüşədəki türbət qana dönmüşdür¹.

İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)IN ŞƏHADƏTİ
Saldı Hüseyin cəhanə, qovğayı inqilabi (2)
Qanıyla etdi rəngin, simayi inqilabi (2)

Tərk etdi həsrət ilə, Peyğəmbərin məzarın
Həm qəbri Müctəbanı, həm Fatimə kənarın
Üz qoydu Kərbəlayə, tərk etdi öz diyarın
Ta gəldi məskən etdi, səhrayı inqilabi

Gördü Yezidi tutmur, Allahı heç nəzərdə
Ehsas edibdi Quran, var mərazi xətdə²
Musayi dəhri³ getdi, Firon ilə nəbərdə⁴
Doldurdi cilvəsindən simayi inqilabi

Səhrayı Kərbəladə, bərpa edib xəyamın⁵
Yetmiş nəfər mücahid, dövrün alıb İmamın
Bir-bir dedi o qövmə, bərnaməyi qiyamın⁶
İçirdi Əhli-Beytə şəhdayi inqilabi

Ərz eylədi İlahi, tövfiqi ver Hüseyinə
Yetmiş iki fədani, qurban verim bu dinə

¹Xəramcü Rarəndi, "Hüseynin möcüzələrzi" qəslı.

²Təhlükədə

³Dövrün Musası

⁴Döyüş

⁵Xeymələrin

⁶Qiyam proqramını

Üz Kəbədən çevirdim, gəldim bu sərzəminə¹
Ta bildirəm cəhanə, mənayi inqilabi

Mən etmişəm iradə, səhrayı Kərbələdə
Quranü-din yolunda, başım gəzə cidadə
Ya səbri ver Hüseyinə, hər möhnətü-bələdə
Ya tez çıxart başımdan sövdəyi inqilabi

Mülkü-əyalü-malım, yeksər Sənindir ya Rəb
Əbbasü-Ovnü-Fəzlü, Cəfər Sənindir ya Rəb
Qasim, Əliyi Əkbər, Əsgər Sənindir ya Rəb
Cəm etmişəm bu dəştə şurayı inqilabi

Bilməz Bəni-üməyyə, Quran nədir İlahi
Quran müqabilində baş-can nədir İlahi
Cananə candan artıq, Quran nədir İlahi
Qandan yazar mücahid suğrayı inqilabi

Əl vermərəm Yezidə, düşə əlim biləkdən
Mümkün deyil İlahi, eşqin çıxa ürəkdən
Sancılsa ox ürəkdən, rədd eylərəm² kürəkdən

Balnimə³ gətirəm, Zəhrayı inqilabi

Mən varisi Xəliləm, bu Kərbəla Minadi
Zinət verən bu dəştə yetmiş iki fədadi
Bu sərzəmin Hüseyinə, çoxdandı aşınadi
Gözlərdi xəlq olandan mövləyi inqilabi

¹Diyara

²Çıxararam

³Başımın üstünə

Ağlar “Kərimi” daim, saxlar əza Hüseyinə
Növə deyər sızıldar sübhü-məsa¹ Hüseyinə
Hətmən keçər günahın yeksər Xuda Hüseyinə
Var təb”i atəşini şivayi inqilabı²

QURAN OXU SƏN

Quran oxu sən, nətiqi Quransan Hüseynim **Bilsin hamı Quranivə qurbansan Hüseynim**

Aramımı aldı sitəmi əhli nifaqın
Amma bu keçən şəblərə sər saldı fəraqın
Çox başivə müştəq idim dil əfsus saraldın
Tutsun dedilər Xuliyə mehmansan Hüseynim

Gəl nizədə Quran oxu sən, surəbəsura
Gah döndərirən mətbəxi Musa kimi nura
Gahi qoyursan gül üzivi künci tənura
Gah nuki cihadə məhi tabansan Hüseynim

Qol bağlı çəkərlər məni hər şəhrü-diyarə
Hər yerdə vurarlar yaralı başivə yarə
Çarəm kəsilib eylə Hüseyin, dərdimə çarə
Biçarələrin dərdinə dərmanşan Hüseynim

Allah Özü rüsva eləsin ibni Ziyadı
Övladi Rəsulə qoyub o xarici adi
Başun qabağıca çökürü qari Minadı
Quran oxu bilsinlər müsəlmansan Hüseynim

¹Sübh-axşam

²Inqilabın atəşin və gözəl təbi

Gər versələr başın öpərəm bir də üzündən
Silləm o tənurun külünü qanlı gözündən
Xuli eliyən zülmü xəbər allam özündən
Ehsas edərəm hali pərişansan Hüseynim

Ol dad edirəm var bacuvin bəndi tənabı
Ya Şümri vuran qəmçilərin çoxdu əzabı
Amma deyirəm Zeynəbivın çoxdu əzabı
Sən peykəri, ya qeyrəti Yəzdansan¹ Hüseynim

Mən şahı vilayət qızıyam duxti Əliyəm
İsmətdə nümayəndeyi Zəhrayı Bətuləm
Bu zülmi cəfadəndən Hüseyn canı məluləm
Mən naqədə, sən nizədə nalansan Hüseynim

Ey kaş, anam Fatimə gəlsin bu diyarə
Etsin özü öz bəslədiyi barə nəzarə
Başüvə rəvadır vuralar bir belə yarə
Gülşəndə solan gül kimi xəndansan Hüseynim

Bax gör necə bir halı pərişandı Ruqəyyə
Zəcri sitəmi cövrədə odlandı Ruqəyyə
Həm xəstədi, həm acdı, həm ətşandı Ruqəyyə
Al könlünü, qəmxari yetimansan Hüseynim

Qardaş bu həməni şəhridi Zeynəb sənə qurban
Hər övrətin halını soruşdum mənə nalan
Bir ömri oleydi mənə fəxriyyə sənə xan
İndi mənəni əhvalimə giryansan Hüseymim

Asi “Kərimi”nin əli boşdur üzü qarə

¹Allahın qeyrəti

İstər gələ bir ol şeş guşə məzarə
Bəlkə gələ qəbrindən ala dərdinə çarə
Məhşər günü sən şafei üsyansan Hüseynim

Qurani Kərim buyurur: “Hər kəs məzlumcasına qətlə yetirilsə, Biz onun üçün vəli (intiqaqçı, qisasçı) qərar verərik və o da qisas hökmündə israfçılıq etməsin, həddi aşmasın. Həqiqətən o, (qətlə yetirilən) nüstətə yetmişdir.” Bəni üməyyə İmam Hüseyni zülm ilə qətlə yetirdi, amma hələ də onun qisası alınmayıb. Hədislərdə var ki, onun, həmçinin Xanım Fatimənin intiqamını İmam Zaman (əleyhis-salam) zühur edib kafirlərdən alacaqdır.

HƏZRƏT İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)-ın ŞƏHADƏTİ

Dəftəri imtəhanidə¹ kəlmeyi-ibtida² Hüseyn
Pirəhəni-bəla³ geyib zinəti-övlia⁴ Hüseyn
Məş”əli-səbri⁵ yandırır fəvci-bəlanı⁶ sındırır
Gəldi dilə bəla özü söylədi: mərhəba Hüseyn!

Ərseyi-Kərbəladə⁷ çün açdı bəla büsatini
Böldü ayırdı nurilən zülmətin ixtilatini⁸

¹ İmtahan dəftərində

² İlk söz, ilk kəlmə

³ Bəla köynəyi

⁴ Allah dostlarının zinəti

⁵ Səbir məş”əlini

⁶ Bəla dalğasını

⁷ Kərbəla çölündə

⁸ Zülmətin qarışıqlığını

Pozdu, dağıtdı zalimin süfreyi-inbisatini¹
Məsdəri-hökmə² müstəqim³ artırıb irtibatını⁴
Ta ki vəfayi-əhdinə Həqdən ala riza⁵ Hüseyin

Ləm"əbələm"ə⁶ nur enir Musiye-əsr-Turinə⁷
Mülhəq olur⁸ o nurilər yerdə Hüseyin nurinə
Əhli-səma nüzul edər⁹ zibhi-əzim¹⁰ hüzurinə
Də"vət edərlər Həzrəti Həzrətin öz qüsulinə
Mənsəbi-iftixar edər hər birinə əta Hüseyin

Saxlayıb əldə kufiyan¹¹ deşnələri¹², bıçaqları
Ruyi-həvadə¹³ səf çəkib göydən enən qonaqları
Xeymə sərədə müntəzir¹⁴ Fatimənin uşaqları
Tayifeyi-əcinnənin¹⁵ qeybidə ağlamaqları

¹Açılmış süfrəsini

²Hökm çıxarılan yer

³Birbaşa

⁴Əlaqəsini, rabitəsini

⁵Razılıq

⁶Dəstə-dəstə

⁷Əsrin Musasının Tur dağına

⁸Qovuşur, birləşir

⁹Enər, nazil olar

¹⁰Böyük, əzəmətli bir qurbanlıq

¹¹Kufəlilər

¹²Xəncərləri

¹³Havanın səhində, havada

¹⁴Hazır

¹⁵Cin tayasının

Doldurub hər tərəfdən ol dəşti sədayi “ya Hüseyn!”

Mahi-məhərrəmin¹ onu yovmi əzayi aşıqan²
Gün tutulub həva dönüb qara yel əsdi yağdı qan
Dağ-daşa düşdü zəlzələ, gəldi təlatümə çahan
Verdi yer əhlinə xəbər hatifi-qeybi³ nagəhan⁴
Sübbiğə biddima Hüseyn qütilə bi Kərbəla Hüseyn⁵

Nə”şi İmam idi gərək həml olunaydı⁶ göylərə
Ta ki yetəydi ərşidə rə”yəti-Həyyi-Davərə⁷
Sadir olaydı izni-Həqq dəfnə o pak peykərə⁸
Gördü müqəttəat⁹ olub cismi-Hüseyn düşüb yerə
Hökm yetişdi olmaram gəlməyivə riza Hüseyn

Nuri-cəməli-Kibriya,¹⁰ açdı niqabi-təl”əti¹¹
Qıldı əhatə-məqtəli¹² Kə”beyi-mənəviyyəti
Ruhi-müqəddəsi-Hüseyn tapdı liqayı-vəhdəti¹

¹Məhərrəm ayının

²Hüseyn aşıqlərinin matəm günü

³Qeybdən gələn səs

⁴Gözlənilmədən

⁵Qanına qəltan oldu Hüseyn, Kərbəladə qətlə yetirildi Hüseyn

⁶Aparılıydı

⁷Allahın görüşünə

⁸O pak bədənin dəfninə izn veriləydi

⁹Tikə-tikə

¹⁰Allahın cəməlinin nuru

¹¹Parlaq pərdəni

¹²Qətlgahı əhatə etdi

Zati-Rəhimidən ələ aldı çiraği-rəhməti
Sahəti-rəhmətiyyədən² dərk elədi nida Hüseyin

SƏS GƏLDİ:

Mən bilirəm ki, şadisən, qərqi-bəliyyəsən³ Hüseyin
Xətmi-Rəsulidən mənə töhfə hədiyyəsən Hüseyin
Nəfsi-zəkiyyəsən⁴ Hüseyin, əbdi-rəziyyəsən⁵ Hüseyin
Layiqi-təxtü-pərçəmü, taci-əliyyəsən⁶ Hüseyin
Ruzi-cəza⁷ başında var əfzəli-xunbəha⁸ Hüseyin

Gərçi bu mərdümi-şəqi⁹ sındırıb ehtiramuvi
Müntəqimi-həqiqiyəm¹⁰ hifz edərəm məqamuvi
Allam özüm bu qövmidən həşridə intiqamuvi
Bəxş edərəm mühibbivi xadimivi qulamuvi
Yazdığın əhdnamənin həqqi olar əda Hüseyin

Canını bəzli-yar¹¹ edib çıxdı Hüseyin fəraqətə
Qanını tutdu Cəbrəil, şişeyi-səbz-i-Cənnətə¹²

¹Allahla görüşdü

²Rəhmət (Allah) tərəfindən

³Bəlalara, imtahanlara qərqsən

⁴Pak bir nəfs, ruh

⁵Rəbbindən razı olan bəndə

⁶Təxt-taca layiq, yüksək məqamlı

⁷Qiyamətdə

⁸ən gözəl qan bahası

⁹Alçaq və bədbəxt camaat

¹⁰Həqiqi intiqamçı

¹¹Canını yara (Allaha) bəxşiş edib

¹²Yaşıl Cənnət şişəsinə

Ərşidə verdi şişəni xazini-gənci-rəhmətə¹
Rəhməti-Həqq o şişədən tabiş edər² qiyamətə
Möhrü-münəvvəri³ onun “şafeü-mən bəka-Hüseyn”⁴

Xeymeyi-Ümmü-Məbədə⁵ Xətmi-rüsul edib güzər⁶
Aldı namaza dəstəmaz həzrəti-Seyyidül-bəşər
Orda dirəxti-ovsəcə⁷ var idi xüskü-bi səmər⁸
Abi-vüzu⁹ ilə onun rişəsini edibdi tər¹⁰
Batini bir nəzər salıb cəddi-kərəm nəma Hüseyn¹¹

Gördülər ol dirəxti çün mənəvi bağiban əkib
Rişə atıb qəvilənib¹² qəddi sipehrə baş töküb
Yarpaq açıb budaqların bərgi-zümrüdə¹³ büküb
Şaxələrinde gül açıb miyvəyi-sorxqun¹⁴ töküb
Bərgilərində nəqş olub: “ya mətərəssəfa Hüseyn”¹

¹Rəhmət xəzinəsinin xəzinədarına

²Saçar

³İşıqlı möhürü

⁴“Hüseynə ağlayana şəfaətçidir”

⁵Ümmü-Məbədin xeyməsinə

⁶Yolunu saldı

⁷Quru bir ağac

⁸Quru və səmərəsiz

⁹Dəstəmaz suyu ilə

¹⁰Ağacın kökünü yaş etdi

¹¹Hüseynin kərəmətli cəddi

¹²Kök atıb güclənib

¹³Zümrüd rəngli yarpaqlar

¹⁴Qırmızı meyvələr

Ay keçib, il keçib neçə müddəti, ruzigar olub
Əhli-qəbilə meyvəvü-sayədə kamkar olub²
Bir günü gördülər ağac, yeksərə tar-mar olub
Şaxələrində qan damar, yarpağı ləkkədar³ olub
Meyvələri solub düşər, səslənir yerdə va Hüseyn!

Tünd yel əsdi, sındırıb rişəvü-qol-budağını
Parçalıyıb səpib çölə kəlləsini, ayağını
Gəldi sədayı səhngin⁴, titrədib ərşi taqini:
“Fatimənin əzizinin pozdular ittifaqını
Oldu həmin dirəxti tək xeymələri fəna Hüseyn”

Əhli qəbilə hər gecə sübhə kimi həzin-həzin
Orda eşitdilər neçə möhtərəm övrətin səsin
Zəccə⁵ çəkib deyərdilər: vay bala vay Hüseyn Hüseyn!
Cinnü-pəri o məclisin cəm”ən oxurdu növhəsin
Koşteyi-əşqiya⁶ Hüseyn, vay gülü-Müstəfa Hüseyn

Ravi⁷ deyir o gün Hüseyn, qətlə yetən zəman idi
Beyti-Müqəddəsin çölü tirə qara⁸ duman idi
Hər ağacın kolun dibi, rişəsi ləxtə qan idi

1“Ey səfa, rəhmət yağışı, Hüseyn”

2Bəhrələnilib

3Ləkəli

4Dəhşətli, qorxunc

5Nalə, fəğan

6Qansızların öldürdüyü

7Rəvayəti nəql edən, rəvayətçi

8Qaranlıq, qara

Hər daşın altıda çeşmə tək qırmızı qan rəvan idi
Qətrələri yazıb yerə “qüslühu-biddima”¹ Hüseyn

Dəfni Hüseynə gəldilər qövmi Əsəd qəbilədən
Ərz elədilər Seyyidi Sacidə: ey şahi zəman:
İsti su hazır etmişik, sidrü-hənütü-ağ kəfən
Qüslün edək icazə ver, dəfn ola nəhr olan² bədən
Gün qabağında qalması bundan əlavə ta Hüseyn

Əhli qəbiləyə dedi, varisi-Seyyidül-bəşər:³
Axı evdə vəfat edib məgər, bu yaralı cənazələr?
Qüsl olunub kəfən geyə, tibqi-rüsumi sərbəsər?⁴
Siz görürsüz ki doğranıb qanə olublar qutəvər⁵
Bu dağılan bədənləri Həqqə verib fəda Hüseyn

Ağ kəfən istəməz, bu yer Kərbübəla diyarıdır
Sərvəri-əhli-cənnətin, cənnətinin bəharıdır
Sinələr üstə yarələr gülşəni-ətr-baridir⁶
Qüsləri, kəfənləri qandı, çölün qubarıdır
Qırmızı ləxtədən geyib, peykərinə⁷ qəba⁸ Hüseyn

Qışda ki qar yağar yerə, torpaq olar sefid qar¹

¹“Qüslü qan ilədir”

²Doğranan

³Peyğəmbərin varisi

⁴Qayda-qanuna tamamilə uyğun olaraq

⁵Qana batıbdır

⁶ətirli gülşən

⁷Bədəninə

⁸Bir növ paltar növüdür

Meyyitə bənzəyər hamı, dərrəvü-dəştü-kuhsar²
Yeksərə ağ kəfən geyər, bağü-derəxtü-nəxlizər³
Sakitü-bi səda qalar, müntəzirani-nobahar⁴
Misli həmin bəhari ki orda edib bina Hüseyin⁵

Əhli qəbilə bu gecə, getməyin istirahətə
Diqqət ilə baxın görün, kimdi gələn ziyarətə

¹Ağ

¹Dərələr, dağlar, səhralar

²Dərələr, səhralar, dağlar

³Bağlar, ağaclar, xurmalar

⁴Təzə baharın intizarını çəkənlər

⁵Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in vəfatından sonra ümmətin qəflətinə işarədir. Həzrəti Fatimə əleyha səlamı zülmilə qətlə yetirdilər, səsinə çıxaran olmadı, Həzrət əli əleyhissalamı qətlə yetirdilər, danışan olmadı, üstəlik məlun Müaviyə o həzrətin əleyhinə o qədər zəhərli təbliğat aparmışdı ki, Şam əhalisi eşidəndə ki, Həzrəti əli əleyhissalamı məsciddə öldürüblər, təəccüblə soruşdular ki, əlinin məsciddə nə işi vardı, məgər o namaz qılırdımı?! İmam Həsən əleyhissalamı zəhərləyib şəhadətə yetirdilər. Müaviyə Quranın buyurduğu “xəbis sülalədən olduğu və Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in bu sülalənin xilafət üçün ləyaqətsiz olduğunu bəyan etdiyi halda, Ömər tərəfindən Şama vali təyin edildi, Osman da onun yerini möhkəmlətdi. Müaviyə kafir olmasına baxmayaraq, zahirdə dini qayda-qanunlara ciddi şəkildə riayət edir, hətta gecə namazını belə, tərک etmirdi. Camaatı da bu kimi təzahürlərlə aldadır, qəflətdən ayılmağa qoymurdu. Amma məlun Yezid atasının yerinə xilafətə gələndə, aşkar surətdə islam qanunlarını tapdalamağa, pozmağa, təhqir etməyə başladı. O, xilafəti dövründə 3 böyük cinayət törətdi ki, onlardan biri İmam Hüseyin əleyhissalamı qətlə yetirməsi idi. Məhz bu cinayətdən sonra qəflət pərdələri yırtıldı, islam ümməti ayıldı. Onlarla il sürən islam ümmətinin qəflətini şair qışa, donuqluğa bənzətmişdir, sanki hamı nəsə böyük bir hadisənin baş verməsini gözləyirdi. İmam Hüseyin əleyhissalamın qızıl qanı donuşluqları açdı, ümmətə hakim olan qışa bahara çevirdi.

Qəbriləri təvaf edib növhə deyən cəmaətə?
–Cəddi, atası, qardaşı su səpəcək bu türbətə
Səslənəcəkdəki madəri Fatimə, vay balam Hüseyin!

Yandı bəhari Müstəfa, düşdü oda bəharələr¹
Gün batıb, asimanidə oldu əyan sitarələr²
Parə çadırda gizlənib yatdılar mahi-parələr
Qarə qəfəsdə həbs olub qarə geyən qənarilər³
Nəğmələri ürəkdə var: koştıye-əşqiya Hüseyin!⁴

Yatdı qoşun, kəsildi səs, sayə çəkildi dövrədən
Çıxdı Ruqəyyə xaricə, nisfi şikəstə⁵ xeymədən
Başı açıq, ayaq yalın, caməsi⁶ köhnə pırəhən⁷
Qətligəhə tərəf qaçır, yel kimi titrəyir bədən
Hər qədəm ağılır deyir: hardasan ay baba Hüseyin?

Guşeyi-qətligahidən nəgəh eşitdi bir səda:
Gəzmə bu qanlı ərsəni⁸, sinəmin üstə gəl bala
Cəzb edib aşinasını ləhni-sədayi-aşına⁹
Xaneyi-eşqidən işıq sate olurdu bərməla¹

¹ Ay üzülülər

² Ulduzlar

³ Bülbül növüdür

⁴ Bədbəxt millətin öldürdüyü

⁵ Yarısı dağılmış

⁶ Paltarı

⁷ Köynək

⁸ Çölü

⁹ Tanış səs

Oldu çırağı-nur ilən ol qıza rahnəma² Hüseyin?

Tapdı nişani-nur ilən məqtəl ara³ babasını

Gördü çuxur məkanidə qan bürüyüb yarasını

Açdı yaralı şəh iki bazuyi-həqnəmasını⁴

Sinəsinə yapışdırıb doxtəri-binəvasını⁵

Nisgil ilə dedi o qız: canüvə mən fəda Hüseyin!

Harda idin qoşun gəlib xeyməni yandıran zaman

At qabağında qızları çöldə dolandıran zaman

Məcərü-guşivarədən⁶ ötrü qovub yoran zaman

Rəxtimizi⁷ soyan zaman, qəmçi ilə vuran zaman

Vermədin, eylərəm giley, naləmizə səda Hüseyin

Bir də məriz⁸ qardaşım od tutub odlanan zaman

Vurdu bibim özün oda, xeymə alovlanan zaman

Damənin od tutub mənim şö”lə çəkib yanan zaman

Əmmələrim, anam, bacım qol-qola bağlanan zaman

Səs niyə vermədin hamı səslədi onda “ya Hüseyin!”

Etmə Ruqəyyə can giley, mən niyə dadə gəlmədim

¹Gur işıq saçılırdı

²Yolgöstərən

³Qətlgahda

⁴Haqqı göstərən biləklər, qollar

⁵Binəva qızını

⁶Örtük və sırğa

⁷Qiymətli paltarlarımızı

⁸Xəstə; Kərbəlada Allah təala imamətin ardı kəsilməsin deyə, İmam Səccad əleyhissalamı xəstələndirməklə diri saxladı

Qərqi idi xakü-xunida¹ nə'şim aradə gəlmədim
Köynəyimi apardılar, sinə qoşada² gəlmədim
Nazir idim o halizə nuki-cidada³ gəlmədim
Fikr eləmə Dəməşqəcən sizdən ola cüda⁴ Hüseyin

Qovzanıb istədim gələm, atlar ayağı qoymadı
Tutdu məni çuxur yerin qanlı qucağı qoymadı
Qəlbida növcavanımın suzişi-dağı⁵ qoymadı
Nizə, qılıc sınıqları, kəsdi qabağı qoymadı
Oldu bu seyri-rahida⁶ manei-mübtəla⁷ Hüseyin

İndi öpüm icazə ver surəti-şəms-təl'əti⁸
Sən də müqabilində qoy, surətimə o surəti
Çək o mübarək əllərin başıma qıl məhəbbəti
Pak elə zülfümün tozun, sən bil anamın hörməti
Ta bu yetimə doxtərin xatiri xoş ola Hüseyin

Yoxdu başım Ruqəyyə can, ta öpəsən cəmalimi
Ya ki qoyam o surətə surəti por məlalimi⁹
Yoxdu bədəndə əllərim gör bu şikəstə halimi
Başuvə əl çəkib siləm, zülfü-çəmən misalini¹

¹Torpaq və qan

²Açıq

³Nizə ucunda

⁴Ayrı

⁵Yandırıcı dağı

⁶Yol boyunda

⁷Mübtəla edən maneələr

⁸Günəş kimi parlayan surət, üz

⁹əzab-əziyyət görmüş surət

Yoxsa edərdi xahişin, şövqilə cabeca² Hüseyin

Yatma bu qanlı sinədə, dur, bala get, Ruqəyyə can
Əmmələrin gəzir çölü, sinə xəraşü³ bağı qan
Ərsədə rəddi-payuvi⁴ dərk edib axtarır nişan
Gör necə səs gəlir, deyir: nazlı Ruqəyyəm hardasan?
Bir də deyirlər qıl kömək, bizlərə ya əxa Hüseyin!

Ey yaralı Hüseynimə doxtəri-nazidanə⁵ gəl
Başı bələli bülbülüm, boş qalıb aşıyanə⁶ gəl
Bu gecə aləmi səni saldı çölə zəmanə gəl
Ləl kimi boyanmışan başdan-ayağə qanə gəl
Zülfüvə xuni-sorx⁷ ilə vermiş əcəb cəla⁸ Hüseyin

Gəldiyi yoldan ol xanım istədi ric”ət eyliyə⁹
Əmmələrin gəzib tapa, ya gedə parə xeymiyə
Qorxdı, itirdi düz yolu, düşdü vücudi lərzəyə
Bir Nəcəfə tərəf baxıb bir də səvadi¹⁰ Kufəyə
Gəl yolumu itirmişəm, ol mənə rahnəma¹ Hüseyin

¹Çəmənə bənzər zülf

²Yerbəyer

³Sinə dağlı

⁴Ayaq izlərini

⁵Nazlı qız

⁶Yuva

⁷Qızıl qan ilə

⁸Bəzək

⁹Qayıda

¹⁰Kufə tərəfdən görünən qaranlığa

Zülməti-şəb² hərasnak³, əmmələri gəzir çölü
Bir qız uşağı nabələd, ərsə tikanilən dolu
Oxdu, qılıcdı, nizədi, qanlı cənazə sağ-solu
Əmmələrin gəlir səsi, leyk tapammayır yolu
Nazir idi o qəmfəza aləmə bərməla Hüseyin

Əhli əza kim elədi bəs o qıza dəlaləti⁴?
Getdi mənim əqidəmə, şəmsi-həyavü-möhnəti⁵
Yəni anası Fatimə tapdı o mürği-möhnəti⁶
Əmmələrinə əlbəəl verdi həmin əmanəti
Hifz edələr ki Şamidə salim onu ala Hüseyin

Kərbübəla çün güzər eylədi Şahi-la fəta⁷
Baxdı o sərzəminə⁸ bir diqqət ilə edib nəvə
Ərz elədi səhabələr, canuvə canımız fəda

¹Yol göstərən

²Gecə zülməti

³Qorxulu

⁴Yol göstərmək, bələdçilik etmək

⁵Möhnət və ismət, həya şünəşi

⁶Qəmli quş

⁷“Ühüd” döyüşündə Peyğəmbəri əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in canının təhlükəyə düşdüyü ən həssas anlarda əli (əleyhis-salam) onu müdafiə edir, 50-60 nəfərlik dəstələri öz qüdrətli qılınc zərbələri ilə vurub dağıdırdı, bu anda Cəbrəil havada səsləndi ki: “La fəta illa əli və la seyfə illa Zülfüqar” əlidən başqa qəhrəman, Zülfüqardan başqa qılınc yoxdur. Bunu hətta məşhur sünnü tarixçilərindən olan Təbəri və İbni Hişam öz tarix kitablarında nəql etmişlər.

⁸Diyara

Sən niyə ağladın belə, illətini¹ buyur ağa
Ey pedəri-müəzzəmi-gövhəri-ətqiya² Hüseyin

Verdi cavab o kəslərə Həzrət Şahi-övlia
Bu yerin adı Kərbəla, bir adı ərzi-Neynəva
Burda mənim Hüseyimin xeymələri olur bina
Qətlə yetər köməkləri, qardaşı, oğlu bərməla
Xəncəri-Şimrilən olur zibhi-minəl-qəfa³ Hüseyin

Bəs ki mənə xəbər verib bu sözü Sadiqi-Xəbir⁴
Xeymələrinə od vurub yandırır ləşgəri-şərir⁵
Zülm ilə Əhli-Beytimi eyləyir əşqiya⁶ əsir
Qarət olur xiyamidən⁷ məsnədü-cameyi-hərir⁸
Girdü-qübari-dəştidən⁹ puşış edər¹⁰ qəba Hüseyin

“Yəhyəvi”nin ki, no cavan oğlu gedib cəhanidən
Əhli-nəcibi-Ərdəbil təziyə tutdu mərdü-zən
Nokəri-pirə ehtiram oldu ziyadə həddidən
Həqqin o hörmətin əda eyliyə bilmərəm ki mən

¹Səbəbini

²Nəcəbətli nəsildən olan Hüseyinin əzəmətli atası

³Başı arxadan kəsilən

⁴Allahın adlarındandır

⁵Şər, bədnam ləşgər

⁶Şəqilər, bədbəxtlər

⁷Xeymələrdən

⁸İpək parçalar, kürsü

⁹Çölün toz-torpağından

¹⁰Geyər

HÜRRÜN TÖVBƏSİ

Hürr əvvəlcə Ömər Sədin qoşununda idi, İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın da yolunu bağlamış, istiqaməti Kərbəlaya tərəf döndərmişdi. Bunların hamısını Yezidin əmrinə tabe olmaqla görürdü. O heç vaxt inanmırdı ki, Ömər Səd İmamı qətlə yetirmək fikrində ola bilər. Amma hadisələrin tədiricən inkişafından Hürr başa düşmüşdü ki, bu qoşun İmam Hüseyin (əleyhis-salam)ı öldürmək barədə qəti qərara gəlmişdir. Buna görə də Ömər Sədlə bir az danışıqdan sonra döyüş meydanından uzaqlaşdı, yavaş-yavaş İmam (əleyhis-salam)-ın xeymələrinə doğru hərəkət etdi. Mühacir onu gördü, elə bildi ki, o, İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qoşununa hücum etmək istəyir, ondan soruşdu: –Hücum etmək istəyirsənmi? Lakin cavab eşitmədi, yalnız görürdü ki, Hürün bədəni lərzəyə düşmüşdür, dedi: –Mən sənənin işindən təəccüb edirəm, sənənin barəndə şəkkə düşmüşəm. Allaha and olsun, indiyə kimi sənəni heç vaxt bu halda görməmişdim. Məndən Kufənin ən şücaətli pəhləvanı barədə soruşsaydılar, yalnız sənənin adını deyərdim. Bu nə haldır?

Hürr dedi: –Mən elə bu andan etibarən behiştə cəhənnəmin arasındayam, amma Allaha and olsun ki, hətta mənə tikə-tikə doğrayıb odda yandırarsalar da, heç nəyi behiştədən üstün saymayacağam. Bunu deyib atını çapdı; əllərini başına qoyan halda İmam Hüseyinə (əleyhis-salam) tərəf getdi. Gözlərindən yaş axan halda, zümzümə edirdi: “İlahi, Sənə tərəf qayıdıram, ümidvaram ki, tövbəmi qəbul

¹Yəhyəvinin boynundan

edəsən. İlahi, mən sənin dostlarının və peyğəmbərinin övladlarının qəlblərini qorxuya salmışam. Bu böyük günahımı bağışla.

Elə ki, gəlib İmam (əleyhis-salam)-ın hüzuruna çatdı, dedi: –Mən həmin şəxsəm ki, sizin Mədinəyə qayıtmağınıza mane oldum, yolunuzu bağladım və sizi çöl-biyabanlarda dolandırdıb, bu diyara gətirdim. Mən heç də təsəvvür etmirdim ki, bu qövm sizə qarşı belə rəftar etsin, sizin təklifinizi rədd etsin və sizə qarşı hörmətsizlik etsinlər. Allaha and olsun, əgər bilsəydim ki, onlar işi bu mərhələyə gətirib çıxaracaqlar, heç vaxt bu işə əl atmazdım. İndi isə öz əməlimdən peşman olmuşam; Allahın dərgahına tövbə edirəm, sənin yolunda canımdan keçməyə, gözün önündə şəhadət feyzinə çatmağa hazırım. Görəsən mənim tövbəm qəbul olunacaqmı?

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) buyurdu: –Bəli, mehriban Allah tövbələri qəbul edəndir, atdan düş.

Hürr dedi: –Əgər mən sizin yolunuzda at üstündə vuruşsam, piyada vuruşmaqdan daha yaxşıdır, baxmayaraq ki axırda işim atdan enməklə nəticələnəcək.

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) buyurdu: –Necə istəyirsənsə, o cür də et. Allah öz rəhmətini sənə göndərsin.

Hürr İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın gözləri önündə üzünü kufəlilərə tutdu, onlara nəsihət edib danladı. Kufənin namərdləri onun sözlərini eşitməyə tab gətirmədilər, ona ox atdılar. Hürr İmam (əleyhis-salam)-ın yanına qayıtdı.

Mühəddis Cəzairi “Ənvari-nömaniyyə kitabında Hürr ibni Yəzidin qəziyyəsinə nəql edir: Şah İsmail Səfəvi Kərbəlaya gəldiyi vaxt eşidir ki, (Kərbəlada Yezid qoşunundan üz döndərən İmam Hüseyin Əleyhissalamın

yoldaşlarına qoşulan) Hürre tənə edib, onun haqqında pis danışanlar var. Onun Allah-Tərəfindən bağışlanıb, sevimli bəndə olmasını sübut etmək üçün Şah İsmail qəbrin açılmasını əmr edir. Qəbri açıb, cənazənin tərəvətli qaldığına şahid olurlar. Sanki, yenicə şəhid olmuş Hürkün başında Həzrət Hüseyn (əleyhissalam)-ın dəsmalı bağlanmışdı (Tarixə görə Aşura günü bu dəsmalla İmam Hürkün yarasını bağlamışdı). Şah İsmail bu dəsmalı öz kəfəninə qoymaq üçün açdırır. Qan axdığını görüb, yararı başqa dəsmalla bağladılar, amma qan dayanmadığından həmin dəsmalla bağlamağa məcbur oldular. Hadisə Hürkün haqqındakı pis fikirləri aradan götürdü. Şah İsmail burada məqbərə tikdirib, xidmətçi təyin etdi.

HÜRRÜN TÖVBƏSİ

Ey xosrovi-kovnü-məkan¹ əstəğfirullah, əttövbə-tövbə (2)

Oldum peşiman əl-əman, əstəğfirullah, əttövbə-tövbə (2)

Etdim cəsarət mən əzəl, ey sibti-Taha,² əfv et bağışla
 Mən rusiyəh³ sən sahibi-ehsanü-əta, lütf eylə şaha
 Üsyənə qərqəm, gəlmişəm, çox dildə yarə, ey miri-
 Bətha⁴

Rüxsarimə əşgim rəvan, əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

Əvvəldəki əfkarıma¹ dilxəstə² gəldim, halım pərişan

¹Kainatın padşahı

²Peyğəmbər övladı

³Üzükara

⁴ərəbisstan şahı

Kirdarimə³ rəftarimə qovma qapından, məhzunü-nalan⁴
Oldum özüm əhvalimə dilgirü-giryana,⁵ qəlbim olub qan
Təpşi-dil⁶ dildə nəhan, əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

Kəsdim səri-rahın⁷ əzəl felimdə görrəm var iştibahım⁸
Əl damənindən⁹ çəkmərəm, ey dadixahim¹⁰ yoxdur
pənahım

Titirir ayağım, əllərim, sinəmdə ahım, çoxdur günahım
Olmuş mənə viridi-zəban,¹¹ əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

Rə”şə¹² düşüb əndamimə, mən binəsibəm, sər pa¹³
əliləm

Üz qoymuşam dərgahivə, şaha qəribəm, əbdi-zəliləm¹⁴
Şərməndəyəm çün xiclətim var, bi təbibəm, məhzun
dəxiləm

Ali-Əlidən nigaran, əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

¹Fikirlərimə

²Qəlbi yorğun

³əməllərimə

⁴Qəmli və naləli

⁵Ağlar və dilgir

⁶Qəlbin döyüntüsü

⁷Yolunu

⁸Səhvim

⁹ətəyindən

¹⁰Köməyim, arxam

¹¹Dilimin əzbəri

¹²Qorxu, vəhşət

¹³Başdan-ayağa

¹⁴Zəlil bəndə

Düşdüm bəlayə onda ki, Ali-Rəsuli, saldı bəlayə
Çəkdim qətari itrəti Zəhra Bətuli, Kərbübəlayə

Girdabi-qəmdə saxladım, çox dil məluləm,¹ qərqəm
bəlayə

Var üzrüm, ey şahi-şəhan, əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

Qərqi eyliyib tufan məni, ey məzhəri-Həqq, qərqi-
məlaləm

Zülmətə saldı mən səni, ey nuri-mütləq, əfsürdə²
haləm

Qurani-natiq, peykəri Qurana müştəq, pozğun xəyaləm
Ey ruhu iman, cismi can, əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

Sinəmdə artar möhnətim, növrəstə Qasim, şahzadə
Əkbər

Ə'zavü-dildən vəhşətim vardır hərasim,³ ey şahi-məhşər
Salardın oğlanlaruvi, Əbbasi, Ovnu, həm Fəzlü-Cəfər

Heydər bəyan, şirin zəban,⁴ əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

Oldum xəcalət, sizdən, ey Leylavü-Rübab, Gülsumü-
Zeynəb

Əfv eyliyin, təqsirim tədədi⁵ yoxdur, kəşf oldu mətləb

Narahətəm, narahətəm, hər sübhü-hər şam, hər ruzü-hər
şəb

¹Kədərli

²Pərişan, qəmli

³Qorxum

⁴Şirin dil

⁵Sayı

Ali Rəsulü-banüvan,¹ əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

Ya Rəbbi Rəhman “Qəmkeşə” rəhm eylə, qəlbin pak et
riyadan

Vəsvasi cinnü-insidən, hifz eylə, şərri nəfsü-həvadən
Qəlbində gizlin dərdinə məyus olubdur, dərman dəvadən
Zikri olub ya Rəbb aman əstəğfirullah, əttövbə-tövbə

HƏZRƏTİ MÜSLÜMÜN BALALARI

EY HARİS EYLƏ BİR NƏZƏR

Ey Haris, eylə bir nəzər Xudaya, vurma sən bizi (2)

Gətirmə ərsi ə”zəmi nəvayə, vurma sən bizi (2)

Deyib Peyəmbəri Xuda, yetimə hörmət eyliyin
Çəkin nəvaziş ilə əl başına xidmət eyliyin
Verin təsəlli, dildəki qəmində şirkət² eyliyin
Evində düşmüşük bu gün bəlayə vurma sən bizi

Gətir ələ bu barədə Peyəmbərin rizasını
Gətirmə qəhrə, şərm elə, yetimlərin Xudasını
İki atasızın göyə ucaltma çox nəvasını
Bu qədri uyma aləmi fəneyə vurma sən bizi

Yorubdu qüssələr bizi, bir ildi dustaq olmuşuq
Ata qəmində yanmışıq, misali qönçə solmuşuq
Bir aşına tapammadıq, gəzib zebəs yorulmuşuq

¹Peyğəmbər əhli-Beyti, qadınları, əhli-əyalı

²İştirak

Dava tapaq bu dərdi bi dəvayə vurma sən bizi

Vəfa bağında bir gülük xəzanə vermə sən bizi
Cahanda hansı miziban¹ qonağın incidib belə
Vəfadən əhli Kufənin tapıb nədəndi fasilə
Nədəndi getmirsüz rəhi vəfayə vurma sən bizi

Vəfasız adlarınız gərək düşə həmişə dillərə
Yaza müvərrixi zəman² bunu kitabü-dəftərə
Qonağının başın çəkər bu əhli Kufə xəncərə
Kəsik başı vurur bular cidayə, vurma sən bizi

Vəfa gülü əkilmiyib bu Kufədə bu şəhridə
Nə bağlarında var səfa, nə çeşməsində, nəhridə
Yetibdi Haşimilərə cəfası çox bu dəhridə
Amandı şirkət etmə bu cəfadə, vurma sən bizi

Bir ildi ayrı düşmüşük vətəndən ellər ağlıyar
Gələndə mövcə bəhrilər³ axanda sellər ağlıyar
Vuranda zülfü-gül sitan, çəməndə yellər ağlıyar
Bizim də ahımız çıxar səmayə, vurma sən bizi

HƏZRƏTİ MÜSLÜM (əleyhis-salam)IN BALALARI
Cəkmə xəncər olma qatil, (2) bu iki nalanə Haris
Vəhşətə salma yetimik, (2) gəlmişik əfğanə Haris

Qönçə tək badi-xəzandan,¹ açmamış solduq çəməndə

¹Qonaq sahibi

²Zaman tarixçiləri

³Dəryalar tufana gələndə

Çıxmamış səyyad əlindən, tazədən düşdük kəməndə
Bir vəfalı bacımız var, indi yol gözlər vətəndə
Gəl bizi azad elə bax, Həzrəti Sübhanə² Haris

Vurmusan şiddətlə sili, zülm əliylə gül üzümdən
Zərbi-silidən rəvandır, qanlı yaş ağlar gözümdən
Qorxudan titrir vücudim, çəkmişəm əl öz-özümdən
Əl götür bizdən səni ey, rüfqətə³ Qurana, Haris

Bu vilayətdə qəribik, bir nəfər yox aşınamız
Həm səğirik, həm qəribik, həm gedib əldən atamız
Gözləri yaşlı vətəndə, indi yol gözlür anamız
Suzi-ahimdən⁴ həzər qıl, batma nahəq qanə Haris

Biz sənə axər qonağıq, gəl bizi öldürmə kafər
“Əkrimuz-zeyfə”⁵ buyurmuş, Müstəfa “lov kanə
kafər”⁶

Kim qonağın, öz evində, öldürüb ey şumi-əbtər⁷
Eyləməzlər hətki-hörmət,⁸ şər”idə mehmanə Haris

Sən vuranda xəncərə əl, qardaşım soldu saraldı
Titriyib badi-xəzan tək, qəlbimin aramın aldı

¹Xəzan yelindən

²Allaha

³Dostluğa, yoldaşlığa

⁴Yanıqlı ahü-naləmdən

⁵“Qonağa hörmət edin”

⁶“Hərçənd kafir olsa da belə

⁷Zalım, məlun

⁸Hörmətsizlik

Ləblər oldu parə-parə, özgə bir əhvalə qaldı
Şərm elə döndərmə əşgi, bərişi-neysanə¹ Haris

Tifli-məsumuq² bilirsən, bizdə yox bir zərrə təqsir
Eylərik hərçəndi şivən, eyləmir qəlbində təsir
Düşmə çox cəhlü-inadə, vurma sili çəkmə şəmşir
Hər yetimə rəhm olubdu ayeyi-Quranə Haris

Bu cinayətdən məramın, şayəd olsun mali-dünya
Gəl bizi sat bəndələr³ tək, qətlimizdən eylə pərva⁴
Ya bizi zində⁵ apar et, bin Ziyadə olma tərşa⁶
Ya xilas eylər o zalim, ya salar zindanə Haris

Bilmirəm noldu götürdü, Fatimə məcər⁷ başından
Qəbridən Müslüm cəhani, qərqə verdi göz yaşından
Qol-boyun olmuşdu ayrılmırdı qardaş qardaşından
Bir cəfa etdi salıb od, aləmi-imkanə Haris

Qönçə tək bir cüt gözəl baş, saqədən düşdü kənərə
Nə"şilər qərq oldu şətrə,⁸ qəlbi Müslüm oldu parə
İki qardaş su üzündə, qol-boyun oldu dübarə
Şad olub dildən baxanda, ol iki qurbanə Haris

¹Leysan yağışı

²Məsum uşaq

³Qullar

⁴Həzər et, qorx

⁵Diri

⁶Qorxaq

⁷Örtük

⁸Çaya

HARİS ÖLDÜRMƏ BİZİ

Haris öldürmə bizi, rəhm qılıb davərə bax

Cəddimiz Xətmi-Rəsul həzrəti-Peyğəmbərə bax

Gərçi aləmdə bəla çəkməyə adətədi bizə
Möhnətü-cövrü-cəfa cümlə səadətədi bizə
Bu yetimlik qəmi qürbətədi kifayətədi bizə
Çəkmə xəncər bu iki dərbədəri müztərə¹ bax

Könlümüz ayinəsini rəngi küdurət bürüyüb
Cismimiz qürbət ara zülmü-sitəmdən çürüyüb
Canımız guşeyi zindani bələdən əriyib
Sən daha qılma cəfa şiri xuda, Heydərə bax

Qılma cari üzə bidadilə qanlı yaşıımı
Rəhm qıl qardaşıma, kəs mənəim əvvəl başımı
Məni öldürgilən azad elə bu qardaşıımı
Həqqi mənzuri qılıb Fatimeyi Əthərə bax

Hər bəla vardı cahan içrə bunun cani çəkib
Natəvan cani ilə zilləti dünyanı çəkib
Altı ay ac-susuz möhnəti zindani çəkib
Əriyən cismini gör, həm o axan gözlərə bax

Qılma ağuşa qızıl qanına dürri Ədəni
Bu yetim ölsə əgər, olmaz onun dəfn edəni
Qorxusundan necə gör lərzə tutub gül bədəni
Gül üzərindən axan qətreysi-əşki-tərə bax

¹Çarəsiz

İndi ki, qılmadı təsiri sənə suzü-güdaz¹
Bari möhlət verin, ey Şümri, qılaq indi namaz
Axiri ömrüdə Həqqilə edək razü-niyaz
Yada sal axirəti, hali dəmi məhşərə bax

Sər-səri zülmü Əli gülşənini xar elədi
O iki qönçə gülü xarə giriftar elədi
Heç kim etməzdi bu zülmü ki o qəddar elədi
Ey “Fəna”, sən elə ol şumi sitəm pərvərə bax

ATAMIZ ÖLÜBDÜ

Atamız ölübdü rəhm et, bizi bi nəvayə Haris (2)
Üzümüzə vurma sili, nəzər et Xudaya Haris (2)

Nə rəvadı zərbi sili, bu iki lətif üzərə
Bizə sili üstə sili, dəxi vurma sən dübarə
Dolub ağzımız qanilə, özün eylə bir nəzarə
Bu qədər təmayül etmə, sitəmə-cəfayə Haris

Qala hər uşaq atasız, ürəyi olar şikəstə
Atamız ölüb yetimik, bizi etmə dəsti bəstə²
Eyliyib cəfayi zindan, bizi xeyli zarü-xəstə
Dəxi vermə zülmü-cövrin, bizə sən irayə³ Haris

Əsəri-rizayi-Zəhra, gülü-bağ-i-Heydərək biz
Çəmən-i-şəriət içrə, gülü-ruhi-pərvərik biz
Gülü-gülşəni-cinan¹ tək, odu çox müəttərik biz

¹Yanıqlı ah-nalə

²Qolları bağlı

³Təqdim

Yaxıniq nəsəbdə əz bəs, Şəhi-Ənbiyaya Haris

İki bülbülük qəfəsdən, eliyibdi tazə azad
Nə rəva dübarə salsın, bizi dami mərgə² səyyad
Bizi qıl rəha,³ o qəmli anamızı eylə dilşad
Anamızın indi ahı ucalıb səmayə Haris

Buyurub Rəsuli Əkrəm, eləyin qonağə hörmət
Atasızlara, qəribə, eləyin zebəs məhəbbət
Qonağıq qərib atasız, bizi sən elə himayət
Əməl eylə hökmü-şər”ə, yetiş irtiqayə⁴ Haris

Necə bülbülün qəfəsdə, çəmən arizusu vardır
Necə ahuyi-rəməqdə, xitən arizusu vardır
Bu qəribələr dilində, vətən arizusu vardır
Vətən həsrətiylə ney tək, gəlirik nəvayə Haris

O iki yetim “Nasir”, nə qədər edibdi nalə
Əsər etmiyibdi əslən, o ləini bəd xisələ⁵
Yetirib o bülbülani, çəmənəni həqqi qitalə⁶
Yara üstə vurdu yarə, dili-Müstəfayə Haris

AŞURA GECƏSİNDƏ İMAM (əleyhis-salam)-IN DOSTLARININ VERDİYİ CAVAB

¹Cənnətin gülşən gülü

²Ölüm tələsinə

³Burax

⁴Yüksək məqama

⁵Məlun və bədxah xasiyyətli

⁶Onları qətlə yetirib

İmam (əleyhis-salam)-ın yolunda fədakarlıq edən, onun önündə rəşadət göstərən və mərd-mərdanə şəhid olan kişilər ilahi şəxsiyyətlərin ən yaxşı dostları idi; onlar əhli-əyallarının boşlamış, Rəsulullah (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in nəvəsinə qoşulmuş, onun yolunda qəhrəmanlıqla vuruşaraq, döyüş meydanına getməkdə bir-birindən irəli keçirdilər. Bu fədakar insanların öz mövlası, rəhbəri ilə olan sözləri bu idi ki: “Biz özümüzü sənə fəda edib səni düşmən əlindən hiفز edəcəyik.” Aşura gecəsi onların dodaqlarında təbəssüm var idi, qəlblərində ölümdən zərrə qədər qorxu yox idi. Tezliklə şəhadətin yüksək mərtəbəsinə nail olacaqlarından, öz Allahları ilə görüşəcəklərindən sevinirdilər. İmam Hüseyin (əleyhis-salam) onlara “siz azadsınız, döyüş meydanından uzaqlaşma bilərsiniz”, deyəndə, narahat oldular, dedilər: –Biz heç vaxt səni tək qoymayacaq, bu diyardan geri dönməyəcəyik. Düşmənlər sənin canına darasdığı halda, biz səni necə buraxıb gedə bilərik? Bu halda Allah yanında nə cavab verərik?

Onlardan bizi dedi: “Allaha and olsun ki, mən belə bir iş görmərəm; mən bu zalım tayfalar qarşısında nizəmi onların sinələrində sındırana, qılıncımla, dəstəyi ondan ayrılana qədər müqavimət gösərəcəyəm, onlara yara vuracağam, amma yenə də susmayacaq, düşməne daşla həmlə edəcəyəm, öz rəhbərimin gözləri önündə ölməyincə ondan ayrılmayacağam.”

Başqa birisi dedi: “Tək olan Allaha and olsun, əgər bilsəydim ki, sizin gözləriniz önündə ölüb sonra diriləcəyəm, sonra yenidən öləcəyəm və cəsədimi odda yandıracaqlar, bu halda dirilərdim və öldürülüb odda yandırıldım. Bu iş yetmiş dəfə də təkrar olunsaydı, yenə də sizdən ayrılmazdım.”

Üçüncüsü dedi: “Əgər min dəfə öldürülüb sonra dirilsəm və beləliklə də düşmənin şərini sizdən və ailənizdən dəf edə bilsəydim, bunu edərdim.”

Dördüncüsü dedi: “Əgər mən sizdən ayrılısam, daha yaşamağın mənası olmaz və bu halda yaxşı olardı ki, vəhşi heyvanlar məni diri-diri parçalasınlar.”

Aşura günü səbh İmam (əleyhis-salam) və dostları səbh namazını qılıb döyüşə hazırlaşdılar.

AŞURA GÜNÜ SÜBH DÖYÜŞ HAZIRLIĞI

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) 72 nəfərdən ibarət olan kiçik qoşunu xeymələrin qarşısına gətirdi. Bu qoşun 32 süvaridən, 40 nəfər piyadadan təşkil olunmuşdu. Qoşunda 70 yaşlı Müslüm ibni Ovsəcədən tutmuş, 14 yaşlı Qasim ibnil-Həsənə kimi müxtəlif yaşlılar var idi. Çadırların arxasındakı odun, qamış komalarına od vurmaqla düşməndən qorunurdu. Sağ cinahın sərkərdəliyi Zühey ibni Qinə, sol cinahınkı isə Həbib ibni Məzahirə, süvarlərin bayrağı Həzrət Abbasa tapşırılmışdı.

AŞURA GÜNÜNDƏ İMAM (əleyhis-salam)-IN XİTABI

Özünü həlledici bir döyüşə hazırlayan İmam Hüseyin (əleyhis-salam) Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in əbasını geydi, müşk ilə ətirləndi, ata minib əlində tutdu, yuxarı qaldırdığı Quranla birlikdə atını düşməne tərəf çapdı. Allahın dərgahından pənah diləyən halda düşməne xitab edərək dedi:—Ey Pərvərdigar, Sən hər bir çətinlikdə mənim arxam, ümidimsən. İlahi, Sən qəlblərin zəif, əməllərin süst olduğu, insanın dostları da onu tək qoyduğu, düşmənlər bədxahlıq üzündən bu (kimi) giriftarçılıqlarda şadlıq, şənlik etdiyi hər bir narahatçılıqda, pərişanlıqda yeganə arxasan. Ey Pərvərdigar, mən özümü

Sənə tapşırıram, düşmənlərimdən təkəcə Sənə şikayət edirəm. Təkəcə arzum Sənə tərəf (gəlmək)dir. Səndən başqa kim məni qəm-qüssədən qurtara bilər? Yalnız Sən hər rəhmətin keşikçisi, hər fəzilətin sərvəri, hər bir arzu edənin son sığınacağısan.

İmam (əleyhis-salam) qılıncının qəbzəsinə dayanmış halda, uca səslə kufəliyə belə xitab etdi: –Ey Kufə camaatı, sizi and verirəm Allaha, deyin görüm məni tanıyırsınız mı?

Dedilər: –Bəli, sən Rəsulullahın nəvəsisən.

İmam (əleyhis-salam) buyurdu: –Sizi and verirəm Allaha, deyin görüm cəddimin Allahın Peyğəmbəri olmasına inanırsınız mı?

Dedilər: –Allahı bu işdə şahid tuturuq.

Həzrət buyurdu: –Bilirsiniz mi ki, mənim anam Fatimə, Peyğəmbərin qızıdır?

Dedilər: –Bəli, belədir.

Həzrət buyurdu: –İnanırsınız mı ki, mənim cəddəm (nənəm) Xədicə bu ümmət qadınları içərisində ilk müsəlmandır?

Dedilər: –Bəli.

Həzrət buyurdu: –Bilirsiniz mi ki, əlimdəki bu qılınc Rəsulullahın qılıncıdır?

Dedilər: –Bəli.

Həzrət buyurdu: –Bilirsiniz mi ki başımdakı əmmamə Rəsulullahın əmmaməsidir?

Dedilər: –Bəli.

Həzrət buyurdu: –Bilirsiniz mi ki, atam Əli islamı qəbul edən ilk şəxsdir və onun elmi, biliyi hamıdan artıq, səbri hamıdan çoxdur və o, hər bir imanlı şəxsin mövlası (rəhbəri) sayılır?

Dedilər: –Bunların hamısını qəbul edirik.

Həzrət buyurdu: –Belədirsə, bəs nə üçün mənim qanımlı tökməyi halal hesab edirsiniz?

Dedilər: –Bütün bu sözləri qəbul edirik, amma səni öldürməyincə, əl çəkən deyilik.

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) bu sözləri buyuranda qızları və bacıları eşidib ağlayırdılar. Onların naləsi İmam (əleyhis-salam)-ın qulağına çatdı, Həzrəti Abbası, Əli Əkəri çağıraraq dedi: –Onları sakitləşdirin, canıma and olsun, bundan sonra çox ağlayacaqlar!

ƏLİ ƏSGƏRİN ŞƏHADƏTİ

Əli Əsgər (Əbdüllah) südəmər çağında Kərbəladə şəhid oldu. İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın dostları, köməkçiləri şəhid oldu, İmam (əleyhis-salam) tək qalıb ilahi təqdirə (qəzavü-qədərə) razı oldu və özünün məzlumcasına, susuz öləcəyini bildi, Əhli-hərəmin yanına gəlib onlara vidalaşdı, buyurdu ki: –Bəla və müsibət paltarını geyin, səbir paltarını yırtmayın. Allah sizin aqibətinizi xeyir, gözəl edəcək, düşmənlərinizi (dünya və axirətdə) cürbəcür əzablara düşürəcək.

Sonra Əli Əsgərlə vidalaşmaq istədi, Həzrəti Zeynəb (əleyha-salam) onu gətirdi, İmam (əleyhis-salam) onu qucağına alıb üzündən öpdü, buyurdu: “Cəddin Mustəfainn düşməni olan bu qövüm Allah rəhmətindən uzaq olsun!

Sonra onu qoşununun qarşısına gətirdi, onun üçün su istədi. Amma Hərmələ boğazının altını nişan aldı, oxu atdı, ox boğazına sancıldı. İmam (əleyhis-salam) əlini onun boğazından axan qanın altına tutdu, ovcunu qanla doldurub göyə atdı, bir qətrə də olsun, o qandan yerə qayıtmadı¹. Bu

¹Bu, İmam Baqir (əleyhis-salam)-ın buyurduğuur. İmam Zaman (əleyhis-salam) da onun ziyarətnaməsində belə buyurmuşdur:

halda İmam (əleyhis-salam) buyurdu: “Bu müsibəti mənə asan edən şey budur ki, (bu iş) Allahın gözü qarşısında olmuşdur.” İlahi, bu sənin yanında anasından ayrılan bala dəvədən heç də oz olmasın. İlahi, əgər (Öz) köməyini bizdən kəsmisənsə, onda onu, ondan da yaxşı olan bir şeyin əvəzi et və bizim intiqamımızı zalımlardan al. Bu fani dünyada bizə nazil etdiklərini axirət zəxirəmiz et.

İlahi, camaat içində sənin Rəsuluna ən çox oxşayan bir şəxsi öldürən tayfaya özün şahidsən. Qəlbimin pərəsi olan bu uşağın qəmi qəlbimə od salmışdır.

Bu anda qeybdən səs gəldi: “Hüseyn! Onu yerə qoy, behiştə onun üçün bir dayə hazırdır.”¹

HƏZRƏTİ ƏLİ ƏSĞƏR (əleyhis-salam)-ın MƏRSİYƏSİ

Əlim laylay, balam laylay, Əliyü-Əsğərim laylay

Əlim səni kim oxladı, Yaraları kim, bağladı
Nə”şün üstə kim ağladı, Əlim lay-lay, balam lay-lay

Mədinədən gətirmişəm, Bu ərsəyə yetirmişəm
Kərbəladada itirmişəm, Əlim lay-lay, balam lay-lay

Dərdindən mən cana gəldim, Əfşan zülfün ələ aldım
Göylərə zəlzələ saldım, Əlim lay-lay, balam lay-lay

“Salam olsun əbdullaha (əli əsğərə) ki, onu oxa hədəf etdilər və atasının ağuşunda qətlə yetirdilər. Allah lənət eləsin Hərmələ ibni Kahil əsədiyə ki, ona ox atdı; və Allah onun qohum-əqrəbasına da lənət etsin”

¹“Lühuf”, (İbni Tavus); “Bihar”, 10-cu cild; “Mənaqib”, 2-ci cild; “Məsirül-əhzan”, (ibni Nəma) “Təzəllümüz-Zəhra”, “Müntəxəbi-ibni-Hərir”, “Təzkirətül-xəvass” və Təbərsinin “Ehticac” kitablarından istifadə olunub.

Başuvu qoy dizim üstə, Yatma isti qumlar üstə
Üzünü qoy dizim üstə, Əlim lay-lay, balam lay-lay

Boğazıma dəyəən oxdur, Yazlsa hamıdan çoxdur
Xəcalətəm südüm yxdur, Əlim lay-lay, balam lay-lay

Bağlanıbdır su yolu, ağlama biçərə bala (2)
Çarə vaxtdır sinəmi, dağlama biçərə bala (2)

İstidir bəs ki, hava isti saraldıb üzünü
Taqətin yox açasan qanilə dolmuş gözüvü
Vurursan hey əl-ayaq çün itiribsən özünü
Vurma dırnaq eləmə sinəmi çox yarə bala

Bağiban gördü susuzdan, gülü-gülşən saralıb
Laləvü-nəstərənü-jaləvü-süsən saralıb
Əndəlibani-çəmən həsrəti-güldən saralıb
Bülbülüm baxdı düçar oldu gülüm xarə bala

Bülbülüm pər vurursan baz edəsən şəhpərivini¹
Qoyuram ziri-qümaşə² balaca əllərivini
Əli qoynunda fələk qoydu yazıq mədərivini
Həsrəti dildə baxar həsrəti dildarə bala

Çu sitarə³ axırsan, mən də dalınca baxıram
Təşnəsən, can verirsen, mən də ləbətşən baxıram
Qəlbimin şörləsinin sinəmə dudin⁴ yaxıram

¹Qanad çalırsan qollarıvu açasan

²Qumaş parçanın altına

³Ulduz kimi

⁴Tüstü

Açırsan göz, baxırsan gəh bu diləfkarə bala

Mən baxanda yumursan gözlərimi ağlıyisan

Atəşin ahilə qəlbü-sinəmi dağlıyisan

Çəşmə tək əşki-təri gül üzüvə bağlıyisan

Salısan şuri-şərər qəlbi-şərərbarə bala

Cam əlində dolanıb əmmələrin xeymələri

Olmadı su xəbəri hər yerə düşdü güzərim

Əyləşən, xeymə gəzən gördü halın var xəteri

Züflərin aldı ələ saldı başa qarə bala

Təşnələblər su deyir çu susuz ahu mələşir

Zikri olmuş nigəran halilə ya hu mələşir

Müztərib vəhşətilə dil dolu tərsu mələşir

Dəstə-dəstə ilişir dami-cəfakarə bala

Cigərin suzişinə vardı dodağında güvah¹

Qoyusan barmaqıvi ləblərivə sinədə ah

Vay mənəm bəxtimə oldum necə gör bəxti-siyah²

Gündüzüm zülmət olub, döndü şəbi-tarə³ bala

And ola canüvə ey rahəti-dil, nuri bəsər⁴

And ola sinədəki ahüvə, ey təşnə cigər

And ola gözlərinin əşkini rüxsarə təkər

Getməmə bir evə bir sayeyi-divarə⁵ bala

¹Cigərin yanmasına dodaqlarda şahid var

²Qara bəxt

³Qaranlıq gecəyə

⁴Gözlərimin nuru, qəlbimin rahatlığı

⁵Divarın kölgəsinə

Balası oxlanan ahu kimi hər an mələrəm
Elə billəm bələgin gəh açaram, gəh bələrəm
Gül sataşsa gözümə əşgimi gözdən ələrəm
Eylərəm gah sinəmi mən sənə gəhvarə bala

Şüəralar¹ yazacaq möhnətimi möhnətilən
Növhexanlar oxuya qəmli səsi möhnətilən
“Qəmkeşin” əldə qələm dəftər ola fürsətilən
Sözləri zinət ola bəzmi-əzadarə bala

GƏL AL QUCAĞIMDAN BU GÜLÜ

Gəl al qucağımdan bu gülü-pər-pəri Zeynəb (2)

Məqsudə çatıb, qanə batıb əlləri Zeynəb (2)

Can mürği qucaqımdə olub cənnətə azim²
Hurani-cinan oldu bu qurbanə mülazim³
Atdı beş gün daşın gəhvarə⁴ nə lazım
Gəhvareyi-gor oldu bunun bəstəri⁵ Zeynəb

Mərdəfkən⁶ oxa oldu nişan başı üzüldü
Şəbnəm kimi qan qəmzəsi müjganə düzüldü
Güldü oxa həsrət gözü ahəstə süzüldü

¹Şairlər

²Can quşu cənnətə gedir

³Cənnət huriləri bu qurbanla birgə oldular

⁴Beşik

⁵Qəbir onun beşiyi oldu

⁶

Tez bağrıma basdım bu gülü-əhməri¹ Zeynəb

Tarixidə əllərdə ölən zülmilə çoxdur
Amma quzu qurbanımızın bir tayı yoxdur
Baxsan yarasından bilərsən ox necə oxdur
Nifrin² eliyərsən ox atan kafəri Zeynəb

Şəşmahim olub fəvci şəhidanə həməvaz³
Etdi atasın məhfili cananda sərəfraz⁴
Bu nehzəti-üzmayə⁵ olub xırdaca sərbaz
Oldu əlimin üstü onun səngəri Zeynəb

Bu rəsmidi⁶ aləmdə tanır gövhəri sərraf
Hardan biləcək ləli-bədəxşan nədi nəddaf⁷
Çün xübrə deyil⁸ Hərmələdə olmadı insaf
Sındırdı cəfa ilə gözəl gövhəri Zeynəb

Mən qönçeyi-nəşküftəni⁹ meydanə apardım
Öz gövhərimi məhfili-cananə apardım
Təzriq eləsin qan rəgi-Quranə¹ apardım

¹ Qırmızı gülü

² Qarğış

³ Altı aylığım şəhidlər dalğası ilə eyni ahəng olub

⁴ Allahın dərğahında atasını başıuca etsin

⁵ Böyük inqilaba

⁶ Qanundur

⁷

⁸ Fənn əhli

⁹ Açılmamış qönçəni

Allah Özü oldu balama müştəri Zeynəb

Zəhra qonağın şövq ilə mehmanlara qoşdum

Ərzəndə² baha qanı gözəl qanlara qoşdum

İsmaili-şəş mahimi qurbanlara qoşdum

Bildim ki dözər firqətinə Hacəri Zeynəb

Hər gün ki “Təqai” ürəyi qanla dolanda

Dərgahizə üz qoyur qəmdən yorulanda

Olmuş mütəvəssil nə olar sizdə olanda

Boş salma yola, sən qarıdan nokəri Zeynəb

Dilsiz balam ətşandı Allah, Allah

Öz dininə qurbandı Allah, Allah

Soldu, saraldı güllərim cəfadən

Bir bu qalır gülzari Müstəfadən

Yox bir içim su od yağır həvadən

Bu süd əmər odlandı Allah, Allah

Soldu Rübabın qönçeyi muradı

Kam almasın bu leşgəri fəsadı

Etmiş bizə təhrimi iqtisadi³

Su yolları bağlandı Allah, Allah

Su istədim bu qövmi bihəyadən

Şərm etmədi əhli cəfa Xudadən

Ox dəydi həlqidən çıxıb qəfadən¹

¹Quran damarlarına qan vursun

²Dəyərlı

³İqtisadi mühasirə

Oğlum susuz Oxlandı Allah, Allah

Əhli Əraqın kinədir şüari

Oxlar bələkdə tifli şiri xari²

Əlvan olub alqanilə üzari

Bir gül kimi xəndandı Allah, Allah

Ərz eylərik biz ya İmami məzlum

Oxlandı ağuşundə tifli məsum

Bir zülm edib küffariyani başum³

Şümr öz cəfasın dandı Allah Allah

Bir ox qoyubdur Hərmələ kəmanə

Etdi Hüseyinin Əsgərin nişanə

Min südəmər İranda batdı qanə

Min sinələr dağlandı Allah, Allah

Əhd etmişəm səbr eyləyəm bələdə

Yetmiş iki qurban verəm Minadə

Batam qanə bu yolda Kərbəladə

Zeynəb gələ əfqanə Allah, Allah

Mən dinimə qurban olan Hüseyinəm

Quranə poştiban⁴ olan Hüseyinəm

Mən hamiyə Quran olan Hüseyinəm

Can bezl edən cananə Allah, Allah

¹Boğazdan dəyib boynun ardından çıxdı

²Südəmər uşağı

³Alçaq və fitnə-fəsad əhli

⁴Arxa, dayaq

Əhli-əyalım, qardaşım, cəvanım
Dinə fəda həтта bu xəstə çanım
Eşqinlə dolmuş püstü-üstüxanım¹
Ləbriz olub peymanə Allah, Allah

Ya Rəbb behəqqi Xatəmi-Risalət
Eylə vücudin rəhbərin salamət
Eylər “Kərimi” inqilabə xidmət
Bu nehzətə qurbandı Allah, Allah

HƏZRƏTİ QASİM (Ə)-İN ŞƏHADƏTİ

Məhərrəmin 9-cu günü, Tasuanın gecəsi İmam Hüseyn əleyhis-salam səhabələrinə buyurdu ki, hamınız azadsınız, bunların işi mənimlədir, bu halda səhabələrin hamısı dedilər ki, ya Hüseyn, biz səni tək qoyub hara gedək? Eşidənlər bizə nə deyər? İmam Hüseyn (əleyhis-salam) onların vəfalı qaldıqlarını görəndən sonra buyurdu: “İndi ki, belədir, bilin ki, sabah hamınız qətlə yetiriləcəksiniz.” Hamılıqca dedilər: “Əlhəmdü lillah! Bizə belə inayətlər etdiyinə görə Allaha şükür edirik. Bu bizim üçün bir müjdədir, şadlıq və sevincdir.” Bu vaxt məclisin bir küncündə 13 yaşlı bir uşaq oturmuşdu. Adı Qasim ibnil-Həsən. O, öz-özünə fikirləşdi ki, ilahi, görəsən sabah mən də şəhid olacağammı və bu böyük feyz mənə də qismət olacaqmı. Digər tərəfdən də İmam buyurmuşdu ki, sizin hamınız şəhid olacaqsınız. O belə fikirləşirdi ki, mən uşaq olduğuma görə bəlkə də bu söz mənə aid deyil. Əmisinə kitabən dedi: Əmican, mən də qətlə yetirilənlərin cərgəsində olacağammı? Yazırlar ki, İmamın qəlbi rıqqətə gildi, onun sualına cavab vermədi, amma soruşdu: De

¹Dəri-sümüyüm

görüm ölüm sənin nəzərində necədir? Cavab verdi: Əmican, baldan da şiirin! Əgər desən ki, sabah sən də şəhid olacaqsan, mənə böyük və xoş bir müjdə vermiş olarsan. İmam buyurdu: Bəli, şəhid olacaqsan, amma ağır və çətin bir dərdə mübtəla olandan sonra. Qasim dedi: Əlhəmdü lillah ki, belə bir hadisə minim üçün baş verəcəkdir!

Sabahı gün, Aşura günü, Həzrəti Əliəkbərin şəhadətindən sonra, Qasim İmamın hüzuruna gəlir, həddibülüğa çatmadığından, silah əndamına uyğun gəlmir, yerlə sürünür. İmama ərz etdi: Əssalamu əleykə, ya Əba Əbdillah! Əmi can, indi mənim növbəmdir, icazə ver, meydana gedim.

İmam dərhal icazə vermədi, ağlamağa başladı. Qasim İmamın əl-ayağını öpməyə başladı. Əmi qardaşoğlu qol-boyun olub ağlamağa başladılar. O icazə almaq üçün ısrar edir, İmam isə icazə vermir. Yazırlar ki, o ikisi bu səhnədə o qədər ağlaşdılar ki, hər ikisi haldan gedib bir-birindən ixtiyarsız aralandılar. Qasim dərhal ata minib meydana yollandı. Ömər Sədin qoşununda olan ravi deyir ki, bir vaxt gördük ki, bir uşaq ata minmiş, başına dəbilqə yerinə əmamə bağlamışdı. Çəkmələrinin də bağı açıq idi. Bu uşaq sanki ay parası idi. Düşmənlər onun rəcəz oxumasını eşidən kimi hər tərəfdən ona həmlə etdilər, birdən “Əmi can” səsi ucaldı. İki yüz nəfər onun yaralı bədənini dövrələyib biri başını kəsmək istəyirdi. İmam onun başı üstünə gəldi, hamısı qaçmağa üz qoydu, onu öldürmək istəyən məlun öz yoldaşlarının atlarının ayaqları altında paymal oldu. Cənab Qasim yerə yığılmış, ağrının şiddətindən ayaqlarını yerə vururdu. Bu vaxt İmamın səsi eşidildi: “Mənə nə qədər ağırdır ki, sən öz əmini köməyə çağırısan, amma sənin əmin sənə heç bir kömək edə

bilməsin. Mənə nə qədər ağırdır ki, başın üstündə hazır olam, amma sənin üçün bir iş görə bilməyim!”

HƏZRƏTİ QASİMİN NÖVHƏSİ

Ölürəm hərayimə gəl əmu (2), Salıb atdan əhli-cəfa məni

Cətin halda dərk elə¹ yalquzam (2), Ey əzizi-Əhli-kisa² məni (2)

Sən əzizi-Xatəmül-Ənbiya, həm əzizi-Rəbbi

Cəlilisən

Baban ərşə seyrə gedib sənin, əmu sən əzəldən

əsilisən

Bu Minadə təşnə fəda mənəm, bilirəm ki, sən

də xəlilisən

Kərəm eylə gəl başım üstə bir, eylə sərbülənd

ey ağa məni

Bədənim lətif idi atların, ayağında qalmağa

yox tabım

Başım üstə eyliyə həlhələ, sinəm üstə at çapa

əhli-Şam

Gəl apar bu yaralı nə”şimi, baxıb ağlasın

o qərib anam

Mən özüm xiyamə gedəmmirəm, ki salıb kəməndə

qəza məni

Əmu gəl hərayimə düşmənim, bədənimi torpağa

¹Gəl məni tap

²Məşhur hədisə görə, Peyğəmbər,

qatmamış
Başımı susuz kəsə qatılı, səri-nizələrdə
ucaltmamış
Əmu xəsmi-kinə şüar ilə, bu susuz boğazıma
çatmamış

Gör alıb arayə negini¹ tək, bu güruhi qövmi
dəğə məni

Baxaram xiyamə tərəf əmu, hamı yollara
nəzər eylərəm
Yoluvi gözətdiyirəm dəxi, üzə cari əşkilər
eylərəm
O gələn qədəmlərə mən fəda, bilirsən ki, canü-sər
eylərəm

Gəl edim ziyarət o əllərin, eylə bir də sən
də dua məni

Yeri vardı yeksər anam əgər, mühənimdə² qəlbini
dağlasın

“Bala vay” deyə o əsiri-qəm, üzə seyli əşkini
bağlasın

Verə baş-başa Əli Əkbərin, anasıyla oxşayıb
ağlasın

Yaza növhə bir də mühibbilər, sala yadə əhli
əza məni

Eşidib bu səsimi xeymədən, buyurub Hüseyn ona
can bala

Gəlirəm hərəyüvə qəm yemə, mənim ey əzizü-cavan

¹Üzük qaşı

²Qənimdə

balam

Gülü-pər-pəri-çəməni-Həsən, nə tez oldun indi
xəzan bala

Kəsilibdi taqəti qəlbimin, eyliyən zamanda səda
məni

Tapşırırdın ömrü baharına, əssə sərsəri sitəm
ey bala

Elə yalquzam bu ürək sözün, kimə bilmirəm deyim
ay bala

Məni tək qoyubdu köməklərim, necə gör köməksizəm
ay bala

Gedirsiz özüz belə bi kömək, qoyursuz bu ləşkər
ara¹ məni

Xəm edibdi qəddimi qüssələr, mühəniqəmizdə
qocalmışam

Eliyibdi qəm məni xun cigər, mühəniqəmizdə
qocalmışam

Bu qədər qəmə bala kim dözər,? Mühəni qəmizdə
qocalmışam

Əlimin əsası düşüb yerə, yıxar indi mövci
bəla² məni

GƏL DADƏ ƏMU...

Gəl dadə əmu, qalmışam əsrar arasında (2)

Soldurdu həvadis³ gülüvü xar arasında (2)

¹Arasında

²Bəla dalğası, tufanı

³Hadisələr

Əvvəl əmu bir həmlədə pozdum bu süfufi¹
Vəhşətlə qoyub qaçmağa üz şamiyü-kufi
Düşmən o qədər vurdu mənə zəxmi-süyufi²
Şirin yıxılıb ərseyi-peykar³ arasında

Rehlət eliyən gündən atam ey Şəhi-dövrən
Sən zəhmətimi çəkmisən ömrüm sənə qurban
Axır nəfəsimdir alıb ətrafımı üdvan
Gəl qoyma cənazəm qala küffar arasında

Gəl peykəri-məcruhimi⁴ həml eylə xiyamə
Yalquz anama bir də gedim ərzi-salamə
Əfsus ki, dövrən yetişib qoymadı kamə
Yandı ürəyim ahi şərərbar arasında

Hərçənd həyatimdən hüsul olmadı kamim
Səbt oldu vəli dəftəri-üşşaqidə⁵ naməm
Bu cəngi-cədəldən bu idi ümdə mərəmim
Hürriyyətim elan ola əhrar⁶ arasında

Düşdüm əmu can atlar ayağında nəfəsdən
Gəl tairi-ruhum⁷ uça az qaldı qəfəsdən

¹Düşmən dəstələri

²Qılınc yarası

³Döyüş meydanında

⁴Yaralı bədənim

⁵Aşıqlar dəftərində

⁶Azad insanlar

⁷Ruh quşum

Sındırdı qoşun sinəmi düşdüm dəxi səsdən
Qaldım yaralı, firqeyi-xunxar arasında

Tapşır xanım əmməm anamın könlünü alsın
Biçarə hərəmlər başına qarəmi salsın
Fəryadü-fəğan xeymələrində ucalansın
Səbt olsun adım dəftəri-əxyar arasında

Ox, nizə, qılıç hər nə gəlir əhli-şəqavət
Zülm ilə vurur canımə yox məndə də taqət
Almış arayə cismimi bi şərm cəmaət
Bir nöqtəyə bənzər xəti-pərgar arasında

Gəl dövrü-bərimdə firəqi-batilə bir bax
Min nazilə əmməm dəriyan kakülə bir bax
Tiğ əldə tutan kakülimi qatilə bir bax
Gəl can verirəm qövmi-sitəmgər arasında

Növhə yazar ağlar mənə biçarə Kərimi
Bu şövq ilə daim gəzər avarə Kərimi
Bir vəqfəni həmrəh ola zəvvarə Kərimi
Ta sinə vurub ağlıya zəvvar arasında

HƏZRƏTİ QASİMİN NÖVHƏSİ

Yandıım ey əmu yandıım, cürə su səvab eylə (2)

Yandı ləblərim yandı, qətrə su savab eylə (2)

Qeyrətin fəda olsun, bu Səkinəyi-nalan
Təşnəlik salıb dildən, qəlbimi edib nalan

Bu susus uşaqların, dilləri olub büryan¹
İstidir, həlak olduq, qətrə su səvab eylə

Yox əmu təvan² məndə, qəlbidən alovlanmam
Bəzi xırda ətfulun,³ haluna baxıb yanam
“Əl-ətəş”⁴ deyər söylər, yandım əl-əman yandım!
Gəlmişik dəxilik biz, qətrə su səvab eylə

Bağrı qan ürəklərdə, istidi təvan yoxdur
Bəzi xırda qızlardan, qalmağa güman yoxdur
Bizlərə bu ləşgərdən, bilmişəm əman yoxdur
Əşğərin həlak oldu, qətrə su səvab eylə

Var səxa⁵ uzun qolda, ey vəfalı sərdarım
Dəstə qız uşaqları, var əmu qonaqlarım
Qət ümid olam səndən, yox dilimdə inkarım
Min ümid ilə gəldim, qətrə su səvab eylə

Bu bəla çölü qandan, hər tərəf gəlir çuşə
Əşğərə əmu baxsan gər, əlin vurur başə
Gəh rubab edər fəryad, gəh ölər gələr huşə
Ah çəkir deyir səqqə,⁶ qətrə su səvab eylə

Xeymələr ara baxsan, təşnələb qalan çoxdur

¹Kabab

²Qüvvə, qüdrət

³Uşaqların

⁴Yandım, susuzdan!

⁵Səxavət

⁶Su işinə baxan

Heç kəsin bibim Zeynəb tək ətəş¹ olan yoxdur
Həm babam da ətşandı,² nitqdən düşən çoxdur
Sən özün də ətşansan, qətrə su səvab eylə

Əkbərin qəmi səbrin, almış Ali-Tahadan
Qalmadı kömək yoxdu, Kərbəladə Sultanın
Eylə sən fəda bir-bir, bu Minadə qurbanın
Bir pənahımız sənsən, qətrə su səvab eylə

Ey Xuda qəsəm³ verrəm, ol rəşid ələmdarə
Kərbəladə ətşanlar, şahzadəyi-ətfalə⁴
Əkbəri cavan qalmış, Əsgəri dilarayə
“Gülçinə” o kövsərdən, qətrə su səvab eylə

ƏLİ ƏKBƏR (ƏLEYHİSSALAM) MEYDANA GEDİR

Bəni Həşimdən döyüşə getmək üçün icazə alan ilk şəxs İmam Hüseyn (əleyhis-salam)-ın oğlu cənab Əli Əkbər idi. İmam Hüseyn (əleyhis-salam) ona döyüş icazəsi verdi, əziz oğlu meydana yola düşdü. Bu əziz şəhidə Əkbər (ən böyük) ləqəbi verilmişdi, çünki onun yaşı İmam Səccad (əleyhis-salam)-dan çox idi. Bunu İmam Zeynül Abidin (əleyhis-salam) özü buyurmuşdur: İbni Ziyad o həzrətə “məgər Allah Əlini (Kərbəla hadisəsində) öldürmədi?” deyəndə, İmam Səccad (əleyhis-salam) buyurdu: “Mənim özümdən böyük bir qardaşım var idi, siz onu öldürdünüz.”

¹Susuz

²Susuzdur

³And

⁴Uşaqların şahzadəsi

İbni Ziyad dedi: “Yox, onu Allah öldürdü.” İmam Səccad (əleyhis-salam) buyurdu:

“Allah, ölüm vaxtı gəlib çatanda canları alar.” (Zümər, 42)

Məlumdur ki, bu mübahisə, Əhli-beyt və İsmət hərəminin qadınlarını darül-imarəyə gətirib, onları camaata ağır bir yük kimi təqdim edəndən sonra baş vermişdir.

Bəli, İmam Hüseyin (əleyhis-salam) görürdü ki, əziz oğlu meydana yola düşür və əcəl peyki başının üstündə dolanır. Belə olan halda gözlərindən qan-yaş axıtmaqdan başqa bir çıxış yolu görmədi. (Rəvayətdə deyildiyi kimi, “gözləri yaşla doldu”) İmam Hüseyin (əleyhis-salam) əllərini göyə qaldırıb dedi: “İlahi, şahid ol ki, camaat arasında xilqət, əxlaq və danışiq cəhətindən sənin Rəsulun Mühəmməd (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-ə ən çox oxşayan bir şəxs onlara (düşmənlərə) tərəf gedir. Hər vaxt Sənin Rəsulun yadımıza düşəndə, ona baxardıq. İlahi, yerin bərəkətini onlardan al, onların arasındakı birliyi təfriqəyə, ittifaqlarını pərakəndəliyə döndər. Onlara müxtəlif yollara sal, heç vaxt əmirləri onlardan razı salma, çünki onlar bizə kömək etməyə də”vət etmiş, sonra isə bizə qarşı çıxıb bizimlə (bizi öldürmək üçün) vuruşurlar. Sonra isə “Ali İmra”n surəsinin 33-34-cü ayələrini tilavət etdi: “Həqiqətən Allah Adəmi, Nuhu, İbrahim və İmran övladlarını aləmlərə seçdi. (Bunlar) bir zürriyyədir ki, bir-birindən törənmişlər. Allah çox eşidən və biləndir.”

Əli Əkbər at üstündə meydana atıldı. O, meydana girəndə düşmənlər heç fikirləşmədilər ki, qəlblərinə sancılacaq ölüm caynaq, yaxud varlıqlarını məhv edən bir ildırımdır ki, qılıncından od tökülür. O, hamını öz şücaəti ilə heydan etmişdi, bəziləri də qorxudan yerində donub qalmışdı. “Allahu Əkbər”, “təbarəkəllah” təkbirləri ucalır, hər tərəfə həmlə edəndə düşmən qaçmağa üz qoyur, onunla

qarşılaşmağa cürət etmirdilər. Sağ cinaha hücum edəndə ordakıları sol tərəfə qovur, sonra qoşunun mərkəzinə hücum edirdi. Beləliklə düşmən pəhləvanlarından 120 nəfəri qanlarına qəltan etdi. Əfsus ki aldığı çoxlu zərbələr, axan qanlar və susuzluq döyüşü davam etdirmək üçün onda güc, taqət qoymamışdı. Son nəfəslərdə öz atasının mübarək camalından biz az mənəvi azuqə götürüb Müqəddəs dərgaha pərvaz etmək istəyirdi, odur ki, gileylənib bədəninə dəymiş ox-qılınca yaralarından, bu yaraların nəticəsi olan susuzluqdan şikayət etdi, dedi: “Susuzluq məni öldürdü, zirehin ağırlığı taqətimi kəsdi. Görəsən bir qurtum su varmı ki, qüvvət tapıb düşməne həmlə edəm?!”

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) ona elə bir müjdə verib onu sakitləşdirdi: “Sən ilahi rəhmətin sonsuz dəryasına daxil olmaq ərəfəsindəsən, onun gəmiçisi də cəddin Rəsulullahdır, səni öz **saf** canı ilə sirab edəcək ki, heç vaxt susamayacaqsan.”

Bunu deyib öz barmağını onun ağzına qoydu. Əli Əkbər yenidən meydana atıldı. Bütün vücudu o sadıqanə nurla, sevinclə dolmuşdu. Qılınca ölüm quşu kimi düşmənin başına enirdi. Nəhayət öldürdüyü kafirlərin sayı 200-ə çatdı. İntizar sona çatdı, ağ şəhadət quşu onun pak başının üstündə pərvaza başladı. Mərrət ibni Mənqəz Əbdü onun başını qılınca hədəf etdi, sonra arxadan kürəyini nizə ilə parçaladı. Əli Əkbər qanına qəltan olmuş halda atın boynundan asıldı, at onu düşmən qoşununun içində apardı. Düşmənlər onun pak bədənini tikə-tikə doğradılar. Son nəfəsdə öz İmamı ilə vidalaşmağı unutmadı, düşmənin ağır zərbələri altında atasını çağırırdı, onun verdiyi vədənin həqiqətə çevrildiyini söylədi: “Bu mənim cəddimdir ki, sizə salam göndərir; o, şərbət camı ilə mənə elə bir şərbət içirtirdi ki, ondan sonra bir daha susuzmaram. O (cəddim)

buyurdu: “Sizin üçün də bir cam hazırdır” Bu sözü eşidən İmam Hüseyin (əleyhis-salam) şahin kimi oğlunun üstünə gəldi: Peyğəmbər ailəsinin ümidini torpağa düşmüş, qan içində qər q olmuş halda gördü. Atalıq məhəbbəti cuşa gəldi, özünü oğlunun tikə-tikə doğranmış bədəninə atdı, üzünü onun üzünə qoydu« Həyatının son anları idi, vidalaşmaq üçün fürsət qalmamışdı. İmam Hüseyin (əleyhis-salam) buyurdu: “Səndən sonra dünyanın başına kül olsun! Onları mehriban Allaha Rəsulullahın hörmətini pozmaqda hansı şey cürətləndirmişdir? Sənin atan, əmin və cəddinə çox ağırdır ki onları çağırısan, onlar da sənə cavab verməyələr, köməyə çağırısan, fəryadına yetişməyələr.”

Həzrəti Əli Əkbərin şəhadətindən sonra İmam Hüseyin (əleyhis-salam) Ömər Sədin üstünə nə”rə çəkib buyurdu: “Allah nəslini kəssin, necə ki mənim nəslimi kəsdin, mənim Rəsulullah ilə olan qohumluğuala baxmadın. Allah səndə bərəkət qoymasın, səni elə bir adamın əlinə salsın ki, o sənin başını kəssin!”¹.

Sonra İmam Hüseyin (əleyhis-salam) ürəyinin parçasının–Əli Əkbərin parə-parə olmuş bədənini xeymələrə aparmaq üçün taqəti kəsildi, Bəni-haşim cavanlarını çağırırdı ki onu şəhidlərin xeyməgahına aparsınlar..

ALLAHA TAPŞIRDIM SƏNİ

Get Əli Əkbər oğul, Allaha tapşırıdım səni(2)

Sibhi Peyğəmbər oğul Allaha tapşırıdım səni(2)

Çək qılınc Heydər kimi, bir həmlə et bu ləşkərə

¹“Lühuf”, səh 63; “Təzəllümü-Zəhra”, səh116

Vur bu düşmən səflərin murü-mələx¹ tək bir-birə
Mümkün olsa bir içim su al Əliyi Əsgərə
Təşnədir Əsgər oğul, Allaha tapşırıdım səni

Kərbəla dəştin necə pər şurişü-qovğa dutub
Xeymələrdə indidən ahü-fəğan ərşə çatıb
Bir səni öldürməgə əldə ədu yekca dutub
Nizəvü-xənçər, oğul, Allaha tapşırıdım səni

Kərbəla dəştində sən bir ahuyi-azadəsən
Tuş olarsan, qorxuram bir cansitan² səyyadə sən
Yekkəvü-tənha qalırsan bir nəfər şəhzadə sən
Çoxdu bu ləşkər oğul, Allaha tapşırıdım səni

Gətdi qurbangahi-eşqə Şahi-məzluman səni
Həqq yolunda ta Xəlilasa³ edə qurban səni
Zülm əliylə eyləyərlər qanıva qəltan səni
Şümrü-bədəxtər oğul, Allaha tapşırıdım səni

Raciya bəzmi-əzadə yüz min ahu zar ilən
Laləgün eylə cəhani dideyi xunbar ilən
Söylə əhli-matəmə bu misrəyi təkrar ilən:
“Get Əli Əkbər oğul, Allaha tapşırıdım səni”

Aç gözün qanına qəltanım oğul

Sənə qurban yaralı canım oğul

¹Qarışqa və çəyəirtkə

²Can alan

³İbrahim Xəlil kimi

Səni kim qanuva qəltan elədi
Şüglümi naləvü-əfğan elədi
Gözümün yaşını alqan elədi
Ovc edib göylərə əfqanım oğul

Ey olan gül kimi xəndan bala vay!
Ey üzü qan ilə əlvən bala vay!
Sənə canım ola qurban bala vay!
Ey mənim Yusifi Kən'anım oğul

Ey qızıl qanına gül tək boyanan
Ey şərəri atəşə qəlbi yanan
Xeymədə indi yolun gözlər anan
Ey olan sərvə-xuramanım oğul

Gərçi Şam əhli tutub sağ-solumi
Qoy salım boynuva bir cüt qolumi
Xeymədə gözləyir itrət yoluvi
Necə yanmaz dili suzanım oğul

Evimi yıxdı yıxılmağun Əli
Bu qızıl qanə boyanmağun Əli
Çoxdi əxyamidə müştəqun Əli
Gözləyir itrəti nalanım oğul

Mənə Səd oğli vurur zəxmi zəban
Verir oğlanların izzətlə nişan
Eylədi dil yarası bağrımı qan
Dil açıb tənəmə üdvanım oğul

Ey "Kərimi", sən Hüseyn nökrisən
Bu müqəddəs qapunun nökrisən
Oxşa bu dillər ilə Əkbəri sən:

“Aç gözün qanına qəltanım oğul”

GÖRDÜ QOŞUN ŞİBHİ-PEYAMBƏR GƏLİR

Gördü qoşun şibhi-Peyambər gəlir (2)

Rəzmə, ala göz Əli Əkbər gəlir (2)

Əlində şəmşir, Hüseyinə yavər, (1)

Dilində zikri Allahu əkbər (1)

Surəti on dörd gecəlik mahi tək
Qeyzidən ə”zası əsir kahi¹ tək
Ərşeyi-zin² üstə yədullahi tək
Rüb”ülüdür Qabizil-ərvahi³ tək
Qəsd eliyib yıxmağa Xeybər gəlir

Titrədi ləşgər uca təkbirilən
Şirləri heyrandı bu Həq şirinə
Bir hərəkət gər verə şəmşirinə
Salsa otuz min nəfəri girinə
Həmleyi-əvvəldə müzəffər gəlir

Başda fərəh bəxşidi əmmaməsi
Qaməti rə”nası zireh caməsi⁴
Var rəvişində xətər həngaməsi
Çün görünür ayırdı bərnəməsi
Mərkəb açıb quş kimi şəhpər gəlir

¹Budaq, tel

²Yəhər üstə

³Canları alan (əzrail) tək vahiməlidir

⁴Paltarı

Görmüş idi kimsənə Peyğəmbəri
Tez ona təşbihi verib Əkbəri
Bir-birinə söylədi bu sözləri
Yusifin Kən"an idi ya da digəri
İbni Rəsulullahə yavər gəlir

Olsa Peyəmbər bu gələn şəxs əgər
Zəhmətimiz vay bizə getdi hədə
Ləblərinə versə təkan müxtəsər
Qüdrətilən ərşi yerə endirər
Etməyə şəqqül-qəmər əzhər gəlir

Dəhridə yoxdu ona həmta¹ kişi
Tiğinin² əldə belə var ləğzişi
Versə bu cəngahidə bir çərxişi
Bizlərin Allaha qalıbdır işi
Xirməni-küfrə tökər azər³ gəlir

Qaçdı verən tiplərə arastələr⁴
Çıxdı yerindən pozulub dəstələr
Düşdü üz üstə yerə at üstələr
Tapdı şikəst dirhəmə vabəstələr⁵
Buldu öz amalına keyfər gəlir

Gördü Ömər Səd bu keyfiyyəti
Tez tanıdı Əkbəri məh təl"əti

¹Tay, bərabər

²Qılıncının

³Od, şə"lə

⁴Qoşunu sahmana salanlar

⁵Pullara bağlı olanlar məğlub oldular

Səslədi əşxasi duni fitrəti¹
Verdi xəbər ləşgərə fəvriyyəti²
Bu nə Pəyambərdir nə Heydər gəlir

Ey qoşun amadəyi-peykar³ olun
Sədd eliyin tez bu cavanın yolun
Bu gələn Əkbərdir tutun sağ-solun
Himmət edin qoymuyun açsın qolun
Açsa qolun dadə mələklər gələr

Verdi qulaq əhli qoşun yeksərə
Gördülər həmd etdi Həqqi-Davərə
Söylədi salavat o Peyğəmbərə
Etdi təvəssül babası Heydərə
Başladı söz əvvəl o axır gəlir

Etdi bəyan: Xaliqi Mütləq bilin
Yüz neçə min qasidini haq bilin
Cəddimi onlaridən əsbəq⁴ bilin
Dinə verib məntiqi rəvnəq bilin
Kim ona şəniddə bərabər gəlir

XƏNCƏR VURULDU ƏKBƏRƏ

Xəncər vuruldu Əkbərə, Allahu Əkbər (2)

Qan doldu şəhla gözlərə, Allahu əkbər (2)

Allahu əkbər, Allahu əkbər

Baş parçalandı torpağa Əkbər yığıldı

¹Alçaq sifət şəxsləri

²Təcili həmləni

³Döyüşə hazır

⁴Daha üstün

Mislinki¹ mehrabə o gün Heydər yıxıldı
Əsdi dizi şahən-şəhi məhşər yıxıldı
Düşdü vücudi ləngərə, Allahu əkbər

Mənadə hali-Əkbərə Taha baş açdı
Gəldi vəliyyi-Xaliqi Yekta baş açdı
Pəhluları sınımış xanım Zəhra baş açdı
Qəm üz verib Peyğəmbərə, Allahu əkbər

Quran fədasi xeymədə əfğanə gəldi
Birdən “oğul vay” səslədi meydanə gəldi
Etsin məhəbbət no cəvan qurbanə gəldi
Baxdı yaralı peykərə, Allahu əkbər

Məzlum atası səslədi Əkbər balam vay
Xətmi-Rəsulə dəhridə bənzər balam vay
Yatma bacın səslər aman ey qardaşım vay
Qızlar əl atdı məcərə Allahu əkbər

Meydanidə Əkbər cavan öldü cavanlar
Peyğəmbərə bənzər cavan öldü cavanlar
Dini-həqqə yavər cavan öldü cavanlar
Sədmə yetişdi əllərə, Allahu əkbər

Bir aşiq idi baş verib canana xatir
Qanə boyandı sərbəsər Quranə xatir
Canın verib İmamına, Qurana xatir
Gəllik əli boş məhşərə Allahu əkbər

¹Elə bil ki

**İMAM HÜSEYN ƏLEYHİSSƏLAMIN OĞLU
ƏLİƏKBƏRİN BAŞI ÜSTÜNDƏKİ ZƏBAN-HALİ
Dur ayağa ey sən bu dəstidə (2), Şövq ilə verən
imtahan oğul (2)
Səslənir gəlib başın üstünə (2), Bu qoca atan,
mehriban oğul (2)**

Doğruyub səni əhli kin belə, Rahi həqqidə etmərəm
gilə¹

Dur verək barı bircə əl-ələ, Xeyməyə gedək mehriban
oğul

İndi Zeynəbin bağı qan olur, Halı əmməvün özgə san
olur

Xunidir gözündən rəvan olur, Ney kimi sızıldar cavan
oğul

Aç gözün əya məzhəri Rəsul², Gözlüyür Səkinə yolun
məlul³

İndi ağlayır xahərin oğul, Firqətində eylər fəğan oğul

Olmadın Əli gərçi kamiyab, Eyliyib vəli, qövmi bi hicab
Zülfün, əllərin qan ilə xəzab⁴, Şil olaydı yarə vuran oğul

Dur gedək bu dəm xeymiyə Əli, İndi Zeynəbin şivən
eyləyir

¹Giley

²Peyğəmbərin məzhəri, oxşarı

³Qəmli, pərişan

⁴Qırmızı,

Çox məhəbbəti var sənə vəli, Firqətin olar çox giran¹
oğul

YATMA YARALISAN

Dur ayağa eyləmə xab oğul, Quru yerdə yatma yaralısan
Ürəyimdə qalmaq tab oğul, Quru yerdə yatma yaralısan

Sən idin gülü çəmənə ədəb, Belə yatmağa nə olub səbəb?
Gözün aç gəlib şahı təşnələb, Quru yerdə yatma
yaralısan

Yola saldı əhli hərəm məni, Xeyməyə gərək aparam səni
Gözünü yolda qoyma Səkinəni, Quru yerdə yatma yaralısan

Məni əfvi qıl Şahi təşnələb, Belə yatmağa bu olub səbəb:
Yaralanmışam dura bilmirəm, Dahi xeyməyə gələ
bilmirəm

Səni gözləyir Əli qardaşın, Dizim üstə qoy mən alım
başın
Mən olum fədası bu gözün yaşın, Quru yeyrdə yatma
yaralısan

Baba qoyma sən bacım ağlasın, Cigərin fəğan ilə
dağlasın
Yaralanmışam dura bilmirəm, Dahi xeyməyə gedə
bilmirəm

Aparım səni bacın ağlasın, Səni ölməmiş görüb ağlasın

¹Ağır

Gözüni bacın özü bağlasın, Quru yerdə yatma yaralısın

Quruyub susuzdan oğul dilim, Qırılıb ləşgər, köməyim
elim

Mənə rəhm elə bükülüb belim, Quru yerdə yatma
yaralısın

Gərək ağlasın gözü-Zakirin, Düşə dillərə sözü-Zakirin
Bu sözü deyir özü Zakirin, Quru yerdə yatma yaralısın

LƏB TEŞNƏ VERİB

Ləb teşnə verib canın (2) cananə Əliəkbər

Qurban ola ümmətlər (2) ol canə Əliəkbər

Sən şibhi-Peyəmbərdin, ol şahə çü bənzərdin
Sanki o şücaətdə, həm fatehi-Xeybərdin
Ləb teşnə Hüseyin oğlu, həm də ona yavərdin
Canın ona bəzl etdin, mərdanə Əliəkbər

Yoxdu sənə bir həmtə,¹ həm kani-şücaətdə
Əbbas əmun tək sən, vardın o məhəbbətdə
Yoxdu sənə misl olsun, bir kimsə məlahətdə
Səndin bu gözəllikdə bir danə Əliəkbər

Sən kani-şücaətlən, yetdin səfi-ə”dayə
Ətrafın alıb ə”da, əl açdılar də”vayə
Görək səni şirani, üz qoydular səhrayə
Səflər pozulub düşdü, tufanə Əliəkbər

¹Tay, bərabər

Əmr eylədi Səd oğlu, ol ləşgəri bi arə
Etmişdi neçün Əkbər, bu gün sizi avara
Lazımdı vurulsun ox, yoxdu dəxi bir çarə
Baxdı hamısı yeksər, fərmanə Əliəkbər

Dövrü-bərivı aldı, meydanidə kafirlər
Tənha səni kim gördü, çünki o sitəmgərlər
Tir ilə kaman əldə, həm tiğilə xəncərlər
Cismin boyanıb yeksər, alqanə Əliəkbər

Atdan yıxılan dəmdə, səslərdin o mövlanı
Qurbanı qəbul olmuş, görsün o da Minanı
Şahi-şühədə gəzdi, həsrətlə çü meydanı
Ağlar göz ilə baxdı, qurbanə Əliəkbər

Aldı dizinə başın, şahənşəhi məzluman
Gördü ki, axır qanın, zülfün tökülüb hər yan
Şəhla gözüvü tutmuş, tufani-bələdən qan
Döndü sinəsi qandan, ümmanə Əliəkbər

Nə'şin götürüb gəldi, həm itrəti-Zəhrayə
Verdi xəbəri əvvəl, həm Zeynəbi-Kübrayə
Sən eylə xəbər bacı, bu halı o ətfalə
Axmış necə gör zülfü, hər yanə Əliəkbər

Bu qəmdə edib nalə, fəryadü-fəğan Zeynəb
Saldı başına qarə, həm qəddi kaman Zeynəb
Ətfalə xəbər verdi, göz yaşı rəvan Zeynəb
Salmışdı səni indi, hicranə Əliəkbər

Məddahün edər nalə, ağlar bu müsibətdə
Munisi ola Əkbər, həm ruzi-qiyamətdə
Ta qəbri ola rövşən, bəlkə ola rahətdə

Hüzzarin edər lənət, üdvanə Əliəkber

ŞAHZADƏNİ HƏML ETDİ...

Şahzadəni həml etdi, xərgahə¹ vəfa şahı
Şivən səsi doldurdu, ta xeyməvü-xərgahi
Gəldi bacısı gördü, qan içrə batıb mahi
Səsləndi Əli qardaş, ömrüm şərəfü-cahi

Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi (4)

Gördüm ki, baban səslər, ey vay vələdi qardaş
Bildim ki fələk başə, nə kül ələdi qardaş
Kül başına kim cismün, qanə bələdi qardaş
Düşmən odur cəşn² eyilir, ey çərxi vəfa mahi
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

Bu cismidi doğranmış, ya ki gülü xəndandır
Bu əbridi mah üzde, ya pərdə çəkən qandır
Bu haşimi xalındır, ya lö"lövü-mərcandır
Ya mürği-həyatımdır, beylə itirib rahi
Dur gör necə ovc eyilir, ərşə bacuvin ahi

Ey hüsnü-cəmalindən, Yusif aparan həsrət
Tövhidü yaratmışdı, hüsnündə yədi-qüdrət
Qan çahinə³ qərq oldun, ey Yusifi mah təl"ət
Min babi-ələm⁴ açdı, Yəqubə bu qan çahi
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

¹Xeyməgaha

²Bayram

³Qan quyusuna, dəryasına

⁴Qəm, kədər qapısı

Bülbül gülü tərək etsə, gülzarı qalar başsız
Qəmxanə olar gülşən, bülbül gəzə yoldaşsız
Hansı şil olan əllər, qoydu məni qardaşsız
Qardaşsızın aləmdə, gülməz üzü vAllahi
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

Bu qəmdə gözüüm yaşı, gör səbrim evin yıxmaz
Qəm mancanağı təndə, mürği-dilimi sıxmaz
Ömrüm nə qədər olsa, dildən bu mühən çıxmaz
Su mövc edə dəryadə, ləb teşnə qala mahi¹
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

Qəlbim qan idi qardaş, ya qan süzülür başdan
Ya gül üzüvə qandan, şəbnəm düzülür başdan
Ya Tanrı kəsib ömrüm, şənə üzülür başdan
Neylim edərəm nifrin, bu ləşgəri-gümrahi
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

Qardaş sən idin axər, başımda fərəh taci
Səndən sora mən ollam, tiri-mühən amacı
Qol bağlı quşa bənzər, qardaşı ölən baci
Mən neylirəm aləmdə, səndən sora bu cahi
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

Qoydu bacuvi ağlar, bu qövmi-duni qardaş
Hər kimdi cavan ölsün, öldürdü səni qardaş
Qəlbində olan yarə, yandırdı məni qardaş
Çox ağladım ağlatdım, bu oğlu ölən şahı
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

¹Balıq

Gəl “Ə”zəmi” fəryadə, bu söz çox əsər eylər
De Əkbərə göz yaşlı, məqbuli əgər eylər
Öz nokərinə gahi, şahzadə nəzər eylər
Bu növhəni ünvan et, göz yaşuvə sən gahi
Dur gör necə ovc eylər, ərşə bacuvin ahi

HƏZRƏTİ ABBAS (əleyhis-salam) DÖYÜŞ MEYDANINDA

Mübarizə bayrağını çiyinə götürən axırıncı kəs İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qardaşları idi, nəhayət onlardan təkəcə Həzrəti Abbas (əleyhis-salam) qaldı. O, ucaboylu, göyçək bir kişi idi, ata minəndə ayaqları yerə çatırdı. Onun künyəsi Əbülfəzl, ləqəbləri Səqqə, Qəməri bəni Haşim idi və Kərbəlanın bayraqdarı hesab olunurdu. Qəməri bəni-Haşim şücaət nümunəsi, həmlə və döyüş aslanı idi. Onun heybətliyi, qorxmazlığı surətindən görünürdü. Həzrət Abbas uşaqların susuzluqdan etdikləri nalələri eşidəndə, İmam (əleyhis-salam)-ın düşmənin dərya kimi ordusu arasında tək qaldığını görəndə səbir kasası doldu, yaralı bir aslan kimi irəli atıldı, Həzrətin qarşısında durub meydana getmək üçün izn istədi. Seyyidüş-şühədə onun şəhadət bağına pərvaz etmək istədiyini görəndə, izn verdi, buyurdu:

“Sən mənim bayraqdarımsan, lakin bu uşaqlar üçünün bir az su tap.”

Həzrəti Abbas (əleyhis-salam) su məşkini əlinə aldı, ata minib Fərata tərəf yola düşdü. O, bu böyük qoşundan heç də qorxmurdu. Suyun yanındakı mühafizəçiləri dağıtdı, suya qədəm qoydu, suyun sərinliyini hiss etdi və ovcunu su ilə doldurub içmək istəyəndə, İmam (əleyhis-salam)-ın susuzluğunu gözləri önündə canlandırdı. Özünə vacib etdi ki, suyu ovcundan yerə töksün; səy etdi ki, tez bir zamanda suyu susuzluqdan ciyərləri yanan, dodaqları quruyan

uşaqlara çatdırırsın. Bunu gören düşmən ona həmlə etdi, amma o, qılınc zərbələri ilə düşməni yolun üstündən qovurdu. Bu vaxt Yəzid ibni Rəqa Cühəni Hükəym ibni Nofəlin köməyi ilə Əbülfəzl (əleyhis-salam)-ın yolu üstündə pusqu qurdu, gözlənilmədən ona həmlə edib sağ qolunu vurdular. Əbülfəzl (əleyhis-salam) qılıncı sol əlinə alıb yenidən döyüşə girişdi, buyurdu: “And ona Allaha, sağ qolumu vursanız da, yenə də sizdən əl çəkmərəm; öz dinimi, həqiqətən yəqinə çatmış İmamımı, doğruçu və əmin Peyğəmbərin nəvəsini himayə edəcəyəm.”

Bu vaxt Hükəym ibni Tüfeyl xurma ağacının arxasında pusquda idi, yerindən atılıb Əbülfəzl (əleyhis-salam)-ın sol qolunu da qılıncı vurdu. Həzrəti bayrağı və su məşginini sinəsinə yapışdırdı. Düşmən ona hücum etdi, yağış kimi yağdırdılan oxlar o həzrətin kürəyinə sancılırdı. Bu vaxt bir ox su məginə, bir ox isə mübarək sinəsinə sancıldı« bir ox isə sağ gözüne. Sonra nəmərldərdən biri həmlə edib əmudla onun mübarək başına vurdu, başını qana qəltan etdi« Daha tab gətirə bilməyib uca səslə fəryad etdi :”Məndən sənə salam olsun, ya Əba Əbdilləh.”¹ Seyyidüş-şühəda (əleyhis-salam) qardaşının səsinə eşidəndə, şahin kimi başının üstünü aldı, buyurdu: "İndi belim sındı, çarəm azaldı, düşmənim mənə şematət etməyə başladı" Sonra sınıq qəlb, qəm-qüssə qonmuş üz, göz yaşı dolmuş gözlə xeymələrə qayıtdı²

Öpərik bu təsti cami, edərik fəğan Əbülfəz (2)
İki qolların su üstə, qələm oldu can Əbülfəz (2)

¹“Təzəllümüz-Zəhra, səh.120

²Kibriti-əhmər 1-ci cıbd, səh.159

Sənin ol müqəddəs adın, yazılıbdı təşti-camə
Edirik Hüseyin əzasın, adüvə biz ya Əbülfəz
Nə qədər cahanda su var, tapacaq bu qəm idamə
Su görəndə əhli-aləm, deyəcəkdı can Əbülfəz!

Eliyir adın gələndə, sənə kainatı təzim
O məzarüvə həmişə, eyliyir Fəratı təzim
Sənə həşr olunca eylər, hamı paki zati təzim
Aduva həmişə təzim, eyləyir cahan Əbülfəz

Bu məqamü-şənivi yox, eliyən cahanda inkar
Eyliyir vüsuli-izzət, qapuva daxil olanlar
Sənə dərdini həmişə, eyliyən ürəkdə izhar
O nəhani-dərdə dərman, olacaq əyan Əbülfəz

Necə yanmıyaq bu qəmdən, necə gəlmiyək fəğanə
Necə xuni-qəlbi gözdən üzə etmiyək rəvanə
Boyanıb sənin su məşgin, su yolunda ləxtə qanə
Su görəndə seyli-əşgi, edirik rəvan Əbülfəz

Yetişəndə başın üstə, şəhi teşnə gördü nagəh
Səni torpağa yıxıblar, sitəmilə qövmi gümrah
Başın üstə açdı başın, dedi vay vəzirim ol şah
Başuvi alıb diz üstə, şəhi insü-can Əbülfəz

Dedi dur ayağə qoyma, məni bi kömək bu çöldə
Gülür əşqiya görəndə, məni beylə tək bu çöldə
Ürəyim yanır əlin yox, verək əl-ələ bu çöldə
Eliyir bu qəmli ahın, məni bağrı qan Əbülfəz

Sənin adın ilə “Nasir” dilini edibdi mənüs¹

¹Üns tutulmuş

Onu daimən bələdən, eləyən adını məhrus¹
Budur arizusi dildə, ola bir də asitan bus²
Öpə pak dərgəhindən, ala tazə can Əbülfəz

BƏHRİ-TƏVİL

Səhmi-səlatilə Əbülfəzli çün
Ləşgəri ə"dayə nəməyan olub
Heydəri-Səftər kimi şəmşirini
Vurdu qoşun əhli-hərasan olub

Ərşeyi-zin üstə tutubdur qərar
Ba vüqar qəbizül-ərvah kimi zülfüqar,
Səfləri ta ki elədi tarü-mar
Ahü-zar etdilə çox ləşgəri bi nəngü-ar
Səxt olub ol qövmə o dəm karizar³
Ba hezar⁴ zəhmət ediblər fərar
Ta ki qoşun əhlinə qalib olub

Toz tutub hər bir tərəfi ol zaman
Kərbü-bələdə elə tufan olub
Girdü-qübar içrə uzun əlləri, ləşgəri
Vəhşətə salmış tutulub dilləri
Heydəri-Kərrar kimi ləşgərə, səflərə
Həmlə edib nəzmü-nizamın pozub

Təblü-dəhəl sövtü¹ tutub göyləri, yerləri

¹Hifz

²Qapısını, astanasını öpmək

³Döyüş

⁴Min

Gətirdi tәмami-mәlaiklәri
Yadә salıb şiri-xuda Heydәri, Xeybәri
Lәrzәyә salmışdı hamı lәşgәri
Olmayacaq sağ qutaran cәngidән
Lәşgәri-әdalәrә elan olub

Sәfheyi-meydanә olubdur rәvan
Lәxtә qan oldu qiyamәt әyan
Sәslәdilәр nuri Әli, әl-әman, bir zaman
Rәhm elә bu lәşgәrә şiri-jiyan
Etdilәр Sәd oğluna axәр bәyan, şamiyan
Qalmadı lәşgәrdә can
Çarә elә lәşgәrә can vermәyә
Kufәvü-Şam әhli şitaban² olub

Keçmәdi ol qәdri ki әfsus ola, ba cәfa
Yarә vurub cisminә qövmi-dәğә
Bu sözü guya deyib ol ba vәfa, ya әxa
Dәrk elә Әbbasuvı ey binәva
Qardaşuvın peykәrinә gör necә
Ox düzülüb misli-gülüstan olub

Qaldılar heyran hamı ol qeyrәtә, himmәtә
Yetmәdi axәр әcәba niyyәtә
Alәmiyan әhli düşüb heyrәtә, möhnәtә
Ağladı qan cümlә bu keyfiyyәtә
Ver gәlә tövfiqi Xuda rәhmәtә, zәhmәtә
Salma bu dünyadә yetir şövkәtә
Çün bu sözün yazmağın
Rәhmәt әmuzadәyi nalan olub

¹Tibil, şeypur sәsi

²Tәlәsән

**İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam) VƏ ƏBÜLFƏZLİN
DEYİŞMƏSİ**

Əbbasım, qardaşım, qəm günü voldaşım (2)

Aç qanlı gözün, sənə var sözüm (2)

Bu ağır qəmə, mən necə dözüm?! (2)

Ya Əbbas, al nəfəs, sən səyimə ver səs
Bu halətindən, qaldım nigaran
Gəl etmə məni, hali pərişan

Cəngdə çox döyüşdün, artıq haldan düşdün
Zalimlər səni, edibdir xəstə
Qoyubsan başın, isti qum üstə

Canım qurban sənə, bir nəzər et mənə
Nə olub sənə, ey nuri Xuda
Gül ləblərindən çıxmayır səda

Gəl məni qoyma tək, dur ayağa gedək
Axı bu çöldə, tənha qalmışam
Mən də sənənin tək, yaralanmışam

Sinənin üstə başım, hey axır göz yaşım
Əlimdən gedir, əziz qardaşım
Tənha sən idin, mənə qardaşım

Qandır əl-ayağın, quruyub dodağın
Bu isti yerdə, susuz qalmısan
Su görməyən gül, kimi solmusan

Aç gözün bir təhər, bax gör olur nələr

Bağda ağlayır, güllər çiçəklər
Səni görməyə, gəlib mələklər

Ey Əbbas Hüseyinəm, yanuva gəlmişəm
Heç olmasa de, sən ürək sözün
Nə olub qardaş, gülməyir gözün

Ey yarü-yavərim, sənsən balü-pərim (2)
Yatma qumlar üstə, qolsuz sərləşgərim
Qəlbim döyünür, qardaş dur gedək
Düşmən sevinir, qardaş dur gedək

Əbbas, Əbbas,

Oğulsuzam mən, qardaşsızam mən (2)

Qardaş yandı evim, sənsən arxam elim
Səni bu halidə, görcək sındı belim
Əşgivi qanə, qatma Əbülfəz
Düşmən çalır əl, yatma Əbülfəz
Əbbas, Əbbas
Oğulsuzam mən, qardaşsızam mən

Sən nə ba vəfasan,¹ dərdə mübtəlasan
Tez gəl sən yoluvi, gözləyir ulduzlar
Ay batsa batar, göydə ulduzlar
Yoluvi gözlür, xeymədə qızlar
Əbbas, Əbbas
Oğulsuzam mən, qardaşsızam mən

Ey qəmər təl'tim, izzətim şövkətim
Belimin qüvvəsi, dizimin taqəti
Yıxdı evimi, Ali-üməyyə

¹Vəfalısan

Əsir olacaq, Şimrə Ruqəyyə
Əbbas, Əbbas
Oğulsuzam mən, qardaşsızam mən

C A V A B

Sərvərim, rəhbərim, istəkli dilbərim
Oxlanıb su məşgim, kəsilib əllərim
Aparma məni, balalar gözlər
Nazlı qızların, özün öldürər
Əbbas, Əbbas
Oğulsuzam mən, qardaşsızam mən

Ey şəhi-din hamiye-Quran Hüseyn
Qardaşuvi yıxdılar atdan Hüseyn
Ey şəhi-aləməyn, dadə gəl ya Hüseyn
Amandı qardaş, amandı qardaş
Yaralıyam mən, vəfalıyam mən

Seyyidi sərleşgəri təthir elə¹
Nokərivə lütfüvü təcdid elə²
Əldə ölən şirivi bir did elə³
Ey pənahım mənim, dadixahim mənim
Amandı qardaş, amandı qardaş
Yaralıyam mən, vəfalıyam mən

Dövrədə qollar sınıb ey naxuda⁴
Bəhri-qəmə qutəvərəm bərməla¹

¹Pakla

²Təzələ

³Gör

⁴Gəmiçi

Yerdə üzüm, yolda gözümlə gəl şəha
Ey səhi tacidar, ver mənə iftixar
Amandı qardaş, amandı qardaş
Yaralıyam mən, vəfalıyam mən

FARSCA MƏRSİYƏ

Mən qolə qolzare Əliyvi Mürtəzayəm (2)

Hafizi pərçəmi xunini kərbəlayəm

Mənəm ya əyyühənnas, Babül-həvaic Əbbas

Kocayi, bebini madərəm Ümmül-Bənin
Əbbasət oftadə əz səri zin bər zəmin
Rahi mərə bebəstənd, Fərqi mərə şəkəstənd

Bəradər Hüseyin can biya suyi Əlqəmə
Amədə əz cenan madəriman Fatime
Mən aşiqi to həstəm, Coda şode do dəstəm

Ey bəradər bebin, çe amədə bər sərəm
Əşko xun ayəd əz du dideqani sərəm
Mən aşiqi to həstəm, Coda şode do dəstəm

Başəd in axirin arizuye hizbullah
Busəm şeş guşeye qəbri Əba Əbdillah
Ey Yusifi Fatime, Hüseyin Hüseyin Hüseyin can

İmam Səccad (əleyhis-salam) buyurdu: –Allah rəhmət etsin əmim Abbasa, canfəşanlıq etdi, igidlik göstərdi və canını öz qardaşına qurban etdi, nəhayət qollarını qılıncla

¹Büsbütün qəm-qüssəyə batmışam

vurdular. Sonra Allah onun qollarını əvəzində ona iki qanad kəramət etdi, o qanadlarla mələikələrlə birlikdə behiştə pərvaz edir. Necə ki, Allah Cəfəri Təyyara iki qanad vermişdi. Həqiqətən Abbas (əleyhis-salam)-ın Allah yanında elə böyük mənzifləti vardır ki, bütün şəhidlər qiyamət günü o məqamı arzu edəcəklər.

Tarix yazanlar qeyd etmişlər ki, İmam Hüseyin (əleyhis-salam) döyüş meydanından kənarda bir xeymə qurmuşdu və səhabədən, Əhli-beytdən olan şəhidləri oraya aparırdı, hər şəhidi ora gətirəndə buyururdu: “Bu cür ölüm Peyğəmbərlərin və onların övladlarının ölümü kimidir.”¹

Təkcə qardaşı Abbasi atdan düşdüyü yerdə, Fəratın yaxınlığında qoymuşdu ki, şərif qəbri də elə oradadır. Bunun bir sirri varsa, bu sirr bəsirətli inanlara gizli deyil: Qəməri-Bəni Haşimin məzarının ayrı olmasının səbəbi budur ki, ziyarətçilər onu ziyarət etməyə tələsinlər, həcətləri olanlar ora pənah aparsınlar və onun kəramətlərini görməklə ümmət onun Allah yanında olan qədir-qiyətini, məqam və mənzilətini dərk etsinlər. Burada Allahın vəlisi, höccəti istəmişdir ki, Əbülfəzl (əleyhis-salam)-ın zahiri məqlam-mənziləti elə onun mənəvi və axirət məqamı səviyyəsində olsun. Və əgər İmam Hüseyin (əleyhis-salam) onu sair şəhidlər kimi müqəddəs evə (öz hərəminin yanına) aparsaydı, bu parlaq ulduz İmam (əleyhis-salam)-ın günəş nurlu vücudunun nurunda qərq olacaqdı.

DÜŞDÜ ƏBÜLFƏZLİN ADI DİLLƏRƏ

Düşdü Əbülfəzlin adı dillərə (2)

Sia fəda ol kəsİLən əllərə (2)

¹“Biharül-ənvār”, 10-cu cild.

Ey Əhli-beytə, səqqə Əbülfəzl
Babül-həvaic, mövla Əbülfəzl

Ey adı səqqə özü ətşan ağa
Kani-kərəm mənbəyi-ehsan ağa
Parçalanan başuvə qurban ağa
Dəryayi-fəzlin, mənə Əbülfəz

Ey atası Heydərə nuri-bəsər
Can ağa eşqindən ürəklər əsər
Dərdi olan adüvə qurban kəsər
Eylə muradın, bərca Əbülfəz

Ey geyən eşqilə vəfa caməsin¹
Haq bəyənən iydəvü-bərnəməsin²
Parçaladın düşmən amannəməsin
Etdin Yezidi, rüsva Əbülfəz

Qoyma ürəklər qəm odunda yana
Lütf eliyib baxsan Azərbaycana
Məkkədə şiələr boyandı qana
Yorğundu şiə, can ya Əbülfəz

Səndən ağa lütfü-əta istərik
Ruhə səfa dərdə dəva istərik
Təzkireyi Kərbübəlan³ istərik
Eylə bəratın imza Əbülfəz

¹Paltarın

²Allahın bəyəndiyi işlər

³Kərbübəlaya getmək üçün icazə

ƏRƏBCƏ MƏRSİYƏ

(HƏZRƏT ƏBÜLFƏZLİN MEYDANDA
YARALANDIĞI ZAMAN DEDİYİ RƏCƏZ)

(Həzrəti Əbəlfəzlin oxuduğu rəcəz)

Əqsəmtu billahil-əzzil-ə'zəm

Və bil-hücuni sadıqən və zəməzəm

Və bil-hətimi vəl-fənəl-mühərrəm

Lə nəxzibənnəl-yövmə cismi bidəm

Dunəl-Hüseyni zil-fəxaril-əqdəm

İmamü-əhlil-fəzli vət-təkərrüm

La əhrəbul-məvtə izil-məvtu zəqa

Həttə uvazi fil-məsəlitə ləqa

Nəfsi libnil-Mustəfat-tuhri vəfa

İnni ənəl-Əbbasü uğdu bis-səqqa

Və la əxafuş-şərrə yəvməl-multəqa

Vəllahi in qətətümü yəmini

İnni uhami əbədən ən dini

Və ən İmamin sadıqil-yəqini

Nəclin-nəbiyyit-tahiril-əmini

Ya nəfsi, la təxşəy minəl-kuffari!

Və əbşiri birəhmətül-Cəbbari

Ma ən-nəbiyyis-seyyidil muxtari

Qəd qətəu bi bəğyihim yəsari

Fə əslihim ya Rəbbi hərrən-nari

· HƏZRƏTİ ZEYNƏBİN İMAM HÜSEYNƏ XİTABƏN ZƏBAN-HALI

Qurban olum göz vəsuva az ağla qardaş (2)

Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş (2)

Yoxsa ələmdarın ölüb qaldın köməksiz

Bir çarə qıl öz başuvə az ağla qardaş (2)

Yağış kimi gül surətə əşgin olursan
Qan yaş ilə rüxsarivi qanə bulursan
Sərləşgərin harda qalib yalquz gəlirsən
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Qardaş sənin halında var bir özgə aləm
Elani matəm eyləyir bu qanlı pərçəm
Getmişdin Əbbas ilə sən meydanə bahəm
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Gəldi səsi qardaşuvə özün yetirdin
Söylə görüm qaldı özü ya əl gətirdin
Ya gəlmədi Əbbas özü məşgin gətirdin
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Qardaş qəmini qardaşı öz göz yaşında
De bir görüm qardaşuvin nə var başında
Qalmış nədəndi gözlərin nizə başında
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Qardaş fəraqində deyər söz başı qardaş
Dərdin bəyan et qan olur göz yaşı qardaş
Salmaz belə yalquz yola qardaşı qardaş
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Bir də demə Əbbas adın başlanmasın yas
Bülbül qalar nə halə gör olsa gülü yas
Aləm bilir səndən Hüseyn ayrılmaz Əbbas
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Mən porsiyi hal eylərəm nə dillər ilə

Bəs neyləsin Zeynəb bacın bu qəmlər ilə
Getsə hara şahlar gələr sərləşgər ilə
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Dadə çağırsa qardaşın qardaş verər səs
Ver bir xəbər Əbbasidən ey şahi bi kəs
Tək gəlmisən sərləşgərin harda qalıb bəs?
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Təndən əlaqə rəxtini¹ aləmdə soydun
Doymazdın ondan sən Hüseyn nə oldu doydun?
Ya cismi bəndi-bəndini meydanda qoydun?
Nə gəldi bəs qardaşuvə az ağla qardaş

Sən ki ey sərdar idin, din ehtiramın saxladın(2)
Başın üstündə odur əsrin İmamın saxladın (2)

Kərbəladə nüsret etdin dinə başi canilən
Açdı pər şəhbazi tək gül peykərin peykanilən
Verdi qiymət şahi din, canın sənə qurbanilən
Hörmətin var sən ki dinin ehtiramın saxladın

Gərçi aləmdə şahi ətşanə sən qardaş idin
Qəm günündə leyk Hüseyni bi kəsə yoldaş idin
Orduyi islamidə sərbazi hazır baş idin
Verdin əldən əl vəli dinin məramın saxladın

Sən o radimərdisən² girdin Fəratə təşnələb

¹əlaqə və bağlılıq paltarını

²Alicənab

İçmədin su nəhrindən çıxdın susuz ey ba ədəb
Əbdi saleh isminə oldun cahanda müntəxəb
Çün kəmiyyət nəfsivün əldə licamın saxladın

Eylədin ibrazi raz ey aşiqi canbazi din¹
Əllərin, başın cahanda oldu pəyəndazi din
Peykərin şəmşirilə doğrandı ey sərbazi din
Məhşərə amma o zülmün intiqamın saxladın

Daşdı eşqin camı aldı qəlbivin aramını
Səfheyi cismində oxlar yazdı din əhkamını
Baxmadın sındırdılar zülmilə gülgün camını
Ta şikəstə dildə məhfuz eşqi camın saxladın

Şahi din Kərbübələdə qoydu bir bünyadi eşq²
Ta rümuzi eşqidən³ agah ola əfradi eşq
Məktəbi eşqə müdir etdi səni ustadi eşq
Məktəbi eşqin gözəl nəzmü-nizamın saxladın

Ey əmin şiri şəhamət qabili təqdirisən
Ləşgəri ə”da bilirdi cəngidə çün şirisən
Şahi din əmr eyləmişdi çəkmədin şəmşiri sən
Şahi dinin hörmətü-şəni əzimin saxladın

İzni versəydi sənə sultani məzluman əgər
Ləşgəri əşrari eylərdin yəqin zirü-zəbər
Ey adı səqqə özü nokər adıyla müftəxər
Nə gözəl aləmdə sən mövla məqamın saxladın

¹Dinin fədakar aşiqi

²Eşqin yünövrəsi

³Eşqin rəmzlərindən

“Ə”zəmi” yazdı cəhanə eşqin elan eylədi
Başü-cismin, əllərin islamə qurban eylədin
Nəfsivi qurbani nəfsi şahi ətşan eylədin
Həsrə dək öz nəfsivin şəni əzimin saxladın

ƏBBAS

Əbbas, Əbbas, Əbbas, ey sahib-ələm qardaş (2)

Ey itrəti-ətharə, səqqayi-hərəm qardaş (2)

Qan olub əşgin, oxlanıb məşgin (2)

Din üstə oldu qolların, ta qələm qardaş (2)

Ey mahi bəni Haşim, gözlür səni ulduzlar
Qan içrə xüsuf etdin, gözlər səni al qızlar
Səslir səni xeyməndə, cam əldə susuz qızlar

Ey qafilə salarım, ey arxam elim qardaş
Ey gözlərimin nuru, arami dilim qardaş
İndi azalıb çarəm, dur sındı belim qardaş

Sən itrətə səqqasən, sərdari sipahimsən
Tufani həvadisdə, zülmatidə mahimsən
Aç gözlərini gəldim, qan içrə batan qardaş

Ayrıлмаğa yox taqət, aç gözlərini qardaş
Salmış səni bu halə, hansı kafər qardaş
Xeyməndə səni gözlər, itrəti əthar qardaş

Sən pərçəm ələ aldın, sahib ələmim qardaş
Sən əzmi Fərat etdin, can baş ilə ey qardaş
Səs ver nə olub indi, düşdün bu yerə qardaş

Versən səsimə bir səs, aram taparam qardaş
Açsan gözüvi bir dəm, qüssəm dağılar qardaş
Yoxsa elə bu çöldə, bil sındı belim qardaş

YA HÜSEYN...

**Verrik anan Fatimiyə biz qəsəm (2), Qıl nəzər
aşıqlərivə ya Hüseyin**

**Qoyma qalaq qəbrivə həsrət bu il (2), İstə bizi
məhzərivə ya Hüseyin**

Yada düşər çün o zərihi tələ¹, Ney kimi dildən edərik
biz nəva

Bərməla eylərik həqqidən dua, Etsin o qəbri bizə qismət
Xuda

Əxz eliyək xaki dərindən² şəfa

Türbəti pakın eliyək tutiya, Cari edək şövqilə sübhü-
məsa³

Dərədi bəsərdən köhəri por bəha, Ol hərəmi əthərivə ya
Hüseyin

Yada düşər bülbülü-xunun pərin, Mərhəmi zəxmi dili
qəm pərvərin

Sinəvün üstündə yatan Əsgərin, Mərhəmi zəxmi dili
qəmpərvərin

¹Qızıl zərih

²Qapının torpağından

³Sübh və axşam

Ziri qədəmində mələk mənzerin, Mahi liqa zöhrə cəbin
Əkbərin

Sübhü həyatindəki əşk əxtərin, Gül kimi səd parə o gül
peykərin

İstə hüzurində bu aşıqlərin, Tutsun əza Əkbərivə ya
Hüseyn

QALƏ RƏSULULLAH (S)

Qalə Rəsulullah, nuru eyni:

“Hüseynü-minni ənə min Hüseyni”

Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Dər vəsəti kuçə tu ra mizədənd

Kaş be cayı tu mərə mizədənd

Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Bu Hüseyn kimdi ki aləm hamı divanəsidi

Bu necə şəm”di ki aləm hamı pərvanəsidi

Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Oldu əcəb tirə qara Kərbəla

Sibtı Rəsul qətlə yetib vaveyla

Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Daş götürüb vurmağa ol peykəri

Kufəlilər, Varisi Peyğəmbəri

Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Oxladılar tifli Əli Əsgəri

Qanə bələşdi onun gül peykəri

Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Şiələrin qara geyib ağlayır
Əkbərə Əsgərə əza saxlayar
Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Zeynəb olub didəsi giryan ağa
Öldü Əli Əkbərin ətşan
Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Qismət elə qəbrinə zəvvar olaq
Gəlib sənə Hüseyn əzadar olaq
Hüseyn can, kərbəla, Hüsen, Hüsen, Hüsen

Ya əvvələ Ali-Əba, Mövla Rəsuli Mustafa

Ya Saniyə Ali-Əba, Mövla Əliyi Mürtəza

Ya Salisə Ali-Əba, Ya Fatimə Xəyrün-Nisa

Ya Rabiə Ali-Əba, Mövla Həsəni Müctəba

Ya Xamisə Ali-Əba, Hüseyn Şəhidi Kərbəla

RƏCƏZ

**Şahi təşnələb, Heydər oğluyam, Məhşərdə saqi
kövsər oğluyam**

Əsgərim yanır, qövmi bihəya
Su verin ona, etməyin cəfa
Bu zülmi mənə görməyin rəva
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

Neyləmiş sizə Ali-Müstəfa?
Bu qədri zülmü görmüsüz rəva
Etmərəm sizə dəxi iltica
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

Getmiş əlimdən yarü-yavərim
Teşnə can vermiş ələm pərvərim
Doğranıb Qasim, nazlı Əkbərim
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

Ümmətə fəda verdim Əkbəri
Oxladız susuz Gümi Əsğəri
Ali Heydərini soldu gülləri
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

Rehlət edəndə Xətmül-Ənbiya
İki şeyi çün eylədi nida
Hörməti övlad, müşəfi Xuda
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

Yaxşı saxladız bizə hörməti
Əvəzi hörmət, etdiz zilləti
Kafərlər edər sizə nifrəti
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

Bu günləri mən etmişəm qəbul
Yanmasın narə ümməti Rəsul

Şəfaət edər həm anam Bətul
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

Kim görüb böylə, zülmü-sitəmi
Kim qəbul edər bir belə qəmi
Hüseyn dir tutan, qanlı pərçəmi
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

“Məddahi” Əli arizu edər
Mümkün olsa ol qəbrüvə gedər
Qəbrü-pakuvı ağuşə çəkər
Şahi təşnələb, Heydər oğluyam
Məhşərdə saqi Kövsər oğluyam

QƏRİB HÜSEYN VAY

Mənim yaralı qardaşım, çəkibdi çox bəla başım

Axır üzərə göz yaşım, qərib Hüseyn vay (2)

Çəkir qətari sarıban, gedir Dəməşqə karıvan
Ruqəyyə oldu bağı qan, oyan dalımca ver əzan
Qərib Hüseyn vay, qərib Hüseyn vay

Hanı əmiri ləşgərim, hayanda qaldı Əkbərim
Oyan yaralı sərvərim, sinəmdə qaldı əllərim
Qərib Hüseyn vay, qərib Hüseyn vay

Hərəmlər oldu dil kəbab, ediblər saçların niqab
Tutub vücudum iztirab, tapammır Əsgəri Rübab
Qərib Hüseyn vay, qərib Hüseyn vay

Solubdu zülm ilə çəmən, edim sənə nə çarə mən
Xəcalətəm bağışla mən, sənə tapammıram kəfən
Qərib Hüseyin vay, qərib Hüseyin vay

Yetişdi güllərin sənə, Əliyyə Əkbərin sənə
Yaralı Əsgərin sənə, bu Ovnü-Cəfərin sənə
Qərib Hüseyin vay, qərib Hüseyin vay

Bir iddə bağırı qan mənəm, Rübabi natəvan mənəm
Xərabə aşıyan¹ mənəm, gülüb üzüm haçan mənəm
Qərib Hüseyin vay, qərib Hüseyin vay

Gərək cəhanə od salam, xərabələrdə çox qalam
Ölə bu nazənin balam, o qanlı köynəyin alam
Qərib Hüseyin vay, qərib Hüseyin vay

Haçan vüsələ əl çatar, bağırı sirişki qan çatar
Məgər bu qüssəni atar, danışmasam qanın batar
Qərib Hüseyin vay, qərib Hüseyin vay

Gərək öpəm bu həncərin,² bu parə-parə peykərin
Yanır bu qəmli xahərin, gedibdi əldən əllərin
Qərib Hüseyin vay, qərib Hüseyin vay

Hər dəm deyərəm suz ilə ey vay Hüseyin vay (2)
Meydanda olan qanına gülnar Hüseyin vay (2)

Nə zülmüdü eylibdü sənə qövmi sitəmgər
Bir bikəsə bu qədri vurub nizəvü-xəncər

¹Xaraba yuva

²Boğazın

Sağ yer tapa bilməm öpüm ey sərvəri bikəs
Öpdüm ayağın altını naçar Hüseyn vay!

Bilməm bu nə sirdir anam oğlu məni bikəs
Başuvi kəsib Şümr nə olmuş əlövə bəs
İstəkli bacun Zeynəbəm axər mənə ver səs
Söylə əlövə neyliyb əşrar Hüseyn vay

İmdi məni səndən ayırır ləşgəri üdvan
Qol bağlı çəkir zillətilə gözləri giryan
Nə"şün arada qaldı əya şahi ləbə tşan
Qoymadı qılam dəfni bu küffar Hüseyn vay

Qılmış sən ilə qövmi cəfarişə ədavət
Soymuş yaralı nə"şivi bu qövmi rəzalət
Qardaş çəkərəm həsrə kimi mən də bu zillət
Qoydum yaralı cismivü mən xar Hüseyn vay

Tərk etməz idim zülm ilə bu vadiyə şuri
Görsəndi məni qəmzədəyə arizu nuri
Olmuş bu gecə xabigəhin¹ Xuli tənuri
Dalunca gəlir həsrəti didar Hüseyn vay

Gəh Fatimə ağışi sən in məhdi cəlalın²
Gəh ərşi Xudavəndi olub cayı vüsəlin³
Gəh Xuli tənurində kül üstündə cəmalun
Gün tək çıxır ey xazini əsrar⁴ Hüseyn vay

¹Yataq yerin

²Gözəl beşiyin

³Vüsəl yerin

⁴İlahi sirlərin xəzinədarı

Ahim bacun ölsün bu gün aləmləri dağlar
Əssaə¹ gəlib Şimri bizi qol-qola bağlar
Başunlə məni Şamidə dərvazədə saxlar
Çün tənə vurur qövmi bədəfkar Hüseyn vay

Səndən necə mən ayrılıım ey şahi Hicazım
Ahim sən ilə kəşf edəcək aləmə razım
Var Şami yolunda sən ilə razü-niyazım
Gör Şümr edəcək onda nə rəftar Hüseyn vay

Bu ərsədə nə"şindən əlimi üzərəm mən
Başə nə qədər qəmçi vurulsun dözərəm mən
Başunla Hüseyn çöldə piyadə gəzərəm mən
Düşvarüdü² çox tənəyi əğyar Hüseyn vay

Başüvi vurub Şimri Sinan nuki cidayə
Bir kimsənə qalmubdu gələ imdi hərayə
Ümmid qalıb qardaş Hüseyn Zeynələbayə
Yox onda da kim taqəti qoftar Hüseyn vay

Ya Rəb bi həqqi xaliseyi zöhreyi Zəhra³
Qıl hacəti məşrueyi hüzzari⁴ Sən icra
Tuti bu müsibətdə hər il səbt elə tuğra
Qıl şialəri halidən əxbar Hüseyn vay

¹Bu saat

²Çətindir

³Zəhranın gülünün həqqinə

⁴Hazır olanların şər'i hacəti

Vidayi axərin edib (2) cənabi şahi övliya

Üqabin aldı ləşgərə, qətari natiqi Xuda

Zəmanədə mənəm İmam (3)

Ölüb Əliyi Əkbərim

Zəmanədə mənəm İmam

Rəva deyil ki sağ qalam

Zəmanədə mənəm İmam

Yetib səfayi ləşgərə, dəhani dür fəşan açıb
İmami əsri vəzzəman, bu növ"ilə bəyan açıb
Atamdır babi Xeybəri, Əmiri möminan açıb
Vücuti baysi odur, zəmini asiman açıb
Sərasimi əraqini, o şahi insü-can açıb
Onun o tiği tizidir, şəriəti əzan açıb
Fələk, mələk o sərvərə, edərlər hamı iqtida
Zəmanədə mənəm İmam

Mənəm hilali asiman, vücuti asiman mənəm
Dəruni nari eyliyən, əliyələ gülsitan mənəm
Naməni atəşin edən, əmini mehriban mənəm
Əzəldə çeşmə axtaran, o ərsədə əzan mənəm
Çatıb müsibəti Xuda, rizayi insü-can mənəm
Əli Vəli balasıyam, əzizəyi cahan mənəm
Mən olmasam fəna olur, cahani şumi ma siva
Zəmanədə mənəm İmam

Dodaqlarım kəbabidir, gəlin edin səvabi siz
Rizayi Həqqə su verin, bu şahə cür"ə abi siz
Sitəm oduyla etməyin, bu sinəmi kəbabi siz
Olaydı həşr ilahiyə, verərmisiz cavabı siz
Nə qədri bilməyirsiniz, məadı siz, Kitabı siz
Qənim budur ki çəkməyin, cəza günü iqabı siz
Verər əməl bizə görə, o gün Xudayi Həqq cəza

Zəmanədə mənəm İmam

Nəsihət eylədi nələr, o padişahi zülfirəng
Cəvabi gəlmədi ona, o qövmidən rizayi Həqq
Əl atdı Zülfüqarə ta, Yədullahı edib hərəm
Vuranda hər kəsə qılinc, kəsib keçib edib qələm
Qoşun dağıldı çöllərə, o dəştidə yatıb ələm
Çıxartdı sövti mərhəba, səvabi ərşə dəmbədəm
Fələk deyərdi mərhəba! Mələk deyərdi mərhəba!
Zəmanədə mənəm İmam

Əmini Cəbrəil də çün, baxırdı ərşidən yerə
Hüseynə baxdı ağladı, xitabı vurdu Heydərə
Gedəndə sən də ya Əli, mənimlə rəzmi Xeybərə
Çəkəndə Zülfüqarini, vuranda zərbi Əntərə
Nə növ"idir bu zövqilən, görüb çəkibdi dəftərə
Axıtdı əşgi həsrəti, belə dedi Peyəmbərə:
Əmoğlu Kərbəladı bu, Hüseyn haravü-mən hara!?
Zəmanədə mənəm İmam

Edəndə bəzmilən o gün, şücaət ilə Xeybəri
Yanımda sən kimi kömək, dağıldı zuri Heydəri
Hüseyn susuz bu gün özü, ölüb Əliyyəi Əkbəri
Cəfa oxuyla oxlanıb, o şiri xarə Əsğəri
Təmami zülmüdən solub, bu çöldə qönçə gülləri
Batıbdı qanə qardaşım, olub ziyadə qəmlərim
Təmam olub köməkləri nə qövmü var, nə əqrəba
Zəmanədə mənəm İmam

Su deyib cümlə susuz verdilə can, 72 şiri jiyan
Həzrəti Əbbas Əbəlfəzlin iki dəsti qələm oldu
Ələm yatdı, qoşun sındı, cavan Qasimə yas
Tutdu Hüseyn qəmi Əkbər, rəbi ənvər, sözü şəkər

Əli Əkbər Bədəni xəncər ilə, parələnib, xaki Susuz
yerdə, olub qaninə qəltan, Hüseyin ol şəhi Dil xəstə Əli
Əsgəri gül dəstəsi tək aldı əl üstə, gəlibən durdu o dəm

Xəsmə bərabər, o mehri ənvər
Hulqumuna vuruldu peykan
Hərmələ kafər, qan içdi Əsgər

Ağladı Heydər, fatehi Xeybər
Qoşa gətirdi, Kərbübelayə
Hüseyini zari, firqeyi kafər
Əqdimə bağlı, abi Fəratı
Məhşərə dindü, o dəşti vəhşət
Xırda uşaqlar, mələşdi yeksər

Şimr¹ irəli çıxıb həyasızcasına dedi: –Ey Hüseyin ibni Əli, nə istəyirsən? İstədiklərini bizə başa sal, sənin məqsədini dərk edək.

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) öz xitabəsini davam etdirdi: –Ey camaat, Allahdan qorxun və məni qətlə yetirməkdən əl çəkin. Bilin ki, mənim qanım sizə halal deyildir. Mənim hörmətimi sındırmaq rəva deyildir. Mən sizin Peyğəmbərin qızının oğluyam. Mənim nənəm Xədicə Peyğəmbərin arvadıdır. Siz o həzrətin ki buyurduğu “Həsən və Hüseyin behişt cavanlarının sərvəridirlər” sözlərini eşitmişdiniz.

Şeyx Müfid yazır: “Sonra İmam Hüseyin (əleyhis-salam) öz atına minib uca səslə qoşunun hamısı, yaxud əksəriyyəti

¹Tarixin qəribəliklərindən biri budur ki, Şimr, vaxtilə Siffeyn müharibəsində Həzrəti əli əleyhissalamın qoşununda Müaviyəyə qarşı vuruşurdu, Həzrəti İmam Hüseyin (əleyhis-salam) da onu bir dəfə zindandan azad etdirmişdi. Amma Aşura günü İmam Hüseyin əleyhissalamın başını kəsdi. və onun azad etməsini də xatırlatdı, amma o qədər qəsavətli, daşürəkli idi ki, bu ehsanların heç bir təsiri olmadı.

eşidən uca səslə buyurdu: “Ey camaat! Mənim sözümü eşidin, məni öldürməyə tələsməyin. İmakan verin, mən sizi vəzifəli olduğum şeylərə nəsihət edim və sizə höccəti tamam edim. Əgər insafli olsanız, xoşbəxtliyə çatarsınız, yox əgər insanlıqdan əl çəkib məni təsdiq etməsəniz, ziyanını özünüzdə görə bilərsiniz. Belə isə, öz məqsədiniz üçün bir yerə yığılın (ki gələcəkdə peşman olmayasınız). Sonra mənim barəmdə qəzavət edin və daha mənə möhlət verməyin. Şübhəsiz, mənim ixtiyar sahibim tək olan Allahdır ki O, yaxşı insanları himayə edəndir.”

Bunu deyib Allah dərgahına şükür etdi, öz Allahına layiqincə həmd və sitayiş etdi. Sonra Onun Peyğəmbərinə, mələklərinə və sair peyğəmbərlərə salam göndərdi, daha sonra buyurdu: –Ey camaat, yaxşı-yaxşı baxın, görün mən kiməm, kimlə qohumam, sonra ağılnızı başınıza yığıb özünüzdə məzəmmət edin. Baxın görün məni öldürmək sizin üçün rəvadırımı? Məni qətlə yetirmək etmək halaldırımı? Məgər mən sizin Peyğəmbərinizin qızının oğlu, onun canişini və əmoğlusunun oğlu deyiləmmi? Məgər mənim atam ilk mömin, Rəsulullahın peyğəmbərliyinə şəhadət verən ilk şəxs deyildimi? Məgər seyyidüş-şühada Həməzə mənim əmim deyildirmi? Məgər behiştə iki qanadlı pərvaz edən Cəfər mənim əmim deyilmi? Peyğəmbərdən eşitdiyiniz “Həsən və Hüseyin behişt cavanlarının sərvəridir” kəlamı mənim və qardaşımın barəsində deyilmi? Əgər məni doğrudanısan bilsəniz elə–həqiqətdə də bu cürdür və Allaha and olsun ki, Onun yalan danışanlarla düşmən olduğunu eşitdiyim gündən, heç vaxt yalan danışmamışam–sözümü eşidin; yox əgər məni yalançı hesab etsəniz, onda sizin aranızda elə adamlar var ki, Peyğəmbərin bu sözü barəsində sizə xəbər verə bilər; Cabir ibni Əbdüllah Ənsari, Əbu Səid Xədəri, Səhl ibni Səd Samdi, Zeyd ibni Ərqəm, Ənəs ibni

Malikdən soruşsanız, sizə deyərlər ki, onlar mənim və qardaşım barədə Peyğəmbərdən belə bir şey eşidiblər. İndi görün, bu qədər dəlil sizə, mənim qanıma tökməkdən əl çəkməyiniz üçün kifayət deyildirmi?

Şimr yenə də dedi: –Əgər sənin nə dediyini bildimsə, qoy Allaha şəkk əsasında ibadət edim. (Demək istəyirdi ki, sizin sözləriniz bizim üçün dərk olunmazdır, nə dediyini dərk etmirik.)

Həbib ibni Məzahir ona belə cavab verdi: –Ey Şimr! Allaha and olsun ki, sən Allaha 70 dolayısı yolla ibadət edirsən. Şəhadət verirəm ki, sən düz deyirsən və İmam Hüseyn (əleyhis-salam)-ın dediyini dərk etmirsən. Çünki sən qəlbinə möhür vurulmuşdur, buna görə də qəlbində haqqa yer yoxdur.

İmam Hüseyn (əleyhis-salam) sözlərini davam etdirərək dedi: –Ey Camaat! Dediklərimdə şəkkiniz olsa da belə, deyin görüm mənim Peyğəmbərin qızının oğlu olmağında da şəkkiniz var? Allaha and olsun, məşriqlə məğrib arasında məndən başqa heç kim Peyğəmbərin oğlu deyildir; istər sizin aranızda olsun, istərsə də qeyrisində. Vay olsun sizə, məgər mən sizdən bir kəsi öldürmüşəm ki, onun qisasını məndən almaq istəyirsiniz? Yaxud sizin maldövlətinizi məhv etmişəm ki, onun əvəzində mənimlə vuruşursunuz? Yaxud bir kəsi yaralamışam ki, qisasını məndən alırsınız?

Sizinləyəm ey Şibs, ey Hüccar, ey Qeys və ey Yəzid! Məgər siz məktubda mənə yazmamışdınız ki, “Meyvələr yetişmiş, bostanlar yaşılalmışdır və əgər sən bizə tərəf gəlsən, biz sənə intizarındayıq”?

Qeysə aşkar şəkildə xitab olunduqda, onun namərdliyi, vəfasızlığı hamının hüsurunda ifşa olunduqda tab gətirə bilmədi, İmam Hüseyn (əleyhis-salam) dedi: –Biz sənə nə dediyini bimirik və sözlərini başa düşmürük. Sizin

yalnız bir yolunuz var: Əmioğlun Yezid ibni Müaviyəyə tabe olun, o da sizə qarşı xoşagəlməz rəftar etməsin.

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) buyurdu: –Yox! Heç vaxt belə bir iş görmərəm! Allaha and olsun, mən heç vaxt zilləti, xarlığı qəbul etmərəm, sizdən də qulların öz sahiblərindən qaçdığı kimi qaçmaram!¹

İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)-ın KUFƏLİLƏRƏ XİTABI

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) bir daha öz atına mindi, Kufə ordusuna doğru hərəkət edib onlara dedi ki, bir neçə anlığa sakit olsunlar. Kufəlilər səs-küy, qarma-qarışıqlıq salaraq o həzrətin danışmasına imkan vermədilər. İş o yerə çatdı ki, İmam (əleyhis-salam) onlara qarşı qəzəblənib dedi: –Vay olsun sizə! Sizə nə olub ki, mənim sözlərimə qulaq asmaq istəmirsiniz? Mən sizi aydın hidayət yoluna çağırıram, hər kisə mənə itaət etsə, yolu tapar, hər kəs mənə qarşı üsyankarlıq etsə, fəlakətə düşər olacaq. Və siz, ey camaat! Hamınız üsyankarsınız, haqq sözü eşitməkdən acığınız gəlir. **Ürəkləriniz** haramla dolmuş, qəlbləriniz möhürlənmişdir. Vay olsun sizə, niyə sakit olursunuz? Niyə sözlərimə qulaq asmırsınız?

Alçaqsifət kufəlilər azacıq özlərinə gəldilər, bir-birini danlayıb sakit oldular, İmam (əleyhis-salam)-ın sözlərinə qulaq asmağa başladılar. İmam (əleyhis-salam) əvvəlcə Allaha həmd-səna etdi, sonra Həzrət Peyğəmbərə, mələklərə və sair peyğəmbərlərə salam göndərdi, sonra buyurdu: –Həlak olarsınız, ey camaat! Bu kişilikdəndirmi ki, bizi özünü tərif etməyə bizdən kömək istədiniz, biz də sizin də”vəti qəbul edib özümüzü təcili olaraq sizə çatdırdıq, indi bizim üzümü zərər qılınc çəkib od

¹Şeyx Müfid, “İrşad”

yandırmısınız? Halbuki, bu odu biz özümüzün və sizin düşmənlərinizə qarşı hazırlamışdıq. Bu gün siz öz dostlarınıza qarşı kinə bəsləyir, düşmənlərinizlə əlbir olmusunuz. Halbuki, onlar sizin aranızda ədaləti bərqərar etməmiş, dünya malından tamah gözü dikdiyiniz dəyərsiz həyatdan başqa bir şeyə ümid bağlamamısınız. Halbuki, bizim üçün nə bir hadisi baş vermiş, nə də zəifliyə, süstlüyə düşər olmuşuq. Vay olsun sizə ki, bizə kömək etməkdən əl çəkdiniz, bizə kömək etməyi xoşlamadınız, halbuki qılınclar qınında, qəlblər aram, düşüncələr möhkəm və qüvvətli idi. Amma siz fitnə odunu şörləndirib, çəyirtkələrin, kəpənəklərin o yana bu yana uçması kimi ona doğru tələsdiniz. Allahın rəhmətindən uzaq olasınız, ey ümmətin düşmənləri, ey cəmiyyəti tərki edənlər, ey Quranı özlərindən uzaqlaşdıranlar, ey şeytanın vəsvəsələrinə uyanlar, ey günahkarlar, ey Quranı təhrif edənlər, ey Peyğəmbər sünnəsinin nurunu söndürənlər, ey Peyğəmbərin övladlarının qatilləri, ey ilahi xilafət ailəsini məhv edənlər, ey zinakarların dəstəsinə qoşulanlar, ey möminlərə əziyyət verənlər, ey Quranı parça-parça edən zalım hökmdarlara kömək edənlər, necə də pis bir qədəm götürmüsünüz, necə də şiddətli əzab sizin intizarınızdadır! Doğrudan da zalımlarla əlbir olmaqdan, bizə kömək etməkdən əl çəkməyinizdən həya etmirsiniz? Bəli, Allaha and olsun ki, sizdə hiyləgərlik qədimdən vardır. Vücudunuzun kökləri hiylə ilə qarışmış, onun çirkin paltarı sizin əməllərinizin, rəftarlarınızın əndamına geydirilmişdir, qəlbləriniz onunla üns bağlamış, sinələriniz onunla dolmuşdur. Bəli, siz tamaşaçılar üçün ən pis meyvə, qəsbkar üçün ən dəyərsiz bir tikəsiniz. Allahın lənəti ilahi əhdi bağladıqdan sonra pozanlara, ayaq altına salanlara olsun. Siz özünüz Allahı öz işinizə ixtiyar sahibi seçdiniz, əhd bağladınız, amma onu pozdunuz. Siz elə əhd-peymanı

pozanlarsınız. Ey camaat, aqah olun ki, zinakar oqlu zinakar (Yezid) mənı iki işın arasında qaımuşdur: ya qılınclarla doqlranmaq, ya da xarlıqlı, zillətti qəbul etmək. Zillət bizdən uzaqdır. Allah, Onun Peyqləmbəri və möminlər bizi zilləti qəbul etməkdən çəkındirmişlər. Çünki bizim nəslimiz pak-pakizə, qəblərimiz mənəvi inkişafdadır və heç vaxt alçaq, yaramaz və murdar adamlara tabe olmaqlı mərd-mərdanə şəhid olmaqdan üstün saymırıq. İlahi, mən höccəti tamam etdim, bunları pis aqibətdən çəkındirdim və indi öz azsaylı dostlarımla bu saysız düşmən qarşısında dayanıb vuruşacaqlam.

Bu vaxt İmam (əleyhis-salam) Fərvət ibni Müsəyk Muradinin indən bir neçə beyt oxudu: “Əgər qələbə qazansaql, elə qədimdən belə olmuşdur və əgər məqlub olsaql, yenə də qələbə bizimkidir. Qorxu, zəlillik və alçaqlıql bizim adətımız deyildir, lakin alınımızda yazılıb ki, şəhadətə çataql və başqaları bizdən sonra hökumətə çatsınlar. Əcəl mənım tayfamın böyüklərini qətlə yetirdi, necə ki, qədimkilərlə də belə etmişdi. Bəli, əgər padşahlar əbədi olaraq dünyada qalsaydıqlar, biz də ölümdən xilas olardıql; və əgər böyük insanlar əbədi olsaydıqlar, biz də əbədi olaraq dünyada qalardıql. Belə isə sarsaq danışanlara de: “Ayıql olun ki, siz də bizim ona tərəf tələsdiyimizlə görüşəcəksiniz.”

Sonra İmam (əleyhis-salam) belə buyurdu: “Allaha and olsun, siz (məni öldürəndən sonra) çox yaşamayacaqlsınız, bir piyadanın ata minməsi müddətindən çox öz arzunuza çatmayacaqlsınız və bunun ardınca zəmanənin çarxı tərsinə fırlanacaq, dəyirman daşının oxu kimi nigarançılıql da, iztirabda qalacaqlsınız. Belə isə öz fikirlərinizi bir yerə yığıb bir-birinizlə məşvərət edin ki, bu iş sizə gizli qalmasın. Sonra isə məni öldürün və bir an da olsa, möhlət verməyin. Mən öz Allahıma, sizin Allahınıza ümid

bağlamışam və bilirəm ki, hər şey Onun qüdrəti dairəsindədir. Mehriban Allahın istəyi düzgün, ədalətli yolda möhkəm qərar tutmuşdur.

İmam (əleyhis-salam)-ın sözləri sona çatdı, Kufə qoşunu Rəsulullahın nəvəsinin son kəlamlarını –daş qəlbləri əridib suya döndərən sözləri eşitdilər, amma bu sözlər kufəlilərin qəsavət bağlamış qəblərində əsla təsir buraxmadı.

TƏZMİN

“Hüseynə yerlər ağlar, göylər ağlar”

Bətulo Mürtəza, Peyğəmbər ağlar.

(Dilriş)

Hüseynin novhəsin (Dilriş) yazanda
Müsəlman səhldir ki, kafər ağlar.
Kor olmuş gözlərin qan tutdu Şimrin,
Ki görsün öz əlində xəncər ağlar.

Hüseynin köynəyi Zəhra əlində
Çəkər qeyha-qiyamət, məhşər ağlar.
Atanda Hərmələ ox Kərbəladə
Görəydin düşmən ağlar, ləşgər ağlar.

Rübab nisgil döşündə süd görəndə
Əliyyə Əsgəri yad eylər ağlar.

Başında kakili Əkbər həvası,
Yel ağlar, sünbül ağlar, ənbər ağlar.
Yazanda Ali-Taha növhəsin mən,
Qələm gördüm sızıldar, dəftər ağlar.

Əli, şəqqül-qəmər, mehrab tilit qan,

Qulaq ver, məscid oxşar minbər ağlar
Əlidən, Şəhriyar, sən bir işarə
Qucaqlar qəbri, Malik Əştər ağlar.

Ey verən quru yerdə can Hüseyin
Rahi həqqidə can fəşan Hüseyin
İsti qumların üstə yarəli
Peykəri qalan qüslü qan Hüseyin

Tiğü-nizəvü-tiri düşməne
Ey hədəf olan yarəli bədən
Hər yarəsinin qanı su kimi
Çöllərə axan təşnə can Hüseyin

Sən mənim Hüseyinimsən aç gözün
Ver nişan özün cismi bi kəfən
Nitqə gəl soruş halimi əyan
Dərdlərim edim ta bəyan Hüseyin

Vurdu od cəfa ləşgəri Hüseyin
Yandı xeymələr cövri kinədən
Bali bəstə quş tək özüm gəhi
Vermişəm oda gahi didədən
Əşki tökmüşəm Abidin vəli
Çəkmişəm özüm çölə xeymədən
Va əba deyib xırda qızların
Mən də va əxa əl əman Hüseyin

Bir yanan çadır oldu mənzilim
Vurdu kufiyan qəmçi başıma
Ləşkəri cəfa taziyanələr
Vurdular əxa Ali Haşimə

Bir nə rəhm edən olmadı baxan
Ruyimə axan didə yaşımə
Tutdu qəlbimi qüssə nagəhan
Olmuşam odur natəvan Hüseyn

Gəlmişəm sənə dərdimi deyəm
Ver səsime səs ey şəhi zaman
Ey yarasının məlhəmi turab
Təşnə su kənarində can verən
Çöllərə axan hər yarasının
Qanı su kimi yarəli bədən
Qəmli qəlbini cövri şamiyan
Kufiyan edib ləxtə qan Hüseyn

Ləşgəri cəfa qövmi əşqiya
Dövrəvi sənin aldı hər tərəf
Səngü-şəmşirü-tirü-nizəyə
Etdilər sənin peykərin hədəf
Yarə üstünə yarə vurdular
Nəzmi ilə nizami ilə çəkdi səf
Yaralı sənən misli gülsitan
Oldu oxlara aşiyan Hüseyn

Xeymələr yanan vəqtə gəlmişəm
Dədə ya Hüseyn çox vurulmuşam
Gahi qaçmışam xeyməgahivə
Gahi məqtələ çox yorulmuşam
Gahi düşməyə nifrin eyləyib
Gah dayanmışam, gah yıxılmışam
Başıma vurub gahi kufiyan
Taziyanə gah şamiyan Hüseyn

“Qəmkeşə” nəzər eylə ya Hüseyn

Qərqudir bəla içrə ver nicat
İzni Xaliqi Zülcənah ilə
Həm həyatü-həm aləmi məmat¹
Mövc edir bəla bəhri dadə gəl
Qıl xilas əya fülki sahiman
Rusiyahdı ərz eylər əl əman
Ey ümidi çarə cuyan Hüseyin

Zeynəbin qurbanların qardaş oyan dur sal yola (2)

Eyləmə məyusi dur başə dolandır sal yola (2)

Rahi eşqə yox bulardan qeyri zadi rahiləm²
Zeynəbi məzlumənin gəl naümüd etmə belə
Bəndəqani Əkbərə³ ver izni cəng azad elə
Zeynəbə bu mərhələ xoş imtahan dur sal yola

Bunlara məşqi cidalü-cəngi mən öyrətmişəm
Məktəbi də”va seçib çox fəslü-fən öyrətmişəm
Hər birinə dərsi cəngi tənbatən öyrətmişəm
Yatmayıbdır sübhə tək dərsi rəvan öyrətmişəm

Bu iki gül yadigari Cəfəri Təyyaridir
Fi səbilillah həmişə talibi peykaridir⁴
Gər bular nəvvadəqani⁵ Heydəri Kərraridir
Bunlara şəhdi şəhadət nuşi can dur sal yola

¹Ölüm dünyası

²Səfər azuqəsi

³Əkbərin qullarına

⁴Həmişə Allah yolunda döyüşü istəyənlər

⁵Nəvələr

Şənivə gərçi bular layiq deyillər ya Hüseyn
Töhfeyi dərvişi şah rədd eyləməz əmma Hüseyn
Sərbülənd eylə məni sən bil anam Zəhra Hüseyn
Qıl ta sandıq başə sal az yuban dur sal yola

İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam) KUFƏLİLƏRƏ HÖCCƏTİ TAMAM EDİR.

İmam Hüseyn (əleyhis-salam) müdam çalışırdı ki, müharibə odu mümkün olduqca gec qızıqsın və kufəliyə həccəti tamam etsin. Məhz bu səbəbə görə də özü Şam qoşununa tərəf getdi, onların qarşısında dayanıb bu böyük cəmiyyətə və ibni Sədə bir nəzər saldı. O, Kufənin böyük adamlarının içində idi. İmam (əleyhis-salam) buyurdu:– Dünyanı yaradan, onu məhv olmaq yeri qərar verən Allaha şükür olsun. Aldananlar məhz dünyaya aldananlardır, bədbəxtlər də dünya tələsində giriftar olanlardır. Ey camaat! Dünya sizi aldatmasın. Dünya, ona ümid bağlayan hər kəsi məyus edər; ona tamah salan hər kəsin arzusunu ürəyində qoyar. Bu gün mən görürəm ki, siz bir iş görmək üçün yığışmısınız. Allah doğrudan da bizim nə mehriban Allahımız var və siz də necə nankor insanlarsınız! Siz özünüz mənə itaət etməyinizi, Rəsulullahə iman gətirməyinizi iqrar etdiniz. Amma indi o həzrətin ailəsi ilə müharibə etmək üçün qollarınızı çırmalayıb onu öldürmək istəyirsiniz.

HƏMDƏN LƏKƏ YA ALAH

Həmdən ləkə ya Allah, Şükran ləkə ya Allah

İğfir ləna ya Allah, Allah, Allah, Allah ya Allah
Allah ya Allah, Ya Allahü-ya Rəhman
Ya Allahü-ya.Rəhim, Ya Allahü-ya Məlik

Hüseyn mövlayi məzluman-2, Hüseyn ləb teşneyi Quran
Hüseynim vay Hüseynim vay

Əntə məbudi ilahi, Ya ğiyasəl müstəğisin
Hüseyn cəmalinə qurban, Hüseyn hər bir dərdə dərman

Ya Allahu ya Məlik, Ya Allahu ya Qüddus
Ya Allahu ya Səlam, Ya Allahu ya Mömin
Ya Allahu ya Əzim, Ya Allahu ya Mənnan

Ey dərd! Dərdə mübtəlayəm, Dər hüzurət ru siyahəm
Dərgəhət ümidgahəm, Şükrən ləkə ya Allah
Həmdən ləkə ya Allah

Hüseyn məhbubi aləmdi, Hüseyn sərdarin ə”zəmdi
Hüseynə hər gün Aşura, Hər il hər ay mühərrəmdi
Hüseyn mövlayi məzluman

HARA GEDİRSƏN AY BABA

Hara gedirsən ay baba (2), Dalınca ağılıyan gəlir (2)
Başında varə var dayan, Yaravu bağılıyan gəlir

Dedi qızım niyə məni, Belə qaçıb qabaqladın
Müsafirəm gözəl balam, Məni yol üstə saxladın

Evim yıxıldı vay ana, Batıbdır əllərim qana
Gəlib dalınca gör necə, Bir əldə qarə məcərin

Vəfasız aşiqəm əgər, Sənin qəmindən yanmasam
Gəlincə qətligahidən, Yol üstə mən dayanmasam

Ata gedib bala qalıb, Gəlibdi öz xiyaminə
Nə parə məşgə baxmadı, Nə batmadı su qəminə

Qoyun qılım namazımı (2), Sora kəsin boğazımı (1)
Qonağızam vəfalıyam (2), Yaralıyam, varalıyam (2)

Su yoxdu dəstəmaz alam, Üz üstə səcdədə qalam
Ölüb əzan deyən balam, Cığər yanır əzalıyam

Bəla çölün duman tutub, Bu gülşəni xəzan tutub
İki gözümü qan tutub, Görürsüz ibtilalıyam

Çü dadü-kinə əkmiyin, Cinayətə tələsmiyin
Başımı teşnə kəsmiyin, Ki başı macərəliyam

Məni qoşun nədən vurur, Ərazili zəman¹ vurur
Gələn vurur gedən vurur, Solan gülün misalıyam

Çıxıb kamani kinədən, Dəyibdi ox bu sinədən
Əl üzmüşəm Mədinədən, Həmişə Kərbəlalıyam

Mən aşiqi şəhadətəm, Əmiri-mülkü-vəhdətəm
Fədayi-rahi-izzətəm, Bir aşiqin cəlalıyam

Köməklərim batıb qana, Düşüb hərəsi bir yana
Sızıldaram yana-yana, Ki ney kimi nəvalıyam

¹Zəmanənin ən rəzil və əalçaq adamları

Gəlib qan ağlıyan bacım, O sinə dağlayan bacım
Gözümü bağlayan bacım, Deyir başı bələliyam

Kimim qalib ki yar ola, Dönəmmirəm sağa-sola
Balalarım baxır yola, Ruqəyyədən aralıyam

Hüma kimi qəfəsdəyəm, Soraği dadi-rəsdəyəm¹
Ki axərin nəfəsdəyəm, Fəna olub bəqalıyam

HÜSEYN VAY

Ey şüə bu gün söyləyin ətşan, Hüseyin vay
Ləb təşnə olan ümmətə qurban, Hüseyin vay

Meydanda qalan bikəsü-biyar, Hüseyin vay
Ətrafın alan ləşgəri əşrar, Hüseyin vay
Hər yanə baxıb görməyəm ənsar, Hüseyin vay
Bir ahi çəkib eyləyəm əfqan, Hüseyin vay

Bir yanda görüb Əkbəri öz qanına qəltan
Bir yanda ələmdari olan xak ilə yeksan
Qasim bədəni lələtək ağuşdə qızıl qan
Bir yanda olan xeyməsi talan, Hüseyin vay

Bu Kufəvü-Şam əhli, bu birəhmi sitəmkər
Əldə hərə bir tirü-kaman, nəzəvü-xəncər
Həmlə eləyüb ol şahə ol firqeyi kafər
Atdan yıxılıb mənbəyi iman, Hüseyin vay

¹Köməyə çatan

Xəncər əlinə aldı o dəm Şümr cəfacu
Ta yetdi Hüseyin başının üstə o bədxu¹
Su istədi, Şümr vermədi bir cür”ə ona su
Əmma ki, deyib, təşnə verən can Hüseyin vay

Üz qoydu o dəm, xeymələrə ləşgəri üdvan
Bu hali görüb Ali-Rəsul, oldu hərasan
Zeynəb dedi bimarə: əya, Abidi nalan
Yoxsa ki, olub qanına qəltan, Hüseyin vay?

Əl açdı o dəm, qarət üçün ali-şəyatin²
Hər nə var idi xeymədə əsbabi-səlatin³
Qarət eləyib, bərhəm eliyüb bəzmü-büsatin
Ey şiə deyin xeyməsi talan, Hüseyin vay

Bir od vurub afaqidə bu zadeyi Süfyan
Ta məhşər olunca yanacaq aləmi-imkan
Nazim, bu qəmi zikr elə ta var nə qədər can
Vur başa söylə qüslü olan qan, Hüseyin vay

DÜNYA MÖMİN ÜÇÜN ZINDANDIR

İbni Babəveyh İmam Baqir (əleyhis-salam)-dan rəvayət etmişdir ki, İmam Zeynəl-Abidin (əleyhis-salam) buyurub: Aşura günü düşmən qoşunundakılar çox qorxurdu, halbuki sayları qat-qat çox idi. və İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın əshabını mühasirədə saxlamışdılar. Amma qəlbləri çox qorxaq, rəngləri qaçmış, ayaqları lərzəyə düşmüşdü. Lakin

¹Bədxəlaq

²Şeytanın övladları

³Soltanlıq vasitələri, avadanlıqları

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) və onun səhabələrinin üzləri sevinclə dolu idi, rəngləri qparlamış, qəlblərində xatircəmlilik sakitlik daha çoxalmışdı. Səhabələrdən bəziləri deyirdilər ki, İmam Hüseyinə (əleyhis-salam) baxın, ölümdən qorxusu yoxdur və şəhadəti arzulayır. İmam Hüseyin (əleyhis-salam) onların sözlərini eşitdi, onlara xitabən buyurdu: –Səbr edin ey əziz övladlarım. Ölüm sizin üçün bir körpü köimidir, ondan keçib pis vəziyyətdən əbədi nemətlərə, əbədi behiştə yollanacaqsınız, Sizlərdən kimdir ki zindandan qəslərə köçmək istəməsin? Ölüm sizin düşmənləriniz üçün isə qəslərdən zindana, əzaba getmək kimidir. Atam mənə xəbər vermişdir ki, Rəsulullah (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) belə buyurmuşdur: “Dünya möminin zindanı, kafirlərin cənnətidir. Ölüm isə möminlərin öz behiştərinə, kafirlərin isə öz əzablarına doğru bir körpüsüdür. Ata-babalarımın da yalan eşitməmişəm.

İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)-ın SƏHABƏLƏRİ BEHIŞTDƏ ÖZ YERLƏRİNİ GÖRMÜŞDÜLƏR

İbni Babəveyh yazır: “Bir nəfər İmam Sadiq (əleyhis-salam)-dan soruşdu: –Yəbnə Rəsullah, İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın səhabələri öləcəklərini bildikləri halda ni üçün cihada iqdam etdilər və qorxusuz olaraq özlərini döyüş dəryasına vururdular?

İmam Sadiq (əleyhis-salam) buyurdu:–Çünki, onların gözlərindən pərdə götürülmüş, behiştəki mənzillərini görmüşdülər, buna görə də döyüşə getməkdə bir-birindən qabağa keçirdilər ki, ölüb öz mənzillərəne çatsınlar, öz hurilərini bağrılarına bassınlar.

Qütb Ravəndi Əbu Hənzə Somalidan nəql etmişdir ki, İmam Səccad (əleyhis-salam) belə buyurub: “O gecə (ki, onun sabahı atam şəhid oldu) atamın yanında idim. İmam o

gecədə səhabələrinə buyurdu: –Gecə düşmüş, qaçmaq yolu sizin üçün açılmışdır bu gecəni qənimət sayıb qaçın. Bu zalımlar məni tələb edirlər, başqa heç kimlə işləri yoxdur. Əgər məni öldürsələr, sizin dalınızca gəlməyəcəklər. Mən öz beyətimi sizin boynunuzdan götürdüm.

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) səhabələri dedilər: – Allaha and olsun ki, bu heç vaxt olası bir iş deyildir.

İmam (əleyhis-salam) buyurdu: –Sabah hamınız öldürüləcəksiniz və heç biriniz canını qurtara bilməyəcəkdir.

Hamılıqla dedilər: –Allaha şükr edirik ki, bizə səninilə şəhid olmaq kimi kəramət etmişdir!

İmam (əleyhis-salam) onlara dua etdi, buyurdu: – Başınızı göyə qaldırıb yuxarı baxın. Elə ki, başlarını qaldırdılar, öz dərəcə və mənzillərini görüb tanıdılar, onlara məxsus olan huriləri, qəsləri, nemətləri gördülər. Elə bu səbəbə görə də onlar Aşura günü nizə-şəmşirlərə doğru gedirdilər ki, öz mənzillərinə daha tez çatsınlar və əbədi nemətlərdən bəhrələnsinlər. Əbu Həmzə Somali deyir ki, İmam Səccad (əleyhis-salam) buyurdu: “İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın o günü bir daha gəlməz: bu ümmətdən olduqlarını iddia edən otuz min namərd o məzlum İmamı araya aldılar, hər biri onun qanını axıtmaqla Allaha yaxınlaşmaq istəyirdilər (yəni qürbətən iləllah niyyəti ilə öldürmək istəyirdilər). İmam Hüseyin (əleyhis-salam) onlara movizə etdi və Allahı onların yadına saldı, lakin onlar nəsihətləri qəbul etmədilər, ondan əl çəkmədilər, nəhayət onu zülm ilə öldürdülər.

İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)-IN VİDALAŞMASI

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) axırncı vidalaşmada hərəmdəki xanımlara buyurdu: –Qəm paltarı geyib bəlalara

hazırlaşın. Bilin ki Allah sizin hamınızın mühafizəçinizdir. O, sizə düşmənlərin şərrindən nicat verəcək, işlərinizin aqibətini xeyir, gözəl edəcək, düşmənlərinizi cürbəcür əzablara mübtəla edəcək. Bunların müqabilində sizə cürbəcür nemətlər, kəramətlər əta edəcəkdir. Belə isə şikayətlənməyib qədir-qiymətinizi azaldacaq sözləri dilinizə gətirməyin.¹

Düşmənlərin yırtıcılıq xislətindən tam agah olan İmam Hüseyin (əleyhis-salam) mübarizənin son dəqiqələrində xeymələrə qayıtdı, buyurdu: –Mənə nimdəş və köhnə bir paltar verin, paltarlarımın altından geyinim. Mən öləndən sonra heç kim ona tamah gözü dikməsin.

İmam (əleyhis-salam) meydana yola düşdü, düşmənlə qəhrəmancasına döyüdü, onlardan o qədər qırdı ki, hamısı qaçmağa məcbur oldular.

YARALANDIM BACI ZEYNƏB

Ələ dəsma lib ağla, Yaralandım bacı Zeynəb

Özün gəl varamı bağla, Yaralandım bacı Zeynəb

Keçər ahum oxu daşdan, Üzüldüm qohum-qardaşdan
Atam Heydər kimi başdan, Yaralandım bacı Zeynəb

Əgər ki sinə dağlarsan, Yaralı görsən ağlarsan
Gəlib sən yaxşı bağlarsan, Yaralandım bacı Zeynəb

Peyğəmbərin gülü soldu, Əmmaəməm qan ilə doldu
Mənə ölmək yəqin oldu, Yaralandım bacı Zeynəb

Oğul yox səsleyəm dadə, Bu gündə yetsin imdadə
Xəbər tutub gələ dadə, Yaralandım bacı Zeynəb

¹“Cəlaül-üyun” (əllamə Məclisi)

Ölüb ənsar, ələmdarım, Düşüb qaolsuz ələmdarım
Sən ol mənim pənahdarım, Yaralandım bacı Zeynəb

Fələk aramımı aldı, Məni dərdə. qəmə saldı
Səkinə atasız qaldı, Yaralandım bacı Zeynəb

İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)-IN ŞƏHADƏTİ

Nəhayət Şimrin əmri ilə qoşun kütləvi şəkildə İmam Hüseyinə (əleyhis-salam) hücum edib onu mühasirəyə saldılar, oxçular hər tərəfdən o həzrətə ox yağdırmağa başladılar. O qədər ox vurdular ki, İmamın müqəddəs cismi oxların çoxluğundan görünmürdü. Şimr öz qoşunu ilə İmamı (əleyhis-salam) xeymələrdən ayırdı, amma o həzrətin azadlıqsevər ruhu heç də icazə vermirdi ki, öz sağlığında övladlarına, xanımlara və xeymədəkilərə bir zərər yetişsin. Buna görə də uca səslə fəryad etdi: “Vay olsun sizə, ey Əbu Süfyan övladlarına tabe olanlar! Əgər dininiz yoxdursa və qiyamat günündən qoxmursunuzsa, heç olmasa bu dünyada azad insan olun, öz milli keçmişinizə hörmət qoyun necə ki özünüzü ərəb tayfasından hesab edirsiniz.”

Bu kəskin fəryad çəkil kimi düşmənlərin başına oturdu, Şimr əmr etdi ki, geri qayıtsınlar. Yaralar bir-birinin ardınca İmamın mübarək cisminə endirilirdi, qan o həzrətin bədənindən fəvvarə kimi axırdı, həzrətin son nəfəsləri idi. Bu dəmdə Saleh ibni Vəhəb nizə ilə İmam (əleyhis-salam)-a həmlə etdi, o həzrətin bel sümüyünü sındırdı. İmam (əleyhis-salam) atdan yerə yıxıldı. Bu hadisəni gören Həzrət Zeynəb (əleyha-salam) özünü Ömər Sədə yetirib dedi: –Ey Ömər, sənə yaraşarmı ki, Əbu Əbdillahi öldürsünlər, sən də durub baxasan?

Ömər Səd heç nə demədi. Bu halda Həzrət Zeynəb fəryad edib dedi: –Sizin aranızda bir müsəlman tapılmazmı?

İmam Hüseyin (əleyhis-salam) piyada döyüşü davam etdirir, özünü nizələrdən, oxlardan kənara çəkir yenidən düşməyə həmlə edirdi. Sonra Kufə qoşununa xitab edərək son sözlərini buyurdu: –Məni öldürmək üçün yığışmısınızmu? Allaha and olsun, məndən sonra Allah bəndələrindən heç birini öldürməyəcəksiniz. Allah məni öldürdüyünüzə görə sizə qzəblənəcəkdir. Aləmlərin Allahına and olsun, mən ümidvaram ki sizin namərdliklərinizin qarşısında Allah məni əziz edəcək, mənim intiqamımı sizdən elə alacaqdır ki, heç özünüz də dərk etməyəcəksiniz. Ağah olun, mənim öldürülməyim səbəbi ilə içərinizdə qan axıdılması çoxalacaq, mütəal Allah Öz qzəbini sizə artıracaq, nəhayət dərdli axirət əzabına düşər olcaqsınız.

Yazırlar ki, İmam (əleyhis-salam)-ın bədəninə 72 yara vurmuşdular. Zəiflik o həzrətə qələbə çalır. O, bir anlığa dincini almaq üçün dayandı. Bu anda uzaqdan ona tərəf bir daş atdılar. Daş mübarək alnını yardı, qan üzünə axdı, İmam (əleyhis-salam) köynəyini qaldıraraq alnının qanını silmək istədi, Bu vaxt üç şöbəli bir ox o həzrətin qəlbinə sancıldı. Həzrət üzünü göyə qaldıraraq dedi: “İlahi, Sən bilirsen ki, bunlar elə bir şəxsi öldürürlər ki, yer üzündə ondan başqa Peyğəmbərin heç bir oğlu yoxdur.”

İmam (əleyhis-salam) oxu qəlbindən çıxartdı, qan fəvvarə kimi axmağa başladı. Heç kim o həzrətə yaxınlaşmağa cürət etmirdi. Çünki “İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qatili” kimi Allah dərğahında sorgusuala tutulmaqdan qaorxurdu. Şimr nə”rə çəkdi: –Vay olsun sizə, nə üçün durmusunuz? Analarınız matəminizdə otursun. İrəli gedin işi birdəfəlik qurtarın!

Atlılar, piyadalar hər tərəfdən o həzrətə hücum etdi. İrəli gələn ilk şəxs İmam (əleyhis-salam)-ın zərbəsi ilə həlak oldu. İkinci şəxs İmam (əleyhis-salam)-ın çənəsini yaraladı. Sinan ibni Ənəs həyasızcasına irəli gəldi, nizəsi ilə İmam (əleyhis-salam)-ın sinəsini yardı, sonra bir ox atıb o həzrətin mübarək boğazını yaraladı. İmam Hüseyin (əleyhis-salam) yerə oturdu, ölləri ilə qanını üzünə yaxdı, buyurdu: “Bu halda Pərvərdigarımın körüşünə gedəcəyəm, halbuki, bunlar mənim haqqımı qəsb etmişlər!”

Hilal ibni Nafe deyir: “Mən Ömər Sədin ləşkərində idim ki, birdən belə bir səs eşitdim: “Ey əmir, muştuluğumu ver, Şimr Hüseyini qətlə yetirdi!”

O əzizlər qan içində çabalayırdılar, Kufə yırtıcıları onların bədənlərinin bəndlərini bir-birindən ayırırdılar Seyyidüş-şühədanın vücud günəşini (kainatın yaranış səbəbini, mövcudatın hərəkət mərkəzini) görərdin ki, ox qılinc zərbəsindən bədəndə sağ yeri qalmamışdı, qanlı Kərbəla elə bir şəhidlər oylağı idi ki, heç bir peyğəmbərə, heç bir peyğəmər canişininə nəsib olmadı və ilahi təqdirdə (qəzadə-qədərdə) yalnız şəhidlər sərvəri (İmam Hüseyin (əleyhis-salam) bu şəhidlər oylağında olan ləyaqətinə nail oldu. Bu Kərbəla elə bir yer idi ki, yer sakinləri ki heç, üstəlik səma əhlini, mələkləri də heyrətdə qoymuşdu. İmam Riza (əleyhis-salam)-ın buyurduğu kimi, bu gün (Aşura) elə bir gün idi ki, İmam əbədi olaraq gözləri yaralı, ağlar qəlbləri qanlı etmişdir¹“

Rəsuli Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) də bu barədə buyurmuşdur: “Həqiqətən İmam Hüseyin (əleyhis-

¹“əl-İsabə (Şeyx Səduq) səh 76

salam)-ın qətlindən möminlərin qəlbində hərarət (iman odu) vardır ki, heç vaxt sönməyəcəkdir.”¹

İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qızı Səkinə deyir: Elə ki düşmən şəhidlərin arvad-uşaqlarını cənazələrin arasından çəkirdi, özümü atamın cənazəsinin üstünə atdım, onu bağrıma basdım. Bu vaxt müqəddəs hülqumundan bu səsi eşitdim: “Şiələrim! Hər vaxt sərin su içsəniz, məni yad edin: bir qərib, yaxud şəhid bərəsində eşitsəniz mənə ağlayın.”²

İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın müqəddəs qiyamının hədəflərindən biri də bu idi ki, əməvilərin İslam Peyğəmbərinin adı altında camaata hökmranlıq edən rüsvayçı işgəncələrə son qoysun, onların müsəlmanlara rəhbərlik üçün ləyaqətsiz olduqlarını, bu iş üçün azacıq da olsun insani və ürfi nişanələrə malik olmadıqlarını isbat etsin. Bu hədəflər onların son dərəcədə daşürəkli, qəsavətli olmalarını, onların törətdikləri cinayətləri, faciələrini açıb göstərməklə mümkün olacaqdı. Heç kim hətta adi bir şəxsə belə bu cür faciələri, cinayətləri rəva görməzdi, o ki qala Peyğəmbər camalının aynası, böyük Əhmədi xülqünün nişanəsi! İmam Hüseyin (əleyhis-salam) isbat etdi ki, belə bir faciələrə o əl atmaq ilahi namus məcralarından inhirafa yuvarlanmaqdır, fəzilət mələkələri dairəsindən uzaqdır. Onların hətta heyvanlarda da müşahidə olunmayan bu əməlləri göstərir ki, heç bir dəlillə İslam ümmətinə hakim olmaq ləyaqətləri yoxdur. Həzrəti Zeynəb əleyha-salam İmam Hüseyin əleyhis-salama matəm saxlayanda deyirdi:

“ey bazar ertəsi günü qətlə yetirilən!” İmam Hüseyin (əleyhis-salam) cümə günü qətlə yetirilib, amma Həzrət

¹“Müstədrəkül-vəsail” c.2 səh 217

²“Misbahü-Kəf’əmiy”, səh 376.

Zeynəb (əleyha-salam) bu sözlə demək istəyir ki, bu faciənin əsl səbəbkarı Peyğəmbərin vəfatından sonra, bazar ertəsi günü Əbubəkrin xilafəti qəsb etməsi olmuşdur. Əbubəkr Öməri, Ömər də Osmanı xilafətə təyin etdi. Osman da Quranın “xəbis şəcərə” adlandırdığı sülalədən olmaqla, öz nümayəndəsi olan Müaviyənin Şamdakı hökmlərini möhkəmlətdi, o da Həzrət Əli (əleyhis-salam)-ın əleyhinə qiyam etdi, beyət etmədi, İmam Həsəni hiyə ilə qətlə yetirdi, sonra oğlu Yezidi xəlifə təyin etdi, o məlun da Peyğəmbər övladını məzlumcasına qətlə yetirdi.

Olmadı cavab istədi gedə, Gəldi guşinə nagəhan səda:

Mən Hüseynivəm qardaşı ölən, Oğlu doğranan getmə Zeynəba

Ləşgəri ədöv payimal edər, Yerdə cismimi bir dayan bacı

Sinəm üstə gör at dolandıran, Qövmi kinəni bir dayan bacı

Gərçi xeymələr od tutub yanar, Suzi ahilən bir dayan bacı

Atların ayağında peykərim, Səslə: va Hüseyin, va Mühəmmədə!

Xeymələr yanar qoyma Abidi, Xeymədə qala odlara yana

Vur özün oda sinən üstə al, Çək bacı o bimarı bir yana
Xırda qızlarım odda yanmasın, Başda məcəri damən odlana

Su kimi qanım çöllərə axar, Başımın olar məskəni cida

Şimri dün vuran vəqtə qızları, Ver qabağa sən əllərin
bacı

Qoyma çox sala sərsəri xəzan, Dadü-naliyə gəlmiyə
sənin

Dad edən şirin dillərin bacı, Səbr elə müsibətlərə necə
Səbr edib anan Xeyrətünnisa

Gün batar gələr bəcdəli cəfa, Kari fitnəcu peykərim tapar
İncidər mənim yara cismimi, Ol şəqiyyə-qəddarü-
nabekar¹

Fikri vardı yığmağa qarətə, Barmağında əngüştərim
tapar

Xaric eyliyə bilməz axırı, Barmağım kəsər ol duni dəğə

Daşları kənar eylə birbəbir, Peykərimin üstündə ağlama
Nizə ox qılıc parəsinə çox, Baxma əşgivi ruyə bağlama
Öz sefid olan ruyivə bacı, Qanıımı yaxıb sinə dağlama
Ta yaran batar qanimə olar, Çarəsiz olan dərdlərə dəva

İsti qumların üstə bi kəfən, Rəsi nizədə rəsi ənvərin²
Bir tərəfdə Əbbasü, Əkbərin, Fəzlü-Qasimin, Ovnü,
Cəfərin

Açdı başını va əxa deyən, Va əba deyən Ali Müstəfa
Dəftəri-qələm əldə sailəm, Dərgəhizdə hər sübhü-hər
məsa

Dolanır Əli qızı məqtəli (2), Qan içində bir bədən axtarır

¹Alçaq

²Nizə başında nurlu başın

Yolun üstə qafilə ləng olur (2), Bacı qardaşa kəfən axtarır (2)

Əli başda dörd tərəfə qaçır, Dayanır çuxur yerə baş vurur
Gör nə yerdi duxti Əbu Turab¹, Qədəmin turabə yavaş
vurur

Yadına o səhnə düşübdü ki, Hamı bir yaralıya daş vurur
Pozulubdu gülşəni arizu, Gülü-bülbülü-çəmən axtarır

Deyir Allahım bu əzizlərin, Nədən aşıyanəsi² qalmayıb
Qolu bağlı quşlarımın evi, Talanıbdı lanəsi³ qalmayıb
Soyulub vücudi Hüseyminin, Başı yox nişanəsi
qalmayıb

Görürəm hərayə anam gəlib, O da qanlı pirəhən⁴ axtarır.

Yorulub oturdu yerə bibi, Alıb ətrin odlanıram Hüseyin
Bu qədər ki daş tökülüb yerə, Keçə bilmirəm yanırım
Hüseyin

Bədənin nüması⁵ pozulsa da, Yenə mən səni tanırım
Hüseyin

Məni sən çağır yerivi bacın, İtirir dübarədən axtarır

Hərəkət zamanı qəm əhlinə, Yaranıbdı bu qüssəli
mənzərə

¹Əbu Turabın, yəni Həzrət əlinin qızı

²Yuvası, sığınacaq yeri

³Yuva

⁴köynək

⁵Görünüşü, forması

Özünü çəməndə hər əndəlib¹, Yetiribdi bir gülü-pər-
pərə

Analar sürudi vida² oxur, Biri Qasimə, biri Əkbərə
Elə bir Rübab itirib özün, Əli başda süd əmən axtarır

Üsərayi xəsteyi Neynəva³, Hamı dildə ahü-nəva gedir
Anadır başında qara gedir, Bacıdır ürəkdə yara gedir
Düzülüb nizamə kəcavələr, Şühəda qalır, üsərə gedir
Doludur ürəkləri dərdilən, Vəli xəlvət əncümən⁴ axtarır

Gediri Səkinə yavaş-yavaş, Üzünün tozun yuya Əlqəmə
Deyə şərhə halını mubəmu⁵, Su yanında sahibi pərçəm⁶
Əmu can dur əllərüvə fəda, Kömək eylə carəsiz
əmməmə

Çağırır hərəmdə bibi səni, Gözü yoldadı gələn axtarır

Olub Əhli-beytə zəmanə tay, Kərəmin sönbüdü çıraqları
Bala qızlar istiri naqəyə, Minə leyk, titrir ayaqları
Kimə mehman gedir ey Xuda, Gözü yaşlı Kufə
qonaqları?

Görəsən Mədinə hayandadır?, Gözü Zeynəbin vətən
axtarır

HÜSEYNİM VAY

¹Bülbül

²Vida nəğməsi

³Neynəvanın yorğun əsirləri

⁴Gizli məclis

⁵Birbəbir

⁶Bayraqdar

Zəbihi ə"zəmi dini Mühəmməd¹
Hüseynim vay, Hüseynim vay Hüseynim
Nişani taci ayini Mühəmməd
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim (2)

Ərəblər həlqə verdi misli zəncir
Aradə çün negin² bir seyyidi pir
Yağış tək üstünə yağdırdılar tir³
O qədri qan gedib zə"f etdi təsir
Hüseynin ta əlindən düşdü şəmşir
Peyğəmbərlər dedi ba sovti təkbir:⁴
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

İmamın Zülcənah ilhamın aldı
Xəm etdi dizlərini nim xiz⁵ qaldı
Yerin torpağı cuş etdi ucaldı
Qum üstə şəhpərin⁶ Cəbrəil saldı
Tutub Zəhra onu ağuşə aldı
Dedi: ey cani madər bu nə haldı?
Hüseynim vay Hüseynim vay, Hüseynim

Düşüb gəhvarə tək cünbiş cəhanə⁷
Yetib rə"şə kürrati asimanə¹

¹Mühəmməd dininin ən böyük qurbanı

²Üzük qaşı kimi

³Ox

⁴Təkbir səsi

⁵Yarı qalxmaq

⁶Qamadını

⁷Dünyaya beşik kimi həyəcan düşüb

Şəbih oldu həva atəş fişanə²
Hüseyn gəlmiş məqami imtəhanə
Dəmi xəncər dayanmış üstüxanə³
Gəlib göydən sədayi aşiqanə:
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

Çıxıb cənnatidən cəddi Peyambər
Əliyi Mürtəza ilə bərabər
Dalınca Müctəba dilbəndi Heydər
Xəlilü-Adəmə-Nuhi müəmmər⁴
Gəriban çakü-aşofte mükəddər
Hüseyni görcəkin səsləndi yeksər:
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

Qara toz qovzanıb səthi cəhandən
Uçan quşlar çəkib əl aşıyandən
Çıxıb zəccə sədası cinniyadən
Mülki məsuridən kərrubiyandən⁵
Nidayi qeybi gəldi asimandən:
Hüseynim vay Hüseynim vay Hüseynim

O yandan təblü-şeypurun sədası
Ömər Sədin başında Rey həvası
Dayamış müntəzir Şimrin cidası
Bu yandan Zeynəb ney tək nəvası
Hüseynin sinədə dörd min yarası

¹Göyün kürələrinə vəhşət, titrəyiş çatıb

²Hava atəş yağdırana oxşadı

³Xəncər sümüyə dayanmış

⁴Uzun ömürlü

⁵Mələkut aləmindən

Dəmadəm səslənir Zəhra anası:
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

İmamın ömrünün axır zəmanı
Hərəmlər tərک edib xeymə sərani
Görüb sərnizədə nuri Xudanı
Hücüm etdi o matəm karivani
Araya aldılar qanlı cidanı
Nəva doldurdu dəşti Neynəvanı:
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

Nümayandır Hüseynin gözlərindən
Çəkir guya xəcalət xahərindən
Pərişan zülfü qarə məcərindən
Səda gəldi kəsilmiş həncərindən:¹
Bacı qorxma bu Şamın ləşgərindən
Hərəmlər səs veribdi dövri bərdən:
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

Oxursan nə gözəl Qu'ran Hüseynim
Qoyubsan aləmi heyran Hüseynim
Xəcalət çəkmə məndən can Hüseynim
Sənə Zeynəbdi həmpəyman Hüseynim
Anam Zəhra sənə qurban Hüseynim
Deyərəm titriyir meydan Hüseynim
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

Görüb qanlı başı qaçdı Səkinə
Ona sarı yaxınlaşdı Səkinə
İki qollarını açdı Səkinə
O nizəylə qucaqladı Səkinə

¹Boğazından

Kəsik başilə ağlaşdı Səkinə
Səfər peymanı bağlaşdı Səkinə
Hüseynim vay, Hüseynim vay, Hüseynim

ŞƏHİDLƏRİ İMAM SƏCCAD (əleyhis-salam) DƏFN EDİR

Məhərrəm ayının 13-də Həzrət Səccad (əleyhis-salam) şəhid olmuş atasını dəfn etmək üçün Kərbəlaya tələsdi. Çünki hər İmamın qüslü, kəfəni İmamdan başqası öhdəsinə ala bilməz.

Bu sözümlərinin şahidi İmam Riza (əleyhis-salam)-ın Əliyyibni Əli Həməzə Bətainini söhbətidir. İmam Riza (əleyhis-salam): –De görüm Hüseyn ibni Əli İmam idimi?

Dedi: –Bəli.

İmam Riza (əleyhis-salam) –O şəhid olandan sonra (onun qüslü, kəfəni dəfni) kimin öhdəsinə idi?

Dedi: –Həzrəti Səccad (əleyhis-salam)-ın.

İmam Riza (əleyhis-salam): –O vaxt Həzrət Səccad harada idi?

Dedi: –İbni Ziyadın zindanında idi, amma ibni Ziyad xəbər tutmadan oradan çıxdı, gedib atasını dəfn etdi, sonra ziydana qayıtdı.

İmam Riza (əleyhis-salam) –Əliyyibni Hüseynin Kərbəlaya gəlməsinə, atasını dəfn edib yenidən qayıtmasına qüdrət verən şəxs Allah bu zamanın da İmamına qüdrət verər ki, Bağdada gedib atasının (İmam Museyi Kazimin) dəfn işini görməyə qüdrət verər, halbuki o (zamanın İmamı) həbsdə, əsirlikdə də deyildir¹.

¹İsbatül-vəsiyyə, (Məs"udi) səh 113.

Elə ki, İmam Səccad (əleyhis-salam) Kərbəlaya çatdı, gördü ki, bəni Əsəd qəbiləsi sərgərdan qalmış, bədənlərdə baş olmadığı üçün, nə edəcəklərini bilmirdilər.

Həzrəti Səccad (əleyhis-salam) şəhidləri adbaad tanıtırdı. Ah-nalə, ağlaşma səsləri ucaldı. Bəni Əsəd qəbiləsinin arvadları saçlarını yolur, sinələrinə döyürdülər. Sonra İmam Səccad (əleyhis-salam) o məzlum atasının pak cənazəsinə tərəf getdi, onu bağrına alıb ucadan ağlamağa başladı. Cənazəni qəbir qazılacaq yerə gətirib bir az tırpaq götürdü, birdən hazır bir qəbir açıldı, üstündə də üstü açıq zərih göründü. Cənazəni təklidə qəbrə qoydu. (Bəni Əsəddən heç kim bu işdə İmam Səccada kömək etmirdi) Sonra buyurdu: “Mənim yanımda bir kəs var ki, mənə kömək edir.”

Cənazəni qəbrə qoyandan sonra dodaqlarını atasının kəsilmiş damarlarına qoydu, buyurdu: “Xoş o yerin halına ki, sənin pak cəsədini ağışuna alıb. Sənə nədən deyim? Gözlərimə yuxu görünməyən qəm-qüssəmdənmi? Məndən sənə salam olsun, ey Rəsululla-*hın* oğlu, Allahın rəhmət və bərəkəti sənə olsun!”

O, İmam Hüseyin (əleyhis-salam) qəbri üstündə belə yazdı. “Bu, Hüseyin ibni Əliyyibni Əbitalibin qəbridir. Onu susuz və qərib öldürdülər.”

Sonra əmisi Abbas (əleyhis-salam)a tərəf getdi, onu, elə asimanda mələkləri dəhşətə bürümüş, behişt hurilərini ağlar qoymuş əvvəlki halda gördü, əyilib əmisinin boğazının kəsilmiş damarlarını öpdü, dedi: “Ey Qəməri Bəni Haşim, səndən sonra kül olsun dünyanın başına! Məndən sənə, ey şəhid, xalis salam olsun, Allahın rəhməti və bərəkəti sənə halına şəamil olsun.”

Sonra Həzrət Abbas (əleyhis-salam) üçün də bir qəbir qazıb buyurdu: “Mənim yanımda köməkçilərim var.” O həzrət bəni Əsəd qəbiləsinə buyurdu ki, onlarda iki başqa

böyük qəbir qazsınlar, birində Bəni Haşimin, digərində isə səhabələri dəfn etsinlər¹.

Hürr şəhid olandan sonra qohumları onu döyüş meydanından çıxarmış, onun iydeki qəbri olan yerə gətirmişlər. Yazıblar ki anası döyüş meydanında var imiş, görəndə ki düşmənlər şəhidlərin başlarını kəsib bədənlərini tapdalayırlar oğlunu bu yerə gətirmişdir.²

İMAMLAR ALLAH ƏMRİNƏ TABEDİRLƏR

Səffar deyir: Bir gün İmam Baqirin (əleyhis-salam) səhabələri onun hüzurunda oturmuşdular. Həzrət buyurdu: Təəccüb edirəm o kəslərə ki, bizim vilayətimizi (rəhbərlik haqqımızı) qəbul və bizi İmam hesab edirlər, bizə itaət etməyi Allaha itaət etmək kimi özlərinə vacib etmişlər, lakin öz əməllərində süstlük etməklə bizim məqamımızı alçaldırlar, bizim məqamımızı bilib tanıyanlara, bizim fəzilətimizi bəyan edənlərə irad tutur, onlara mübaliğə nisbəti verirlər. Güman edirsiniz ki, ələmlərin Allahı öz dostlarına itaət etməyi, tabe olmağı xalqa vacib edib asimanların və yerin xəbərlərini onlardan (İmamlardan)

¹Seyyid Nemətullah Cəzairi “əl-ənvarün-nö”maniyə kitabında (səh.345) qeyd etmişdir ki, Şah İsmayıl Səfəvi (Xətai) Bağdadı fəth edəndən sonra İmam Hüseyn (əleyhis-salam)-ın ziyarətinə gedir. Ona xəbər çatır ki, alimlərdən bəzisi Hürrün tövbəsi məqəlsini qəbul etmirlər. əmr edir ki, qəbri açsınlar. Qəbri açanda görürlər ki, elə bil indicə şəhid olmuş, bədəni də çürüməmişdir. Onun başında bir parça olduğunu görürlər. Şah İsmayıl onu təberrük üçün açıb götürmək istəyirdi. Elə ki açır, yarıdan qan axmağa başlayır. Nə qədər çalışırlarsa və başqa parçalarla bağlayırlarsa, qanı saxlaya bilmirlər. Yalnız İmamın (əleyhis-salam) bağladığı parça ilə bağladıqdan sonra qanı dayanır.

²“əsrarüş-şəhadət”

gizli saxlasın və onlara və başqalarına baş verən hadisələri onlara xəbər verməsin?

Həmran dedi: –Canım sənə fəda olsun, mənə xəbər ver görüm Əliyyibni Əbitalib, Həsən və Hüseyin (əleyhimüs-salam) Allah dini yolunda qiyam etdilər, halbuki, zülm, tüğyan əhli onlara zəfər çaldı. Bu necə olan işdir?

Həzrət Baqir (əleyhis-salam) buyurdu: –Ey Həmran! İlahi elmdə belə yazılmış, qəzavü-qədərdə belə qərar qoyulmuşdu. Rəsulullah (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in buyurduğuna görə “Bizdən (İmamlardan) xüroc (qiyam) edən və sakit olan hər bir şəxs elm və agahlıq üzündən xüroc etmiş, elm və agahlıq üzündən sakit olmuşlar. Ey Həmran, əgər bəla nazil olma və zülm əhli onlara (İmamlara) qələbə çalırıdılarsa onlar həmişə Allahdan istəyirdilər ki, o tüğyançıların mülkünü, padşahlığını məhv etsin, onları qəbul etsəydi, və o bəlaları onlardan dəf etsəydi, tüğyançıların padşahlıqlarını təsbehin ipinin qırılmasından və dənələrinin bir-birindən ayrılmasından da tez bir zamanda məhv edərdi. Amma İmamlar (əleyhis-salam) təslim olmaq razılıq məqamında idilər və Allahın onlar üçün məsləhət gördüyü işlərdən qeyrisini istəmirdilər. Ey Həmran, onlara üz verən (müsiyətlər) günah üzündən deyildi ki, o günahı görmüş olalar, yaxud Allahla müxalifət etməmişdilər ki, onun cəzasına çatmış olalar. Lakin bu müsiyətlərin səbəbi bu idi: Allah istəyirdi ki, onlar bu müsiyətlərin vasitəsi ilə behiştə yüksək (mənəvi) məqamlara çatsınlar. Ey Həmran, onların barəsində pis fikirləşmə, Aşura günü İmam Hüseyinin (əleyhis-salam) dostları, köməkçiləri qılınc, nizə zərbələrindən özlərində heç bir dərd, ağrı hiss etmirdilər. Bu barədə İmam Baqir (əleyhis-salam) buyurdu: “Cəddim Hüseyin (əleyhis-salam)-ın fədakar köməkçiləri

düşmənin qılınc, nizə zərbələri altında ağrı hiss
etmirdilər.”

MƏRSİYƏ

Dur ey xədəngi nizəyə nişanə qardaş
Bacun ediblər Kufəyə rəvanə qardaş
Olum o qanlı peykərin fədası qardaş
Gedən təmami qarətə əsasi qardaş
Bu gül bədəndə qalmayan libası qardaş
Dur ey münim, du nuri eynim
Bu nazlı canə, fəda Hüseynim

Bu qürbət ölkədə Hüseyn, bacın olub xar
Gül üzlü qızların olub əsiri küffar
Şotor səvari baş açıq yanında əğyar
Nə var pənahım, nə dadixahım
Bu qədri zülmə, nədir günahım?

Nə qədri çəkmişəm bu gün qəmi müsibət
Təmami rəxti zivərim olundu qarət
Vururlar qəmçi başımə edər şəmatət
Bu qövmi küffar, edərlər azar
Nə bir pənahım, nə rəhm edən var

Zibəs dəyibdi sinəyə xədəngi peykan
Olubdu lalə tək tənin sərəsər al qan
Soyublar nə”şivi Hüseyn, qoyublar üryan
Gedib təvanım, üzüldü canım
Çıxar səmayə, Hüseyn fəğanım

Vuranda xeyməgahə od bu qövmi əşrar
Dağıldı çöllərə hamı bu Ali Əthar
Od içrə qaldı bir nəfər zəifü-bimar

Nə onda taqət, nə məndə qüvvət
Nə qədri çəkdim, bu gün əziyyət

Olub hərəmlərin bu gün əsiri üdvan
Qorosnə təşnə qızların bu çöldə veylan
Edib rəvanə Kufəyə bu qövmi süfyan
Bu hali müztər, nə yarü-yavər
Saği solunda, sipahi kafər

Bu Kufədə xanımlığım düşübdü yadə
Varımdı şani şövkətim Hüseyn ziyadə
Necə gedim özüm əsir başun cudadə
Nə başda məcər, nə zibü-zivər
Ediblər qarət talandı yeksər

Götürmə Kufə möhnətin bəyanə Nazim
Bu qəmli qissə od salar cəhanə Nazim
Gəlir bu qəmdə şielər fəğanə Nazim
Tutarlar matəm, ba çəşmi pürnəm
Fəğanü-nalə, edərlər hər dəm

ŞAMI-QƏRİBAN NÖVHƏSİ

Mətbəx sərədir, ¹ Zəhrayi nalan (2), Bərpa edibdir,
sami qəriban (2)

Biyər ey islamə olan qurban, Yaralı başı kəsilən
ətsən

Ya Hüseyn məzlum, ya Hüseyn məzlum (2)

¹ İmam Hüseyn əleyhissalamın mübarək başının qoyulduğu mətbət, təndir

Virdi¹ olub “va veyla” anavun, Sındırma qəlbin, Zəhra anavun

Gözüün aç mən gözlərivə qurban, Mənə səs ver sözlərivə qurban

Mən ki cahanda, oldum şəhidə, Sitəmlə oldu, qəddim xəmidə²

Ağaran gisulərimə³ bir bax, Bu sınan pəhlulərimə⁴ bir bax

Aç gözlərin ey, dəryayi rəhmət, Mən gəlmişəm bax, cəddim Peyambər

Anavu dindir, sərfəraz⁵ eylə, Qanlı baş ilə, pişivaz eylə

Əhvalım olub, rəncürü-xəstə⁶, Mən gəlmişəm bax, qəlbi şikəstə

Mən oğul məzlumiye dövrənəm, Mənə səs ver ki, səsi giryanəm⁷

Başın dalınca, gəldim tənurə, Döndü bu mənzil, vadiye surə

Anavam mən məhrəmi aşkarə, Bu yaralı başuvə zəvvərəm

¹Dilinin əzbəri

²Bükülmüş

³Saçlarıma

⁴Qabırğalarım

⁵Başuca

⁶Yorğun, əzab görmüş

⁷Ağlar

Din üstə dözdüm, mən hər bəlayə, Düşdü güzarım
Kərbübəlayə
Boyadın gisulərimi qanə, Bura gəldim şami qəribanə

HƏZRƏTİ ZEYNƏBƏ XİTAB

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Kənzi həya¹ Zeynəb, kani vəfa² Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Dərd aşına Zeynəb, qərqi bəla Zeynəb
Qəm qəhrəmanı (2) Zəhra nişanı
Ey ruhi ba iman,³ (2) canım sənə qurban

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Sərgəştəyi dövrən, avareyi tufan⁴
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Məcdi əhdi peyman,⁵ şiri şahı mərdan
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Məhbubəyi canan,⁶ Quranına qurban

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

¹Həya və ismət xəzinəsi

²Vəfa simvolu

³İmanlı ruh

⁴Dövrənin avarəsi, tufanların avarəsi

⁵əhd-peymana əzəməti

⁶Cananın, yəni Allahın sevimlisi, məhbubəsi

Şəmşiri du balından, borrəndə bəyan¹ Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Qardaş başı üstündə, zülfü ağaran Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Səhrayi müsibətdə, qəmdən qocalan Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Qardaş başının qanı, zülfündə həna Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Peymani Həqqə məfxər,² Qurana olan yavər
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Hücbü-ədəbə məhzər,³ şənü-şərəfi mənəbər

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Daim gözü qan yaşlı, başında qara məcər
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Zəhrası ölən gündən, amaci bəla⁴ Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Təvili rəsa Zeynəb, təşbihi Xuda⁵ Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Mehrabı ibadətdə, təfsiri dua Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Müşgüldə rəca⁶ Zeynəb, hər yerdə dəva Zeynəb

¹ İkiəğzılı şəmşirdən də kisici bəyaan

² Həqqin peymanına iftixar

³ İslami hicabın ədəbin məzhəri, simvolu

⁴ Bələlərin hədəfi, bələlərlə tuş olan

⁵ Allahın mütəşəbeh ayələrini düzgün və aşkar təvil və təfsir edən

⁶ Ümid

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Pərvəndeyi xunini Şahi-şühəda¹ Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Möhkəm sözü üstündə, mərdanə duran Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Kaxi sitəmü-zülmü, qol bağlı yıxan Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Çox qəmçi dəyən başın, qəmdə ağaran Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Yollarda pərəstari yorğun üsəra² Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Hər qafileyi nehzətdə, öz nehzətinə qiymət

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Əvvəldə görən izzət, axırda çəkən zillət

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Ağlar gözü qürbətdə, qardaşlarına həsrət

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Can sinədə söylərdi, vay bəxti qara Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Həm nayibə Zəhrayə, həm dininə pirayə³

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

Ağzında şirin sözlər, qəmdən dolanan “vay”ə

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb

İstəkli Ruqəyyəylə, səbri olan həm sayə

¹Şəhidlər ağası Hüseyinin qanlı hərəkətinin sənədi

²Yorğun əsirlərin yollardakı başçısı, qəyyumu

³Bəzək, zinət

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Heç tapmıyan ömründə, bir ləhzə səfa Zeynəb

Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Can nəqdini bi nüsxə, ərzani verən¹ Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
55 il ömründə, göz yaşı tökən Zeynəb
Zeynəb, Zeynəb, Zeynəb
Qürbətdə ölən yalqız, möhtaci kəfən Zeynəb

EY XANİDANI HEYDƏRİN QƏMXARI ZEYNƏB **Ey xanidani Heydər in qəmxarı Zeynəb (2)**

Samə apar bu pərişan qızları Zeynəb (2)

Gülzarımız oldu xəzan bu Kərbəladə
Sən qur əza qurbanlara viran sərədə
Oxşa Hüseyini, Fatimə oxşarı Zeynəb

Səbr eylə səbrin səddini dünyada yıxma
Zəhra anan tək səbridən bir ləhzə çıxma
Hər şəhridə didaruvə gəlləm darıxma
Ey karivani möhnətin saları² Zeynəb

Başım gedibdi Xuliyi nadana mehman
Sər nizədə pişvaz elə gəlmə pərişan
Dəysə yaralı başıma daş etmə əfğan
Yarın yaralı görsə xoşdur yarı Zeynəb

Baxma yaralı əllərə gəlmə fəğanə

¹Canını din yolunda ucuz qiymətə satan

²Başçısı

Mən aşiqəm səngi qəmə olam nişanə
Düşsə gözün düşmən evində xeyzəranə
Möhkəm danış bidar elə əğyarı Zeynəb

Oldu Ruqənyəm kərçi düşmən dəstgiri
Dünyaya gəlməz bu qızın bir də nəziri
Şamə kimi ağuşə al qəmli səfiri
Qoyma ola əşki üzərə cari Zeynəb

Səy et bunu salim yetir viran sərəyə
Eylə nəvaziş hər zaman gəlsə nəvayə
Ahı Yezidin qəsriyi versin fənayə
Sərkub edər¹ xırda qızın əşrarı Zeynəb

Az səinnilə çox səbr edib dərdi bələdə
Qəlbim yanıbdı möhnətində fəvqələdə
Həsərlə can versə bu qız viransəradə
Ollam bunun mən əvvəli zəvvarı Zeynəb

ƏHLİ-BEYTİN KUFƏYƏ DAXİL OLMASI

61-ci ilin məhərrəm ayının onu keçib getdi, şənbə, məhərrəmin 11-ci günü, İbni Səd öz ölümlərinin cəsədlərini kəfənə bükdü, onlara meyit namazı qılıb hamısını bir yerdə basdırdı. Lakin şəhidlərin parça-parça olmuş bədənlərini elə o cür, günün altında qoyaraq öz qoşunu ilə birlikdə Kufəyə yola düşdü. Kufə darvazasına çatanda, İbni Ziyadın tərəfindən göndərilən qasid ona dedi: –Bu gün əsirləri şəhərdən kənarda saxla!

¹Məğlub edər

Übeydullahın bu işdən məqsədi bu idi ki, əsirlərin şəhərə girməsi üçün lazım olan şəraiti tənzim etsin. Məhərrəmin 12-də Əhli-beyt əsirləri Kufəyə gətirildi, əsirlərin qabağında 72 kəsik baş nizələrə vurulmuş halda aparılırdı.

Şimr ibni Zilcövşən sevinc, şadlıq bürümüş halda hamıdan qabaq atını çapır, öz ətrafındakılara əmr edirdi ki, camaatı nəzarət altında saxlasınlar. Arvad-kışi, böyük-küçük hamı əqirlərə tamaşa etmək üçün yolun ətrafında dayanmışdılar.

Əsirlər şəhərə daxil olanda camaat nizələrdə İmam Hüseyin (əleyhis-salam), Həbib ibni Məzahirin, Müslüm ibni Ovsəcənin başlarını görüb hamısını tanıdılar. Sonra Əhli-beyt arvad-uşaqlarını, Həzrət Zeynəbi, Ümmü-Gülsümü gördülər, Camaatın gözündən həsrət, peşmançılıq yaşı axırdı.

“Tamaşaçılar”dan bəziləri deyirdilər –Tfu! Lənət olsun sizə, ey alçaq yırtıcılar! Rəsulullahın ciyərinin parəsini də”vət etdiniz, sonra öldürdünüz, arvad-uşağını Roma əsirləri kimi özünüzlə gətirdiniz.

«Camaatdan ağlamaq səsi hər tərəfi bürüdü.

HƏZRƏTİ ZEYNƏB (əleyha-salam)IN XÜTBƏSİ

Birdən əsirlərin içərisindən Zeynəbi Kübra (əleyha-salam) əli ilə işarə etdi ki, sakit! Hamı onu tanıdı. O, Əmirəl-mömininin (əleyhis-salam) qızıdır, uzun illər elə bu Kufədə bu camaatın yanında yaşamışdı. Hamı onun ehtiramına sakit oldu, hətta dəvələrin zınqırovlarının səsi də kəsildi, qorxunc bir sükut hər yeri bürüdü. Birdən o alimə xanım sözə başladı:

–Həmd olsun Mütəal Allaha, salam olsun Mühəmməd Rəsulullah (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) və onun övladlarına, yaxşı insanlara, pak insanlara.

Ey kufəlilər! Ey hiyləgər və riyakar camaat, ey vəfasızlar, əhd-peyman pozanlar. Bizə ağlayır, göz yaş axıdırsınızmı? Bizə təəssüflənirsinizmi? Həmişə göz yaşınız axar olsun, nalələriniz kəsilməsin. Çünki bizim gözlərimizi ağlar, qəlbimizə dağ vurdunuz. Siz saçlarını yaxşı-yaxşı darayıb sonra hörüklərinin hamısını açıb bir-birinə qırışdıran arvada oxşayırsınız. Siz əvvəl də məkr, hiylə ilə saçlarınızı möhkəm hördünüz, sonra isə açdınız. Sizin aranızda yalandan, xudbinlikdən, fitnə-fəsaddan, düşmənçilikdən başqa bir şey yoxdur.

Siz kənizlər kimi yaltaqlanır, düşmənlər kimi hiylə işlədirsiniz. Siz eynilə zibillikdə köyərən bitgiyə, qəbrə zinət verən gümüşə bənzəyirsiniz.

Doğrudan da axirətiniz üçün nə qədər də pis azuqə toplamısınız! Çünki Allahı qəzəbləndirmiş, özünüz üçün əbədi əzab hazırlamısınız. Bizi öldürəndən sonra halımıza ağlayırsınızmı? Allaha and olsun ki, ağlamağa layiqsiniz; daha çox ağlayıb, az gülün; çünki siz öz adınıza elə bir əbədi rüsvayçılıq damğası vurmusunuz ki, heç bir su onu pak etməz. Xatəmən-nəbinin ciyər parasını, behişt əhlinin cavanlarının ağasını, öz əməlisaleh adamlarınızın pənahgahı olan bir insanı öldürməyi necə cübran edəcəksiniz? Hər halda və hər hadisədə ona pənah aparırdınız, o sizin qanunlarınızı icra edirdi, düşmənlərlə höcətlətməşdə sizin yol göstərəniniz idi, narahatçılıq baş verəndə, ona təvəssül edirdiniz. O sizin böyüyünüz idi, şəriət hökmlərini ondan öyrənirdiniz. Ey camaat! Çox piis bir günaha batmışınız. və qiyamətiniz üçün çox pis bir şey hazırlamısınız. Ölüm olsun sizə, məhv olasınız! Sizin səyləriniz daha fayda verməyəcək. Əlləriniz qırılsın. Özünüz üçün ziyan zərər yığmışınız. Dünya və axirət ziyanına düşər, ilahi əzaba layiq olmusunuz. Xarlıq və yoxsulluq sizə qələbə çaldı. Vay olsun sizə, ey Kufə

camaatı! Heç bilirsinizmi ki, Allah Peyğəmbərinin hansı ciyərinin parçalamısınız? Peyğəmbərin hansı hörmətini tapdalamısınız? Və necə ismət hərəmlərini pərdəsiz çölə salıb, əsir etmişiz? Ey camaat, böyük bir zülm, son dərəcədə çirkin bir iş görmüsünüz, az qalır ki, sizin bəd əməllərinizdən asimanlar yarılsın, yer parçalansın, qayalar uçsun. Sizin iyrenc işləriniz, rüsvayçı hərəkətləriniz yerləri, göyləri bürümüşdür. Göydən qan yağmasına təəccüb edirsinizmi? Amma bilin ki, axirət əzabınız ən şiddətli tərzdə, xaredici, rüsvayedicə olacaqdır. Heç kəs sizə kömək etməyəcək. Allahın sizə verdiyi bu möhlət əzabınızı heç də yüngülləşdirməyəcək, çünki, O, günahkarları cəzalandırmaqda heç vaxt tələsməz; O, intiqam vaxtının keçib getməsindən heç də qorxmur. Bilin ki, Allah pusquda, günahkarların intizarındadır.”¹

Həzrəti Zeynəb (əleyha-salam) əli ilə işarə etdi ki, hamı sakit olsun. Onlar səslərini elə kəsdilər ki, elə bil nəfəslər sinələrdə həbs edilmişdi. Çoxları belə bir kütləni sakitləşdirməyə, səs-küylərini yatırtmağa qadir deyildi, lakin Zeynəbin peyğəmbərcəsinə olan ilahi heybəti, onların dillərini qurutdu. Sonra öz ildırım kimi gurultulu xütbəsini xatircəmliliklə, sonsuz şücaətlə və vüqarla axıra kimi söylədi.

Həzrəti Zeynəb (əleyha-salam) o böyük izdihamın içərisində, daha doğrusu, düşmən nizələrinin arasında Bəni Üməyyənin rüsvayçı əməl dəftərini ifşa etməklə, onları əbədiyyətə qədər rüsvay etdi, onlarda azacıq da olsa, izzət, şövkət qoymadı. Ravi deyir: Camaat pərişanlıq və peşmançılığın şiddətindən xəcalətli halda başlarını aşağı salaraq hönkür-hönkür ağlayırdılar. Nübüvvət sülaləsinin, risalət mədəninin, behişt cavanlarının sərvərinin qətlə

¹“Lühuf,” səh..90

yetirilməsi kimi qara ləkəni özlərindən necə dəf edəcəklərini bilmirdilər. Artıq iş-işdən keçmişdi, əbədi ziyankarlığı, ilahi qəzəbi özləri üçün satın almışdılar, dünya rüsvayçılığını özlərində görmüşdülər. Bəli, axirət əzabı daha çətin, üzücüdür. Əgər bunu bilsəydilər!

**İMAM HÜSEYN (əleyhis-salam)-IN QIZI
HƏZRƏTİ FATİMƏNİN (salamullahi əleyha)
SÖYLƏDİYİ XÜTBƏ**

Həzrəti Zeynəb (əleyha-salam)-ın xütbəsindən sonra İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qızı Fatimə birz xütbə söyləyərək, kufəlilərin hiylərinin üstündən pərdələri götürdü. O xütbənin bir hissəsi belə idi: “Ey Kufə camaatı! Ey hiyləgər hoqqabazlar! Bilin ki, Allah təbarək və təala bizi sizin vasitənilə, sizi isə bizim vasitəmizlə imtahan etdi. Bizim imtahanımızın nəticəsi çox yaxşı oldu—Allah bizə Öz lütfünü şamil etdi. Lakin siz Allahın yer üzündəki höccətini, elm və hikmət xəzinəsini nahaq yerə şəhid etdiniz, Böyük Allah Öz Peyğəmbəri Həzrət Mühəmməd (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in vasitəsi ilə bizim ailəmizə lütf etdi, bizi Öz məxluqlarının çoxundan üstün etdi. Amma siz nankor camaat, bizi təkzib edib kafir oldunuz, qanımızı nahaq yerə axıtdınız, əmlakımızı qarət etdiniz, elə təsəvvür etdiniz ki biz qeyri-müsəlman övladıyıq. Siz bir az bundan qabaq cəddim Həzrət Əli (əleyhis-salam)-ni, dünən isə atam Hüseyini şəhid etdiniz. İndi bizim qanımız sizin əllərinizdən damır, bu da ürəklərinizdə bizə qarşı bəslədiyiniz keçmiş kin-küdurətdən irəli gəlmişdi. İndi gözləriniz aydın, qəlbləriniz şad olsun. Siz Allaha qarşı hiylə işlətdiniz, amma O, ən yaxşı tədbir təkəndir. Allah sizi öz cəzanıza çatdıracaq, Onun əzabının intizarında olun. Allah sizi bir-birinizin canına salacaq, çünki siz bizim qanımızı axıtmış,

əmlakımızı qarət etmisiniz. Əlinizdən çıxanlara təəssüf etməyiniz faydasızdır. Baş verən hadisəyə şadlıq etməyiniz də səmərəsizdir. Bu dünyada bir-birinizin canına düşəcək, axirət əzabında da əbədi qalacaqsınız. Allah zülmkarlara lənət etsin. Ey kufəlilər, vay olsun sizə, heç bilirsinizmi ki, hansı əllərlə bizi vurdunuz? Hansı ayaqlarla bizə tərref gəldiniz? Heç bilirsinizmi ki, bizimlə necə döyüşə atıldınız? Allaha and olsun ki, qəlbləriniz rəhmsiz, ürəkləriniz daşdır. Allah qəlbinizə, qulaqlarınıza, gözlərinizə möhür vurmuş, şeytan sizin çirkin əməllərinizi gözünüzdə gözəl cilvələndirmiş, gözlərinizə pərdə çəkmişdir. Hidayət yolunu seçə bilmirsiniz. Ey Kufə əhli, əlləriniz kəsilsin, görün risalət xanədanından nə qədər qanlar sizin boynunuzdadır! Siz Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in qardaşına–cəddim Əliyyəibni Əbitalibə qarşı, onun övladlarına, pak ailəsinə qarşı nə hiylələr etmədiniz!”

İmam Hüseyn (əleyhis-salam)-ın qızının sözləri elə bu minvalla davam etdi. Nəhayət camaat dedi: –Ey Peyğəmbər oğlunun qızı, daha bəsdir, qəlbimizi yandırdın, kökümüzü odladın.

Bu vaxt Ümmü-Gülsüm sözü xülasələşdirib dedi: –Üzünüz qara olsun, niyə İmam Hüseynə (əleyhis-salam) kömək etmədiniz? Niyə onu şəhid etdiniz? Niyə bizim mal-dövlətimizi qarət və özümüzü əsir etdiniz? Niyə o pak qanları axıtdınız?

İMAM SƏCCAD (əleyhis-salam)IN XÜTBƏSİ

Sonra İmam Zeynül Abidin (əleyhis-salam) camaata buyurdu ki, sakit olsunlar, hamı dərhal sakitləşdi. Həzrət xütbəni belə başları: Həmd olsun Allaha, salam olsun Peyğəmbərə və onun Əhli-beytinə! Ey Kufə camaatı, hər kəs məni tanıyırsa heç, hər kəs də məni tanımırsa, bilsin ki,

mən Əliyyibni Hüseyin ibni Əliyyibni Əbitalibəm. Mən o kəsin oğluyam ki, Fəratın sahilində heç bir günahı olmadan, heç bir cinayət işi görmədən başını kəsdilər, maldövlətini qarət etdilər, arvad-uşağını əsir etdilər. Mən o kəsin oğluyam ki, işkəncə altında şəhid edildi və bu iftixar bizə kifayətdir. Ey camaat, sizi Allaha and verirəm, deyin görüm siz atama məktub yazıb məkr və hiylə üzündən onunla peyman bağlayan, sonra isə onu öldürənlər deyilsinizmi? Ölüm olsun sizə ki, axirət üçün çox pis nameyi-əm”mal hazırlamısınız. Əgər Peyğəmbər sizə desə ki, “siz mənim oğlumu öldürdünüz, hörmətimi saxlamadınız, ona nə üzlə baxacaqsınız?

Həzrət Səccad (əleyhis-salam)-ın sözü bura çatanda, kufəlilər uca səslə ağlamağa başladılar, Həzrət buyurdu:– Allah rəhmət eləsin o kəsə ki, mənim Allah, Onun peyğəbəri və Əhli-beyti barədə öyüd-nəsihətimi qəbul edir. Çünki bizim getdiyimiz yol Peyğəmbərin yoludur.

Birdən kufəlilər hamılıqla haray çəkib dedilər ki, biz səninləyik Lakin Həzrəti Səccad (əleyhis-salam) onlara cavab verdi: –Heyhat, heyhat, ey hiyləgərlər! Atamın başına gətirdiklərinizi mənim də başıma gətirmək istəyirsiniz? Heç vaxt! Allaha ond olsun ki, bizim yaralarımız hələ də sağalmamışdır. Atam dünən şəhid oldu, arvad-uşağı əsir oldu. Bu, unudulması deyildir. Bütün varlığım yaralıdır. Xahişim budur ki, bizim əleyhimizə qiyam etməyin, heç xeyrimizə də qiyam etməyin.

ƏHLİ-BEYT İBNI ZİYADIN MƏCLİSİNDƏ

Əsirlər daha sonra İbni Ziyadın məclisinə gətirildi. O, fəthdən qürurlanıb sərməst halda, əlindəki çubuqla İmam Hüseyin (əleyhis-salam)-ın pak başına, dişlərinə vururdu. Zeyd ibni Ərəqəm ona kəskin etiraz edib, məclisdən çıxdı. Həzrət Zeynəbi Kübra tanınmaz halda məclisə daxil olub

oradakı qadınlardan ayrıldı, kənizləri onu dövrəyə aldılar. Lakin nübüvvət cəlaləti, İmamət heybəti onun şərif vücudundan elə aşkar olurdu ki, İbni Ziyadı özünə cəlb etdi, dedi:—Özünü bizdən gizlədən və qadınlardan kənarında duran bu arvad kimdir?

Dedilər: —Əlinin qızıdır.

O məlun qərara aldı ki, Zeynəbin (əleyha-salam) üryinə daha başqa bir yara vursun, dedi:—Allaha şükür olsun ki, sizi rüsvay etdi, sizi qılıncdan keçirtdi, **həyatınızı** bərbad etdi.

Heydəri Kərrarın qızı burada o məlunla zillət cəbhəsindən üzləşmədi; uşaqları qocaldan, başı fələklərə çatan, dağları qübarlı edən müsibətləri dilə gətirmədi; bundan böyük müsibət ola bilərdimi? —Özünün qanına qəltan olmuş ailəsini, Kərbəla çölündə, bədən üzvləri parça-parça olmuş, kəfənsiz, qüslsüz bədənlərindən başqa bir şey gözə dəyməyən halda qoyub gəlmişdi. Öldürülənlərin başında əziz qardaşı, behişt cavanlarının sərvəri dururdu ki, öz qanı ilə qüsl olmuş, atların nalları bədənini doqram-doqram etmişdi, Kərbəlanın isti qumlarını kəfən etmişdi. Ailəsinin, qardaşlarının ölümündən sonra qardaşının pərişan qəlbli övladını bir halda himayə etdi ki, arvadlar şivən qoparmış, uşaqlar əl-ətəş naləsini asimana ucaltmışdı. Amma Zeynəbin ümdə vəzifəsi İmam Səccad (əleyhis-salam)-ı himayə etmək idi. O həzrət xəstəliyin hərarətindən yanırdı, amma bu qızdırmaya baxmayaraq, kafirlər onun boynuna ağır zəncir vurmuşdular

Bu müsibətlərdən təkə biri insanın qəlbini dağlayar, hətta qəzəblənmiş aslanı da belə acizliyə, süstlüyə düşür edərdi. Amma Əmr ibni Əbdüvəddi, Mərhəbi öldürən, Xeybər darvazasını yerindən qoparan Əli (əleyhis-salam) qızı xatircəmlik, qəlbi yəqinlə dolu olan okeanın sahilinə

yan aldı, ən nüfuzlu bəsirətdən bəhrələndi. O həzrətin şəninə təkcə bunu demək kifayətdir ki, onun bu elmi, zəkası heç bir müəllim, alim tərəfindən olmamış, əksinə, Allah tərəfindən ona verilən ilahi bəxşislərdən bəhrələndirdi.

İmam Səccad (əleyhis-salam) bu barədə buyurur: “Ey əmmə, əlhəmdülillah sən təlim görməmiş bir alimə, dərrakəli bir insansan ki, bu dərrakəni bəşərin öyrəndiyi yolla öyrənməmişən (Yəni bunu Allah vermişdir).”

Məhz bu səbəbə körə də Zeynəbi kübra bu ağır müsibətlərə baxmayaraq, atası Əmirəl-möminin (əleyhis-salam) kimi elə qüdrətli kəlamlar danışdı ki, qılıncdan iti olan bu kəlamlar ox kimi Übeydullahın qəlbinə sancılırdı. Həzrəti Zeynəb buyurdu: -Bunlar elə bir tayfa idilər ki, Allah şəhid olmağı onlar üçün yazmışdı. Onlar öz əbədi yerlərinə tələsdilər. Çox çəkməz ki, Allah onlarla səni bir yerə yığar, sizi (onların qarşısında) haqq-hesaba çəkər, onda bax gör qələbə kimin olacaqdır, ey Mərcanənin oğlu, anan matəmində otursun!

Bundan sonra İbni Ziyad İmam Səccad (əleyhis-salam)ı məclisdə gördü, soruşdu: -Bu cavan kimdir?

Dedilər: -Əliyyibni Hüseynidir.

İbni Ziyad dedi: -Məkar Allah Əliyyibni Hüseyni öldürmədimi?

İmam Səccad buyurdu: -Mənim Əli adlı böyük qardaşım var idi ki, camaat onu öldürdü.

İbniZiyad dedi: -Yox, onu Allah öldürdü!

İmam Səccad (əleyhis-salam) “Zümər” surəsinin 43-cü ayəsini qiraət etdi: “Allah əcəl çatan vaxt canları alar.”

İbni Ziyad dedi: -Mənim hüzurumda hazırcavablıq edirsən? Əmr edərəm, boynunu vururlar!

Zeynəb (əleyha-salam) bu sözü eşitcək dərhal buyurdu: – Ey ibni Ziyad, sən daha bizdən heç kimi sağ qoymadın. Mənim də qətlimə hökm ver!

İmam Səccad (əleyhis-salam) öz əmməsini sakitləşdirdi, ibni Ziyada xitabən dedi: –Məni ölümlə hədələyirsən? Məgər bilmirsən ki, (Alah yolunda) öldürülmək bizim adətimizdir və bizim əzəmətimiz şəhadətdədir?¹

HƏZRƏTİ ZEYNƏBİN İBNİ ZİYADIN MƏCLİSİNDƏKİ NİTQİ

Mahi mehrabi ibadət,² gövhəri kərbü-vəfa³
Zeyni əb⁴, fəxrül-əimmə⁵, şərəfi əhli həya⁶
Şir zən⁷, düxti Əli⁸, məzhəri Xatuni cəza⁹
Aşiqi-dərbədəri-eşqi qəməfzayi-Hüseyn¹⁰
Vaqifi niyyəti sövdayi mühənzayi Hüseyn¹¹
Zinəti teşneyi por cuşişi kəlməti Xuda¹²
Sözü möhkəm, özü ərzəndə¹ vəkili-şühədə²

¹“Rövzətüs-səfa”, 3-cü cild, səh173

²İbadət mehrabının ayı

³Qəm və vəfa gövhəri

⁴Atasının zinəti

⁵İmamların fəxri

⁶Həyalıların ən şərəflisi

⁷Şir ürəkli, qorxmaz

⁸Əli qızı

⁹Qiyamət gününün xanımı Fatimeyi Zəhra əleyha səlamın cilvəsi

¹⁰Hüseynin qəmli eşqinə dərbədən aşiq

¹¹Hüseyn əleyhissalamın möhnətli eşq niyyətində vaqif

¹²Qaynar Allah kəlamlarının susuzu və zinəti

Əmmeyi Məhdiyə möv”ud³, kəfili üsəra⁴
Atəşin kəlmələri zinəti tarixi bəşər⁵
Müstəbid⁶ şəxslərə məntiqi elami xətər⁷
Kə”beyi məqsədü-məqsudi olan Kərbübəla
Fidyəgahı⁸ şühəda məqtəli⁹, ehramı qara
Xeyməvü-təll¹⁰ arasında eləyən səyi Səfa¹¹
Zəməmi bəhr kimi mövc eliyən¹² nəhri Fərat¹³
Nisfi yanmış çadırı rütbədə fəxri Ərəfat
Hafizi əhli hərəm¹⁴, hamiyə fərzəndi Rəsul¹⁵
Helmidə misli Həsən, zöhdü-ibadətdə Bətul
Ağlayan, qibleyi taətdə verən səcdəyə tul¹⁶
Qəmi çox, qüssəsi çox, cami bələdən mədhuş¹⁷

¹Dəyərli

²Şəhidlərin vəkili

³Məhdi əleyhissalamın bibisi

⁴Əsirlərin başçısı, sərpərəsti

⁵Bəşər tarixinin zinəti

⁶Zalım, qaniçən

⁷Xətər elan edən bir məntiq

⁸Qurbangahı

⁹Şəhidlərin qətlə yetirildiyi yer

¹⁰Xeymə ilə kiçik təpəcik

¹¹Həccdə Səfa və Mərva dağları arasında qaçmaq əməli

¹²Dalğalanan, təlatümə gələn

¹³Fərat çayı

¹⁴əhli Beytin keşikçisi

¹⁵Peyğəmbərin övladının himayəçisi

¹⁶Səcdəni uzadan

¹⁷Dəhşətli

Zülfü ağ, qaməti xəmə, qəlbi yara, xanə beduş¹
Yeri var ərz ola Zəhra evin abad olsun
Bağı üdvanidəki qəm ürəyin şad olsun
Səndən ilham alan qız gərək ustad olsun
Ana sözü deyilsə, müsəlləmdi² sər məktəb olar
Zəhra, hər ana sən kimi olsa, qızı da Zeynəb olar
Olmasaydı qızuvun məntiqi bürrası³ əgər
Oğlunun nehzətinə⁴ yetmiş idi dəsti xətər⁵
Neynəva faciəsindən yox idi indi əsər
Dəsti təhrif⁶ ilə xuni şühədə bitmişdi
Beyrəqi⁷ küfr ucalıb din ələmi yatmış idi
Üməmin⁸ nəslini sərkuş eliyən Zeynəbdi
Kufə əşrarini⁹ məğlub eliyən Zeynəbdi
Səni bu bəzmdə¹⁰ məhbub eliyən Zeynəbdi
Onun eşqi səbəb olmuş o axan göz yaşuva
Səni Zeynəb gətirib, gəlməmişən öz başuva
Məclisə Zeynəbin eşqilə cəm olmuş hüzzar¹¹
Hərənin qəlbidə bir hacəti, bir mətləbi var

¹Köçəri həyat

²Şübhəszdir

³Kəsərli məntiqi

⁴İnqilabına

⁵Xətər əli, xain əl

⁶Təhriflə

⁷Bayraq

⁸Bəni Üməyyənin

⁹ə”yanlarını

¹⁰Məclisdə

¹¹Hazır olanlar, məclisə gələnlər

Dərgəhində mütəvəssildi hamı təziyədar
 Hamı mayıldı o mərzıyyə şiyəndən¹ danışaq
 Xanımın Kufədəki çəkdiyi qəmdən danışaq
 Valiyi Kufə Rəsulullah ilən etdi inad
 Məclisə çəkdi Əli qızlarını ibni Ziyad
 Ləkkədar eylədi tarixi o napak nihad²
 Dövrəyə aldı o məclisdə oğul qardaşını
 Təxtinin üstünə qoydurdu Hüseynin başını
 Elə məğrur eləmişdi onu fəthin əsəri
 Şad olub güldü, kəsik başa düşəndə nəzəri
 O qəzibi gətirib əldə cəfa gərdisinə³
 Neçə yol qamçını endirdi Hüseynin dişinə
 Zeydi Ərqəm dayana bilmədi durdu ayağa
 Saxla əl! İbni Ziyadə dedi–ey şumi dəğa⁴
 Heç bilirsən ki qəzibin dəyir hansı dodağa?
 Vurma o qanlı dodağa mənə səlb oldu⁵ dözüüm
 Görmüşəm Xatəmi Peyğəmbər öpəndə mən özüm
 Gətirib qeyzə Ziyad oğlunu Zeydin süxəni⁶
 Qoymayırsan, dedi şad olmağa məclisdə məni
 Ömrümün xoş günüdür, cəşn edirəm mən ələni⁷
 Çək xəcalət üzüvə tökmə belə göz yaşuvi
 Pirsən⁸, yoxsa bu saat kəsərəm mən başuvi

¹Mərzıyyə (həzrəti Zəhra ə.s) xasiyyətlı

²Bədzat, zətı xarab

³Hərəkətınə

⁴Məlun

⁵Dözüüm məndən alındı

⁶Sözü

⁷Aşkar bayram edirəm

⁸Qocasan

Tərk edib Zeyd gözü yaşlı o bəzmi xətəri¹
 Üsərayə dolanıb ibni Ziyadın nəzəri
 Gördü bir iddə² yetimə qızı əfsürdələnilib³
 Məclisin rö”bü⁴ veribdir onlara hökmü-sükut
 Arada bir uca boy ovrət⁵ oturmuş məhbut⁶
 Üsərayə tutb üz aldı Ziyad oğlu xəbər:
 Kimdi bu övrəti bi vahimə, məğrurə sifət?
 Öləni yoxdu bunun Kərbü-müəlladə mægər?
 Eliyib məclisimin əhlini təhdid oturub
 Üsəranın vəsətində elə bil şir oturub
 Vermədi Zeynəbi Xatun o namərdə cavab
 Ayağa durdu kənizin birisi etdi xitab:
 Məzhəri Fatimə Zeynəbdi bu ey xanə xərab
 Zeynəb adın eşidən vaxtidə ol kani fəsad⁷
 Fəvəran eylədi⁸ qəlbində olan büğzü-inad⁹
 Dedi Zəhra qızına: Həmd edirəm Allaha
 Zeynəb!Bizi nüsrətlə¹⁰ yetirdi hədəfi dilxahə¹¹
 İstəyirdi gedə övladi Əli birahə¹²

¹Xətərli məclisi

²Bir neçə

³ÇPərişan olub

⁴Heybəti

⁵Qadın

⁶Vüqarla

⁷Fəsad yuvası, ocağı

⁸Cuşə gəldi

⁹Kinə, düşmənçilik

¹⁰Qələbə ilə

¹¹Ürəyimiz istəyən məqsədə

¹²Azğınlığa, inhirafa

Dəsti Mənnan¹ sizi rüsvay elədi, xar olduz!
 Zahir oldu yalanız, zarü-giriftar olduz!
 Dedi Zeynəb: –Edirəm Zati Xudavəndə sənə
 Bizi Peyğəmbər ilə eyləyib əngüştünümə²
 Pakidir damənımız³ eybdən, ey şumi dəğə!
 Bağı xilqətdə⁴ tikansız, vəli biz misli gülük
 Fasiqi Həqq eləyər xar, o da ki biz deyilik
 O şəqi⁵ gəldi dübarə belə qoftar elədi⁶
 Bu şəmatətli sözü Zeynəbə izhar elədi:
 Qardaşınla de görüm Haqq necə rəftar elədi?
 Də”viye səltənət⁷ eylirdi Hüseyin ibni Əli
 Verməyibdi o səbəbdəndi bizə beyət əli
 (Qan Zeynəbin damarlarında cuşə gəldi)
 Gördü ki, Zeynəb Übeydullah olub özbaşına
 Ələnən⁸ bəzmdə tövhin⁹ eliyir qardaşına
 Elə fikr etmə pənahəndə olub¹⁰ göz yaşına! Yox!
 Bəhri por mövcilə¹¹ tufanə özün vurdu xanım
 Üsəranın vəsətindən¹ ayağa durdu xanım

¹Allahın əli

²Barmaqla göstərilən

³Nəcib ailədənlik

⁴Xilqət bağında

⁵Bədbəxt, zalım

⁶Danışdı, dedi

⁷Hakimiyyət iddiası

⁸Açıq-aşkar

⁹Hörmətsizlik, narəva sözlər demək

¹⁰Pənah aparıb, sığımb

¹¹Dalğalı dənizlə

Dedi qızlara: nə qorxun nə də gül tək saralın!
Ləşgərim, siz düzülün nəzmilə dövrəmdə qalın
Dedi Gülsumə bacı, sağaldan hanı bu dil yaranı?
Danışım mən bacı, sən saxla Ruqəyyə balanı
Qardaşın başın nida eyliyib meracın
Kəʔbeyi eşqə çəkib yetmiş iki üşşaqın
Sipər etdi özünü itrətinə, Quranə
Qoymadı sədmə yetə, sureyi Ərrəhmanə
Tez olur, qalibi, məğlubu tanır əhli cahan
Mədh edər qardaşımın nehzətini² pirü-cavan
Sənə tarixdə lənətədi fəqət namü-nişan³
İftixar oldu şəhadət xələfi Tahayə⁴
Qabiliyyət hanı səndə baxasan mənayə?!
Zinəti cənnəti məvadi⁵ Hüseyin sən kimsən?
Höccəti Zati təvanadı⁶ Hüseyin, sən kimsən?
Sinə pərvərdeyi Zəhradı⁷ Hüseyin, sən kimsən?
Dayəsi oldu viladətdə behişt hurası
Mənbəyi feyz olacaq dəhheyi Aşurası⁸
Qardaşımdır şərəfi əhli yəqin, sən kimsən?
Fəxr edir adına Firdövsi bərin⁹, sən kimsən?
Tərpədidir beşiyin Ruhul Əmin, sən kimsən?

¹ Arasından, ortasından

² İnqilabını

³ Ad-san, əlamət

⁴ Peyğəmbər xələfinə, övladına

⁵ Cənnətin zinəti

⁶ Qüdrətli Allahın höccəti

⁷ Zəhra əleyhissalamın sinəsiidə tərbiyə olunmuş

⁸ Aşura ongünlüyü

⁹ Cənnətin ən yüksək mərtəbəsi

Olma sən fikr elədin Kufədə münsif¹ yoxdu?
Fatimə oğlunu burda tanıyan çox-çoxdu!
Y Ə B N Ə Z İ Y A D !
Həmd ola zümreyi mərdani Xuda² bizdəndi!
Əhli əzkarü-ibadatü³ dua bizdəndi!
Nüçəba⁴ zümrəsi bizdən, şühəda⁵ bizdəndi!
Elmü-helmü-siləvü⁶ cudü⁷ kərəm bizdəndi!
Rahi vəhdətdə⁸ olan pişqədəm bizdəndi!
Əvəzində buların zülmü-cəfa sizdəndi!
Fasiqü-facirü-bişərmü⁹ həya sizdəndi!
Əhli mey, əhli xəta, əhli zina sizdəndi!
Dinü Quranilə də"vayə çıxan sizdəndi
Atamı Kufədə mehrabə yıxan sizdəndi!
Hövzü-Kövsərdə siqayət eliyən¹⁰ bizdəndi!
Düz yola xəlqi hidayət eliyən bizdəndi!
Mərəzi şirkə¹¹ təbabət eliyən bizdəndi!
Beyti Məmuridə¹ təfsir deyən bizdəndi!

¹İnsafli adam

²İlahi insanlar zümrəsi

³Zikr və ibadət əhli

⁴Nəcib insanlar

⁵Şəhidlər

⁶Qohum-əqrəba ilə əlaqələrin qorunub saxlanılması

⁷Ehsan

⁸Vəhdət yolunda

⁹Həyasız

¹⁰Su paylayan

¹¹Şirk xəstəliyinə

Qabi qovseynidə² təkbir deyən bizdəndi!
Zülmilə qəsbə xilafət eliyən sizdəndi!
Qan töküüb qətlü-cinayət eliyən sizdəndi!
Baş açıb xeyməni qarət eliyən sizdəndi!
Şərəfin cıfeyi dünyayə³ satan sizdəndi!
Südəmər dilsiz uşağə ox atan sizdəndi!
Od sizin, şö⁴lə çəkən xeymə sərə bizdəndi!
Əli kəsən sizdən olub dəsti səfa⁵ bizdəndi!
Sili sizdən, rüx Əli nüma⁶ bizdəndi!
Xeyzəran⁶ çatdı sizə, qanlı dodaq bizdəndi!
Küllər üstündəki məzlum qonaq bizdəndi!
M Ə R C A N O Ğ L U !!
Elə fikr eyləmə payəndədi⁷ fəthü-zəfərin
Aşkar oldu bu gün fitnələrin, hiylələrin
İnqilab eyləmişəm Kufədə, yoxdu xəbərin
Mən özüm nazir idim⁸ mərdümün⁹ ey vay səsinə
Qeyrətın var qulaq as sən də Hüseyn vay səsinə!
Atəşin kəlmələrim qüdrətivi etdi zəif

¹Quranın mübarək “Qədr” gecəsində nazil olduğu yerdir rəvayətə görə, Kəbə Evinin üstündə, 4-cü asimandakı yerdir.

²Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in meraca getdiyi vaxt Allaha ən yaxın məqam.

³Dünya leşinə, cəmdəyinə

⁴Səfa əli

⁵Əli xasiyyətli üz

⁶Məlun Yezidin İmam Hüseyn əleyhissalamın mübarək dodaqlarına vurduğu çubuq

⁷Möhkəm, dayanıqlı

⁸Baxırdım

⁹Xalqın, camaatın

Tanıdı məhmilimin üstə məni nisvani ətiq¹
Rıqqət əli verdi batıb əşgi qəmə surətlər
Başların yoldu tamaşayə gələn övrətlər
Zeynəbin nitqi Ziyad oğluna çox gəldi giran
Təxtin üstə otura bilmədi səlb oldu təvan

HƏZRƏTİ ZEYNƏBİN YÜKSƏK MƏQAMI

İmam Cavad (əleyhis-salam)-ın qızı Həkimədən itaətləri vacib olan şəxslər barəsində soruşum o, İmamları (əleyhis-salam) bir-bir mənə saydı, nəhayət Höccətibnil-Həsənə çatdı, onun da adını çəkdi. Ondən soruşdum ki, on ikinci İmam haradadır. Cavab verdi ki, qeyb aləmindədir.

Soruşdum: –Bəs onda şiələr kimə pənəh aparsın?

Dedi: –Onun nənəsinə, İmam Həsən Əsgərinin anasına.

Dedim: –Mənə əmr edirsən ki, bir arvadı öz yerinə canişin qoyan bir adamı özümə İmam seçim?

Dedi: –Bu, İmam Hüseyin (əleyhis-salam)a iqtida etməkdir, zahirdə bacısı Zeynəbə vəsiyyə etdi. İmam Səccad (əleyhis-salam)-ın elmlərindən çıxan hər bir şey Zeynəb (əleyha-salam)-ın dilindən idi, beləliklə İmamət işi gizli qaldı²

Elə bu dəqiq məsələyə görə də izzət və din yolunun şəhidi öz bacısını özü ilə yanaşı apardı, çünki, o həzrət bilirdi ki, onun müqəddəs hədəfləri öz şəhadəti ilə, Bəni Ümyyənin səltənət hiyləsi ilə başqa cür olacaq; və əgər bacısının kəskin nitqləri olmasa, o şəhadətin həqiqəti məsx olunacaq (tərsinə cilvələndiriləcək), xüsusilə də

¹Nəcib qadınlar

²“Kəmalüd-din”, s. 25; “Qeybət” (Şeyx Tusi səh. 148)

Peyğəmbər ailəsi qılıncların, nizələrin mühasirəsində olan ağır vəziyyətdə Həzrət Zeynəb (əleyha-salam) qılıncdan da kəsərli olan bir nitq ilə İbn Ziyadın, Yezidin cinayətləri üstündən pərdələri götürdü.

Etdi əvvəl başda möhkəm məcərin Zəhra qızı

Ay kimi gün surətin əfraddan pünhan eylədi

kufədə Zəhra qızı məhsər nüməyan eylədi¹ (2)

Başladı bir xütbə dərsi xəlqi həyran eylədi (2)

Dur nisar etsin² həyanın ba ədəb gənzinəsini

Başlıyıb bir xütbə qəlbinin ayinəsini

Ali süfyanın o dəm tətillə olub kabinəsi

Həqqü-həqqaniyyətin dünyaya elan eylədi

Gördü Kufə izdihamın Zeynəbi bala məqam

Səslənibdi “üskütu”³ aya nədir bu izdiham?

Qət olub səslər, düşüb qorxu ürəklərdə təmam

Heydəri Kərrarı guya⁴ əzmi meydan eylədi

Bir şücaət göstərib ol dəmdə düxti Bu turab⁵

Kufənin vəz”in⁶ dəyişdi Zeynəbi Ülya cənab

Dəydi Kufə bir-birə başlandı şüru-inqilab

¹Aşkar etdi, göstərdi

²Təqdim etsin

³“Sakit olun” (ərəbcə)

⁴Sanki

⁵Əbu Turabın–Həzrəti əlinin qızı

⁶Vəziyyətin

Bu vəziyyət ali Süfyanı pəşiman eylədi

Kufədə zahir olubdu sövləti Şiri Xuda¹
Bir-birə söylüb gəlib yoxsa Əliyyə Mürtəza?
Kimdi bu məhmildə salmış aləmə şuri nəva
Nitq ilə bünyani zülmü² beylə viran eylədi

Nuru zülmətdə görənlər söylüb gündüzdü şəbdi bu?
Bu şücaətdə əsir olmaz əcəb mətləbdi bu!
Vazeh³ oldu xəlqə ta Zəhra qızı Zeynəbdi bu
Eşqini təsdiqi əhli kovni imkan⁴ eylədi

Zeynəbi ki dərzi eşqi Mürtezadənlər məşq ala
Bir vücudi ki, onu başdan ayağə eşq ala
Kim şəhamət istəsə ondan gərək sərməşq ala
Kim deyər eşqində Zeynəb zərrə nöqsan eylədi?!

İstədi qoftar⁵ ilə şəxsiyyətlərin versin nişan
Gülşəni Zəhradə söylüb bir güləm ənbər fişan⁶
Zeynəbəm cəddim Peyğəmbər kimdə var bu şənlə coşa
Xarici ad qoydu, qövmi ümmə⁷ ünvan eylədi

Din yolunda dəstgirəm¹ xoşdu xuni dil² yeyəm

¹Allah Şirinin heybətini

²Zülmün əsasını

³Aşkar, aydın

⁴İmkan əhlinə təsdiq eylədi

⁵Nitq, danışmaq

⁶Müşğ-ənbər saçan

⁷Avam camaata

Əynimə rəxti əsarət³ dinim əmr eylib geyəm
Naqə⁴ üstə sizlərə hər yerdə dərsi din deyəm
Çün mənə bu hökmü-şər”i Həyyəi Rəhman eylədi

Gövhərəm gəncineyi ismətdə⁵ mən Zəhra rəviş
Eyliyib Zəhra mənə bu gündən ötrü pərvəriş
Eyliyəm isbati həqq ey kufiyani bədməniş
Hansı bir millət İmamın qanə qəltan eylədi?

Ol kəsik baş ki, görürsüz şahi ətşan başıdır
Müstəfa dilbəndi Zəhra cisminə can başıdır
Heykəli tövhididir mənəyi Quran başıdır
Əsdi Quran üstə məzlum əhli Quran eylədi

BİSMİLLAH

Olsa hər kimsədə bu zövqü səfa bismillah
Eyliyə kim səfəri Kərbübəla bismillah
Biz ki amadə⁶ olub eyləmüşük əzm cinan⁷
Siz də hümmət edün⁸ ey əhli vəfa bismillah

Baxma ki, murdar olan cifəsinə dünyanun

¹Mübtəla

²əzab-əziyyə

³əsirlik paltarı

⁴Dəvə

⁵İsmət xəzinəsində

⁶Hazır

⁷Behişt əzmi ilə

⁸Səy göstərin, çalışın

Beş gün ömründə çox incitmə, əzizim, canun
Aqıl ol kuşış elə möhkəm elə imanun
İstəsən gər edəsən Həqqi riza bismillah

Bu əziz ömrüvü sərf etmə fəna dünyayə
Səlma bihudə yerə başuvi çox qovğayə
huşiyar ol özüvə cəm elə bir sərmayə
Çox peşiman olarsan ruzi cəza¹ bismillah

Mərifətçün gətiriblər səni bu dünyadə
Tuşə kəsb eyliyəsən bu səfəri üqbadə
Pürxətərdür² səfərin kimsə yetişməz dadə
Qeyri bu pənci təni Ali-əba bismillah

Xamisi Ali əba olmuş Hüseyini bikəfən
Ol qəribü-Kərbəla avareyi şəhr-vətən
Başü-canundan keçüb ümmət yolunda şövqilən
Şiə lazımdır tuta hər il əza bismillah

Yatmayun qəflətlə çox ey şielər, bidar³ olun
Ömrüzi sərf etməyün bica yerə hüşyar olun
Qəbrinə hər il Hüseyinün sidq ilə zəvvar olun
Hacətün olsa olur onda rəva bismillah

Mətləbün olsa əgər ağla Hüseyinə sübh-şam
Gör tədarük səfəri Kərbübəla eylə xuram
Qoy üzün dərgəhinə ixlas ilə eylə salam
Üz qoyub bu dərgahə şahü-gədə bismillah

¹Qiyamət günü

²Təlatümlü, xətərli

³Ayıq, huşyar

Çün olub icad küll kainatə bu səbəb
Məhrəmu əsrar həqdür məxzəni elmü-ədəb
Daxili cənnət olur zəvvar laşək bisəbəb
Türbəti hər dərd üçün olmuş şəfa bismillah

Rövzəsin hər kəs edə ömründə bir dəfə təvaf
Sanki yüz il edüb o Kəbə evində etikaf
Nazima bazari Yusifdir ələ al bir kəlaf
Qoy qədəm meydanı rəzmə çək səda bismillah

**KƏRBƏLA FACİƏSİ BİR QUŞUN DİLİNDƏN
(MƏDİNƏ ƏHALİSİNƏ XİTABƏN)**

kərbəla çölündən sizə nişan (2)

Pərlərimdə mən qan gətirmişəm

Su kimi olub göz yaşım rəvan

Haləti pərişan gətirmişəm (2)

Qasidəm özüm bir quşam vəli
Təkbətək gəlin halimə baxın
Qonmuşam bu divarın üstə mən
Rəngi ruhi əhvalıma baxın
Qan mürəkkəbi ox qələm yazın
Şərhi nameyi balimə baxın
Təşnə ləblərin halini bəyan
Etməyə çox ünvan gətirmişəm

Bağladı suyun yolların ədüb
Ali Heydərini ruyinə təmam
Əldə tiği kin, dildə “üqtülü”¹
Qətligahə üz qoydu əhli Şam

¹“Öldürün”

Oldu qızların zikri əl ətəş
Yandı ləbləri əllərində cam
Oldu südəmər oxlara nişan
Axdı su kimi qan gətirmişəm

Süd əmər bala, yəni Əsgərin
Halını görən düşmən ağladı
Verdi əlləri üstə can Hüseyin
Çəkdi ahi dil, dildən ağladı
Su yanında doğrandı no cəvan
Verdi Əkbəri can gətirmişəm

Batmışam Hüseyin qanına özüm
Ətrilən dolub pərlərim mənim
Qırmızı gülə bənzərəm açıb
Qönçəli gülü-peykərim mənim
Yəsrib əhli siz bir qulaq asın
Dərk edin hamı sözlərim mənim
Tez edin o Suğraya siz bəyan
Rəngi sorxi əlvən gətirmişəm

Dəstə quş idik dəstə cəm ilən
Kərbəladə biz hazır olmuşuq
Xeymələr yanan vaxtə qızların
Hali zarinə nazir olmuşuq
Xeyməgəhdə gah qətligahidə
Va Hüseyin deyib zahir olmuşuq
Ox tamam bədənlərdə ləxtə qan
Su kimi rəvan qan gətirmişəm

Od vuruldu odlandı xeymələr
Qaçdı çöllərə Ali Müstəfa
Ahü-zar ilən səslənirdilər

Rəhm elə Xuda yandıq odlara
Bəzi səslənir əmmə hardasan
Bəzi “ya əxa”, bəzi “ya” əba
Xırda qızların halını əyan
Surətimdə əl”an gətirmişəm

Şamü-Kufənin qan tökənləri
Qurdular o səhradə bir əsas
Qarə badilər əsdi aləmə
Tutdu vahimə vəhşəti həras
Məşkini salıb çənginə gedib
Su gətirməyə tacidari nam
Qolları qələm verdi təşnə can
Tutdu gözlərin qan gətirmişəm

Sədri zinidən düşdü torpağa
Qətligahidə şahi insi can
Əldə hər bələr firqeyi cəfa
Aldı dövrəsin nizə ox vuran
Hər gələn vurub hər gedən vurub
Gəldi nagəhan Şimr ilə Sənan
Dildə qalmayıb taqətü-təvan
Ya Rəhimi, Rəhman gətirmişəm

Qəmkeşəm sənə ya Hüseyn özün
Həşridə başöim üstə sayə sal
Qoyma hali məhşərdə əl”əman
Qəlbimi tuta möhnətü-mələl
Dəftəri qələm əldə hazıram
Ömrümü şəbü-ruzü-mahü-sal
Va Hüseyn deyib etmişəm fəğan
Rusiyahəm ünvan gətirmişəm

HƏZRƏTİ ZEYNƏBİN CAN ÜSTÜNDƏKİ ZƏBAN HALI

Gözü voldaşam, hanı bir gələm (2)

Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyin

Bacızam mənə gətirin kəfən (2)

Ölürəm Həsən, ölürəm hüseyin

Nə rava çıraqı məhəbbətin,
Bu çətin zəmanidə yanmasın
Özüzü mənə yetirin bu can
Yorulan bədəndə yubanmansın
Kəfən istədim, məni əfv edin
Bu sözüm Hüseyinə toxunmasın
O yatıbdı qəbridə bi kəfən
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyin

Həsən ey gözəlliyinin sözü
Deyilən Hicazü-Əraqidə
Töküləndə təşnə cigərlərin
Mən idim əcəb tərəvə silən
Belə bir zəmani fəraqidə
O bəlalı başuvi saxlayan
Bilirsən kimidi qucağında?
–Mən idim əcəb tərivi silən
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyin

İki munisim, iki həmdəmim
İki afitabə¹ məsəl sözüm
İki rəhbərim, iki sərverim,
İki dilbərim, iki xoş sözüm

¹Günəşə

İki qardaşım, iki sevimlim
Biri sağ gözüm, biri sol gözüm
İki nuri-dideyi Bul-Həsən¹
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyn

Nə qədər yazıb yazımı qara
Qələmi qəzavü-qədər mənim
Xətər oldu Zeynəbə həmqudəm
Hara getdim olmadı iymənim²
Nə bələli çöl mənə qəbr olub,
Nə Mədinə torpağı mədfənim
Bacıza olur hara gör vətən!
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyn

Gəhi könlümü aparıb Bəqi
Gəh aparıbdı qəlbimi Kərbəla
Nə Bəqidən mənə səs gəlir
Nə yetir dadıma Neynəva
Nə təbibim oldu nə bir dava
Ürəyim yaralı qəlbim yaralı,
Bədənimdədir qara pirəhən
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyn

Bədənimdədir qara pirəhən
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyn
Necə aşiqəm bilirsiz özüz
Mənə sızsız olmadı xürrənim
İlin ağladım on iki ayın
Nə səfər ayın, nə məhərrəmin

¹Əbul-Həsənin (Həzrəti əlinin) iki gözünün iki nuru

²Əmin-amanlıq

Kül ola, mægər verələr yelə
Apara yel hər yerə zərrəmi
Yenə eşqidən deyərəm süxən
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyin

Görün izzəti mənamızın tozuna
Batım bələşim gedim
Qəmi Əkbərə, qəmi Qasimə
Hər ikizlə mən mələşim gedim
Üçümüz dodaq-dodağa qoyaq
Ki doyunca busələşim gedim
Deyim ax Hüseyin, deyim ax Hüseyin
Ölürəm Həsən, ölürəm Hüseyin

Mən Zeynəbəm, 2-3 ildə ömrüm baş axtarır
Can üstə intizar gözüüm qardaş axtarır
Qəlbim tutuldu öz vətənimdə qalammadım
Bildim mən Ruqəyyəyə balam yoldaş axtarır.

FƏRYAD O ZAMANDAN Kİ

Fəryad o zamandan ki, Samə üsərə gəldi

Həm Zeynəbü həm Gülsum, həm Zeynül-ibad gəldi

Təxt üstə Yezid ol dəm, Şümrə dedi ey cəllad
De Kərbübelədə sən, nə zülm elədin icad
Kim oldu zəlil axır, kim oldu axır dilşad
Kim izzü-cihad oldu, kim aldı liqa gəldi

Kim oldu şəhid əvvəl–Əbbas ələm pərvər!
Ondan sora kim oldu–şəhzadə Əliəkbər!
Ondan sora kim oldu–ol Qasimi gül peykər!
Ondan sora kim oldu–ləb təşnə Ələəsğər!

Kim oldu şəhid axir–Şahənşəhi bi yavər

Hökm eylədim ol şahə bağlandı su yolları

Göndərdi sudan ötrü Əbbas Ələmdarı

Can rərdi o ləb təşnə düşdü yerə qolları

Ol dəmdə başı üstə Şahi şühədə gəldi

Firdövsidə Zəhranın qırdı belini qəmədən

Nə şərmi Xudadən mən, qıldım nə Peyambərdən

Bir tiri atıb vurdum, hülqi Əliəsgərdən

Matəmzədə Zeynəb çün, həngamə bəla gəldi

Aldım əlimə xəncər, mən Şümri sitəmpərvər

Hökm eylədim ol dəmdə, bağlandı hamı səflər

Tökdüm şərər əflakə, od tutdu cəhan yeksər

Zeynəb baş açıq şamə, ol bəxti qara gəldi

Gül dəstəsi tək bağlı, övladi Əli bür-bir

Üryan dəvə üstündə, ta bəstə qolu zəncir

Daxil elədim Şamə, qıldım fələki dilgir

Min dərdə “Zəbih” ilə, bu əhli əza gəldi.

XIRDA QƏBRÜVƏ ZEYNƏBİN QURBAN

Dur gedək qızım gedir karivan

Xırda qəbrüvə Zeynəbin qurban

Deyirdin əmmə gedək vətənə

Mənzilin olub şəhri Mədinə

Bacı bəs hanı mənim güllərim

Qalıbsan məndən kənar ellərdə

Xırda qəbrivə Zeynəbin qurban

Mənim bülbülüm düşmüşən dildən
məgər nə olub küsmüşən məndən
Əsir qəribə oxşayan olmaz
Dur gedək qızım gedir karivan
Xırda qəbrivə Zeynəbin qurban

Qəribəm qızım ağlayan olmaz
Yetim qəbrini yoxlayan olmaz
Əsir qəbrindən oxşayan olmaz
Dur gedək qızım gedir karivan
Xırda qəbrüvə Zeynəbin qurban

Xaraba mənzildə yatmadım balam
Rahat olmadım yatmadım balam
Torpaqlr olub baluşun bala
Dur gedək qızım gedir karivan
Xırda qəbrüvə Zeynəbin qurban

Şümrü-bihəya çox vurub səni
Qətil eyləyib incidib səni
Qərib ölməyin yandırır məni
Dur gedək qızım gedir karivan
Xırda qəbrüvə Zeynəbim qurban

Nalə eylərəm ağlaram səni
Yatmaram qızım ağlaram səni
Zakirəm söylərəm ağlaram səni
Dur gedək qızım gedir karivan
Xırda qəbrüvə Zeynəbin qurban

Ruqəyyə nazlı surətin, qoyma divarə (2)

Bu kərbəla vollarına, baxma avarə (20

Ağlama, Ruqəyyə (2)

Həva dolar yağar vəli, sən kimi dolmaz
Çəməndə gül solar vəli, sən kimi solmaz
Cahanda çox yətimə var, sən kimi olmaz
Ağlama, Ruqəyyə (2)

Xərabədən kənara çox, getmə məhparə
Vurur bu Şamın qızları qəlbivə yarə
Çətindi ayrılıq bala, məndə yox çarə
Ağlama, Ruqəyyə (2)

Üzarə bir belə qızım, tökmə göz yaşın
Bibin kimi bəlalərə, tuş olub başın
Bu Şamın əhli bilməsin, yoxdu qardaşın
Ağlama, Ruqəyyə (2)

Torpaqlar üstə can verir, Zamini ahu (2)
Canın Həqqə qurban verir, Zamini ahu (2)
Yox bir kəs, ağlasın, gözlərim bağlasın (2)

Musər-Rizanı etdilər, zülmilə məsmum¹
Qürbət vilayətdə qalıb, hər nədən məhrum
Çatmır əli bir kimsəyə, can verir məzlum
Yox bir kəs, ağlasın, gözlərin bağlasın

Namə yazıb Məsuməyə, çox məlal ilə
Də”vət edib Tusə onu çox cəlal ilə
Məsumə düşdü çöllərə, şuri hal ilə
Yox bir kəs, ağlasın, gözlərin bağlasın

¹Zəhərlədilər

Məsumə Qumda can verir, sinədə namə
Öldü Rızanı görmədi, oldu həngamə
Qaldı Cavadı əmməsiz, gün dönüb şamə
Yox bir kəs, ağlasın, gözlərin bağlasın

Bir kəştiyə bi sahilə,¹ bənzərəm əl”an
Gülzaridə solmuş gülə bənzərəm əl”an
Küncü-qəfəsdə bülbülə, bənzərəm əl”an
Yox bir kəs, ağlasın, gözlərin bağlasın

Zəhr aldı Şahi Tusidən, taqətü-yara
Qəlbi yananda səslənir, vay ana Zəhra
Yetməz səsi bir kimsəyə, can verir tənha
Yox bir kəs, ağlasın, gözlərim bağlasın

Gahi dodaqlardan çıxıb, yandıran sözlər
Səslir Cəvadım gəl atan, gəl yolun gözlər
Gahi bəharın əbritək, yaş tökür gözlər
Yox bir kəs, ağlasın, gözlərin bağlasın

Viranədə nazlı balam (2) can verdi dincəldi
Bu düxtəri şirin zəban (2) can verdi dincəldi

Bəxti o tiflin ovcidən düşdü sərazirə²
Yeksər ata-qardaşların, çəkdiilər şəmşirə
Kərbübəladən Şaməcən, bağlandı zəncirə
Yatmağa ona oldu haram, can verdi dincəldi

¹Sahilsiz gəmiyə

²Yüksəkdən üzü aşağı düşdü

Qaldı orada bikəfən, Allah balam öldü
Bir kimsənə yox dəfn edə, Allah balam öldü
Asudə oldu zülmüdən, Allah balam öldü
Hər zəhmətə etdi davam, Allah balam öldü

Hər bir gecə Əkbər boyun, oxşardı yatmazdı
Şimri görən gün ol gecə, qorxardı yatmazdı
Çox yalvarardım yat qızım, ağlardı yatmazdı

Qüslün verən yoxdu nədən, öldü balam öldü
Öz məcərində dəfn edin, öldü balam öldü
Sönməz odun yandım dedin öldü balam öldü

Axşam oldu mənə, (2) qurban ollam sənə
Sən də yaralı, mən də yaralı (2)

İndi səs ver mənə, (2) başlayaq şivənə
Sən də əzalı, mən də əzalı.

Qapıları bağlayaq, sinəmiz dağlayaq
Səs qoşub ağlayaq
Ay çıxdı göydə, söndür çıraqı
Xəlvət edək bu qəmli otağı

Hər gün axşam olur qəlbimə qəm dolur
Gün tək rəngin solur
Gündə atamı, qəlbimə sallam
Məsciddən çıxıb, qapıda qallam

Hər gün aldım xəbər, dedin axşam gələr
Axşam oldu səhər

Hey qaş ağardı, şəfəq saraldı
Babam gəlmədi, gözüm saraldı

Qəlbimi qəm alır, qəm-qəm üstən yağır
Gözlərim əşg gəlir
Yol gözləməkdən, düşdüm ayaqdan
Hamı yətimi, tanır uzaqdan

Anasının cavabı:
Gəl düşək çöllərə, üz tutaq göylərə
Tapşıraq ellərə
Atan gedəndən, getmiş qonaqlar
Sinəmi dağlar, bağlı otaqlar

Ey qəmər təl'ətəm, dürrü-por qiymətəm
Boynu çiyində, səbr evim yıxma
İzzətəm, şövkətim, qəlbidə həsrətim
Allah kərimdi, oğlum darıxma

Ey mənim naz gülüm, sevgili yaz gülüm
Dərdivi yaz gülüm
Tapşır ərizən, badi səbayə
Əbbas atandan, eylə gilayə

Gül əkdim bal dərəm, qəlbim etdi vərəm
Vay mənə neylərəm
Sən hər güləndə, dərdim azalır
Baba deyəndə, rəngin saralır

Sinəmi dağlama, çarəmi bağlama
Oxşayıb ağılama
Canım bu şirin, sözlərə qurban

Əbbasa bənzər, gözlərə qurban

Qoy silim gözlərin, bir öpüm ləblərin

Salmışam bəstərin

Süzdü gözlərin, birdən axıldı

Yat dincəl oğlum, sübhə yaxındır

Gözlərin gözəldi, ləblərin əsəldi

Səndə xoş məsəldi

Bu sərvi qamət, bu mahi mənşər

Başdan ayağa, Əbbasə bənzər

Dörd gül əkdim dərdim, qalmıyıb bir dərdim

Dörd oğul becərdim

Dörd güldən əl'an, bir qönçə qaldı

Düşməni kam aldı, bağban qocaldı

Bəşir mədinəlilərə xitab edərək dedi: –Ey əhli-Mədinə! Daha sizin üçün Mədinədə qalmağa yer yoxdur. Çünki İmam Hüseyin (əleyhis-salam) qətlə yetirildi, buna görə də ürəyim qan ağlayır. Onun bədəni Kərbəlada qana qəltan olmuşdur və (müqəddəs) başını nizədə şəhərbəşəhər gəzdirdilər.

Bəşirin sözləri bura çatdıqda, camaat başlarına-vurur, “Vay Hüseyin, Vay Hüseyin, vay məzlum!” deyib ağlayırdılar. Bir neçə nəfər Bəşirin ətrafına yığışılıb soruşdular: –Bəs ismət və təharət Əhli-beyti indi haradadır?

Bəşir dedi: –Əhli-beytin sağ qalanları şəhərin kənarındadır. Ey Mədinə əhli, haliyədə İmam Səccad əmmələri, bacıları ilə birlikdə sizin yaxınlığınızda, şəhərin kənarında çadır qurmuş, məni sizin yanınıza göndərmişdir

ki, sizi baş vermiş hadisələrdən agah edim. Gəlin gedək onları sizə göstərim.

Camaatın ah-nalə, şivən səsləri fələklərə yüksəlirdi. Qadınlar başlarına, üzlərinə vurub deyirdilər: “Ey müsibətlər anası! Ey Zeynəb! Ey Əlinin qızı, sənin üçün ciyərlər dağlandı. Ey səbir və müqavimət dağı, ey Zeynəbi Kübra! Sənin çəkdiyən müsibətlər nə qədər ağır və böyükdür!

İMAM SƏCCAD (əleyhis-salam)IN MƏDİNƏ ƏHALİSİNƏ SÖYLƏDİYİ XÜTBƏ

Mədinə əhalisi Həzrət Zeynəbin, Həzrət Səccad (əleyhis-salam)-ın ətrafına yığışıb şivənlə, ah-nalə ilə başsağlığı verməyə başladılar.

İmam Səccad (əleyhis-salam) özünün (camaata) yalgöstərmə vəzifəsinə əməl edib gələcək hərəkət tərzini təyin etmək üçün əli ilə işarə edib camaatı sakitləşdirdi. Hamı hörmət əlaməti olaraq sakit oldu. Sonra o həzrət Allaha həmd edərək buyurdu: “Allaha şükür edirik–həyatın çətinlik və giriftarçılıqlarında, dərddli bəlalarda, qəm-qüssəli hadisələrdə, böyük ağır, qəmmi müsibətlərdə, çətin bəlalarda! Ey camaat, Allaha şükür olsun ki, bizi böyük müsibətlərlə imtahan etdi. İndi islamda Əba Əbdilləh Hüseyn (əleyhis-salam) və onun itrətinin öldürülməsi, o cənabın ailəsinin əsir edilməsi kimi ağır itki baş vermişdir. O həzrətin müqəddəs başını nizə başında şəhərbəşəhər diyarbadıyar gəzdirdilər. Bu, elə bir faciədir ki, misli görünməyib. Ey camaat, sizdən hansı biri Hüseyn (əleyhis-salam)-ın şəhadətindən sonra şad olacaq? Hansı bir qəlb ona görə qəmgin olmaz? Hansı göz yaş axıtmadan çəkinər? Halbuki, atamın şəhadətində asimanlar ağladı, dəryalar öz dalğaları ilə ona ağladılar; asimanların, yerin fəryadı

ucaldı, ağacların şəxələri, deryadakı balıqlar, müqərrəb mələklər və bütün səma əhli bu müsibətdən cuşa gəldi, matəm saxladı.

Ey Mədinə əhli, hansı qəlb Hüseyn (əleyhis-salam)-ın qətlindən təsirlənmədi? Hansı qulağın islamda baş vermiş bu itkini eşitməyə taqəti var?

Ey camaat, bizi pərakəndə edib şəhərbəşəhər dolandırdılar, öz şəhər və diyarımızdan elə uzaqlaşdırdılar ki, elə bil biz Türküstan, yaxud Kabul əhliyik. Biz heç bir günah, təqsir, yaxud xoşagəlməz işə əl atmadan bu qədər zülmü bizə rəva gördülər; elə bir zülm ki, bunu heç öz əcdadlarımızdan da eşitməmişdik. Allaha and olsun, əgər Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) bizi onlara sifariş etmək yerinə, onlara bizi öldürmələrini əmr etsəydi, bizim barəmizdə rəva gördükləri bu zülmədən, sitəmədən artıq iş görə bilməzdilər. Bu müsibət necə ürəkyandıran, acı və çətin idi! Allah onların bizə qarşı etdikləri bu qədər zülmün hesabına yetişəcəkdir. Çünki intiqam alan və qüdrətli yalnız Odur.

Bu xütbədən sonra Əhli-beyt (əleyhimüs-salam) karvanı Mədinə camaatının naləsi, şivəni altında şəhərə daxil oldu. Əhli-beytin gözləri Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in qəbrinə düşəndə, nalələr göyə qalxdı: “Va Cəddah! Va Mühəmməda! Ya Rəsuləllah, sənin gözlərinin nuru Hüseyni susuz öldürdülər, sənin Əhli-beytini romalı əsirlər kimi şəhərbəşəhər, şəhidlərin başları ilə birlikdə dolandırdılar.”

Həzrəti Zeynəb (əleyha-salam) Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) məscidinin çatıb qapıdan yanınıda dedi:

“Ey mənim əziz cəddim, Hüseyn (əleyhis-salam)-ın şəhadət xəbərini sənə gətirmişəm!”

“Ey əhli-Mədinə! Daha sizin üçün Mədinədə qalmağa yer yoxdur. Çünki İmam Hüseyin (əleyhis-salam) qətlə yetirildi. Buna girə də göz yaşım yağış kömi yağır, Onun bədəni Kərbəlada qana qəltan olmuşdur və (müqəddəs) başını nizə başında şəhərbəşəhər gəzdirdilər.

Bəşirin sözləri çatdıqda camaat başına, gözünə vurur, deyirdilər: Vay Hüseyin, vay Hüseyin-vay məzlum!

Bir neçə nəfər Bəşirin ətrafına yığışıb soruşdular: –Bəs ismət və təharət əhli-beyti indi haradadır?

Bəşir dedi: –Əhli Beytin sağ qalanları şəhərin kənarındadır. Ey Mədinə əhli, haliyədə İmam Səccad əmmələri, bacıları ilə birlikdə sizin yaxınlığınızda, şəhərin kənarında çadır qurmuş, mənə isə sizin yanınıza göndərmişlər ki, sizi baş vermiş hadisələrdən əgah edim. Gəlin gedək onları sizə göstərim.

Camaatın ahü-naləsi əl səsləri fələklərə yüksəlirdi. Arvadlar başlarına üzlərinə vurub deyirdilər:–Ya müsibətlər anası! Ey Zeynəb! Ey Əlinin qızı, sənin üçün ciyərlər dağılandı. Ey səbr və müqavimət dağı, ey Zeynəbi Kübra! Sənin çəkdiyən müsibətlər nə qədər ağır və böyükdür?

İMAM SƏCCAD (əleyhis-salam)-IN MƏDİNƏ ƏHALİSİNƏ SÖYLƏDİYİ XÜTBƏ

Mədinə əhalisi Həzrət Zeynəbin, Həzrət Səccad (əleyhis-salam)-ın ətrafına yığışıb şivənlə, ah-nalə ilə başsağlığı verməyə başladılar. İmam Səccad (əleyhis-salam) özünün (camaata) yolgöstərmə vəzifəsinə əməl edib gələcək hərəkət tərzini təyin etmək üçün əli ilə işarə edib camaatı sakitləşdirdi. Hamı ona hörmət göstərərək sakit oldu. Sonra o həzrət Allaha həmd edərək buyurdu: –Allaha şükr edirik həyatın çətinlikləri və giriftarçılıqlarında, dərqli

bəlalarda, qəm qüssəli hadisələrdə, böyük ağır, qəmi müsibətlərdə, çətin bəlalarda! Ey camaat, Allaha şükür olsun ki, bizi böyük müsibətlərlə imtahan etdi, İndi islamda böyük itki baş vermişdir. Əba Əbdillah (əleyhis-salam) və onun itrətinin öldürülməsi, o cənabın ailəsinin əsir edilməsidir. O həzrətin müqəddəs başını nizə başında şəhərbəşəhər, diyarbadıyar gəzdirdilər. Bu elə bir faciədir ki, misli görünməyib. Ey camaat, sizdən Hansı biri Hüseyin (əleyhis-salam) şəhadətindən sonra şad olacaq? hansı bir qəlb ona görə qəmkin olmaz? Hansı göz yaş axıtmadan çəkinər? Halbuki, atamın şəhadətində asimanlar ağladı, deryalar öz dalğaları ilə ona ağladılar. asimanların, yerin fəryadı ucaldı, ağacların şaxələri, deryadakı balıqlar, müqərrəb mələklər və bütün səma əhli bu müsibətdən cuşa gəldi, matəm saxladı. Ey Mədinə əhli, hansı qəlb Hüseyin (əleyhis-salam)-ın qətlindən təsirlənmədi? Hansı qulağın islamda baş vermiş bu itkini eşitməyə təqəti var? Ey camaat, bizi pərakəndə edib şəhərbəşəhər dolandırdılar, öz şəhər və diyarımızdan elə uzaqlaşdırdılar ki, elə bil biz Türküstan, yaxud Kabul əhliyik. Onlar heç bir günah, təqsir, yaxud xoşagəlməz işə əl atmadan islam dinində dəyişiklik etmə kimi heç bir iş olmadan bu qədər zülmü bizə rəva gördülər. Elə bir zülm etdilər ki, bunu heç öz babalarımızdan da eşitməmişdik. Allaha and olsun, əgər Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm) bizi onlara sifariş etmək yerinə onları bizi öldürməyə əmr etsəydi, bizim barəməzdə rəva gördükləri zülmədən, sitəmədən artıq iş görə bilməzdilər. Bizim imtahanımız üçün olan bu müsibət necə ürəkyandıran, acı və çətin idi? Allah onların bizə qarşı etdikləri bu qədər zülmün hesabına yetişəcəkdir. Çünki intiqam dlan, qüdrətli yalnız odur. Bu xütbədən sonra Əhli-beyt karvanı Mədinə camaatının naləsi, şivəsi altında şəhərə daxil oldu. Elə ki, əhli-beytin gözləri

Peyğəmbərin qəbrinə düşdü, nalələr göyə qalxdı: Va Cəddah! Va Mühəmmədə! Ey Rəsuləllah, sənin gözlərinin nuru Hüseyini susuz öldürdülər, sənin əhli-beytini Roma əsirləri kimi şəhərbəşəhər, şəhidlərin başları ilə birlikdə dolandırdılar.

Həzrəti Zeynəb (əleyha-salam) Peyğəmbər məscidinin qapısına çatıb qapının yanında dedi: Ey mənim əziz cəddim, Hüseyinin (əleyhis-salam) şəhadət xəbərini sənə gətirmişəm.

İMAM ZAMAN ƏLEYHİSSALAMA XİTAB

Ey sərvəri din¹, şahi mübin², höccəti Sübhan³

Gözəl aduva qurban (2)

Ürəklər dolu qandır, yetiş dadə amandır (2)

Axır nə qədər sayəneşin mehridir asan

Gəl ey xosrovi xuban⁴

Axır nə qədər tul tapar müddəti hicran

Gəl ey xosrovi xuban

Axır nə qədər şiə qalar, didəsi giryan⁵

Gəl ey xosrovi xuban

Sən gəlməsən islah ola müşküldü bu dünya

Dolub zülmilə dünya

Koştarü-fsadilə dolub dəhri səlapa

¹Dinin sərvəri, başçısı

²Aşkar padşah

³Allahın yer üzündəki höccəti, sübutu

⁴Yaxşı insanların ağası

⁵Gözləri ağlar

Dolub zülmilə dünya
Yoxdur çəkən asudə nəfəs qüssədən əsla
Dolub zülmilə dünya

Ey höccəti Həqq, şibhi Rəsul¹, natiqi Quran
Gəl ey xosrovi xuban

Zəhra balası, dadə yetiş, ey şəhi mərdan²
Gəl ey xosrovi xuban

Sənsiz nə qədər səbr eləyə, şiə müsəlman
Gəl ey xosrovi xuban

İfritü-sitəm sayə salıb bərqi³ cəhanə

Gəl ey şahi zəmanə

Hər guşədə məzlum gəlib ahü-fəğanə

Gəl ey şahi zəmanə

Qəm atəşi hər ləhzə çəkər dildə zəbanə

Kəl ey şahi zəmanə

Zülmün odu çox şö"lə salıb külli cəhanə

Gəl ey şahi zəmanə

Zülmün dayağı rəhm eləmir piri-cəvanə

Gəl ey şahi zəmanə

Gözlərdən olub Fatimənin qəbri nihandır

İşim ahü-fəğandır

Göz qəbrə dəyəndə o xanım əşgi fişandır

İşim ahü-fəğandır

Gəl qalmaya gizlində onun qəbri amandır

İşim ahü-fəğandır

¹ Rəsuli Əkrəm (səlləllahu əleyhi və əlihi və səlləm)-in oxşarı

² Mərd insanların şahı

³ Dünya işığına

Olmuş sənə bu şiə fəda əşgi rəvandır
İşim ahü-fəğandır
Oğlanlarının qəmlərinə göz yaşı qandır
İşim ahü-fəğandır

Dilsiz balanın yerdə qalıb qundağı şaha
Dirəng eyləmə¹ şaha
Yandı sitəmi Hərmələdən itrəti-Taha
Dirəng eyləmə şaha

¹ Yubanmaq